

గృహేవాస్య ఖండం

— చిత్రకావ్యము : శ్రీ శక్తిప్రసాదరావుచేసి. —

కవిత. పృథ్వీ '47.

*****
 సంపుటము 24
 సంచిక 9
 *****

భూ ర వి

*****
 సెప్టెంబరు 1947
 సర్వజిత్తు, నిజశ్రావణము
 *****

ఆ గ స్తు గ మ

రెండునెలలబట్టి ఆదేశ్యానగా కోడలు లెక్క చెల్లుదు. తనాతహాతో ఎదురుమాధిన కోడల రానే వచ్చింది.

వరమేశ్వరానుగ్రహమున మన కొండంత కోరికా తుడిచింది. కోరిన తీరుతో కాకపోతే మానె-
 అసలు కోరిక తీరింది.

ఇన్నాళ్లుగా ఇక్కడతిమ్మనకుకొని, మనలను బానిసలనుగాచేసి పాలించిన పాగ్లాత్సరభువులు కాల గతికి కట్టుబడి, తమ పిడికిలచెట్టుకొనియుండిన అధికారమును చేజిక్కులా భారతీయులకప్పగించినారు. తమ బాతివారిని మూటముల్లెలకట్టింది, స్వదేశమునకు తరలించు కొనిపోయినారు.

మనము స్వకంఠులమైనాము. భారతమాతకు బాధ్యత చెర విడిచిపోయింది; స్వరాజ్య లక్ష్మి భారత ఖండన పాదం మోసింది.

ఆగస్తు గమ—ఆత్మరాలా అది పర్యవసం! అపరదీపానిమహోత్సవం!!

మాడువందలమేండ్లుగా భారతదేశమును ఆలమకొనిఉన్న బాధ్యత చిక్కులు విచ్చిపోయినవి. స్వాతంత్ర్యం తెలుగులు స్వంతో ముఖంగా కాంతులు చిమ్మ పొగింది.

నానాయకనయాపతి, కన్నకట్టలూ అనుభవించింది, ఆయుధాలప్రయోగం లేకుండానే ఆమోఘమైన పోరాటాలపట్టి నీరసించి కోట్లల్లిపోయిన

ప్రాణాలకు ఆగస్తు గమ హాయిగా అమృతసేవనంచేసి కొత్త ఉపిరి పోసింది. నిద్రాగమైయున్న బాతికి మేలు కొలుపులుపొడిచింది.

భారతీయులు ఉత్సాహసంచాలతో మెల్లగా స్పారు. కొత్తజనసమైక్యం వచ్చినది. పారశంక్రమం పటావంచలు కావడంతో స్వచ్ఛాస్వాతంత్ర్యవాదులు పులు పీల్చుపొగినారు.

అది భారతదేశచరిత్ర కొత్త ఆనుబంధిడిగి, క్రొన్నవలు చేతు నారంభమైన నవకవనోదయము.

భారతీయులపాటి అది మహత్తమ పుణ్యదినము. మన ఆదృష్టరేఖలను తీర్చిదిద్దగల శుభముచూరము.

ఒక్క 'మన' అన్నమాటయేమిటి! యాకదా సియా ఖండమునకు—కాదు కాదు, యాకత్తు ప్రపంచాని! అది మహోదయము.

ప్రాచ్యాకాముగో క్రొత్తతార-స్వాతంత్ర్య తార వెలసినది. కొంగ్రొత్త ఆశలు, ఆశయాలు రూపెత్తినవి. కలకాలముగా కలలుగాంచిన ఆకాంక్షలు క్రిమిరూపముదాల్చు ఆనకాశమచ్చినది. ఇది చలతార కాక ధ్రువతారయేకాగలదనుట నిష్కర్ష.

ఇట్టి మహోదయ హావరము కంటగడినమా ఆగుటలో ఆరికయమే మున్నది!

అనాడు భారతీయులు ఆచారగోపాలము అశ్మశ్వాసామతో, కలిమిశేషులుకూడ పాటించకుండ, పండుగచేసుకొని మురిసినారు.

అనాటి ఉత్సవైభవము దీహారి ఉత్సవ వైభవమున మించిపోయింది. ఊరూరా, ఇంటింటా స్వాకంత్రికశ్రోగ్గులు వెలిగినవి; భారత విజయపతాకలు ఎగిరినవి; స్వాత శ్రోగ్గివాదములు మారుమోగినవి; జయఘంటలు నిండంచినవి.

ఎవరిమొగము చూచినను కలకలలాడుచు కనిపించినది. ఎరిశ్వాదయుములు పరికించినను పరిపోషభావము నిండి తోచిన చిన్నులుగోచరించినవి.

అందఱను బ్రహ్మానందమున మురిగినారు. ఉత్సవములు చేసినారు. ఊరేగింపులు జరిపినారు. కథలు నడిపినారు. సమావేశములు కూర్చినారు. ఆ ఉత్సవములు, ఆ వేడుకలు చూచి దేవతలకూడ దివ్యహర్షము చేసినారు.

కాని, ఇల్లులుకాగానే పండుగకాలేదన్న సామెతకూడ ఒక వంక స్ఫురణపరుచుచున్నది. స్వాకంత్రిక భానూదయమయితే అయింకిగాని, నలువలంబలా వాలు కలుదాచుకొని కాలక్షేప మాలికలు ముంచుకొన్నవి ముంచుకొన్నట్లుగానే ఉన్నవి. ప్రజలలోజరించి పోయిన విద్యోహోద్యగాలు సమసిపోలేను సరిగదా, పరాయివారు కే పెట్టిపోయిన ఆ పాతవాసనలు ఇంకను విజృంభించుచున్నవాదలు పొడగ్బునున్నవి. ఇది నిజముగా ఓజావకరము.

అయితే నీమి! అదృష్టవశము ఆన హులకలికిరిగినది. కాట్టి ఇకదానికలి అదే తిద్ది తీర్చుకొగలను. ప్రజలలో వ్యాపించియున్న అరివస్థిర్థములు దాని పరివర్తితమగతములో అడయే కరాస్తములయిపోవును.

స్వాకంత్రిక సిద్ధించితికాట్టి, వేడుగా మన్న చేసినను, ఈ అంతః కలహములు అణగి, కాంతి చేటారి, నొల్లి టివైభవము తిప్పుక సమకారి తీరగలను. ప్రజలూరత్తు కాంతిసాభ్యాసంపదలతో ముఖించియు తీరగలను.

ఈ శుభదీక్షనతోనే, అన్ని విషయములను విస్మరించి, గూడనురది అందగును అనాడు ఒక్కొక్కటిని ఆనందసాగరమున పీల్చాడనాడు.

ఇటుకంటి సంగోమ సంస్కృతమున, ఇంతటి ఆనందసాగరమున మనలను నుంచియెత్తి, దేశముగా స్వాకంత్రికశ్రోగ్గిని వెలిగించిన మహోత్సవి మన సారా స్మరించుచు మనస్థి.

ఆ మహోత్సవ భారతీయులందరూ సనాకృష్ణులైయుండగలరు. తరతరములకును ఆయనపేరు నిలిచిపోవును.

అయన—

ఈ స్వాకంత్రికసౌమువకు మహోత్సవి.

మన వారిహాలిటికి తీరవదార.

మూర్తిభవించిన ప్రాచీనభారతీయకృష్ణ.

స్వాకంత్రిక శ్రోగ్గిని ఉత్పత్తిదివిటీపట్టక శ్రోగ్గితీయావును.

అయన పుణ్యాగ్నము. సంకల్పశిల్పదైనాడు.

ఇదిరవవలెనే ఇకముందుగూడ ఆయన ఆదేశానుసారముగా నడిచుకొని కాంతిసాభ్యసాభ్యాగ్నములతో విజిల్లుట ఇక మనవంతు.

ఈ కర్తవ్యమును భారతీయులు విస్మరింపరని ఆశించుచున్నాము.

ఎన్నాళ్లకు?

శ్రీ నాయని సుబ్బారావు

కారుమబ్బుల నల్లకప్పు కేసిన నింగి
పారతంత్ర్యతిమన్ను పాముకొన్న ధర్మి
తెలిరాయంద రక్కలు విప్పకొనియెనో
తెలితమ్మ పూలరేకులు కప్పకొనియెనో
ఎన్నాళ్లకన్నాళ్ల కీ మహాదయదీప్తి
కన్నారగాంచు భాగ్యము గల్గె మన కవలో !

ఈ మహాదయమున నిలువెల్ల పొంగ
నమల తుంగతరంగ హస్తయుల నెత్తి
పిలుచు స్వేచ్ఛానుభాజలధి రాజు
కడిగివేయుదు దాన్యపంకమ్ము నేడు.

విశ్వస్థిత్రిక్రియావేది పృథ్వీరాజ కరచక్రమున వింతకాంతు లీని
రసపుత్ర శౌర్య సాహసగతి బ్రహ్మ సంగ్రామసింహుని భుజాగ్రమున మెరసి
మాతృదాన్యరాన మర్మకోవిదుడు శ్రీ శివ దేవుని లలాటసీమ నెరిగి
త్రిదశసాధ్యులు ముప్పదిమూడుకోట్ల సింహాయివీగుల హృదబ్జయుల రగిలి.
సింహుగప్పించ స్వాతంత్ర్యచిహ్న నేటి-కమర మన బోసికోటి తాతయ్యవలన
శాంతిమై స్వచ్ఛమై యహంసాప్రధాన-తత్వదీపితిమై శుభోదయము గూర్చు.
వేదబుముల్ ఎఢించిన పవిత్రసనాతన ధర్మతత్వముకొ
లేదనకుండ కాదని ఎలీమనృత్తి సహృదయ తమ
శ్వాదితవక్రమార్గమున స్వార్థము నూది లనైక్యతామయో
న్మాదుల మోటు దాన్యమున మ్రగ్గి మూకడచన్న నాళ్లులకొ.
ఒకని కొకండు హెచ్చని మరొక్కడు లొచ్చని యేమి భ్రాంతి ! సాం
ఘికముగ నడ్డములు విగించి స్వకీయుల ఎధ్య జాతి జా
తికి-గిరిగీసి, పౌరము గతింప, నెఱుండ మహాజ్ఞమాతృయూ
ర్తీ కిలు.లు ఖండరూపము విధించితి మెంతటి వాసర్యచూ !

* ఇదియు, దీని నెవ్వరినంటియుండు ఇతరకవితారచనలును అలిండియా రేడియో నుద్రాను కేంద్రము
కారు ఆగస్టు 15 న 'మహాదయ' మన్న పేరుతో ప్రసారముచేసిన 'గీతాంజలి' లో-గవి. ద్రివిని ప్రకటనకెచ్చి
కారి సాహస్యమునకు కృతజ్ఞులము.

ఈ రాహుగ్రహన మహా-ఘోరమ్ము కమించి ఘోరకోటి తరింపగా
భారత జనని కళిండా-కారము పూరించు పుణ్యకర్తయ్యైవుడో !

అది, కాక్యముని చంద్రు డాత్మసాక్షాత్కార విమలరేజోరాశి, విశ్వహితము
మేకోల్ప తొలిసారి మృగదావమున ప్రవర్తనమునర్హియ మహాధర్మచక్ర
మవిరళధర్మరాజ్య వ్యవస్థాపనాశయుడు మూర్త్యాశోచకవర్తి,
దానిని త్రిప్పికాదా భారతీయ సంస్కృతి నేల నాలుగు డెరగులందు
వలయుములు వేరుకొన గిరవాటువైచ-నీ మహోదయ పుణ్యక్షేత్ర మహత్వ
మేము తెచ్చెద్రవశ్రీ నమృద్ధివెలయ-నది స్వతంత్రభారతవలకాంకమయ్యె.

కలుషదూషితమై నల్లటిలు ప్రపంచ-మునకు నున్దిరకాంతిశోభనము గూర్చు
స్వీయ విజయ ధ్వజామలచ్ఛాయ నిలిచి-ధర్మభేరి మోయింపు డుదాత్తభణితి.

ఘోరదుర్భరదాన్య దురితసంతమనమ్ము
స్వాతంత్ర్య నవయుగోద్భవ దివ్యరాగమ్ము
జనని చన్మోసల స్వేచ్ఛానయ న్నుభిక్తనో
జనని కన్మోసల విశ్వక్షేయ ముంలెనో
ఎన్నొక్క కెన్నొక్క ! మహోదయ దీప్తి
కెన్నొరగాంతు భాగ్యము గల్గె మన కహో !

ఓం శాంతిః

శ్రీ కాటూరి వెంకటేశ్వరరావు

తెలవారం దెలవార, పీడకలయై తెల్లైగ బరాధీసతా
కలుషం, బాలయగోపురధ్వజములక ఘంటాఘటాత్కారముల
చలగళ, నల్వదికోట్ల గాంతుక జయశ్రీగీతి విస్ఫార, మం
గళతూర్యమ్ములు మ్రోసె, భారతము మంటక దోచ మువ్వన్నియల్.

ఉపలాల్చించుచు, భోగభాగ్యములలో నుయ్యెల యాగించి, గా
రపు చేనింబలె నేలి, దానిని బలెగ రారావులం పెట్టు భా
త్రవులక రోసి, నిజప్రజక భరతవృద్ధి చేని పట్టాభిషే
కపరీతంబొనరించుకొన్నది జగత్కల్యాణ సంధాయయై.

విరక్యశిఖర ధర్మయై, శిథిలదేహ-యస్త్రియై, ప్రాణమూల కన్నులందునిలిపి,
మరల 'స్వగృహే' యటంచు సంకల్పమునకు-దొడగ, నీయవ్యకుంజేన
[యుడుగలేదు.

తంద్రితాతముల్లాతలు తరతరమ్ము-జేసిన తపస్సు పండి నీచేతి కందె
పాడి ముదవట్లు చేపి నీభరతధాత్రి-పాలు పొంగించి, పంచరా, పాయసమ్ము.

కడుపునిండ గూడు, నొడలునిండగ గుడ్డ-ఎండ వాస హాకకుండ గీము
పాపపుణ్యములను బరికించుకొను తెల్వి-పంచుమన్న ! మేలు పంచరన్న !

ఒరుల కలిమి కానీంచదు-ఒరు కష్టము దినెడి నైద్య మొల్లదు, పగులక
జెరపి బ్రదుకు బ్రాచ్య-మూరసి బ్రదుకు బాట కెత్తరన్నా దివియల్ !

కర్మఫలదాతడైవమ్ము కలిమినమ్ము, -తుడుచుటకు మిన్న విడచుటక గురుతెరింగి
నడవరా, భోగనంసక్తి జెడుజగమ్ము-ధర్మచక్రసంకుంజు వధమ్మునందు.

పాడియు బంటయుం గలిగి, పాడిదొరంగక, కల్గినంతలో
వేడిన రీత్రపుచ్చక, నివేదననీయని భుక్తినొల్ల, కె-
గ్గాడక, సర్వభూతహితయా శుభశీలకు స్వస్తిగీతముల్
పాడర వల్లెవల్లెలను వాడలవాడల పుణ్యగోపానుల్.

కోరను రాజ్యభోగములు, కోరను స్వర్గసుఖమ్ము, మోక్షముగా
గోరను నాకునై, వెతలగుండెడి యార్దుల దుఃఖవాళిముగా
గోరదనన్న ప్రాక్షుల కోరికతీవల కల్లుగంబుమై
భారతధర్మదైవితపై గునుమార్చున క్రొత్తనల్పరా !

సరమాంసాదులు, యంత్రయంత్రములు, సంపన్నోహమత్తుల్, తమ-
వరతంత్రుల్, సరమాణుగర్భదళనోపాయజ్ఞులై మర్త్యముగా
జెలుపంటూనిరి, ధర్మరక్షితజయంతికా వాల్చి వేయెత్తి, ఇ-
ప్పర 'ఓం కాంతి' పురాణభారతధరావత్యన్లు ! స్వస్త్వస్తు తే.

ప్రబోధము

❖

శ్రీ దేవులపల్లికృష్ణకావ్యం

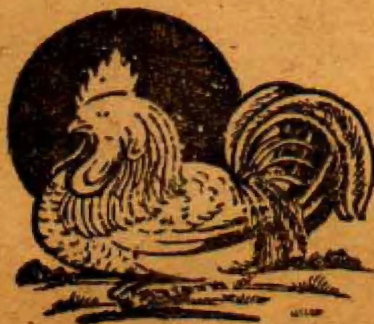
అమరా, వసుంధ, నమ్మకాని, చిరవిద్రమాని యోత్తిలి చూడుమా, త్వదీయ
గేహజరమున క్రిక్కిరిసెను వెల్లులు లేయి యంచుల పార్శ్వరాయి నట్లు !
ఏనాటి కేనాటి కిది, మహాదయము తప్పదు, చలచ్ఛ కదావమ్మవోరె
మువ్వల్ని యువతాక మూగాదు క్రొత్త గాచరికపు విసువుతో పదిలు నిండి !
లెన్నో నెప్పలికడ, విజమ్మ లేచి కనుము సీవొక్కరి, నాల్గుడల పాడిచి
తరిలి వైబడు ముక్తచైతన్యధార ! - ఎత్తుతలపైకి హిమగిరి కృంగవట్లు !

కొన్ని మార్లెండ్లు బాసనడన్న మాట - గుండె లోలోన దొలివిక కుల్లి యెద్దు
నివ్వడానాడు కేలైన నెత్తకుండ - ఎట్టులుంటినో చిరుజాతు లెగసిపడగ !

గదులై అరలై చెకినది కలకాపు మన లోగిట
కడినన ప్రతిచి ప్రాచియు కరిగిపోయె నొక కాగిట
నరిహద్దులు ఛరప గలుగు కరుణ, జగత్కటుంబమున
పరపీడన ముండినీడు, పచ్చినెత్తు త్రావనీడు !

జరక శిథిలజగత్తమందిరముల పడగొట్టు
తరుణమంగళి న్వర్ణము ధాత్రీతలమున గట్టు !
భావికాలనుఖ శాంతిబ్రతుకులు పరపించి
ప్రతిమానపు శిరమున నుజ్వలమకుటము పెట్టు !

ఏ మహాత్ము చేయి ఈ రేయి ఛరసాల - తలుపు లూడలాగె తెలియకుండ ?
చొరలి ముంచు క్రొత్త ప్రాద్దుగాలుల తోడ - చినువు లేక యూర్పు సాగ దేమో !

మ హా ద య ప్ర శం స

శ్రీ గడియారం వేంకటేశ్వ శాస్త్రి

ఇదిగో చల్లనివార్త ! భారతమునం
 చెన్నాళ్ల కీవాడు ప
 ర్వదినంబై వివచనై ! నిత్య పరతం
 శ్రీశ్రీ న్యథానిష్ఠ క
 వ్యధికా ముష్టికవారిజాది కవురా
 స్వాతంత్ర్య భాగ్యంబు ! స
 త్య దయా ధర్మ తపః ఘం విది గద
 మ్మా ! శ్రీమతీ ! భారతీ !

అల పాశ్చాత్యపయోధిభంగముల పా
 లై మన్ని, కాలక్రమ
 జ్వలమై తూర్పునఁ దోచె, నేటి కడుగో
 స్వాతంత్ర్య మార్తాండముం
 దల మాంముగల భారతీయ విభుతా
 నన్యధాగ్రామశుభ్రుల్
 వొలసెన్, సోదరులార ! యా యరుణజే
 తున్ గొల్ల మర్హ్యులన్.

సరిగా నాటి కుటుంబపుంగలహ, మా
 సావత్తి, మా హస్తీవా
 పుర, మా పెద్దల రాయభార, మదియే
 పోరై విరుక్తై సం
 గరమై, జేరి మువ్రవనంబుల నునుం
 గన్ - నేడు స్వాతంత్ర్య వి
 ట్టటిపెన్, భారతిభూమి ధర్మవాడు రా
 జా నాటి చిక్కునన్.

మాడుం గుడ్డయు లేని జీవనము - X
 గ్గోలైన సంసారమున్,
 గాడుం వీడను జేరిపై, కడుపులోఁ
 గార్చియ్య పొరాడఁగా
 వాడంబారిన భారతప్రజల !
 స్వాతంత్ర్య సంబోధ మ
 జ్ఞాడెన్, లోపలి చెచ్చ వైచలున తీ
 రై, శ్రీమృతార్థమై.

ఒకటో నల్లరి చొమ్మి దోపిడులు, తే
 తొక్కంట కస్తూరిప్రసా
 కుకృష్ట్యాలు, మతాంతరీక్షియు, దో
 జ్జో మాధంగంబు, దా
 పాక చర్యల్ చెలరేగి జేరమున హ
 హా హ్రాయ, స్వాతంత్ర్య గీ
 తికలన్ భారతి పాడెడున్, వృద్ధులు తం
 శ్రీ భంగ భుక్తుతిన్.

స్వాతంత్ర్యం బది సర్వభారత మెల
 ర్చున్, లేద - సంస్థానముల్
 నూతం బద్దం - రాష్ట్రముల్ కునుక త
 న్నో యైన, వినాటికిన్
 జాతీయస్వము పై న్యమన్, దొలగ, పై
 నన్. రేపటన్ మావటన్
 స్వాతంత్ర్యంబు సమగ్రమా ప్రభమ క
 ష్యున్ గొంటి మినాటికిన్.

పరతంత్రాదును నెల్ల జేరములు మున్,
 స్వాతంత్ర్యమున్ బొందుతో
 బలపె న్నొత్తుకుపేగు, సంగరములన్,
 బ్రాంబు లర్పించ, నీ
 భరతిజ్ఞోటి యహింస నాశ్శబలమున్,
 బంధించి, సత్యగ్రహ
 నిరస త్వ యుం శ్రీ వారినది స
 శ్రీ బాలసృద్ధంబుగన్.

ఉరికంబంబుల నెక్కి నారు, చెరలో
 నదీన్నులై ప్రుగ్గివా,
 రెరయైనారు కుపాకిగుండ్ల జడిగ్,
 ద్వీపాంతరావాస దు
 ర్మరణానూతము - దినా, రిటులు పో
 రన్, వీరి ప్రాణానిలాం
 బరయానంబు విమానమెక్కి అదిగో !
 స్వాతంత్ర్య మే తెంచెడిగ్.

పరదాస్యానానాభిలంబులు నిజ
ప్రాకారమున, ద్రుమమున,
జరకాంక్షపరిపూర్తి తాత్పర్యము
నిద్రాప, నీ పుష్పంబు
బిరుగ్గో, యంబరమెక్కి పూలజడితో
హర్షించుచున్నాను, తి
తుప్పరలోకాత్మలు వెల్లువేటి జయముం
దున్ గ్రహంబు జోతులై.

పదిమారేండ్లుగ నుదిలోఁ బడి మహా
ప్రారంభముల్ నేసియున్,
గదలన్, బోని స్వతంత్రతారభ మిదే
గాంధీ ప్రబోధంబునన్,
గదియన్, మూఁగి బలంబుతోఁ బ్రజలు లా
గన్, మోగుచున్, సాగుచు
న్నది నేఁదీ తిరువాళ్లలో నొనగఁగ జ
న్నా కాయఁ గర్పూరమున్.

జరమాన్మయపథంబు రమకముగా
బ్రహ్మర్షి రాజునై
ర్మణంపన్, కాశ్యపముప్రతిష్ఠితము నీ
స్వాతంత్ర్య - మాధ్యాత్మ్యము
జారలో తద్విధింబు నీ పదికేతా
బుల్ గొంత దక్కంబు, ను
క్కటి జర్జించుకొనంగలే కరిగి రం
దా ! నీక యర్పించుచున్.

మొదలేదో నుజేలేని ప్రాక్షన యుగం
బుల్ తొల్లి సూర్యధ్వజం
బుదితంబై భరతోర్వియేలే, బయి నె
న్నో సిక్కు మన్ నక్కిటా,
'నిది మాకేతన' మంచు లే కరిగ నెం
లేఁ గాల మీనాటిక
ల్లదె బాతీయపతాక ! భారతభవి
వ్యుత్పత్తికై పాల్పడిన్.

నిగమాదీరిత ధర్మచక్రము త్రినే
టి స్నిగ్ధ వర్ణత్రయన్,
ద్రుగజాతీతి మహాస్సుతో భరత ధూ
దివాత్మతా లక్ష్మిమై
తను బాతీయపతాక ప్రాక్షన చరి
త్రన్ జ్ఞ ప్రికేదచ్చి, ధ
ర్మగీతన్ భారత మయ్యుకోకవిధు నా
మాజ్యంబుగా బాటెడున్.

కను మిన్నాళ్లకుఁ జేతఁబడ్డ గృహ మి
కల్యాణి ! దారిద్ర్య మెం
దును నిండెన్, దోరి ధర్మకర్మగుణ నీ
తుల్ దీర, మారెన్, బ్రవ
ర్తనమల్, క్రొత్తలు నేర, భారత మహా
ధర్మ ప్రతిష్ఠాపనం
బనుసంధింపుచు దీని దిద్దికొను మ
మ్మ ! దోడ్ యిల్లాలనై.

జగదీరిక జన కన్యదేశములు, మా
యోహాయ దుస్తంత్ర యాం
త్రిక వైఖానక భాతికాదీక బలో
ద్యౌతిన్ విజృంభింప, వా
నిఁ మాటొడ్డుచు, నైతికాత్మలమున్
నెక్కిల్పు కీర్తితయా
ధికులన్ విడల గాంచి పెంచి, చిరకాం
తిన్, నెల్పుమా ! భారతీ !

మన బాతీయపతాకము, నృప మహా
మాత్యులికిన్, వారి పా
లన మాత్రంబులకున్, బ్రహ్మలికిఁ గ
ల్యాణంబు లొగక, పం
దిన స్వాతంత్ర్యము కాశ్యపంబయి, తపో
నిహి రహాదర్శన
మనుజుల్ సత్కృపు లిచ్చు స్వస్తిదనం
బుల్ కాంతి చేహర్చుతన్.

మ. హౌ ద య ము

= శ్రీమతి కనువర్తి వరలక్ష్మమ్మ =

ఇ : మహా మహానాథ మార యింకాయాకు
ఎన్న దేదేశమన గాంచి యెటుగనట్టి
కన్యలిరహిత సమరంబు సలిపి సలిపి
భక్త్యస్తాకంత్రిత ఫలమున బడయుకరన.

కామయన్తంపు కమనీయ కాంతిలో
త్యాగ సూక్తుల జేసి తాంబూల
ధవళాతి ధవళమై తరించు చామలో
కాంతి సత్యముల సోగ జాప
సహజ కుంభమైన క్యామల కాంతిలో
పెరువన్పులిని ప్రతిఫలించ
నిగనిగ మెరిసెడి నీలంపు వన్నెలో
ధర్మశ్రమతోభ కనుకు లీన
నాన స్వాకంత్రిత భారత జనుపతాక
అశుల ననువాళిరామమై యోగమన
బాలభృంగుని కిరణంపు సభలలోన
ఎరుగుచున్నది కనడోయి సోగను గుల్క.

ఈ క్రికల్లపతాకకై యింత దనుక
నెందరెంతకొ యురికంబ మెక్కినారు
ఎందరెందరో చెఱలలో కుందినాన,
ఉజ్వలము దీని చీతంబు నొకయుకొలది.

పోటుతనంబునన్ దొరల
పోటు పహంపక యూర్పు రాణి దా
నాటిస విష్ణువాంఛరము
నాటి నాటికి బెంపు తెంచుచున్
నేటికి కెడ్డగొట్టెనుయి
నీడల జేగ్గుచు నెల్ల వారంన్
మేటి వైరాజ్య సత్పులము
మేకొనజేసిన దిన్ని నాల్గవన్.

వీడివ్యవంక్రంబు నేప్రాద్దు పలికి దా
దాభాయి నారోజి తిలకిపాదు
అండగాను చెఱల నారేండ్లు దేనికై
తీరతమను జేసె తిలకు ప్రభువు
లజపతిరాయి యే లక్ష్మంబు సాధింప
కరదేశముల పలుపాల్లు బడియె

కన్యాబాయి యే కాంక్షతో తనీనుంచి
కారాగృహంబులో కన్నునూసె
మాతృదేశ స్వాకంత్రితాభిమాని బోసు
ప్రాచ్యభారతి సైనిక ప్రకరియందు
స్వేచ్ఛభావాలు చేనికై చెలగజేసె
ఆ మహాభూ మిందింగ నయ్యె నేడు.

దారి దామరదా స్త్రీయలు
దంకిగ కల్పనజేసి క్రూరతక
బోరిన పొట్టుకె కుదకు
పోడిమి దక్కి నశించిపోవగా
మూరెడు కల్గ చేసెనక
మోహనదాసు మహాత్మగాంధీ చే
కురిచె రాజ్యంబ్బి ననా !
చిత్రము ! చిత్రము ! దైవ్యత్యయల్ !

ఖగవాసుం డమరేంగ్రు గెల్చి సుధ ముక్
గైకొన్న చందంబుక
తగవుక సత్య ముత్రిమంపకనె భా
ర్యం చేమి లేకుంపనే
పగరక గెల్చి స్వరాజ్యయక్ సుధను సెం
పొదించె నా గాంధీకి
వగవుక్ బాపెను భారతా బ కిక వ
హ్య ! చూడు దీనాటితో.

చెట్టిరాదు గాంధీ వింతైన ధర్మాలు
చిలుకవోలె సత్యము పలుకుచుండు
నమ్ముచుంగ్రు ప్రజలు నూబదికోటులు
అతని కంటె వెడడు రార పీరు.

అనుచు నవ్విస లోకమే యార యిపుడు
భరతమత స్వాకంత్రితంబు బడయు బరసి
విజృంభనందలికిమై విషయ మెసగ
ప్రూకు లిడు గాదె మా గాంధీ ప్రతిభ నెంచి.
పరదేశీయుల పాలనంబుతనక
భాగ్యంబు గోల్పోయి చా
కరి దా మ్రుంగిన వెల్లపడు పగిదిక
కానించె దేశంబు చే

సరియో రీతుల చక్క తెల్లబుట్టె
సామన్యమే లేనిదో
పరిపూర్ణమును సాక్షి ముందను గుమీ
స్వాతంత్ర్యమే లేనిదియనె.
కులతత్వ భేదంపు కుటిలత్వములు లేక
మతవిభేదములు మాటలేక
రాష్ట్రాభిమానంపు రగడలు లేకుండ
భాషావిభేదంపు పట్టు లేక
ధనిక దరిద్రుల తాతకమ్మకు లేక
అధికారమోహంపు టాకీలేక
వ్యవసాయ కార్మిక కృత్య ప్రమాలు లేక
స్త్రీపురుషుల భేద రీతికిక
భాంతాంబ స్వాతంత్ర్యము బుయ్యమునకు
కాంతి సమరంబు పూన్నిమై సరిపినటులే
భరతనేకాభివృద్ధికి పాటుబడగ
దీక్షగొనగవలె నింక నీదేశ ప్రజలు.
దిగవాటిపోయిన దేశ పరిశ్రమలో
తిరిగి పెంపొందెడి తెన్ను లరచు
వసివాడియుండిన వాణిజ్యము నుచెంచి
పరదేశములవాఁ ప్రాజ్ఞులు
అరగారమైయున్న ఆహార భాగ్యములో
సర్వసమృద్ధిగా సంకరింప
ఆయురారోగ్యాల కాధారవా పాడి
పకుల పోషణ ప్రబలజేయు
మహిళాసేవాశ్రమశాస్త్రము నా ననీకు
దేశభక్తాగ్రణ్యులు దీక్షగొడ
బహుళవిర్యా పద్ధతుల్ ప్రస్తరించి
చేయవలయును నిజ దేశ సేవ నిపుడు.
కొఱలేదు నీటికి కొల్లగా పండింప
గంగాది నదులెన్నో కలపు మనకు
తరిగలేదు మనకు ద్రక్షణము సమహర్ష
కడక రత్న నులిమ్ము గంగగలపు
చెలితిలేదు మనకు విజ్ఞానమున గూర్చు
బుద్ధిసంపన్నుల బుద్ధులు గలరు
చింతలేదు మనకు చేపదెరిన దేశ
భక్తాగ్రణ్యుల్ ప్రజలు గలరు.
ధీబలులు ధనబలము దేహ బలము
విశ్వమునరించి మించి పవైకృత ఫణితి
భారతాభ్యుదయమునై పాటుబడిన
సాటిదేశాల మనభూమి కుటి గాదె!

మనదేశంబున శ్రాత్రుడే సమంజ సా
ప్రాణ్యులు పోలించుటలో
అనిలో పాల్గొని క్రతువైద్యముల నా
చాచెందగా మించుటలో
ఘన పాండిత్య శ్రక్వ చే సభలలో
కాశ్యపున కాపుటలో
వనితల్ నేడును వీటి బుర్రె మదియూ
వానికా వానికా నిల్వకన్.
భారతాంగజీవపంప ద్విరిమ
గణుతి గన్నది మమి బుడ బండములను
ప్రాణమర్పించి వాన శ్పిస్త్రాయమాగమ
నేకరించిన దద్ది మాస్త్రీజనము.
ఇరుగుపొరుగుల నిఁసించి యింతదనుక
హిందుముస్లిము భేదమే యెలుగకుండ
ఒక్కరిల్లి విద్యార్థిని నన్ను వారి
చీలదీసెను గద మన జన్ను బాయి.
పరదాశ్రయంబును పంక సంగతిలే మా
పానంబు న్, మన్నిదు
ర్భరమై దుఃఖము లందివార మిక నా
పాటుండి బోవంకదన్
పరమానందము నందుమింద మన
సాపంచేము యీ లోపునన్,
కరుణారేఖు లేని ప్రాత్యక్షలక్ష్మీ
గాంధంక నయ్యోక కటా!
విను దహింసాశ్రమోపాస్తి పెంపులన
నేకరించిన స్వారాజ్య సింఘము
కులమతద్వేషముల వెల్ల మూర్ఖుని
వికమత్స్యంబుర భుజించు బ్రహ్మచునును.
ధర్మమే మన జీవితార్థము గుమి యంచు
వివరించి చెప్పిన విమలభూమి
అనార్యులను గూడి పాద్మజ గర్భించి
అమరత్వ మిచ్చిన యార్జును
కామపభోగములో కడమట్టగూర్చు
ఃశిక ముడితెప్పి రియమభూమి
మై గూడు ధర్మాని పదమగా నదిపుటే
మోక్షమార్గమునున్న ముక్తిభూమి
జతురపుగమార్గ పాథనా చతురులైన
పూరవరితుల గాంచిన పుణ్యభూమి
పరుల పెన్నెడిభూమి నా ధరతిభూమి
తెలు కాలాలు స్వేచ్ఛమై వెలయుగాక.

మన జాతీయ పతాక

పట్టుపూర్వోత్తరాలు

జాతీయ స్వాతంత్ర్యమునకు, జాతీయ గౌరవమునకు ముఖ్యవిషయము జండా.

మొదటి ప్రపంచయుద్ధపు ఫలితముగా, దక్షిణాతలములో, 1918లో ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వము స్థాపితమైంది. మొదటి మొన్నటి లోకమునామము ముగిసిన తర్వాత విశేషపాటకులనుండి మన జాతీయము స్వాతంత్ర్యము సిద్ధిచివడి.

ఈ స్వాతంత్ర్యములో హిందూ-ముస్లిం కలహముపముగా కొంత రక్తపాతము ప్రవహించి కలిసినను మొత్తముమీద విశేషవిజయము లేకుండానే మనకు స్వేచ్ఛ లభించినది. ఇది మహాత్ముడు నిర్మించిన అసంపాదనాత్మక ఫలితము.

ఇప్పుడు రాజ్యాంగవిమర్శన చేయు పరిమితు వారు మన జాతీయపతాకమును దిగివేరచివారు. మన జాతీయ పతాకములోని విశేషములు, ముద్రలు, అక్షరములు మున్నగు హిందూ-ప్రతీకలు, ఆ విషయమున సామ్రాజ్యముతో వారి సంబంధముగా, రాజా ప్రతీకలు, క్రైస్తవమతము వామములను కలపగలదుమనీ వాడుచుంటిరి. ఇది పునరుజ్జీవికముగలది, కామయముపమై క్రైస్తవములను మూలమున భావించుచున్నది.

ఈ ఇరువదియవ శతాబ్ది ఆరంభమునుండి బ్రిటిషు ఆధిపత్యమునందే స్వాతంత్ర్యము నొందగలననుభవము వారమునుండి అందులో పతాకప్రకటనము కలిగెను. ఈ క్రమభాగములో వారింజనము, మగ్గల తెలుపు (అందులో 'మండవరం' అను నాగరాక్షరము), అందున అమలవచ్చు-ఇట్లుగా ఒక ప్రత్యేక పతాకమును యూరపులో

ప్రజానీ భారతీయులు స్వీకరించిరి; కాని, స్వదేశములో అప్పటి ప్రభావముకాదు. 1906లో 'జనం' యానా వాగు యానానా కల్యాణ, ముఖ్య అమలవచ్చుగీతలు, (న పక్షిమూలకలుగా) ఏకవిమలము కలిపిన బొందిత పతాకము సిద్ధించిరి. కాని అదియు ప్రజామూలము పొందలేదు. 1907 సంవత్సరములో తెలంగాణ ప్రజా జాతీయలో గాంధీజీ హాజరు పై తెలుపు, మగ్గల అమలవచ్చు, అతను ఎదురులేకుండు ప్రత్యేక పతాకము (మగ్గలము రాబ్బులు) ముగిసినది. అందుపై కొంత చర్చ జరిగినది. తుదికి 1931 సంవత్సరములో మన జాతీయపతాకము, మగ్గల తెలుపు, అందున అమలవచ్చు రంగులు, మగ్గల రాగమున రాబ్బుమును గల జాతీయ జండాను కచ్చితంగా గమనము అంగీకరించిరి. అది అప్పటినుండి మొన్నటి రకును ప్రజాదరమునకు పాత్ర మైనది.

స్వాతంత్ర్యభావనలను మనకు ఈ జండానే ప్రతీకము. ఈ జండా రక్షణకై 1906-07 లలో కాళిదాసును సాంబయ్యగారి ద్వారాను, 1907 లో బాబాగారి వామకర్మమునను బ్రిటిషు వారిపై సత్యాగ్రహము సాగినది. అహింసా యుద్ధములో ఈ జండా రక్షణ కైదెందో త్యాగము చేసినారు. కనుక కొత్త రాజ్యాంగమును విధింపవలయును ఈ జండానే ఆమోదించుట సహజము. రాబ్బుమునకు బదులు ధర్మ చక్రమును నిర్ణయించు మార్గమునాత్రము ఈ రాజ్యాంగవిమర్శన చేసినారు. దీనిని గాంధీజీ హాజరు పై, కాంగ్రెస్ పక్షమువారు కూడ విశేషముగా ఆమోదించినారు. కాగా, ఇది ఒక్క కాంగ్రెసుపతాక కాక స్వతంత్ర భారత పతాక అయినది.

ఇక, ఈ జండాలోని త్రిశులము తాళము, కృష్ణ, తేలిక కి మున్నగు నులుములకును, హిందూ - ముస్లిం, తదితరసంఘాలకును సూచకములని వివరణ జరిగియున్నది. చక్రము రాట్నములో ముఖ్యంగా మునుకేక కట్టే పరిశ్రమకును, మోటార్లు, రైల్లు, విమానాలు, ఇంజన్లు మున్నగు ఆధునిక యంత్ర పరిశ్రమలకును ఆంశికము, ముఖ్యప్రతీకము.

మరియు ఈ చక్రము మన దేశపు చక్రశిల్పిలలో మిక్కిలి ధర్మశూరు, ప్రజాహితైషి, అహింసాపరుడు వగు ఆశోకచక్రవర్తి తన అమూల్య సంశ్లేషచారము కై 'సారాభృ'నిష్ఠ స్థాపించిన కౌటకుల మహా ప్రభువునైన చెక్కించిన ధర్మచక్రమునకు కలం. ఈ చక్రవర్తి యుద్ధములో జయమొందిన, అది హింసాకారి యను కారణమున మానుకొని ధర్మపరచారమువ్యాపా భారతదేశపు చుట్టుకట్టను, అప్పటికొరిగి లోకములో జాదావు అందిన అధ్యాత్మిక జయమొంది లోకాత్తర చక్రవర్తి యని మృత్యును విశ్వవిఖ్యాతిగల విద్యాంకులచే కీర్తింపబడినాడు. ఇక ఈ ధర్మచక్రము మన ఉత్తమ సంస్కృతికిని చిహ్నము. హిందూదర్శిని గాక శ్రేణుపద్ధితిని లోకాంతరీయును, ప్రపంచసృష్టి మును లభి పుడెనను విశ్వజనతీక్షణుడైన ఇది సూచకము. ఈ చక్రపు మ్యమంతు న్యూమిలమున, చక్రపు అర స.శ్లోల అమిరూపముగా న్యూగిరణ ప్రసారమును చిహ్నితములు. మన లోకముందలి చరాచర జీవులకు, కృత్రి, మానవజాతి ఆరోగ్యవృద్ధిగూడ న్యూగిరణమలే కారణములని పూర్వజను, ఇప్పటి

వైజ్ఞానికులను అందఱును స్థిరపరిచాడు. అంతేగాక వైశిష్ట్యాభివృద్ధిగూడ న్యూగిరణమే కారణమని విద్యాంకులభావన. మరియు లోకపు సంస్కృతిలయములకును నూతన్యదే కారకుమగదా. కవిక వాటి ప్రవర్తన లుగా ప్రయోగము మహాత్ములను త్రిమూర్తులు మార్య నిలో ఇమిడియున్నట్లు సూచ అస్తగు లందును. కవికి -

"నమ స్మరతే జగదేశమేషే
జగన్మూల స్థితి లోకకారినే,
త్రయోమి కాంత త్రిగుణాన్యవారినే
విరించి వారాయణ కంఠాకృతి."

అని మనవారు నేటికిరూప ప్రతిరోజునను న్యూగిరణముచేసి, మార్యరూపం చేయుచున్నాము. చక్రములోని అర కిరణములు అర తల్పములకు సంకేతమని ము, చక్రపు నిలగర్థము విశ్వాభూతికి సూచక ముననియు విలుపు లందును.

ఏకాంత, మన ఈ జాతీయపతాకంలోని చక్రము చాల భావగర్భితి మైనది. అది విశ్వచక్రపు వికాస పరిణామములకును, ప్రగతిచక్రమునకును, కాలచక్రమునకును, ధర్మచక్రమునకును గూడ ప్రతీకము.

ఇప్పుడు ప్రపంచముందలి అన్ని దేశాల జండాలు వై మన భారతదేశపు ఈ జండాకు ఎన్నిక ఘనమై, భావోన్నతిమూలకమై సత్త్వం, శివం, సుందరం అను ఉత్తమదృశ్యమును ప్రకటింపుచున్నది.

కొమాండూరు శతకోపాచార్యులు

సంస్కృతభాష - దాని ప్రాముఖ్యం

= శ్రీ గరికిపాటి సత్యనారాయణ =

ప్రపంచంలో మనం తోటా వారాపర్యంతం
గాని, తిదితర పాఠశాలవల్లగాని వింటున్న
ప్రపంచవివరాలకు మన సంఘటనలను ఒక్కమారు
విస్మరించిపోతేత్రాత్రాలో పర్యాటకం చేస్తే, మాన
వ్యా అనేది బానిస ఒకపాటై వా మిగిల్చిపోతే అది
కనిపించటంలేదు. కాకపోగా మానవునిో పశుత్వం
గానాటికీ స్పృహించుకోవాలి. భుక్తి, అంతర్లీనమైన
విన్నులు కాగూడత అనేపేరుతో ప్రపంచంలో చలా
తుంటేదొకప్పుడు. భుక్తి భారతదేశాన్ని ఒక మహా
విజ్ఞానేత్రంగా, పరిసంపదలతో నిలబడిన ఒక
మహాపుణ్యమామిగా భావిస్తూఉండే ప్రపంచం. కాని
ఇప్పటి భారతదేశమా? మన సామగ్రిత్యమను కనిపించు
‘Ignorant, half-starved, uneducated, uncivil-
lized’ అని ఎన్నో ప్రకాశితమైనా నిలిచి పట్టు
కొన్ని వాక్యంగా సూక్తిస్తారు. ఈ అసహనాన్నించి
మానవుని రక్షించటానికి మార్గమే లేదా?

మామవుడు తిరిగి నైతికంగా ముడిచుకు
 రావాలి. దీనికి భావ ప్రాతిపదిక. భావ అంటే
 రుచిపూర్ణమైన తేజస్వీ, మనం రాకు. భావము
 వదిలే భావ అంటారు కొంతమంది కాని ఇది నిజం
 కాదు కాస్త ఆలోచిస్తే తెలుసుకుంది ఎందుకంటే,
 "చిత్త, అత్తాయ్, మంచినిష్ఠి తీసుకురావాలి, దానం
 కొత్తేంద్రియాలనే వాళ్ళంతా భావములే ప్రపంచం
 లో భావాలనేవాని - రథమే లేదని వాటిని ప్రాయం.
 ప్రపంచంలోని ఆచారాలు వివిధమైనవాయి
 అని, కాస్తాక సాంఘిక రాజనీతి సిద్ధాంతం ప్రతి
 దిండించేది నిజమైన భావమేదాని తిక్క వస్తుంది.
 ఇలాంటి భావంలో సంస్కృతభావ అగ్రగణ్యమని
 చెప్పవచ్చు. ఎందుకంటే ప్రపంచంలో అత్యంత
 భావంగా పరిగణించబడుతున్న ఇంగ్లీషుభావ కూడా

స్వతులంపంధకమైంది కాదు. అంటే దాని ప్రత్యేకమైన సంప్రదాయాలు, తాత్వికవిధాంతాలు లేన్నమాట. అలాగే మన విషయంలో ముఖ్యంగా ఆ భావగ్రీవి, రోమన్ సంప్రదాయాలను అనుసరించినట్లు కనిపిస్తుంది. అంటే అది తెలుగు, హిందీ మొదలైన వాటిలాగా సామాన్యమైన భాషగాని స్వతులంపంధకమైన, అంటే సహజమైన భాష కాదు. కాని ప్రపంచంలో దీని లొంగక అత్రుతీకారంగా నిలిచింది సంస్కృతభాష. సంస్కృతభాషను నుండి Discovery of India లో శ్రీ జనార్దన్ సిన్హా గారు "దానిని నియమించిన నిబంధనలను కాస్తయినా దాటిపోకుండా కవిత్వకళన, భారతీయ విజ్ఞానాన్ని పోషించింది దీ సంస్కృతభాష" అన్నారు. సంస్కృత భాషను మొదటి కటాక్షితులచాలవల్లనే ఆంధ్రభాషగాన్ని వింతవింతపాటలతో సర్వాంగసౌష్ఠవాన్ని పొందింది; కనీశజన్మాన కుభిరామమై కర్ణింది అని చెప్పచ్చు. ఈ విషయం ఆంధ్రసాహిత్యజ్ఞానం ఏనాడెప్పుడో ముచిపోయిందో అనాది అది సంస్కృతాని మాతృప్రసాం చేసిందన్నమాట. అయితే ఈ మాట విషగాని 'క్లిట్ ఇండియా' తీర్మానం అనుల్లో పెట్టికట్టు, 'క్లిట్ ఆంధ్రేశ్' తీర్మానం అనుల్లో పెట్టాల్సివున్న అనిపిస్తోంది. కాని నేనుకూడా తెలుగు వాళ్లేకొబట్టి తెలుగుకనమన్నా, తెలుగు సంప్రదాయాలన్నా నాకు కొంత అభిరుచి ఉన్నదనే అనుకుంటాను. కాని ఒకదాని వస్తుస్థితిని చెప్పాన్ని వచ్చి వల్లము నివృత్తుపారంగా ఉండాలని నా ఉద్దేశ్యం. తెలుగులో ఉద్ద్రంభాలు తీసుకొంది. మహాభారతం, భాగవతం, రామాయణం, ప్రబోధచంద్రోదయం, హరిశంకం, మనుచరిత్ర, వసుచరిత్ర మొదలైనవాటిలో

ఏ తు ప్రగం తీనునన్నా సంస్కృతంలో మూలం తీను
 నని ప్రాయబడిన దేగదా! సంస్కృతంలో నాలుక
 కళ అభివృద్ధి పొందింది. అంగ్లవాద్యములో కూడా
 నాలుకకళ బాగా వృద్ధిపొందింది. కాబట్టి తెలుగు
 తుళాభివృద్ధి పొందాలన్నా, నానాటికి సంస్కృ
 తంలో సంబంధం వృద్ధిపొందారినాని తీవ్రముగా
 ఉండవలసివచ్చును. ఉదాహరణకు ఒక సంఘటనను తీసు
 కుందాం. మేనక విద్యాపూర్వని మోహింపజేయుట
 టానికి సర్వాంగమువరంగా వసంతాగమపురముగా
 పంపిస్తేనుంది. కాని ముందు వచ్చిరి కవంతాగమమే.
 ఈ కవంతాగమంలో ఆపుకవచోపానానా, మనో
 జ్యోతిరూ మొదలైనవి అభివృద్ధి కృతానాని. ఈ
 అభివృద్ధి కృతమైన కొన్ని ఒట్టి తెలుగుపాటల్లో వర్ణం
 రాస్తే - ఆ సంఘటనప్రాముఖ్యం పాకవుల వృద్ధ
 యంలో పాత్రకోపలం కన్పించును. దాన్ని "మకందకర
 గాభిరాగిలాలామ...అని" మునుపూర్వమైన సంస్కృత
 వదాలు ప్రయోగిస్తే ఎట్లా ఉంటుందో ఆలోచించండి.
 ఇవన్నీ ఆలోచించేవాళ్ళను మన అభ్యుదయ గాంధీలు
 "ఈ కొన్నింటి గొడవలు మన గంతు" అని సంస్కృ
 తంలోపాటు నీటిమీదా విదాను రిచ్చినట్లున్నాడు.
 అయితే ఇప్పటి అభ్యుదయకవిత్వం అవలంబి ప్రజా
 కవిత్వాన్ని నే సంతకూత్రమా చేపట్టించేవాణ్ణి కాదు.
 కవిత్వం రెండు మార్గాలు. ఒకటి దేశకవిత్వం;
 రెండోది మార్గకవిత్వం. దేశకవిత్వం తాత్కాలిక
 ప్రయోజనాన్ని సఫలీకృతం చేయువంలా అంద
 చేసినచేయి. మార్గకవిత్వం జాతికి అపరిచ్ఛిన్నమైన,
 కాల్యకృతమైన కలాగంగా కలిగిస్తుంది. కాబట్టి మార్గ
 కవిత్వాన్ని సృష్టించేవాడు ఒక మహాపుణ్యకృత
 యుదాది. తనకంటే ఆ కవి కనీసిద్ధి కిద్దిందు.

ఇలాంటి మార్గ కవిత్వాన్ని సృష్టించి దీ సం
 స్కృతభాష. అలాటి రచయితలకు కవిత్వము సం
 స్కృతభాషలో చాలామంది ఉన్నారు. వందలనూ,
 ఉపవత్సరాలనూ ఆవంద సంధానకమైన కవిత్వం
 ఉండని విజ్ఞులు వెల్లారు. కాని భారత వాద్యము
 మునుపే రమ్యమైన అద్భుతమగుదా? విద్యుదావేశ్య
 వందాధిసేయైన నాటికి మునుపే అమరవాణిచి

వనిశ్చిక్యమై, బాదనామయి వేదాంతవాద్యుర
 ధారలతో వ్యవహరించునై, భాస, కాళిదాస, భవ
 భూతి దిక్పానాది మహాపురుషుల సమానంలో
 సర్వాంగసంపూర్ణమై మునుపటివలె గదా!
 "అయితే ఇంతకంటే ఇంకీ మన ఎక్కువమంది కవులు
 వున్నారని సహించగా, సాక్షాత్తంగా వన్న అక్ష
 వించవచ్చు. కాని నిగ్గులవలెవున్న తెగ్గడదీలే సంస్కృ
 తంలో కవుల సంఖ్య ఇంకీ మౌనంగాని కవుల సం
 ఖ్యవని ప్రమాత్రం తీసిపోదు. కాని ఇలా కృత్రిమమంద
 వల్ల లాభంలేదు. అంగ్ల సాహిత్యం ఎక్కడినుండి వికసించిందో
 పరిగె అదే విషయమని! సంస్కృతభాషకు భా
 వతనం కలగడం, మున్నూ పొందివున్న మెకాని
 లాంటి వండిలుల సంస్కృతాన్ని మృతవాదగా పరిగ
 చేయడం జరిగివై. అటువలెనాటి వ్యవహార సంస్కృతం
 అతీత కనబడ్డ కవిత్వమైదు. వివేకానంద
 స్వామి ఆయన భగ్యమ అంటూ సంస్కృతం వేర్వే
 మన్నాడుగాని ఆయన గాఢగ్రంథంలో దిగువామని
 అనుమతీలవృద్ధికి విరాట్కాండంగా భగవంతు డాడున్న
 ప్రపంచంవలె వేరేదేదదు. తరువాత ఆయనవరగా
 ప్రపంచంవల్ల వరిగిపోవలకునూ ఉండే గాంధీమహా
 త్మకు వైకుంఠానికి ప్రచారంలో సగంలో సగ
 మైనా వెళ్ళుకపోగా "వివేకానందస్వామి సంస్కృ
 తం వేర్వేలమన్నాడుగాని అది చాలా కష్ట" అని
 పెరివిరవలం ఆయన చేశావమంటున్న Himala-
 yan blunders లో ఒకటి. రాజాదరణ లేదు. ప్రభు
 త్వవరణ అంతేన్నా లేదు. ఇంక సంస్కృతంలో
 కవులు వైకారదాని అవగాహన కలిగి అందులో కాస్త
 వినియోగం కవుల విషయంలో 'శిల్పముగ నుభాషితం'
 కాక మరేముంది?

కాని అంగ్లవాద్యము విషయం అల్లగాదు.
 అంగ్లవాద్యము వికాసానికి ప్రభుత్వం అమెరిగా
 దోపాదమిచ్చింది. ఒక చిన్న వ్యాపారం కాస్త క్రొంగులగా
 రాస్తే దాన్ని మూడో భాగం దిక్కుదాన.
 అందులో వాల్లెట్లో కూడా ఇప్పుడు అభ్యుదయ రివల్య
 యం తయారై వున్నాడు. ఇంతమంది! రాజీయ

కాయము తార్కికుల హస్తంలోపం ఇచ్చే ఉపన్యాసముగా భావించిరి! తెగ్గరివ ప్రవేశమా!

అంగవాక్యములలో ఎంతమంది రచయితలూ కవులూ ఉన్నా ఒక్కరిమీదట ముటుకు కచ్చికంగా ఒప్పుకోలేరని. అంగవాక్యము యితరవాదా లో ఊహించుకున్న పుష్టిచలేను. ఇది చెప్పగానే తెగ్గరివ ఉన్నా ఒకరూ అని మహాచయిలువన్న అక్షేపించెదవ్వును. కాని మే గారు ఎంత ఎక్కువైనా, మోక్షరసాన్ని ఎంత మనోజ్ఞంగా ఒప్పుచినా, సాహిత్య నిమగ్నములు ఈయనకు ఊహించుకున్న ప్రాముఖ్యంబిచ్చిట్టకలెదరు అంటే గాను, పాశ్చాత్య సాహిత్య పరమాధి, సంస్కృత సాహిత్యమునది కన్న వాస్తవికతాంతరం ఉంది. అట్లుగానే అంగవాదంలో సంస్కృతాంతరము ర్పిస్తే చెందదు. నైగా పరకర్షణప్రవాహమునందు రసానుభూతిని కలిగించుటకు సాహిత్యపరమాధి అని అంటాము. ఇది శ్రీమాయాపకంగా సాధించబడదని భారత భాగవత రామాయణాలు రచయితలైనా కాబట్టి అంగవాక్యములలో అపారపరిచయంవున్న వాళ్లుగా భావించుకొన్న విమర్శ చదవితే వా చదవాలని నా ఉద్దేశం.

ప్రపంచం ఇప్పుడు ధర్మానికి మర్యాదలుగా వదులుతున్నది. బుద్ధిశక్తి, తార్కికులు ఏదో ఒకవాదం తీసుకొని దాన్ని బట్టి ఏదో ఒక సారాంశం కేర్చి అదే తప్ప ప్రపంచంలో అంతకంటే ధర్మలేదనీ, అంతకు పూర్వము పరమా ఉండే సవారతనైన ధర్మానుచారిత్రికాలని నిరూపిస్తూ ఉండటం సహజమైపోయింది. ధర్మ పరమాపం తెలియక ప్రతివాడీ సంస్కారా తెగ్గరివైపోయింది. ఇలాంటి ధార్మిక కల్లోలాలనంది హిందూసంఘ మహర్షివాన్ని నిర్భయభరిం చెయ్యటానికీ సంస్కృత భాషాభ్యసనం బహు మున్నీరంగా దోహదమిస్తుంది.

ఇప్పుడు ప్రపంచాస్త్ర విజ్ఞానం కావాలని భూమిస్తున్నామా! ప్రపంచంలో నావ్యాసా విజ్ఞానం

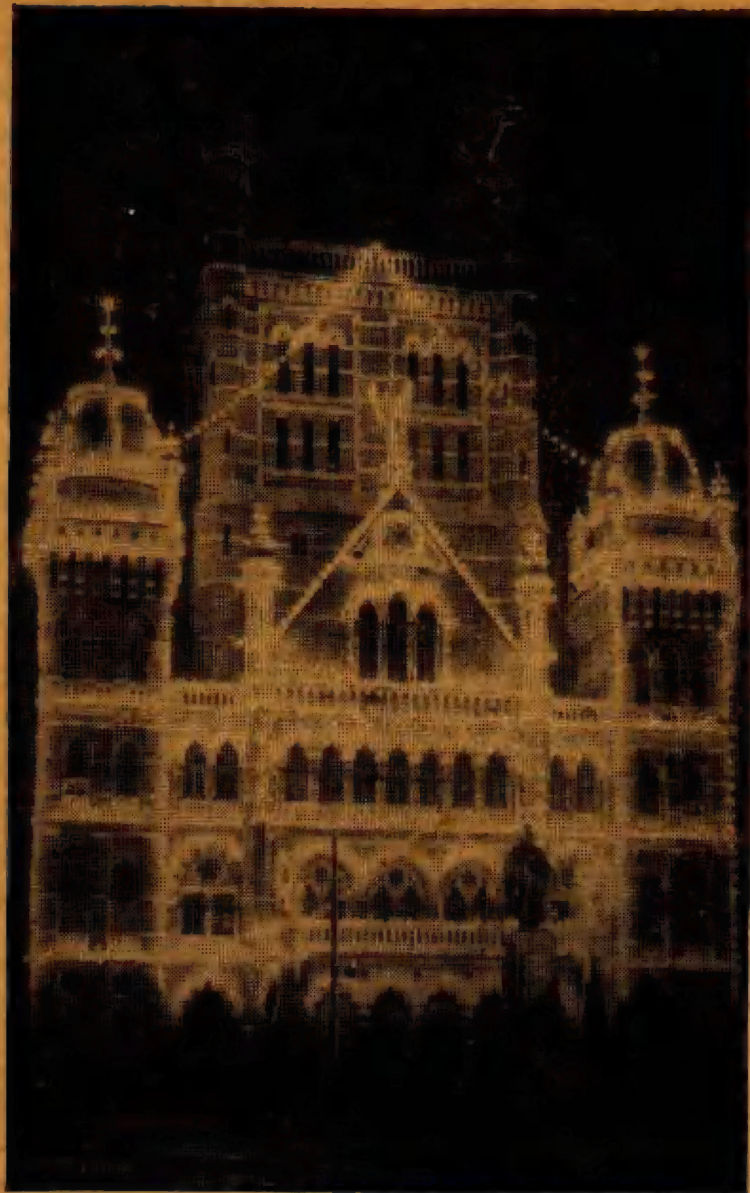
అంతా ప్రతినిందితమాయామందిఅని అనకునే అంగభాషను చెంకకాయకొడుంకి సంస్కృతం. ఈ విజ్ఞానం చివరికి పృథులలోకి నైకం పో! ప్రతిధర్మముకానీ! ఆధార భూతం అయింది. భూగోళం అన్నమాటలోనే దాని పరమావస్థ కావాలి Wise Greeks కు పూర్వం Wiser Hindus కు తెలుసువని చెప్పడానికీ అనేక నిదర్శనాలున్నాయి. ప్రపంచ పుష్టినిబరింది పాశ్చాత్యులకు భారతీయులకు నిధిన్న దృష్టాంతం చాలా లేదా ఉంది. పాశ్చాత్యులు పుష్టిని అయిదు వేలసంవత్సరాలకు ఒక్కరి ప్రమాదా అంతరికి జగవరు. అయితే భారతీయులందరూ పోలిక విజ్ఞానం పుష్టిలోకి ముట్టే తొంద్ర మొకటిట్లు సంవత్సరాలయినది రచయితలీని. ఇది కవుల అతిశయోక్తి అంటు మనకు మరీవాస్తవమయి. కవి అతిశయోక్తి అంటే ఉండొచ్చుగాని వైజ్ఞానిక అతిశయోక్తి ఉండవనుటూ. సర్ జే. ఎస్. కె. రస Mysterious Universe లో ఇది ఒప్పుకున్నాడు. అయినా చదవడేదా! భాగ్యరాధాగ్యం రమ నిజాం మంజరిలో Law of Universal Gravitation కు ప్రతిపాదించిట్లు తెలుస్తున్నది. కాబట్టి నైపుణ్యం మంది ప్రతీక ఉన్న వాళ్లుగా భావించి ప్రతిపాతమై వైజ్ఞానిక నిజాంతాలకు విమర్శించ దానికై నా సంస్కృతం చదవటం అవసరం.

సంస్కృతం చదివేవాళ్లు వచ్చి సవారతరీ కా నక్కగలేదు. సవారతనిధర్మాన్ని కలిపే చార్యాకాన్ని సంస్కరించడానికై నా సంస్కృతం చదివే కానుంటుంది. మీరు నామాట విన్నా వినిపించునా ఒక్క మాటమటుకు నిజం.

యవ ద్భారతకర్షణం పాశ్చాత్యుల కర్షణమాయనా, యవ ద్భం గాచ గోదాచి తెలదేహి సంస్కృతం.

హిమాలయాలు పో! ప్రాంతంలో కలిసినా వింకె పర్యతాలే నా దిక్కురీతమీవని గాత్రమ మెదగి వింకె పర్యతాలని క్లొక కాదుకు ఉదహరించికంటాను.

స్వాతంత్ర్యోత్సవ సందర్భమున విద్యుద్దీపములతో
 ధగధగాయమానముగా ఆలంకృతమైన బొంబయి
 కార్పొరేషన్ భవనము.

బ్రిటనులో ఆర్థిక విపత్తు

*

= శ్రీ నీతంరాజు నుబ్రహ్మణ్యశర్మ -

ఆధునిక యంత్రయుగమునకు, నాగరికతకు మూల కందమైనది ద్రవ్యసమృద్ధి. యంత్రరూపములలో కలెక్షన్ తదితర విషయములందు కూడా బ్రిటన్ ప్రపంచమునకు దారి జూపినది. ప్రభువు ప్రపంచ సంగ్రాహనంతరమునకు బ్రిటిష్ ఆర్థిక చరిత్రయే ప్రపంచచరిత్రగా అతిముఖ్యమై యున్నది. ద్రవ్యవాణిజ్యములలో సర్వవిషయములలోను ప్రపంచమునకంటెకూ బ్రిటన్ నాయకముడిగా కన్యకహరించినది. అతిముఖ్యమైన ద్రవ్యసమృద్ధిలో బ్రిటనుకీ నాయకత్వము లభించినది కాని ఈ ప్రపంచ నాయకత్వమును నిలబెట్టుకొనుటకు కావలసిన ఆర్థిక సౌష్ఠ్యము ద్రివిధము అమరలేదు. ఆ చిన్ని నీవులలో నిర్మించుచున్న దట్టమైన జవాబా తమ ఆహారమునకు, ముడిపదార్థములకూకూడ దిగుమతులపై ఆధారపడవలసి వచ్చుటయేగాక, ఆమెరికావంటి సహజసంపత్తి గల దేశములలో పోటీచేయుట సహజసంపత్తి బ్రిటనుకు లేకపోవుటవలన బ్రిటన్ నాయకత్వము కొంచెము చెనుక పడినది. అయినను బ్రిటనుకు పెద్దసామ్రాజ్యం వుండుటవలన ఈ పోటీలో బ్రిటన్ త్వంతి ఓడిపోలేదు; పైగా తన సానమును స్థిరపరచుకొనుటకు బ్రిటన్ గట్టిప్రయత్నము చేసినది. తన సామ్రాజ్యదేశములతోనూ, తదితరసన్నిహిత దేశములతోనూ వర్తక వాణిజ్యములు నీలైనన్ని విధముల వృద్ధిపరచుకుని ప్రపంచమువంటిపైగాక, ఒక కొంత ప్రాంతముపై తన ప్రాబల్యమును స్థిరపరచుకొనజూచినది. అంతర్జాతీయవర్తకవాణిజ్యములలో ముఖ్యమైనది ఒక దేశపు నాణెములను ఇంకొక దేశపు నాణెములలోనికి మార్చుట. ఈ మార్గమునకు బ్రిటన్ ఆధిపత్యమువలన మొదట బ్రిటన్ నాణెమైన ప్లైంథు, లేక హాసు చాల నిలుగా నుండెడిది. ఈ నాణెము చేసేనుబట్టి తరువాత బ్రిటన్ స్థిరపడిన ప్రాంతము లన్నిటిని కలిపి ప్లైంథుప్రాంత మని నిలువపాగివారు. ఈ ప్లైంథుప్రాంతములోని

దేశము లోకదానికొకటి దట్టము యిక్ష్మకలసికచ్చి వర్షము ప్లైంథుసూపములో చెల్లించుచుండును. ప్లైంథుప్రాంతములలోని దేశము ప్లైంథుప్రాంతములో లేని దేశమునకు దట్టము పంపకలసికచ్చివర్షము, తన ధనమును ముందు ప్లైంథులోనికి మార్చి, ఆ ప్లైంథును రెండవ దేశముయొక్క నాణెములలోనికి మార్చుచుండును. ఈ విధమైన మార్గము నులుపుగా నాగనట్లు కలసివంత బ్రిటిష్ నాణెములు లండన్ లో బ్యాంక్ ఆఫ్ యంగ్లండు నిలువయుంచెడిది. తమతమ దేశములలో బ్రిటిష్ నాణెములు ఎక్కువగా నిలువయుంచుకొన లేని దేశములకు ఇటువంటి ఏర్పాట్లు విక్కిరి సౌకర్యము కలగలేయునుకాదు!

మొత్తముమీద ప్రపంచము ద్రవ్యవిషయంలో రెండు విధానములై వది: ప్లైంథుప్రాంతము, తదితర ప్రాంతము. ఈ ఇతరప్రాంతములో ఆమెరికా అతి ప్రముఖమైనది. అందువలన ఒక్కొక్కప్పుడు దీనిని దాలరుప్రాంతమని కూడ వర్ణకహరింతురు.

యుద్ధమువలన ప్రభువుముగా రాధకొండినది ప్లైంథుప్రాంతము. ఆమెరికా యుద్ధములో చేరి యూనిటెడ్ స్టేట్స్ వలన, ఆమెరికా సహజసంపత్తి, పరిశ్రమభివృద్ధి ఆనంతమైయుండుటవలనన, యుద్ధమునకు వలసిన సామగ్రిని ఆమెరికానుండి (దాలరు ప్రాంతమునుండి) కొనవలసివచ్చినది. కాని దాలరు ప్రాంతమునకు ఎరుమరిచేయుటకు సరకుల ఉత్పత్తి మానివేయుటవలనగాని, లేక వానిని యుద్ధావసరములకు ఉపయోగించుటవలనగాని వాని ఎరుమరి తగ్గి పోయినది. అందువలన బ్రిటన్ లోని దాలరునిలువ త్వర త్వరగా తగ్గిపోకొచ్చినది. అప్పుడు ప్లైంథుప్రాంతము లోని దేశములన్నియు మోజించి, తమతమ దేశములలో వర్ణకీరముగాను, ప్రభుత్వపరముగాను తమ దాలరునన్నింటిని కేకరించి, వానిని ఒకనిదిగా ఏర్ప

రచి, క్యాంట్ ఆఫ్ యింగ్లండువ్యాగా యద్ధానర
ములకు మాత్రమే పాదుతుగా వాడుటకు నిశ్చయించి
నది. ఈ ఏర్పాటుకే 'దాలింగి' అంటారు. ఈ
ఏర్పాటుప్రకారం ఆయాదేశములలోని దాలరు నిజవ
లన్నియు సమీకరింపబడి, యద్ధానరములకు గరిష్ఠ
ప్రయోజనము సాధించునట్లు ఆయాదేశములచే ఉప
యోగింపబడినది. కాని ఆయాదేశములకు దాలరు
ప్రాంతమునండి కాటనిన ఇతరపదార్థములు కొనుటకు
వీలుపడిలేదు. అందువలన స్వర్ణింసుప్రాంతమునందలి
దేశములన్నిటిలోను, దాలరుప్రాంతపు సరఫరు కరచై
పోయి, ప్రజలకు వాటిపై మోస మొదలైనది. యద్ధా
నంతరమైనను ఆ పస్తువులు దాలరుప్రాంతము నుండి
కొనకలేప్పదనియు, అందుకు వలసిన దాలర్ల సరఫరా
చేయు బాధ్యత తనదే ననియు బ్రిటన్ సుర్తించినది.
ఈ సరకు విలాసవస్తువులు, తదితర కొనుగోలుదారుల
వస్తువులుగాక యద్ధానంతర ఆర్థిక పునర్నిర్మాణమునకు
అత్యవసరమున యంత్రసామగ్రివంటి సరుకగులవలన
కొనుటకూడ లాభదాయకమేగాక వాంఛనీయునుకూడ
నై నది. ఇందుకొరకై తగినన్ని దాలర్లు సంపాదించుట
కొరకు 'బ్రిటన్ ఆమెరికా, కనదాలకడ్డ దాలర్
ఆపకలు పుచ్చుకొనెను. ఆమెరికానుండి ౩౭౫ కోట్ల
దాలర్లు, కనదానుండి ౧౦౫ కోట్ల దాలర్లు యీ విధ
ముగా ఆపక పుచ్చుకొనబడెను. ఈ మొత్తములను
అత్యవసరమైన ఆహారపదార్థములు, ఆర్థిక పునర్నిర్మా
ణమునకు పనికివచ్చు యంత్రములు కొనుటకు ఉపయో
గించుచు, స్వర్ణింసు-దాలరు న్యేచ్ఛాపూరిత మారక
మును తిరిగి నెలకొల్పవలెనని ఉద్దేశింపబడినది. ఆంగ్లో-
ఆమెరికన్ ఋణాశ్రు ఒడంబడికలోని రెండు ముఖ్యమైన
నిబంధనలను సరించి మనం కొన్ని వివరములు గమనింప
వలెను. ఈ ఒడంబడికలోని ౮ వ నిబంధనప్రకారం
౧౯౪౩ జూలై ౧౫ వ తేదీనుండి స్వర్ణింసునంతరను నిర్మి
బంధముగా దాలర్లలోనికి మార్పుకొనుటకు ఏదేశమున
కైననూ వీలుకలుగలేదుటకు బ్రిటన్ అంగీకరించినది.
౮ వ నిబంధనప్రకారం బ్రిటన్, వ్యాపార వాణిజ్య
విషయములలో ఆమెరికాపట్ల విశేషన, వ్యత్యాసము
లతో ప్రవర్తించకుండును. ఇరలు, తదితర మేరకులు
ఒకటిగానున్నప్పుడు బ్రిటన్ ఆమెరికానుండి దిగు
మగులు తగ్గించుకొనుటకు, ఆ పస్తువులను యితరదేశ
ములనుండి తప్పించుకోకూడదు. ఈ నిబంధనను సరిగా
అనులుబదువుటకు బ్రిటన్ ఆమెరికాలో కొన్ని
అయావస్తువుల నిషేధింపబడియే ఇతరదేశములలో

ఆ పస్తువులు కొనవలెనని కూడ పుష్టము చేయుబడి
నది అందువలన పాత్రాజ్యములోని యితరదేశములలో
ఆ పస్తువుల దొంగిలుకొనును, ఆమెరికానుండికూడ
ఆ పస్తువులు కొనకలేవచ్చును.

తమ దేశములోని పరిశ్రమలను భారద్రవగచేసి
తద్వారా ఉత్పత్తిని అధికముచేసి స్వశోభమునకు కావ
లసిన పస్తువులను తయారుచేసికొనెను. ౭ దేశములకు
ఎగుమతులు చేయుచు వండిన ఆహారపదార్థములను
దిగుమతిచేసికొనవచ్చు నన ధైర్యముతో బ్రిటిష్ ప్రభు
త్వము ఈ కఠిననిబంధనలకు అంగీకరించినది. యద్ధా
నంతరమునుండి ఈ వాటివరుకూడ బ్రిటిష్ వాయుకులు
బోధించుచున్నది అధికోత్పత్తి, అధిక ఎగుమతులు
కావలయు ననియే.

బ్రిటన్ యద్ధకాలములో వివిధదేశములలోను
కొన్ని సామగ్రికి అప్పటికప్పుడ దిబ్బు - స్వక ఆరు
వుకే కొనెను. అందువలన బ్రిటన్ ఆయాదేశములకు
ఆపకపడియున్నది. అవియే ఆయాదేశముల స్వర్ణింసునిలు
వలు. ఈ నిలువల మొత్తం ౩౫౦ కోట్లపానుల మేగా
వుండును. కొంతవరకు వాడితయబడిన తరువాత
యిప్పుడు ఈ నిలువలమొత్తములు వివిధదేశములలోనూ
ఈ విధముగా నున్నవి : భారతదేశము ౨౦ కోట్ల
స్వర్ణింసు; ఈస్టర్లం కోట్లు; వాస్కోర కోట్లు; బ్రెజిల్
౬౨ కోట్లు; ఉరుగ్వే ౨ కోట్లు. ఆంగ్లో-ఆమెరికన్
ఋణాశ్రు ఒడంబడికలోని ౮ వ నిబంధనప్రకారం
ప్రత్యేకపు ఒడంబడికలు ఈలోపున ఆదేశములతో ఏర్ప
రచుకొనకపోలే, ౧౯౪౩ జూలై ౧౫ వ తేదీన
ఈనిలువల నన్నిటిని బ్రిటన్ దాలర్లలోనికి మార్పుటకు
సంసిద్ధమై యుండవలెను. అందుకు తగిన దాలరునిలు
వల బ్రిటన్ కడ్డ లేవు. అందువలన ఆయాదేశములతో
ప్రత్యేకముగా ఒడంబడికలు చేసుకుని, కొంతమొత్తము
మాత్రమే దాలర్లలోనికి మార్పుటకు ఏలైన నిధిగాను,
మిగిలిన మొత్తము స్వల్పమొత్తములలో దీర్చకాల
ములో తీర్చుకొను మొత్తముగాను విధించి, ఈ నిలు
వలవలన ఏమా ప్రమాదము సంభవించుకుండునట్లు తగు
బాగ్రత్త వహించినది.

యద్ధకాలపు అసాధారణ పరిస్థితులలో ఏర్ప
డిన స్వర్ణింసునిలువలనుసరించి బాగ్రత్తపడుటయేగాక,
చైనందీనకక్షిత్రవాణిజ్యములన్ని వివిధదేశములకు భించు
స్వర్ణింసు ౪ దాలరు ౯ నిక మార్పుమని కల్పిం కలుగ
కుండా చేయుటకుకూడ బ్రిటన్, ప్రయత్నించినది.
ఇందుకొక కొక ప్రత్యేకవిధానముకూడ ఏర్పరుపబడి

నది. దీని ప్రధాన బహుయంత్రధానము ఏ, అనేకదేశములలో బ్రిటన్ విడివిడిగా ప్రత్యేక రకమునగుంచి ఒడంబడికలు చేసుకున్నది. ఈ ఒడంబడికల ప్రకారం ఆ దేశములు యితర దేశములకుండి వర్తకవాణిజ్యములవలన రావలసిన ధనమును ప్రధానముగా పుచ్చుకొనటకు అంగీకరించినవి. దీనివలన అనేకదేశములు ఒకదానితో ఒకటి యుచ్చి పుచ్చుకొనవలసివచ్చినప్పుడు బంగారముగాని, చాల్డరుగాని యవ్వనవపరములేకుండ ప్రధానముగాని, బంగారముగాని అంతర్జాతీయముగా యుచ్చి, పుచ్చుకొనటకే కావలయును. ఉభయపక్షములు ప్రధానముగా యుచ్చి పుచ్చుకొనటకు అంగీకరించి నదిగాబట్టి ప్రధానము చాల్డరులోనికి మార్చునది నను ఒత్తిడి రాదు. ఈ విధమైన ఒడంబడికలు స్పెయిన్, నీడ్లర్లాండు, ఇటలీ, పోలాండు, ఫ్రాన్సు, నార్వే, స్వీడన్, ఆస్ట్రేలియా, బ్రెజిల్, ఉరుగ్వే మొదలగు దేశములలో చేసికొనబడినవి. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యము లోని దేశములగు కెండా, న్యూజిలాండ్, ఆస్ట్రేలియా, భారతదేశమువంటి దేశములు బ్రిటనుకు సహాయపడుటకు ఎప్పుడూ సిద్ధమే. కాబట్టి గెర్రీ, జార్జి రిచర్డ్సన్ ప్రధానము నిర్మించబడుచున్న చాల్డరులోనికి మార్చువలసిన గడువు సమాపించువచ్చుచేటి, ఒక్కొక్కరుగా ఎక్కువ మొత్తము ప్రధానము చాల్డరులోనికి మార్చునుచున్నది. ఇది గమనించుచున్నట్లయితే, ఈ రంగములో వృద్ధి ఈ విధముగా చక్కబరచుకొనుచుండగానే, ఇంకా రంగములో పరిస్థితులు ఏమయిచింది. బ్రిటన్ ఆమెరికా కలదాలవద్దనున్న పుచ్చుకు ప్రధానము రకమును బలపరచుటకే గాక, దేశముగా, ఆర్థిక ప్రయోజనము జరుపుటకు అవసరము యంత్రపాదుగ్రామి దిగుమతిచేసుకొని తవ్వారా అధికార్పి దోహదము చేయుటకారణమున నైన నెప్పు బడింది. కాని అంగీకరించినవిధముగా బ్రిటనులో అధికార్పి జరుగలేదు. దీని ముఖ్య కారణము బాడ్లగవు, గత పర్యవసానము చాలాదాని అతివసాయములు ఏమిటవలన బ్రిటన్ బాడ్లగ అధికార్పిని నిలిచిపోయి, దానితోపాటు అనేక పరిశ్రమలకుడ నిలిచిపోయి నచ్చింది. ఆ బాడ్లగవునండి బ్రిటన్ యంత్రము తయారాచేలేదు. దీనితోపాటు పరిశ్రమలకు, వ్యవసాయములకు వలయు యంత్రపాదుగ్రామి పరిగా లభించలేదు. బ్రిటన్, ఎగుమతులలో చాలాభాగము ప్రధానముగా ప్రాంతమునకే పోవుచుండుటవలన చాలా నిలవలు

వృద్ధిచేయటకు ఈ ఎగుమతులు ఏమాత్రము సహాయపడలేదు. ఎగుమతుల పరిస్థితి ఇంత నిరాశాజనకముగా నుండినప్పుడే, దిగుమతుల పరిస్థితి అందోహేతరముగా పరిణమించింది. బ్రిటన్ చాలా ప్రాంతములనుండి చేయు దిగుమతులన్నియు అత్యవసర పదార్థములే. ముఖ్యముగా ఆహారపదార్థములు, యంత్రపాదుగ్రామి, భారతదేశములోనుండ ఆహారధాన్యముల కొరత ఏర్పడటవలన, భారతదేశము ఆహారధాన్యములు ఆమెరికానుండి దిగుమతి చేసికొనుటకు కావలసిన చాల్డరును సరఫరా చేయు బాధ్యతను బ్రిటన్, నైననే వహించి, దీని కోడుగా ఆమెరికాలో యుద్ధానంతరము ధరలు పెరుగుట మొదలిడినవి. అంగ్లో - ఆమెరికన్, యునైటెడ్ ఒడంబడిక వంటి వచ్చుచుండి బ్రిటన్ ఆ ఆద్యము ఉపయోగించుటకు దిగుమతుల ఆమెరికాలో ధరలు నూటికి 30 వంతులు పెరిగెను. ఆ ఆద్యములకు వాడుట మొదలిడిన తరువాత నూటికి 20 వంతులు ధరలు పెరిగెను. ముఖ్యముగా ఆహారపదార్థముల ధరలు నూటికి 10 నుండి 25 వంతులవరకు పెరిగినవి. ఈ విధముగా ఆమెరికాలో ధరలు పెరిగిపోవుటవలన బ్రిటనుకు ఆ ఆద్యముల రాదగినన్ని వస్తువులు రాలేదు. 1000 చాల్డరుకు కొనవచ్చునని అంచనాచేసిన వస్తువులు 1100 చాల్డరుకు కొనవలసివచ్చినది. కాబట్టి ఆ యునైటెడ్ మూడింట రెండుపాళ్ళకు తగ్గిపోయి బ్రిటనుకు అధికముగా వస్తుగాయి మైంది. కాని ఆ వస్తువులు అత్యవసరమైన వస్తువులవలన అధికధరలైనను కొనక తప్పినదికాదు. ఈ విధముగా ఉత్పత్తి, ఎగుమతులు ఒకవంక తగ్గిపోయినా ధరలు, దిగుమతులు కేరెకవంక పెరిగిపోయినా వుండుటవలన వ్యాపారంలో చాలా ఎక్కువ భారత ఏర్పడి విల్, యునైటెడ్ తగ్గివచ్చిగా వాడి చేయువలసివచ్చింది. ఈ వ్యాపారపు భారతను గురించి కొన్ని విషయములు పరిశీలించు. గెర్రీ, 1000 వ సం. మొదట్లో సంతర్పితపు వర్తము అంచనా చేయబడినప్పుడు, గుమతులు 1200 కోట్ల పాను లుండుననియు, దిగుమతులు 1000 కోట్ల పాను లుండుననియు, తక్కువేకువైనది. కాబట్టి ఈ అంచనా ప్రకారము వ్యాపారములో భారత సంవత్సరమునకు 200 కోట్ల పానులకు వైవరేకు కాని తోవనత ఈ అంచనాలు పునరాలోచనపడి మార్చబడినవి. ఈ కొత్త అంచనాల ప్రకారం ఎగుమతులు 1200 కోట్ల పానులు, దిగుమతులు 1000 కోట్ల పానులు వుండి, వ్యాపారపు భారత 200 కోట్ల పానులు వుండునని భావించబడు

వది. ఆ అంచనాప్రకారం త్రైమాసికకాలమునకు వ్యాపారపుకారము ౧౦ కోట్లపానులు మాత్రమే వుండును. కాని వాస్తవముగా జరిగిన ఎరువులి, దిగు మగులలన గలిగిన కొరత యందుకు భిన్నముగా నున్నది. ఈ త్రివిధపట్టిక చూడుడు.

తృతీయపాదము	౧౯౪౬	౩. ౪ కోట్లు
ఒకవైపు	౧౯౪౬	౮. ౯
ప్రభుత్వము	౧౯౪౩	౯. ౬
ద్వితీయము	౧౯౪౩	౧౩. ౧

ఈ పట్టికప్రకారం ౧౯౪౩ వ సం. గెండవ పాదకాలములో అంచనాన్న ౩. ౧ కోట్ల పానులు వ్యాపారపుకొరత ఎక్కువ వచ్చినది. దీనికి కారణములు ఎరువులు ౨. ౬ కోట్ల పానులు తగ్గిపోవుట; దిగుమతులు ౩. ౪ కోట్ల పానులు పెరుగుట. వ్యాపారమువలన గలిగిన ఈ లోటును బ్రిటిష్ అమెరికన్ ఋణములోనుండి కొంత మొత్తమును వాడుమునకు పుచ్చుకుని భర్తీచేసినది. ఇదేవిధముగా స్వర్గింగు ప్రాంతములోని యితర దేశముల వ్యాపారములవలన గలిగిన కొరతను భర్తీచేయవలసివచ్చినది. ఇందువలన అమెరికన్ ఋణమునుండి బ్రిటిష్ ఎక్కువ మొత్తములను వాడట మొదలుపెట్టెను. ౧౯౪౩ వ సం. ప్రభుత్వపాదములో అమెరికన్ అప్పునుండి ౫౦ కోట్ల డాలర్లు, ద్వితీయ పాదము లో ౮౫ కోట్లు వాడబడెను. అగ్గునెల మొదటి మాడు పారములలోనే ౩౫ కోట్ల డాలర్లు వాడబడెను. ఈ విధముగా డాలరువాడకం పెరిగిపోవుటకు చాలకారణములున్నవి. కనడానుండి పుచ్చుకున్న అప్పును వాడటం నూనితేనే కనడాలో కొన్ని వస్తువులనుకూడ అమెరికన్ ఋణములోని డాలర్లు యివ్వబడినవి. ఇది మొదటి కారణం. స్వర్గింగును నిర్మి బంధముగా డాలరులోనికి మార్చువలె నెనునది రెండవ కారణం. ఈ నిబంధన వలన బ్రిటిష్ ఏజేంసులైనను డాలర్లు యివ్వవలసి వచ్చుటచే, ఆయాదేశముల తమతమ స్వర్గింగునంతనూ కొంతవరకొందరగా డాలర్లలోనికి మార్పులు మొదలు పెట్టినవి. కాని ౧౫ వ శతదీ తరువాత నిర్మి బంధ మారపు విధానము అమెరికాలోని వచ్చినతరువాత ఆ ఒత్తిడి బ్రిటిష్ కానికొలేదని చాలామంది భయపడి పోయి, నిర్మి బంధమారకపు విధానము లనుసరించుటకు తగినంత డాలరు నిలువ బ్రిటిష్ వద్ద లేదనీ, అందువలన త్వరగా బ్రిటిష్ స్వర్గింగునివలన పదిహేనులవనీ తమ స్వర్గింగునంతనూ వెంటనే డాలర్లలోనికి మార్చివారు.

కాని ఈ విషయము బ్రిటిష్ ఎన్నడూ భయపడలేదు. స్వర్గింగును మరింత బలపత్తికం చేయుటకు బంగారపు నిలువలు పెంచుచూ, డాలరు నిలువలను ఏమంతలవ్వ పెట్టలేదు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం. కాము ముందే చేసిన ఏర్పాట్లు ఫలితముగా స్వర్గింగునై ఒత్తిడి రాదనే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఆశించెను. కాని స్వర్గింగులో విదేశములకు ఎక్కువ విద్యాపం లేకవావుటవలన బ్రిటిష్ ఆశలు భగ్నమైపోయినవి. దీనికి తోడు బ్రిటిష్ ఆర్థికవివక్షతనుగూర్చి అగ్గునెల ౬ వ శతదీన పార్లమెంటులో జరిగిన చర్చలవలననూ, అమెరికన్ వార్తాపత్రికలు చేసిన విమర్శలవలననూ స్వర్గింగులో నమ్మకం పూర్తిగా నశించిపోయినది. అందువలన స్వర్గింగును డాలరులోనికి విరిచిగా మార్చి చేసేవారు. అగ్గునెల ౧౧ మొదలు ౧౫ వ శతదీనకు ౫ లోకాలలో బ్రిటిష్ ౧౩. ౬ కోట్ల డాలర్లు వాడినది. అగ్గునెల ౧౮, ౧౯ వ శతదీనలో ౬. ౬ కోట్ల డాలర్లు వాడబడెను. ఈ డాలరువాడకం బ్రిటిష్ వ్యాపారపు కొరతను భర్తీచేయుటకుగానీ, వివిధదేశముల స్వర్గింగును డాలర్లలోనికి మార్చుటకు జరిగినది. తనలో విద్యాపను పోయిన విదేశములకు ఏదే కమైననూ ఎంతకాలం సహాయపడగలదు? కామె డాలరు సంపాదించుకొనలేని ఇతరదేశముల బరువును మోస్తూ ఈ ఆర్థికవ్యవస్థను బ్రిటిష్, ఎంతకాలం వాళ నంచేసికొగలదు? కాబట్టి అగ్గునెల ౨౨ వ శతదీన స్వర్గింగు - చాలమారకం నిలుపుదలచేస్తూ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఉత్తరువుచేసింది. ఈ నిలుపుదల స్వర్గింగుప్రాంతములో లేని దేశముల స్వర్గింగుమారకం నెకు నాత్రమే వర్తిం చును. స్వర్గింగుప్రాంతములో వున్న దేశముల స్వర్గింగు ఇదివరకువలెనే డాలర్లలోనికి మార్చబడును. పరిస్థితు లను ఎప్పటికప్పుడు స్వర్గింగుప్రాంతములోని అన్ని దేశ ములకు తెలియజేసి, ఏదేమిచేకైననూ అత్యవసరమైన పద్ధతయొకొరకు కావలసిన డాలర్లు సరఫరాచేయబడు నని బ్రిటిష్ చెప్పెను. కాని పరిస్థితులన్నియు తెలిసిన ఆదేశములు మర్యాదస్థులవలె, తమ డాలరు దిగుమతులు సంపూర్ణముగా తగ్గించుకొనటకు ప్రయత్నములు చేయుచున్నవి.

స్వర్గింగు - డాలరు మారకం నిలుపుదల ఈ విధ ముగా జరిగింది. బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇంగ్లాండు ఒక కార్యక రుత్త్యుడారా అమెరికాలో అమ్మకావిన స్వర్గింగు నంతనూ ౧ స్వర్గింగు = ౪. ౦౩౩౩ డాలర్లు వచ్చిన కొనితేసి, బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇంగ్లాండు కొలాను జమ చేయుటకు అమెరికన్ ఫెడరల్ రిజర్వుబ్యాంకు

కును ఆధారము యిచ్చును. ఆ ఉత్పత్తిలను ఉత్పాదించుచున్న లో ఆమెరికాలో స్వర్ణము దాలరులోనికి మారుటకు వీలులేదు. ప్రతి క్రయపుత్ర కారము ఏదో మైనము స్వర్ణమును దాలరులోనికి మార్చవచ్చును. ఈ సహాయము బ్రిటన్ విధియనిగాక, మర్యాదయనిమాత్రమే చేయుచుండెను. అందువలన ఆ సహాయము మాని తీసిన ఎవ్వరునూ ఫిర్యాదుచేయుటకు వీలులేదు.

ఈవిధముగా బ్రిటన్ స్వర్ణము-దాలరు మారకము నిలుపుదలచేయుటతో వర్తక వాణిజ్యములకు ప్రపంచము రెండుముక్కలుగా కొనిపీయబడినది. ప్రపంచమునకు కావలసిన వస్తువులు ఎక్కువగా దాలరు ప్రాంతముగా ఉత్పత్తియగుచున్నది. ఆ సవార్థములు కావలసినవారే ఆధిభోగము స్వర్ణము ప్రాంతములో నున్నారని స్వర్ణము-దాలరు మారకము చేత ద్వారా ఈ రెండుపక్షముల సమన్వయము జరిగినది. కాని ఆ వంటెన చాల దుర్బలమైపోవుటవలన దానిని రెగ్యులేట్ చేసివారు. రెండు ప్రాంతములు కేరపడిపోయినవి. ఇకముందు ఏదో మైనము దాలరు ప్రాంతమునకు ఎంతఖరీదు వస్తువులు ఎరువులిచేయునో అంత ఖరీదు వస్తువులు మాత్రమే దిగుమతి చేసికొనవచ్చును. కాని దాలరు ప్రాంతమునకు ఎరువులిచేయగల వస్తువులు స్వర్ణము ప్రాంతములో చాల తక్కువగా ఉత్పత్తియగును. కాబట్టి దాలరు ప్రాంతమునండి దిగుమతుకొనె ఆ తక్కువ మొత్తమునకే తగ్గించుకొనవలసియున్నది. ఇట్టి పరిస్థితులు స్వర్ణము ప్రాంతములోని పాక్రామిక దేశములకు, ముఖ్యముగా బ్రిటనుకు మంచి అవకాశము లభించినది. ఇదివరకు దాలరు ప్రాంతమునండి ఏఏదోములు ఏదోవస్తువులు కొనుమార్చునో, ఇప్పుడు మారిజేసినవో, ఆ సుపదార్థముల ఉత్పత్తిని ప్రారంభించిన దేశములకు మిక్కిలి లాభము కలుగును. స్వర్ణము ప్రాంతముగా పరిగ్రహభివృద్ధి అందువలన మంచి అవకాశము లభించినది. కాని పరిగ్రహముల కావలసిన యంత్రసామగ్రి ఆమెరికానుండి కాని, బ్రిటన్ నుండిగాని రావలెను. అందువలన స్వర్ణము ప్రాంతములో యంత్రసాధనముల ఉత్పత్తిని పెంచుకొనుచు, ఆమెరికానుండి తన యంత్ర సామగ్రిని దిగుమతి చేసికొనుటకు ప్రయత్నింపవలెను. ముఖ్యముగా బ్రిటన్ దేశములో ఉత్పత్తి ఎక్కువచేసి, తద్వారా ఎరువునులను కృత్రిమమునకుని, స్వర్ణమును బలపరచుటకు స్వర్ణము-దాలరు మారకము నిలుపుదల చాల దోహదం చేయగలదు.

స్వర్ణము - దాలరు మారకము నిలుపుదలవలన స్వర్ణము దుర్బలమైపోగలదని చాచుచుండి భయపడినవారు. కాని అది అసంభవమయినది. ఈనాడు స్వర్ణము చాల బలవంతమైన వాడైయున్నది. బ్రిటనుకు వున్న స్వర్ణము అప్పులు దీర్చుకానికి అప్పులుగా మార్చివేయబడినవి. స్వర్ణము అప్పులలో చాలభాగము ఖరీదుగా దాలరులోనికి మార్చబడినది. కాబట్టి ఏదోము నకుమాడ యిప్పుడు చేతనించా స్వర్ణములేదు. కాని వారి వాణిజ్య స్వర్ణము ప్రాంతములోనే, స్వర్ణము ద్వారానే జరుగవలెను. కాబట్టి కొద్దికాలములో స్వర్ణముకు ఎక్కువ అవసరం కలిగి, యిదివరకు ఖరీదుగా స్వర్ణమును దాలరులోనికి మార్చుకున్నవారు తిరిగి స్వర్ణములోనికి మార్చుకొనెను. ఇందువలన బ్రిటన్ ఎరువులు కృత్రిమమునందుగాక, దాలరు నిలువలకుమాడ బలపడి, తిరిగి నిర్మింపసమర్థకృత విధానమును అనుసరించుటకు దోహదము చేయగలదు. బ్రిటనులో వస్తువుల ఉత్పత్తి తగినంత ఎక్కువగా జరిగినచో, త్వరలో స్వర్ణముకర వుమాడ రాగలదు.

స్వర్ణము-దాలరు మారకము నిలుపుదలవలన ఒక దుష్ఫలితం కలిగింది. ఇంతవరకు అన్నివిధములు స్వర్ణములో విశ్వాసముంచి, దానిని బంగారముతో సమానముగా ఆదరించుచు, ఎక్కువ స్వర్ణమును నిలువచేసి, తమ వాణిజ్యము, స్వర్ణముకు ఒక పంపంధం ఏర్పరచి తమ వర్తకము స్వర్ణములో జాగ్రత్తచేసినది. కాని స్వర్ణము-దాలరు మారకము నిలుపుదలచేయుటతో, స్వర్ణములో ఆ విశ్వాసము నశించిపోయినది. ఏనాడైనా బ్రిటన్ ఈవిధముగా మారకము నిలిపివేసి, తమ నిలువలను కృత్రాచేయవచ్చునని, ఇకముందు దేశము అన్నియు అంతో శన జెందుచు స్వర్ణము వాడకం తగ్గించివేయును.

ఆమెరికానుండి వస్తువులను ఋణం అయి పోయినంతమాత్రమున బ్రిటనుకు యంతరదాలరు నిలువలను లేవని భావించరాదు. ఆమెరికాలో వాత ప్రపంచంలో కల్ల పెద్దబంగారం నిలువ ఇంగ్లండులోనే వున్నది. ఈసమస్యకు బ్రిటన్ బంగారం కొని నిలువలను కృత్రిమపరచినది. అదిగాక బ్రిటనుకు రహస్యముగా ఆగ్లం కొట్ట దాలరు నిలువయున్నది. అది ఏమాత్రము వాడబడలేదు. కానాదానుండి వస్తువులను ఋణముగా కొంతభాగము యంత్ర సామగ్రినియున్నది కిట్లన్నింటి సహాయముతోను యంత్ర కొన్నట్లవరకు స్వర్ణము-దాలరు నిర్మింపసమర్థకం జరుపుటకు వీలయ్యిందే.

కాని ఖంగాదో స్వర్గింనుపై ఒత్తిడి లేకున్నచో
 కేవలకొరకు నిలువలసినట్టిని ఖగ్గు చేసుకొంటుం
 ఏమి సమంజసం? ఆ నిలువలను ఆధారముగా నుంచు
 కుని, ఆర్థిక ప్రసంగధర్మణ జరిపి, స్వర్గింనుపై విశ్వాసం
 తిరిగి ఏర్పడినతరువాతనే నిర్మి బంధుకారకపు విధానము
 అవలంబించుటం విశేషముకదా! అందువలననే బ్రిటన్
 తన నిలువలన్నట్టిని కృతాచేసికొనలేదు. వానిని
 గర్హిస్తూ ప్రణాజనముకొంటు ఉపయోగింపవలెనని
 తలచుచున్నది.

స్వర్గింనుపై జరుగుచున్న ఒత్తిడిని తాత్కాలిక
 ముగా స్వర్గింను-దాలరుమారకం నిలుపుదలవలన ఆర్థిక
 కట్టివా, కాశ్యోతిముగా స్వర్గింనును దాలాతోపాటు
 విశ్వసనీయమొదిగా జేయుటకు బ్రిటన్ వ్యాపారపరి
 క్షితి చక్కబడవలెనని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం యర్థించినది.
 వ్యాపారప్రకారము ధర్మిచేయుటకు రెండేకర్తము
 లున్నది: ఎగుమతులు వృద్ధిచేయుట, దిగుమతులు తగ్గిం
 చుట. ఎగుమతులు వృద్ధిచేయుటకు ముందు దేశములో
 అధికార్యత్తి జరుగవలెను. ఎగుమతులుకూడ ఎక్కు
 వగా దాలరుప్రాంతములకే జరుగవలెను. అంటే
 దాలరుప్రాంతములలో కావలసిన వస్తువుల ఉత్పత్తి
 అధికం కావలెను. ఉత్పత్తి జరుగుటకు ముందు బాగ్
 కావలెను. అందువలననే బాగ్ ఉత్పత్తి ఎక్కువ జరుగ
 వలెనని ప్రభుత్వము, బ్రిటిష్ యూనియన్ కాంగ్రెసు
 విజ్ఞప్తిచేసినది. బాగ్ దిగుమతులు వారమునకు ౬
 కోట్లు పరిమితివలెననియు, ఈ సంతకర్తముకు
 అందవాడేయబడిన ౨౦ కోట్ల బట్నాల బాగ్ ఉత్పత్తి
 చేసెదమనియు వాగ్దానము చేసిరి. బ్రిటిష్ ఆక్రమి
 తరపరాణాలోకూడా కోట్లు ౨,౪౦,౦౦౦ బట్నాల
 బాగ్ ఉత్పత్తిచేయన్నది. ఆట్లు ౨౦ వ తేదీ ఉప
 ప్రధాం ఖరిఫన్ చేసిన ప్రకటనప్రకారం బ్రిటనులో
 అధికార్యత్తి అక్కడే తీక్ష్ణమై జరుగుచున్నది.
 జాన్ నెలలో పంజా త్తన్న కార్మికుల సంఖ్య
 ౧,౮౩,౬౦,౦౦౦. ౧౯౩౧ వ సంవత్సరమునది
 ౧,౭౯,౨౦,౦౦౦ మాత్రమే. వారమునకు ౪౦ లక్షల
 బట్నాల బాగ్ ఉత్పత్తి జరుపవలెనని నిశ్చయింపబడి
 నది. రాజున్న కిరీకాలములో ఇనుము, ఉక్కుపరి
 క్రమ సంవత్సరమునకు ౧ కోటి ౩౫ లక్షల బట్నాల
 బాగ్ ఉత్పత్తి జరుగవలెను. నైపుల సంఖ్యను
 తగ్గించి, కార్మికుల సంఖ్యను పెంచించుచున్నారు.
 కృతసాయపదార్థముల ఉత్పత్తి ౧౫౧౫౦౦౦ వాటికి
 ౧౦ కోట్లపానులు వృద్ధిచేయుటకు పథకములు చేయ

బడినవి. కృతసాయపదార్థము కావలసిన యంత్ర
 పానుగ్రి, ఎరువులు, కూరీలు పరభరా చేయబడుదురు.
 ముఖ్యముగా దాలరుప్రాంతములనుండి దిగుమతి చేసు
 కొనుచున్న ఆహారపదార్థములు తమ దేశములోనే
 ఉత్పత్తి జరుపుకొనవలెనని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం నిర్ణ
 యించినది. ముడిపదార్థములు, ఆహారపదార్థములు
 పండించుటకు పనికివచ్చు వలసరాజ్యములలో ఆయా
 పంటలు ప్రోత్సహించుటకు, తదితర పరిశ్రమలు పెం
 కొల్పుటకు, తదవారా దాలరుప్రాంతముపై వీలైనంత
 తక్కువగా ఆధారపడియుండుటకు నిశ్చయింపబడి
 నది. కార్మికులను ఆయాజ్యవసరపరిశ్రమలలో
 నిర్బంధముగా పనిచేయించుటకు తలసినన్ని అధికార
 ములు శుభుధ్యకే తీసికొనబడినవి. ఇంజనీరింగ్, కెమి
 కల్స్, వస్త్రములు, ఇనుము, ఉక్కు మొదలైన పరి
 శ్రమలలో కార్మికులు అధికార్యత్తి తోడ్పడవలెనని
 ప్రభుత్వము విజ్ఞప్తిచేసెను. ఏఏవిధముగా అధికార్యత్తి
 జరుగవలెనో సూచించు ప్రణాళిక రెండువారము
 లలో ప్రచురింపబడినది. దీనివలన మొత్తము ౪౦
 కోట్లవరకు వర్తా ప్రకారం ధర్మిచేయబడినది.

దిగుమతులను తగ్గించుటకుగూర్చి నివరములు
 అప్పుడే ప్రకటించబడినవి. దాలరుప్రాంతములనుండి
 బ్రిటన్ తన దిగుమతులను తగ్గించుకొనుటయేగాక,
 సామ్రాజ్యదేశములన్నింటికూ: దాలరుదిగుమతులు
 తగ్గించుకొనవలసినదని విజ్ఞప్తి చేసినది. దైవా దాలరు
 ప్రాంతమునకు ఎగుమతి చేయబలిన వస్తువుల దిగుమతులను
 కూడ తగ్గించుకొనవలసినదిగా సామ్రాజ్యదేశములను
 కోరినది. బ్రిటన్ దాలరుప్రాంత దిగుమతుల ౨౨౮
 కోట్ల పానులు వెంటనే తగ్గించుటకు నిశ్చయింపబడినది.
 ఇందులో ౧౪.౪ కోట్లపానులు ఆహారపదార్థములే.
 అందువలన ఆహార పదార్థముల తేడవకూడ తగ్గించవలసి
 వచ్చినది. గాంధీపు కేవల ౧౪ కోట్ల పానుండి ౧౨ కో.
 లకు తగ్గించబడినది. దాలరుప్రాంతముండి విలాసవస్తు
 వుల దిగుమతులు పూర్తిగా నిషేధింపబడినవి.

యంత్రకాలములో కృత్తిఖగ్గుకు గవ్యబడి
 మొత్తం ౧౨ లక్షలకు ౭౫ పానులనుండి ౧౪ ల
 లక్షలకు పానులకు తగ్గింపబడినది. వర్తకకొరకు
 దినదినము యూనియన్ బాయికచ్చేరు ౧౦ పానుల
 కన్న ఎక్కువ ఖగ్గుచేయుటకు పీడితారు. ఈ నిబంధ
 నలవలన ౩ కోట్ల ౩౦ లక్షల పానులు ఆదా చేయ
 బడును. పెట్రోల్ రేషన్ తగ్గింపబడినది. కృత్తిత
 ముగా తున్న మోటార్లకు పెట్రోల్ యివ్వటం మాని

తీస్తారు. దీనివలన కోటిపానుల పెట్టెలో దీనిమతి తగ్గిపోవును. నీలిమాలపై వైశిష్ట్య నిబంధనలన ౧ కోటి ౧౦ లక్షల పానులు ఆదాకాగలను. కలపదీని మును - ౧ కోటిపానులు, తదితర కొనుగోలుదారుల వస్తువుల దీనిమకులు ౧ కోటిపానులు తగ్గించబడినవి. విదేశీయులలోని బ్రిటిష్ సైనికుల సంఖ్య తగ్గుటవలన సైన్య ఖర్చులో ౨ కోట్ల పానులు తగ్గగలను. దీని మకులు తగ్గింపు జరుగవలయుగానీ జరుగునుగాని, అది కోత్వత్తి కయ్యప్రదముగా జరుగునా యన్నది చూడ వలసియున్నది.

ఆంగ్లో-అమెరికన్ ఋణపు ఒడంబడికలోని ౯ వ నిబంధనను సవరణచేసి, ఎక్కువ వపార్తములను కలపదేశీయులనుండి, సామ్రాజ్యదేశీయులనుండి దీనిమతి చేసికొని చాలనకడవును గడిచుటకు అవకాశమున్నది. బ్రిటన్ - అమెరికాను కొరినట్లు తెలుస్తున్నది. ఈమధ్య వాషింగ్టన్ లో జరిగిన ఆంగ్లో-అమెరికన్ సంప్రదింపులలో ఈ నిబంధన సవరణ చేయబడినదిని బ్రిటిష్ ప్రముఖులు ఆశించుచున్నారు. ఈ నిబంధన సవరణ చేయబడలేదనియు, సవరణ చేయకపోయినను బ్రిటన్ తన కలపదేశీయులనుండి, సామ్రాజ్యదేశీయులనుండి దీని మకులు జరుపుకొనుటకు అవకాశం వున్నదనియు అమెరికన్ ప్రతినిధి ఈమధ్య చెప్పెను.

ఈ వివత్కాలములో బ్రిటనుకు తోడ్పడుటకు సామ్రాజ్యదేశీయున్నీయు ముందుకు వస్తున్నది. దక్షిణాఫ్రికా ౬ కోట్లపానులు అప్పుయిచ్చి, పండ్లు మొదలగు ఆహారపదార్థములు ఎరుమతిచేసినదని వాదనలు చేసినది. ఆస్ట్రేలియా కూడ ౪, ౫ కోట్ల పానులు అప్పుయిచ్చుటనీ, తన చాలన దీనిమకులు తగ్గించు కొనుటకు నిశ్చయించినది. టాన్జీనియా బ్రిటనుకు ఆహారపదార్థములు కానుకగా పంపుచున్నది. ఈనాడు కూడ పహాయపడుటకు సంసిద్ధత నూచించినది. ఫ్రాన్సు మొదలగు కొన్ని దేశములు తమతమ చాలన దీనిమకులు తగ్గించుకొనుటకు నిశ్చయించినవి. డెన్మార్క్ బ్రిటనుకు ఎరుమకులు మానితేసి, చాలన ప్రాంతమునకే ఎరుమకులు చేయుదునని తెదరించినది. బ్రిటనుకు ఆహారపదార్థములు సరఫరాచేయుటకు హంగరీ ౪ ఏండ్లవరకూ ఒక ఒడంబడిక చేసికొన్నది. ఇండియన్ యూనియన్, పాకిస్తాన్లు తమతమ కత్తిక సరముల వపార్తములు మాత్రమే బ్రిటన్ నుండి, చాలన ప్రాంతమునుండి దీనిమతిచేసికొనుటకు నిశ్చయించినవి. కాని ఇండియాకు ముఖ్యముగా కావలసినది ఆహార

వపార్తములగుటవలన, దీనిమకులు తగ్గించుకొనుటకు అవకాశము లేదు. బ్రిటన్ ఈ విషయమును గ్రహించియు, ఇండియాకు కావలసినన్ని చాలన యిచ్చుట కంగీకరించెను.

బ్రిటన్ తనకు కావలసిన చాలన పంపాదించు కొనుటకు మరిగూడు మాగ్గులు లున్నవి. ఒకటి నూగులు కాగ్గులములు. కాని దీని చాలన నిబంధన బ్రిటనుకు ఏమాత్రము సరిపోవు. రెండవ అమెరికన్ ఎరుమతి దీనిమకులు కాగ్గులము. ఈ కాగ్గులముకు ప్రస్తుతం గాల భవం తక్కువగా నుండుటవలన, పరిశ్రమల పునగుద్ధరణకు మాత్రమే అప్పులు యివ్వకలెనని నిశ్చయించబడినది. మూడు - అంతర్జాతీయ కాగ్గులము, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి. అంతర్జాతీయ కాగ్గులము స్వల్పకాలమునకు అధికవడి వైసమాత్రమే అప్పుయిచ్చును, వీర్లు కాలములకు పునగుద్ధరణకార్యములకుమాత్రమే అప్పుయిచ్చును. కాబట్టి ఇబ్బియూ బ్రిటనుకు ఏమాత్రమును పహాయముచేయలేవు. అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధిలో బ్రిటన్ కోటా ౬౨ కోట్ల చాలన. ఇది బ్రిటనుకు ఏమాత్రము సరిపోదు. కాని అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి చాలనను "అరుదునాణెము"గా ప్రకటించి బ్రిటనుకు పహాయ పడవచ్చును. చాలనను "అరుదునాణెము"గా ప్రకటించుటవలన వైశిష్ట్య ౯ వ నిబంధన తనంతకానీ రద్దయిపోగలదు. పెట్టెంబరు ౧౧ క తేవీక జరుగ నున్న అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి సమావేశములో బహుళం ఈ విషయము చర్చకువచ్చును. (బ్రిటనుకు ఈ వివత్కాలములో తోడ్పడు మాగ్గుల వశ్యపించుటకు సామ్రాజ్యదేశీయులు లండనులో ఒకసభ జరుపనున్నవి)

ఈ వివత్కాలములో వైశిష్ట్యముకు ప్రభుత్వమునకు తోడ్పడక, ఈ ఆదనును తమపక్షరాజకీయ ప్రచారమునకు ఉపయోగించుకొనుచున్నారు కన్న త్వటివులు. వీరిప్రచారం ప్రకారం బ్రిటనులో ఇప్పటి వరకీతి చాలనకొరతలవలన ఏర్పడింది కానీ కాదు. అది సోషలిస్టువిధానమువలననే ఏర్పడినది. బ్రిటనులో ధరలు పెంటనే నూటికి ౨౦ వంతులు పెంచి, కార్మికుల జీతములు ఇంక పెరుగుటకుండా నిర్ణయించి, వీలైనంతవరకు తగ్గించవలెను. మోటార్లు, గుడ్డలు మొదలగు వస్తువులు ఎరుమతి చేయకూడదు. ఆహారపు పన్ను మొదలగు పన్నులు తగ్గించవలెను. కార్మికులకు యిచ్చు ఆహారపు అలవెస్టు, తదితర సామాజికసౌకర్యములు, అధికవిద్యాసౌకర్యములు, సాంఘిక వ్యాయకార్యములు పూర్తిగా తగ్గించివేయవలెను.

దీనుమకులు పూర్తిగా తగ్గింది, ఎరుమకు లభిస్తుంది చేతులకలెను. ప్రభుత్వవ్యాపక తగ్గింది తగ్గింది కావ్యకలచే ఇంకా ఎక్కువగాలం పది చేయించిన కలుపుకునది నీర ప్రతిపాదనలు. ధరలు పెరిగి, చీర ములు తగ్గి, పన్నుల తగ్గింపుకు ధనంతులకద్ద సెన రాకుండు కుప్పల పడిపోయివు. దీనికి తోడు కావ్యకు లకు చూపుచున్న సాకర్మములు తగ్గించివేయవలెను! ఇందియూ ఈ మునుమున స్త్రీలను ప్రాంతములనుండి తొలగిపోయి, బ్రహ్మను మరల భాగపెట్టవలెనని ఈ రకమునకు చెందిన కొందరు పెద్దలు ప్రచారము చేయుచున్నారు.

బ్రహ్మనుండి ఈ అధికవిపత్తులకు భారతదేశము లోని పరిస్థితులలో ఏమి జరుగులుండునో మనకు తెలుసుకును ముఖ్యము. ఈ అధికవిపత్తునుండి స్త్రీలను విలంబ పడిపోయి మనకు నష్టము రావలెనని చాలమంది భయపడినారు. కాని అట్టిదేమియు జరుగుటకు ఆర కామ్యులేదని తెలిపాము.

ఈమధ్యనే పరిగిన తాత్కాలిక బహుమతిక ప్రకారం మనకు చెట్టానీ ఎక్కువగాలం స్త్రీలను నిర్మించుచుగా ఏ కామ్యులోనికా ముదిటకు బ్రెటన్ అంగీకరించినది. ఈ బహుమతిక స్త్రీలను చాలమ మారకంలన నిలుపుదలకాలేదని మనకు స్పష్టము చేయబడి నది. ఇకముందు మన దీనుమకులు మొత్తము ఎరుమకుల మొత్తముకన్న ఎక్కువగానుండుటకు నీలలేదు. కాని మనకు కావలసిన ఆహారపదార్థముల దీనుమకు మామకొను టకు నీలలేదు. ఇప్పుడు బ్రెటన్, నిర్మించుధనరకమునకు

ఒప్పుకన్న ఎక్కువగాలం మనకు ఆహారపదార్థము ఆహార పదార్థముల దీనుమకులకు ఉపయోగి చేయును. ఈ ఎక్కువగాలం మనకు ఈసంకల్పరాంతమువరకే గాబట్టి మన ఆహారములకు సరిపోవును. అందు ఈ మొత్తమును నిర్మించుచున్నా మన ఆహారపదార్థముల అవసరములకు సరిచిచ్చియుండిరి. స్త్రీలను చాలమ మారకం నిలుపు దలంన మనకు చెట్టానీ కలగు నష్టమేదీయు లేదు. మనం స్త్రీలను ప్రాంతములనుండి పడిపోయినచో ఎక్కువగాలం చాలమ మారకం ముఖ్యము. మనము అమెరికన్ ధనికవాదమునకు ఒప్పుకొని, అమెరికన్ వాద్య అవ్యక్తముగానునవచ్చును.

మన దేశమునకు చాలా ప్రాంతము కంటియు, బ్రహ్మనుండియు గల్గు దీనుమకులు తగ్గిపోవుగాబట్టి మన దేశము ఆ నిర్మపులు ఉత్పత్తిచేసికొనవలెను. ఆహారమునచో ఆయావిధములకు చెట్టానీ సాపించు టకు తన ఏర్పాట్లు ప్రభుత్వము పూనుకొని చేయించ వలెను. ఇందుకుల మన పరిశ్రమలు అభివృద్ధిచెందుటకే గాక, మన దేశములో నడుపుల కొరక నిర్మూరించి, తీరుస్తాయి మెచ్చించుటకు అవకాశము కలుగును. స్వతంత్రభారతదేశమునకుంబించిన ఈ ప్రభుత్వకామ్యుల కొరక వారవిధులవిధదని మనము ఆశించవచ్చును.

బ్రెటన్ ఈ అధికవిపత్తునుండి బయటపడుచుగా తెలుపడి, తత్వారా స్త్రీలను ప్రపంచములో మరల నిలకత్తరవాడేమి, మన స్త్రీలను నిలువల నిలువ పడి పుండి ఉండిగలదని మనం ఆశించవచ్చును.

స్వర్గంలో స్వాతంత్ర్యత్వం

✱

= శ్రీ కవల కాశీపతి =

భారత స్వాతంత్ర్య ప్రభుత్వ పదవీస్వీకార కార్యక్రమం రాత్రి ఆంధ్రా రేడియోలో విని, కాస్త వారిగేసరికి కునుకుపట్టింది. ఆరుబయట చల్లనిగాలిలో వొడ్లు తెలియలేదు. గోచరించింది ఇంతలో కళ్లముందు వీదోబ్రహ్మాంధ మైన గోజులు. ప్రత్యక్షమైనాడు నారద మహాముని చేతులా వీణా, తిను! ఆహా చిస్తున్నాను ఎల్లావల్లించి వ్యాసం వ్రాతామా ఈ మహామునూ ద్రంలో నాకు కలిగిన ఈ మహానభవం అని.

“అది మహోదయము!”

“ఆరుణ రేఖలలో, వల్లనీ కొండకనుమలవలె యేత్రగా పెరిగిన దిరిసెనెల్ల యోధుపల్లాలలో, చల్లని పిల్లతెమ్మర బయ్యాలబాగా, తూరుపు వేటకొని కాంతిమాత్రముల యయ్యలలో తనుల్కొన్న కోమల శరీర మనుమకన్యకావళి దిగహ పరిమళాలలో మహతీ వీణాగానము మానవలోకాః! పేలుకొలుపులు పొడి నది. మహర్షి, బ్రహ్మమానసప్రకృతుడు, నాదబ్రహ్మ సానుడు, బ్రహ్మచారి, చిరంజీవి, త్రిలోకసంచారి, వారానేకరణనిపుణశిరోమణి శ్రీ నారద మహాముని నా ముందు సాక్షాత్కరించిన ముంచినేక!”

“అది శుభోదయము.”

“కడచిన రాత్రి భారతవర్షము పిరాధిన. ఈ వేళ ఉదయము స్వాధీన. అర్ధరాత్రివేళ, నా మాతృ దేశాని స్వాతంత్ర్యప్రదానం చేసిన క్షేత్రజాతి, అరవై సంవత్సరాలుగా స్వాతంత్ర్య యజ్ఞంలో త్యాగపడిన బూని సఫలమనోరథులైన నాదేశనాయకులు—వీరిలో ధన్యు లెవరు? ఇచ్చినవారు ధన్యులు, పుచ్చు కన్నవారు ధన్యులు!”

నారదమహాముని ఏకసంకల్పాహి మాత్రమే కాదు. సర్వస్వాంతర్గాహి. గ్రహించాడు నా వ్రాయ

సకాని బుర్రలో గుడిగుండాలులా గిరగిర తిరుగుతున్న పదజాలం. “సోదరా!” అన్నాడు. ఏమా మహాభాగ్యము! నారదుడివంటి కేకోమూర్తి నన్ను “సోదరా” అని సంబోధించినాడే! నాదన్య పావనము. అవును. ఎందుకు కాకుడదు? ఆంగ్లపరిభాషలో ఆయనా, నేనూ “ఏకేశ్వరులము.” వార్తాప్రచార వృత్తిలో పేము సోదరులమే.

గ్రహించేవాడు అప్పుడే నారదమహాముని. “సర్, వ్రాసుకో!” అన్నాడు. అసలు నారదుడికి మాదా తెనుగువచ్చునని నాకు ఇదివరలో తెలియదు. వాళ్ళ వేళ తెనుగువాడే యేమో! నేనుమాత్రం అడగలేదు. ఒకవేళ తెనుగొచ్చిన తమిళసోదరులై నామీద అనుమాన పడకాదని. ఏమైనా “వేళభాషలుంటు తెనుగు లెన్న” అనడాని కిది మరో ఉదాహరణ. “ఎరుగవే బాసానీ ఎల్లముఖులం గొలువ.”

నారదుడికి కాలునిలడంలేదు. “వ్రాసుకో వేయి” అన్నాడు. రాత్రి పక్కనే పెట్టుకున్నా గాపును, కలం, కాగితం తీశాను. ప్రారంభించాను వ్రాయడం.

“శ్రీమన్మహిమండలమండనాయమానందైన భరత వర్షంబునందు” అని ప్రారంభించాడు. నాకు వొడ్లు నుండింది. ఈ భావఎకడు వ్రాస్తాడు? నారదుడయ్యేది, గిరదుడయ్యేది!

“అయితే, ఏ భావ కావాలి? హిందీలోనా, ఇంగ్లీషులోనా?” అన్నాడు.

“తెనుగువాడవైయుండి అడేమిటయ్యా, హిందీ కల్ల తెనుగి! జరుగుతున్న అతకారం తెలియదా! నువ్వు బ్రహ్మమానసప్రకృతివని విన్నానుగాని, ఆంగ్ల

మానవత్వమునకు వివరణ? ఇక ప్రపంచములో పోయినాను. యిది అయితేనేం, యిది అయితేనేం? తరవాత సంభాషణ అంతా ఏకరచనలోనే జరిగింది. ఆయన! కొంత చచ్చినట్లు మాత్రం లేదు.

“పదహారవారి అంగ్రహినిరా వాయనా. ఏ భావలో వ్రాస్తావు చెప్పు?”

“శిష్టలు మాట్లాడే రేటెల్లమైన వాతెమగు భావలో.”

“ఎవరూ శిష్టలు?”

“అద్వైతజ్ఞులవాడనే చెయ్యొద్దు. నీవంటివారు శిష్టులని నేను అంగీకరిస్తాను. కాని బాతీయం విడిచి పెడితే శిష్టలు కూడా పనికిరారు. నవ్య పాపితాపహరణ సమయంలో రక్తితోటి, పత్తిభామతోటి ఏ భావ మాట్లాడివున్నావో ఆ భావ చాలు. స్త్రీలలో ఇంకా బాతీయం చావలేదు. వారిద్దరి మనం గేర్లుకోవలిసింది చాలా వుంది.”

“అగినిలూక నీవు నీ పతి రహ

స్య క్రీడ క్రిందియే

శలతాంతాయుధ సంకరంబునకు ను

ల్లానుబు గల్పించు ను

జ్వలదీపాంకురమై రతిశ్రమతనూ

సంజాతధారాశ్రమ

రృపవంబు ద్దాలింపగా సురటియై

రంజిల్లు నిచ్చాగతి.”

బిడి తప్పాదియ్య! ఈ వారదుడు మహా పెద్ద పాటగాడంటే! ఎంత చక్కగా చదివివాడు ఆ పద్యం. వినివుంటే కామేశ్వరరావుగారు “పద్యం పాడనూడదు” అనేతమవాదన మార్చుకుని వుండురు. ఇంకా పాద మందా మనుకున్నాను, ముక్కుతిమ్మనముద్దుపద్యాలు — నానా మానవిత్తన, జలజాతాపన, ఈసునబుట్టి, వామలోచన, ఇటువంటివి. ఆయనకూడా మాంచి మూడలో మాంచిపద్యం ఎత్తుకున్నాడు. బ్రహ్మచారి గదా, బిడి కి రంజాలన్న ఎల్లా తెలుసుకో!

నవ్యులున్నాడు వారదుడు. బుర్రలో బుద్ధి పుట్టేసరికి గ్రహించేస్తున్నాడు. బిడితో చిక్క. అయితే లాంగూషుడు.

“అది ముక్కు తిమ్మనగారి భావంటి పండి తోస్తూ.”

“భలే మంచి చా! లేరమా, ఇది సమయమా, మించినవ్, దొరుకమా?”

అప్పుడొక్క! రామనాథకాశ్రి ఎందుకు? వస్తుమార్ అనేవాణ్ణి. కాని సంగీతచర్చ అప్రస్తుతం అనుకున్నాను.

“అది ముర్రరాజు ముచ్చానాథగారి భావ, మరి ఎవరి భావ? శిష్టలభావ మాత్రం కాదు.”

“నిన్నీ విషయం అడుగుతాను చెప్పు. నీకంటే నేను గొప్పవాణ్ణి కాబోయినా, నీకంటే నయమైనాను ఎక్కువవుందని నొప్పవంటావా?”

“తాటిచెట్టు! లేదా?”

“తాటిచెట్టు కంటే ఎక్కువ వయస్సుండా లేదా?”

“సరే, ఈ పాయింటు నీకిచ్చేతాను.”

“భావ అనేది మనుషులతో పాటే మారుతూ వుంటుంది. సంస్కృతం మారలేదా! ఎక్కడు మారడం మానేసిందో అప్పుడే పోయింది లోకంలోంచి. ఒక నాటి శిష్టలు మరో నాడు భ్రష్టులాతారు. “యథారాజా రథావహ” అన్నారు. ఆపలు భావ అనేది ఒక్కరి ఒక్కరి భేదం చేసుకోదానికి. సంభాషణకే కాక పాపితాత్యానికి, సంగీతానికి వేరే వేరే భావలు వుండవలసిన అవసరం ప్రతిదేశంలోనూ మనం చూస్తున్నాం. పాపితాత్యానికి కాస్త సంస్కరించబడిన భావ అవసరం. సంస్కృతం అని విలక్షణం భావ వోనాడు కప్పుల రక్కడిగా వుంటేనే, కండితులంతా దాన్ని సంస్కరించి వోస్థాయిలో వ్యయం ఏర్పాటు చేశారు. అట్లా సంస్కరించబడిన భావ సంస్కృతం. అదే విధంగా తెలుగులో పద్యకావ్య భావ వ్యయభట్టా, రచనకావ్యభావ విరేళింగమా సంస్కరించారు.”

“అయితే ఏమంటావ్?”

“ఏ యెందరూ గొడుగు పట్టుకోవాలంటాను”

“అంటే?”

“ఒకే కక్షయైన భావ వ్రాస్తానని మంతుపట్టు పట్టుకుని మావో నీ అవసరాన్ని అనుసరించి భావ అనే పనిముట్టు వుపయోగించుకోమని ఆగ్ధం. కట్టెలు కొట్టడానికి మంగలికొత్తి ఉపయోగిస్తావా? పెన్నలు చెక్కడానికి వుపయోగించివా, కత్తిపీటతో గోళ్లు తీసుకోవుగా? అదేవిధంగా భావ అనే పనిముట్టులో రకాలున్నాయి. నీకు ప్రస్తుతం కావలసినభావ పత్రికలలో రిపోర్టు చెయ్యడానికి పరిణాశ్చేది.”

“ఎందుకని?”

“పో రిపోర్టు వ్రాయాలిగదా!”

“ఇదోటా మైగా? నన్ను నిద్దరలేక, నావో వాదన చేసుకుని, మైగా రిపోర్టు వ్రాయమంటున్నావు. రేపుకోవంతా ఎట్లాగావుంది రగడ?”

“సోదరా!”

మళ్ళీ నా వోళ్లు పరకకమైపోయింది. ఆయన అట్లా బతిమాలుతోంటే ఎట్లా? మైగా రనూ, నేనూ వో వృత్తిలోనే వున్నాం. నాకష్టాలూటికే ఆయనకే వుంటాయి వృత్తిలో.

“నిజం గుమా. గజేంద్రమోక్షం అప్పుడేమైంది?” అన్నాడు వారడుడు.

“సిరికిం తెప్పడు, కంఠవక్రయుగమున్ చేదోయి సంధింపడు.”

“ఆయనసంగతి సరేనోయో. తక్కినవార్లసంగతేమిటి? మామేమి యేలినవారి సమక్షంలో వుండవలసినవార్లం, విషయం ప్రకటించవలసిన నేనూ...”

“తనచెంటన్ సిరి, లచ్చి చెంట నవరో

ధ్రాతామకా, దానినె

స్మను బడింద్రుడు, దాని పొంతను ధను:

కామోదకంఠవ

క్రనికాయంబును నారదుండు

... ..

అవును మరిచేపోయాడు. పాపం. అర్ధరాత్రి వరక. ప్రహ్వచారిప్రాణాన్ని...

“అట్లాగే ఇప్పుడూ బరిగింది. కనక నేనో రిపోర్టు చెబుతాను, వ్రాసుకో.”

“అసలు భావవిషయం రేలందే?”

“చెప్పానుగా, నీ ఇష్టం వచ్చిన భావ లో వ్రాసుకుని, అందరికీ అర్థం అయ్యేట్లు వ్రాయించు”

“ఓ. కే.”

“సర్వజ్ఞునామ సంవత్సర ఆర్థికక్రాంతి బహుళ త్రయోదశీ సురువారం రాహుయుత వృషభిల్గమంధు, భారతకర్షణ ఐంద్రప్రస్థ నగరమునందు, శ్వేతద్వీప వాసులు కాంగ్రెసు నాయకునికి అధికార ప్రదానం చేస్తున్నారన్న విషయం తెలుసుకుని, స్వర్గంలోనూడా, కీర్తిశేషులైన భారతీయులు, ఈ సందర్భంలో ఏదో కార్యక్రమం నడిపితీర్తారనే నమ్మకం కలిగి అక్కడికి వెళ్లితిని. స్వర్గద్వారంలోనే కోలాహలం వినబడింది. చూడగా జనంమూత్రం నేను అనుకున్నంతమంది లేరు.”

“కారణం?”

“కనుక్కొగా తెలిసిందేమిటి అంటే, భూలోకంలో కీర్తిశేషులైన నాయకులంతా కొద్దివోజూల క్రితం వరమా స్వర్గంలోనే వున్నారనీ, ద్రిటిమపార్లమెంటులో ఇండియావిల్లు ఆమోదించబడిన రాడీ మూటా, ముద్దే కట్టుకుని ఊర్ధ్వలోకానికి వెళ్లిపోయారనీ తెలిసింది.”

“అదేమిటి?”

“భూలోకంలోంచి, అస్తమించే కాలంలో, వృత్తలికి ఏదైనా తీరని కోరికలు వుంటే, ఆ కోరికలు తీరదాకా మొదటి మకాం ఆయన స్వర్గలోకం లోనే వుంటారు. అవి తీరిపోగానే రిక్కిన లోకానికి పోతారు. ఈవిధంగా ఏడుమెట్లు వున్నాయి. అనే ఊర్ధ్వలోకాలు.”

“ఇదివరదాకా వీరికి వుండుకున్న బురంటి కోరికలు ఏమిటి, ఇప్పుడు తీరినవి ఏమిటి?”

“భారత స్వాతంత్ర్యం!”

“ఆర్థికస్వాతంత్ర్య మను కాంక్షతోడనే నేనె గోపాలకృష్ణ గోపిలుండు.

—ఆ ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం వచ్చిందా?”

“రాలేదు. కనక నే ఆయన ఇన్నాళ్లుగా స్వర్గం లోనే వుండిపోయాడు. ఇంకా వున్నాడు. సభకు వచ్చిన పెద్దలలో ఆయన వోడు.”

"ఇంకా ఎవరవ రున్నార?"

"వాళ్లందరిపేర్లూ నేను చెప్పగలనా? నీకు కావలసినవారే పేర్లు ఆడును, వున్నారోలేరో చెబుతాను."

"పూజనీయులైన పండిత మదనమోహన మాళవీయు లున్నారా?"

"ఏం, ఎవరికిలేని గౌరవం ఆయనకి చూపిస్తున్నావు! పోయాడనా?"

"మాకుపతి. గంగాధరమందు కాశీక్షేత్రంలో పూజనీయులవద్ద సేర్వకొన్న రెండుమాటలే నా చెవులలో మారుమోసుకూ వుంటాయి."

"ఏమిటి?"

"నీకు తెలియనివికావు. సత్యం వద, ధర్మం వద."

"ఆ సత్యం, ఆ ధర్మం ఈనాడు ఆములులో లేవనే కొండంతయరువుతో పోయాయి. ఆయరువు మోస్తూ నడుంవొంగిపోయి, స్వర్ణసీమలో పిచ్చివాడులా సంచరిస్తున్నాడు."

"ఇంక చెప్పకు, నాకు ఏడుపొస్తుంది. ఇంకా ఎవరున్నార?"

"అడుగూ?"

"మోతీలాల్ సెహ్రా వున్నాడా?"

"కొడుకు గాంధీకి వారసుడయ్యాడని వినగానే వెళ్లిపోయాడు."

"ఆ సందర్భంలో మాకులపతి కోరికతీరలేదు."

"నాలుగోకొడుకు సేపాళ్ల ప్రయాణంతో కాస్త ఆత్మకాంతి కలుగుతుంది లే."

"ఇంక దేవుడు చాలా మేలుచేస్తే, కాంగంగా ధరలింక వున్నాడా?"

"ఆయన కర్మమోగి. పిచ్చిపిచ్చి కోరికలు లేకుండా ఆధ్యాత్మికంలోపడి ఆయన ఆవృజీ వెళ్లి పోయాడు."

"తర్వాత, బెంగాలీనాయకులూ?"

"అహ! అంతా వున్నారు. సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ మొదలు సుభాష్చంద్రబోస్ వాకా."

"బోసు బలికంటే స్వర్గంలో వున్నాడంటారా?"

"అక్కడా అనుమానంగానే వుంది. అసలు బోసా, నకలుబోసా అని. ఇంకా ఏమీ నిర్ధారణ కాలేదు."

"బెంగాలీనాయకు లేమంటారు?"

"వాళ్లు వేరే ప్రశ్నోత్తర చేసుకున్నారు. ఎందుకోపమైతే భారతస్వాతంత్ర్యసమరం ప్రారంభం అయిందో, ఆవిషయంలోనే కాంగ్రెసు వాడిపోయిందన్నారు."

"అంటే?"

"బెంగాలు విభజనచేస్తానని లాబ్డ కన్వీ అన్నప్పుడు ప్రారంభించిన పంచేహితరం ఉద్యమం ఈ సమరానికి అంకురార్పణం అంటారు. చివరికి బెంగాలు రెండుముక్కలై కన్వీనూటే వెగ్గిందంటున్నారు. అందులో బిపిన్ చంద్రపాల్ మరీనూ. దుమ్మెత్తి పోస్తున్నాడు నాటికొడుకుంటూనూ."

"అవును పాపం. మరి మావార్ల సంగతేమిటి? పంచేహితరంలో మేమూ గంతులేకాంగా?"

"మీవార్ల సంగతి చెప్పడానికే వచ్చాను. నీళ్లు కూడా వోప్రశ్నోత్తర చేశారు."

"ఎందుకూ?"

"భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చినా ఆంధ్ర రాష్ట్రం రాలేదని."

"తప్పుంటావా?"

"అన్నావా?"

"మరి?"

"విషయం నీతో చెబుదామని వస్తే నామీద విరుచుకుపడితావేమిటి?"

"పడతానా, మరి పడతానా? ఆంధ్రదేశమంటే అందరికీ వేరొకోకంగా వుంది. ఇంతవరకూ మాకు కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడవని లేకపోగా, స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో స్థానం లేకపోగా, అఖిరికి వోగవర్నరు ఓడని కూడా మాకు లేకుండా చేశారు. విరుచుకుపడనూ!"

"అసలైన ఆంధ్రుడివిరా కాబూ, నువ్వే."

"కాకపోతే. చెప్తు. ఏం జరిగిందో. సర్వ లోక ఆంధ్రనాసుల మహాసభ! ఆత్మకాంతిలేని ఆంధ్ర

నాయకుల అనుభవ దేశభక్తి! స్వర్గంలో మా ప్రశ్నక విశేషం! అంటే చాలా, కేరళకున్నావా?"

"పే రెండుకు లే?"

"సరే, సభలో విశేషించింపున్నాడా?"

"అయిన కాలంలో ఆంధ్రరాష్ట్రవాంఛ లేదు. సంఘసంస్కారి గమక, ఏనాడు విశేషించివాహా, జాత్యంతరవివాహా ప్రారంభం అయ్యాయి అనాడే ఆయనకి ఆత్మకాంతి. కాని వానివిషయం చాలా బాగా పెట్టేది అయ్యింది."

"ఏమిటంటి?"

"ప్రభుత్వోద్యమాలలో లంచగొండితనం పోవడానికి బదులు ఎక్కువ అవుతోందే అని."

"అయిన విచారణ దేంలాభం? మనిషి! ఈ కక్కుర్తి పెట్టిన నీ అబ్బు ననాలి. 'బ్రహ్మకై నమః బుట్టు రిమ్మలెనలు' అన్నారు."

"అంతా ఆయన్ని తిట్టేవారే!"

"తిట్టరూ, బుద్ధితక్కువపనులు చేస్తాంటేనూ? అయితే మీ నాయన బాగా మునిసివాడై పోయాడనీ, చిత్తచాంచల్యం ప్రారంభించిందనీ అంటారు నిజమేనా?"

"ఆ చాంచల్యానికి స్పష్ట ప్రభావం ఆపాదిస్తుంది. మత్స్య రిపోర్టు వ్రాసుకుంటావా, వ్రాసుకోవా?"

"పరేచెప్పు. వెంకటరత్నం నాయకుడు గారున్నారా?"

"కాంగ్రెస్ తరలికి స్వాతంత్ర్యసమరంలోగాని, తత్ఫలితాలలోగాని సంబంధం లేదు. వెంకటరత్నం నాయకుడు కాకినాడలో అపహాయోద్యమ ప్రతికూల మహాసభకి అగ్ర్యక్షతపహించిన పంకతిమరిచిపోయావా?"

"అవును నిజమే. నాన్. కాంగ్రెస్ వాళ్ల పేర్లు ఎత్తివేయటంలేదు."

"అన్నమాటే."

"చచ్చిపోయిన ఆంధ్ర కాంగ్రెసు నాయకులసభ అందు?"

"అట్లా ఆనాటికి వీలులేదు. ప్రభుత్వోద్యమాలూ అవి చేసినవారు కూడా అక్కడున్నారు దేశభక్తి వో కాంగ్రెసు సామ్యవా?"

"నువ్వేగా అన్నావు! అయితే మా సరళాద వున్నాడా?"

"దేశాభిమానం నాకు కద్దని

వట్టి గొప్పలు చెప్పుకోకోయ్

పూని, యేదైనాను పకపేర

గూర్చి జమలకు చూపవోయ్!!"

"అయిన లేకపోలే ఎల్లగ సరళాదా, గిడుగూ జయంతివారితో భాషావాదం చేస్తున్నారు నీకు మల్లేశే. ప్రజల: తా మా పక్షం అంటారు సరళాదా, గిడుగూనూ. ప్రభుత్వం వాని అంటాడు జయంతి"

"స్వర్గానికెల్లినా సమితిపారు తప్ప లేదన్నట్టుంది. అసలు గిడుగు పిడుగు కాదంటే? పల్లడిమిడి బరిస్సాలో కలిపితే లేచి వచ్చేకాదు. ఆంధ్రాభిమానం అంటే ఆయనదే. అటువంటి సభ! ఆయన్నే అగ్ర్యక్షతుడుగా పెట్టవలసింది!"

"అది రాజకీయసభ అని మరిచిపోకు."

"అయితే ఈ పండితులెందుకు?"

"ఆంధ్రరాష్ట్రం వచ్చేదాకా వీరి కోరికలూ తీరవు. కొమర్రాజు లక్ష్మణరావుగారు, చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారు, వంగూరి శుబ్బారావుగారు, నడింపల్లి జగన్నాధరావు గారు, కొదూరి శుబ్బారావుగారు ఇత్యాదులు చాలామంది సమన్వయలోవున్నారు. ఆంధ్ర వాద్యయ చరిత్ర పూర్తికాదనీ వోకరూ, అసలు ఆంధ్ర దేశచరిత్ర లేదని కొందరూ, అజేవిధాల బాధ పడుతున్నారు. ఇవన్నీ రాష్ట్రం వొస్తే తీర్చాడని వారి ఆశ."

"తర్వాత?"

"స్వర్గంలో ప్రశ్నకాంధ్ర సమరంలో ఆంధ్ర నాయకుల సభ ప్రారంభం అయింది. అసలు దేశభక్తి అనేది సవనసాహిత్యంలో తీసుకొచ్చినవారు గవక, చిలకమర్తి లక్ష్మీ నరసింహంగార్ని పద్యాలతో సభ ప్రారంభించెయ్యమన్నారు. సభలో ఎవరో ఆయన చిన్నప్పుడు వ్రాసినపద్యాలే చదివమన్నారు. లక్ష్మీనరసింహంగారు బరువుగా లేచి, చెప్పాడ్రగడ భావ మూర్తిగార్ని అపరా చేసుకుని పెట్టిగా నడికరూడి వచ్చారు."

“నువ్వక్కడున్నావు?”

“పరికారిల్ల ప్తానంబా?”

“ఓ. శే. అక్క డెవరెవరున్నార?”

“యమలోకంనంచి ప్రతినిధిగా వచ్చిన చిత్ర గుప్తుడున్నాడు.”

“మావాల్లోయ?”

“చిత్రావూరి చింతామణిగారు, చిత్రావూరి పోతుయ్యారాజుగారు, ముట్నూరి కృష్ణరావుగారు, మున్నంగి శర్మగారు, చల్లా శేషగిరిరావుగారు, పులి గుర్తి లక్ష్మీనరసాంబాదారు ఇత్యాదులు”

“మరి నాగేశ్వరరావుగారూ?”

“అయన్ని సభ! అధ్యక్షుని వహించుమన్నాడు. ఆయన అంగీకరించలేదు. చివర వాల్మీకిమూలంబు చెబుతా మన్నాడు. భగవద్గీత చేతులో పెట్టుకుని పారాయణ చేస్తున్నాడు. ఆయన పక్కనే బ్రహ్మతోస్తుల సుబ్ర హ్మణ్యంగారూ, వెలిదండ్ర పానుమంతరావుగారూ వున్నారు. ఆ పక్కని వరహగిరి జోగయ్యగారూ ఇత్యాదులు.”

“చిత్రమర్రివారు ఏ పద్యాలు చదివారు? ‘ధరతఖండంబు చక్కని పాడయావు’ చదివారా?”

“కాదు, ఈ పద్యం :

నేలదున్నుదునున్న చాలతరము పన్ను
నీరుకావలెనన్న నీటిపన్ను
వాణిజ్య మొనరింప వచ్చుబడికి పన్ను
సరుకు లమ్ముదనున్న సంతపన్ను
కర్ర లమ్ముదనున్న కలప కింకారపన్ను
పట్టణంబుల ముఠాపన్ను
పారిపోవుదునున్న బండిహామీల పన్ను
కొఠమమ్ముగొన్న వో ప్తాంతుపన్ను
ఉన్న మట్టుకు రివకుండి నువ్వుపన్ను
ననెడు పన్నులు దిగదీసి జనులెల్ల
కటకటా యెట్టులన్నవో కావులదీ
సుగుణధనులార జనులార చూడరయ్య!”

“అయినే, క్వరాజ్యంలో పన్ను లందరనా ఈయన అభిప్రాయం?”

“అరే అడిగారుసభలో. తర్వాత భానుమూర్తి గారు గాంధీగారే పూర్వం అహింసామార్గమున ఎల్లా ప్రచారంచేశారో ఆ పద్యం చదవమన్నాడు. అదేమిటంటే :

“దురుకుదనమున దీర దీ గడుకుదనము

గాన తావులు పోటులు కార్య మనక

తగలన్నిటి నేక మాలా గొనర్చి

నేర్చుతో తల్లి యొగకేవలీరవలయు”

“అంతేనీం. వాన్.వై.లెన్.స్ అప్పారావుగారు ప్రచారం చెయ్యలేదు? “కత్తివైరం కాల్చువోయ్” అన్నాడు!”

“ఈ విషయమే సభాగ్రామీకలెప్పాడు.”

“అయినవరు?”

“చీరాల రామరామ”

“అయన్ని ఎదుకు అధ్యక్షుణ్ణిచేశారు?”

“ఒకరు చేసేదేమిటి? అయినే స్వయంగా పివం అలంకరించాడు.

నాగేశ్వరరావుగారు రాసంటే వెంటనే గద్దె ఎక్కి :

మహాజనులారా, ఆంగ్లవాయకత్వం స్వర్ణలో కూడా మన పాలే బడింది. మహానందిలో కూడా ఇంటే. ఈనాడు భూలోకంలో భారతీయులంతా కొలాహలంగా స్వాతంత్ర్యోత్సవాలు చేస్తున్నారు. ఏదేమిటో నవ్యాలో నాటక తెలియడంలేదు.”

సభలో—“ఏవవలేక నవ్వారీ.”

“చెయ్యగలిగితే మొదటి పనే చెయ్యి రమ్మదా. నా అభ్యంతరంలేదు. కొంచెం దూరంగా వెళ్లి చూత్ర, కానీ”

“ఒక్కమాటే ఎద్దగు చేస్తే ఎల్లా!”

“మహాజనులారా, రామాయణంలో ఇవో చిన్న విడకలవేట్లాట. ఈనాడు భారతదేశానికి తెల్లవాడు వో అతుకుల బొంత వియ్యపరాజు రవిక ఇచ్చేవరికి అది కాస్తా వియ్యంకు రిద్దరూ తోడుకున్నవి మురు గున్నాడు. వోమాటు చిత్తరంజన్ దాడు మా గుంటూరు వచ్చాడు.”

జొన్న విశ్వలక్ష్మన్నాధం: “ఆ గుంటూరు మాది కూడాను”

“మన గుంటూరు వచ్చినప్పుడు ఆయన ఇంగ్లీషులో ఉపన్యాసంచెయ్యడం, నేను తర్జుమా చెయ్యింపమాను. దానుగారవ్వురు: రెంగాలు భారత దేశంలో ప్రప్రథమంగా స్వాతంత్ర్యోద్యమం వహించి దన్నాడు. నేను తర్జుమా చేశాను. ‘మహాజనులారా! దానుగా రేదో మోస్తున్నాడు. దంకదేశం మానం

కష్టకోపండా అడవుల్లో తిరిగి రోజుల్లో ఆంధ్రదేశం మీసాలకి సంపెంగమూసే రాసినసంగతి ఈయన ఎర గడు. సభవారంతా భోజన వస్యాలు దాకుతే ఇది ఆర్థంకాలేదు. చెప్పాచ్చేదేమంటే, అసహాయాద్యముం, అహంసా అనే రెండు భావాలా భారతదేశాని కిచ్చిన వారు ఆంధ్రులు."

"కాలేదగోడలు చూడడంకూడా."

"ఉట్టి కెగ్గేవమ్మ స్వర్గానికెళ్లా ఎరుద్దండి? గోడలు చూడేదేగాని యాదంలో కొండలు చూడడం రాదు. వీటిల్లో తిరిగియున్న చెయ్యిదానికి నేను రామ నగరంలో రామదండు పోసింది. మర్రి దీక్ష సంఘాలు పోసింది, ఏకైకనాయకుడి శ్రమఖండి ఆంధ్రులంతా పనిచేస్తే తప్ప ఆంధ్రరాష్ట్రం రాదు. మన్ని సంకరకొండదని చెక్కిరించిన కొక్కిరాయి లంతా ఈనాడు ఏం చేశారు? ఇద్దరు గుజరాతీవాళ్లు జేకాన్ని వాణేనం చేశారు: గాంధీ, జిన్నా. ఈ సమ రంలో గెలుపొందివది ఎవరి? ముందు బ్రిటిషువారు, తరువాత జిన్నా. ఆ ప్రయత్నం గా జిన్నా! స్వాతంత్ర్యం, సంస్థానాలకి స్వాతంత్ర్యం వచ్చింది. మొన్నటిదాకా తమతో పూర్వీక సంస్థానప్రజలకి కాంగ్రెసువా రిచ్చే సమాధానం ఏమిటి? రామ కడుపులో చల్ల కడలకు దా ముని, వాళ్ళని యాదం చెయ్యమనడము ద్రోహము! ద్రోహము! కడుపుచించుకుంటే కాళ్ళమీద పడుతుంది. అసలు ఆంధ్రరాష్ట్రం ఇంతకరకూ ఎందుకు రాలేదో అనే విషయంమీద మన ఈడుపుగంటి రాఘవేంద్రరావు గార్ని మాట్లాడమని కోరుతున్నాను."

రాఘవేంద్రరావుగారు చిక్కిపోయి బయ్యతో వున్న వారి కంఠస్వరం గంభీరంగా వుంది.

"స్నేహితులారా! నేను ఆంధ్రదేశం విడిచి పెట్టి, మహారాష్ట్రదేశంలో జీవితం గడిపి, ఆ రాష్ట్రానికి సేవచేసే సందర్భంలో కాంగ్రెస్ తో వినాదానికి వచ్చినా, నాలో ఆంధ్రాభిమానం వచ్చిపోలేదు. కాంగ్రెసుకి అధికారంలేని రోజులలో గాంధీ బొంబేతో గవర్నరు పదవి స్వీకరించిన భారతీయుణ్ణి నేను వొక్కణ్ణి. నా మర్యాదకి లోటు అని తోచి నప్పుడు, నా ఆత్మస్వాతంత్ర్యం, నా దీక్షగౌరవం ధింకపడేకాలం వచ్చిందనుకున్నప్పుడు నా మంత్రి పదవికి నేను ఇరవై నాలుగుంటలలో రాజీనామా ఇచ్చాను. నేను ఇండియా పెక్కుటర్ సలహాదారుగా ఇంగ్లండు వెళ్లివచ్చాడు మద్రాసులో ఆంధ్రమహాసభ

వారు నాకు సన్మానంచేశారు. ఆనాడే చెప్పాను— ఆంధ్రోద్యమం నడకలో లోపాలు వున్నాయని. ఆ లోపాలు ఇంగ్లండు వెళ్ళినతర్వాత నాకు మరి స్పష్టంగా కనబడ్డాయి. తీసుకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వం ముందు ఆంధ్రులముస్సె తేలేలేదు. వెళ్ళిన ఒకటి రెండు రాయబారవర్గాలవారు ఏ ద్వారపాళులలో చూసి వచ్చేవారు. కొందరు ఆంధ్రమహాసభని ఆశ్రయించి పెద్దపదవులు సాధించి తెనుగురెడ్డిని విడిచి పెట్టేశారు. మద్రాసులో వెంటటి కాంగ్రెసు మంత్రి వర్గం వచ్చినప్పుడే ఆంధ్రరాష్ట్రం మనకు కొంత సమీపంలోకి వచ్చింది. కాని ఆ తరుణం వారి పోయింది. దానికి కారణం మీ అందరికీ తెలుసును. ఆ కారణం విషయమై విశాఖపట్నం సభలో తర్క విరర్కాలు, ప్రతికలలో చర్చలూకూడా మీకు తెలిసిన విషయమే. ఈ విషయం ఎవరు బయటపెట్టి వున్నారా అనే సంగతి చాలామందిని బాధించింది. ఎవరెవరిమీదో అనుమానపడి, ఎవరెవరిచేతో వుత్తరాలు వ్రాయించారు. ఆ సంగతి బయటపెట్టింది నేను. కల్వారా మాచివున్న సంగతిగనక ఇండియా రాజ్యాంగ ప్రణాళిక తిరగ వ్రాయడానికి ఇండియా కార్యదర్శి అఫీసులో వో నివేదిక రాయగలది. ఆ సంఘానికి నేనే అధ్యక్షుణ్ణి. అందులో ఇతర రాష్ట్రాలలోపాటు ఆంధ్రరాష్ట్రంకూడా రావాలని వ్రాయించాను. నాకు మాజీగా భారతీయముస్సె ఇకమీద భాషాదముస్సెగా మారుతుంది. ముఖ్యంగా, మద్రాసు, బొంబాయి, మధ్యరాష్ట్రాలలో ఈ సముస్సె తీవరిస్తుంది. ఇకైనా ఆంధ్రులంతా ఏకమై క్రయల్పిస్తే తప్ప ఇప్పుడు కూడా రాష్ట్రసాధన సాధ్యంకాదు. ఒరిస్సా ప్రజల, కాంగ్రెసుతో పనిచేసినా, సైమనుగమీషను వచ్చినప్పుడు తమ కేసు రెవ్వకున్నారు. ఇండియా అఫీసుని పెరిగిరాములతో పూచరకొట్టి, తమ ఆశ్రయం నెరవేర్చుకున్నారు. మరి మనమో? అధికారంలోకి వెళ్ళగానే రాష్ట్రంసంగతి మరిచిపోయాం. మంత్రి లైనవారికి ఈ చిన్న రాష్ట్రం ఎందు కపిస్తుంది. ఈ సంకుచితభావాలవల్ల, స్వాధింధ్యం, కాంగ్రెసుకి మనం పూడిగం చెయ్యడంవల్ల ఆంధ్రరాష్ట్రం ఈనాటికీకూడా రాలేదు. ఈ భావాలే నిలిస్తే ఇక ముందూ రాదు."

సభలో: షేం! షేం!

ఇంతలో సర్ బయ్య నరసింహాచార్య కర్నూ గార లేచి మంచున్నారు.

“మహాజనులారా, బాపట్లలో జరిగిన ఆంధ్ర మహాసభలో ప్రథమముగా ఆంధ్రరాష్ట్ర తీర్మానం ఆమోదించబడింది. ఈ సభకి అధ్యక్షతవహించే మహా భాగ్యం నాకు లభించింది. అసాటి నా వాంఛ, ఇబ్బాళ్లుగా నా మాతృదేశపు వాంఛ ఇంకా తీరని కోరికగానే వుండిపోయింది. భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన సందర్భంలో పెద్దలంతా తమ దిరువావలి విడిచిపెడుతున్నారు. వారితో నేను ఏకీభవించి నా దిరువావలి కూడా ఇంతటితో వదిలేస్తున్నాను.”

సర్ చిరావూర చింతామణిగారు, రావు బహద్దరు తాడిపత్రి రాఘవాచారిగలవారు, రావు సాహెబు గిడుగు రామమూరిగారు, ఇత్యాదులు చాలామంది తమ తమ దిరువావలి విడిచిపెట్టేవారు.

అప్పుడు జొన్న విత్తుల బగన్నాథంగారి ముఖా లేచి “ఈ సభలో ఆంధ్రరాష్ట్ర తీర్మానం ప్రతిపాదించి ఆమోదించాలన్నారు.

ఆ సమయంలో కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు లేచి నుంచున్నారు. సభవారంతా నిశ్చబ్దంగా వున్నారు.

“అయ్యలారా! మహాంతా ఆంధ్రులం ఆన్న విషయం మరిచిపోలేకపోవడం సహజమే. మానవ ప్రకృతి పూర్వజన్మ పరిపాకముమీదనే ఆధారపడుచున్నది. కాని, మానవ భారతీయులము కూడ ననే విషయము మరచిపోరానిది. తత్కారణముగా ఈ సభవారి ఆమోదించబోవు తీర్మానము వర్తమానకాల పరిస్థితులకు అనుకూలముగా నుండవలెనను సంగతి సభవారు మరచి పోరానిది. భారతదేశస్వాతంత్ర్యము మనకు ముదాపహాకారగ మనువిషయము ఈ సభా సమావేశమునందే గోచర మగుచున్నది. మహాత్ముని నాయకత్వముకింద యావదాంధ్రభూమి కూడి దేశ చరిత్రలో స్వర్ణప్రాయము నలంకరించినది. అటువంటి చరిత్ర ఈనాడు మనము కళంకహాచరా దనువిషయము విలుగులకు విచితమే. సర్వరాంధ్రరాష్ట్ర సాక్షాత్కారము కాకపోవుట యావదాంధ్రులకూ విచారకరమైన విషయము. దీనికి లోటుపాట్లు మనలో లేక పోలేదు. కాని, భారత స్వాతంత్ర్య సమరములో నెటువంటి దీక్షతో ఆంధ్ర పీఠము ప్రవర్తించినాలో, అట్టిదీక్షతోనే ఇకమీదటి ఆంధ్రరాష్ట్రసాధనకొరకు ప్రయత్నించి నతో ఆంధ్రరాష్ట్రము సాక్షాత్కారముకొగలదు. కాని, ఏది సాధించరలసినను, ప్రజల అర్హత సాధించ వలసియున్నది. ఆ అర్హత మన స్వభావములో పరిణా

మము కలిగినప్పటి రాగలదు. ఆంధ్రదేశ స్వభావము, ఆంధ్రప్రజ స్వభావము, ఆంధ్రనాయక స్వభావము మారలసినయున్నది. నేపల భౌతికదృష్టితో రాజకీయ విషయములు పరిశీలించినచో నిందులోనినామ్మము ప్రహింపరానిది. నైతిక దృష్టితో, లోకకల్యాణము కొరకు సాధనచేయు ప్రజానాయకులూ, ప్రజలేధనాగ్నులూ. తాము చేయుకార్యములో స్వార్థచింతలేక, సంపూర్ణ విశ్వాసముతో పంచేయువారికే కార్యసాధ్యము. అయినను, వ్యక్తివలెనే దేశమునకుకూడ ఈ నైతికదృష్టి యవసరమును విషయము వర్తమానకాల పరిస్థితులవలన విలేదమనుచున్నది. ప్రజాస్వభావము మారింపుటే దేశ స్వభావము మారుట ప్రకృతిసర్వము. ప్రజకు నైతిక దృష్టి యలవడిననాడే ఆత్మ సాక్షాత్కారమునును. ఆంధ్రప్రజకు, ఆంధ్రదేశమునకుకూడ ఆత్మ సాక్షాత్కారమునును గాక!”

ముట్నూరి అదివారాయణయ్యగారు: “అయ్యలారా, నేను దేశోద్ధారకులవాదన బలపరుస్తున్నాను. భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చినందుకు మనకు సంతోషమే. కాని ఆంధ్రరాష్ట్రము రానందుకు విచారము. ఈ రెండు అంశములూ వికేద పరుస్తూ, సభ వారు తీర్మానం ఆమోదించవలెనని నా ప్రార్థన. బాపట్ల మహాసభలో తీర్మానం ప్రతిపాదించింది నేను. ఇక్కడ కూడా మీ అనుమతితో ఈ తీర్మానం ప్రతిపాదిస్తున్నాను—

‘స్వర్ణలోకవాసులైన ఆంధ్రులు వారి వాసన కేక సర్వచక్రీనాను సంవత్సర చతుర్దశి శుక్రవారం ఉదయం సమావేశమై భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం లభించినందుకు వారి ఆనందం వెల్లడిచేయుచూ, పర మేశ్వరుడికి సమవాదాల అర్పిస్తున్నారు.

భారతదేశ స్వాతంత్ర్యంతో పాటుగానే ఆంధ్ర రాష్ట్రంకూడా రానందుకు సభవారు విచారము తెలియజేయుచున్నారు.

ఈ సందర్భంలో ఆంధ్రనాయకుల్ని, భారతీయ నాయకుల్ని సర్వరాంధ్ర రాష్ట్రనిర్మాణము కొరకు సహాయపడవలసినని నిశ్చయింతున్నారు.

రాజా కొన్నెర్లగోట వెంకటప్పయ్యగారు తీర్మానంబలపరిచారు. ఇతరులెందరో ఉపన్యసించిన తర్వాత తీర్మానం సభవారు ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించారు.”

అంటూనే వారదుడు విగవాయించుకుంటూ ఎగిరి పోయాడు.

కట్టు తెంచేసరికి నూర్మొడు కూటిగా పొడుస్తున్నాడు.

కళాపూర్ణోదయము: కృష్ణరాయలు

*

= శ్రీ మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ =

కృష్ణుల తమ కావ్యములలోని కథానాయకులయందు తమ కృపకులను ప్రతిఫలించుచుంటు యుండు యాచారము. ఇది నన్నయదగ్గఱనుండి యుత్పతముగా వచ్చుచున్నదేగాని శేడు ప్రాత్రగా వెలసినది కాదు. అస్త్రీకుడు సర్వయాగనివాదమునకు జనకజయని ముతించిన పద్యములు కొంచె మించుమించుగా రాజ రాజనరేంద్రునకు నవ్వయ్యుచును. ఇక్కడనే కాదు, భారతమున నన్నయ యేరాజును కల్పించినను రాజరాజులని దృష్టిని వాటిపోలేదు. అందుకనియే యాత చాలని "నాదిరాజనిభు"డని చెప్పినాడు. ధర్మరాజు రాజ్యము చేయుచుండగా నుడుగు తీర్థయాత్ర కేగెను. అతడు శేంగీదేశమును దర్శించినట్లు మూలమున లేకున్నను నన్నయ కల్పించినాడు. ఆ శేంగీదేశ సాభాగ్యార్థము రాజరాజుపరిపాలనావిశేషమును ప్రధానముచేసికొని చేసినదియే. ఇట్టివనిని దిక్కవయ్య జేసినాడు. రాజరాజు చంద్రవంశజుడని నన్నయ చెప్పగా, మనుమసిద్ధి త్రిరామవంశ్యుడని నిర్వచనోత్తర రామాయణమున దిక్కవ చెప్పటలో గల విశేష మిట్టి ధని గ్రహింపవచ్చును. ఇట్లు కృతిపతులు కావ్య నాయకులందు ప్రతిఫలించుట సమగ్రము కానక్కఱ లేదు. మీరుమిక్కిలి యది రసాభాసముకూడ వలెను. కావ్యమునకు క్షయగ్గతు ప్రాణముకావున నాయాకథ లచే, కల్పనలచే గృతిపతుల చరిత్రలు నూదితములగుట విరుద్ధము కాదు. అది మిక్కిలి రసావసాము.

ఇక తిమ్మకవి పారిజాతాపహరణములోని సత్యా కృష్ణుల ప్రణయకలహాభావపంచము తిరుమలదేవీ కృష్ణరాయల ప్రణయకలహము దిద్దుటకు వెలసిన దను

జనశ్రుతి ప్రసిద్ధము. మనుచరిత్రకథయందుగూడ రాయల చరితము కొంత స్ఫురించుచున్నది. "హితుడు, చతుర వచోనిధి, అతులపురాణాగమేతిహాసకథార్థస్ఫూర్తి యుతుడు" నను నాంధ్రకవితాపితామహుని కావ్యమున నిట్లు కృతిపతిచరిత్ర కొంత నూదితముగుటలో నాస్తిర్య ముకాని, విరోధముకాని, పాపగదు. అది సహజమైరము టియగుచున్నది. స్వకోవి శత్యానందనుడు, రాక్షస రూపమున దన పుత్రికను బీడించుచున్న గంధర్వ రాజును జయించి వాని రాక్షసత్వమును దొలగించి వాని ప్రార్థనమున నతని కుమారికం బెండ్లియాడెను. రాయ లును శత్యానందను డను ప్రతీతి కలదుగదా. అతడును గజపతిని జయించి యతని కూతురగు నన్న పూర్ణాదేవిని పెండ్లియాడెను. ఇందు స్వకోవి వేటయంతయు రాయల వేటయే. రాయలతోగూడ నేగి తాను స్వయముగా జూచినదానినే పెద్దన యట్లు వర్ణించినాడు. రాయలు పెద్దనను అతులపురాణాగమేతిహాసకథార్థస్ఫూర్తి యుతుడ వని చెప్పటలోనే యీ విశేషము నూదితముగు చున్నది. విజయవిలాసమున శేంకటకవి కృతిపతి, తన ప్రభువు వగు రఘునాథరాయల నెట్లు స్ఫురింపజేసి నాడో చదువలు లెఱుంగుదురు. శయ్యల, యా యాచారము మిక్కిలి ముదురుటచేతనే శేవల కృంగారరస లోలులు కావ్యపతులగు కావ్యములు శేలూనుకరణము లని, రసహీనములని విమర్శకులు దానొసగినది.

ప్రకృతము కళాపూర్ణోదయమున గదియు, గృతి భర్తయు నెంతవఱకు ప్రతిఫలించిరో పరికింపకము. దీనిని బూర్వకథ, యంతరకథ యని రెండుగా గ్రహించ వలెను. పూర్వకథ మణికంధరచరిత్రము. ఉత్తరకథ

కళాపూర్ణ చరిత్రము. ఈ కళాపూర్ణ మహారాజు పూర్వము మణికంధరుడను గంగర్వనందనుడు. ఇతడు సర్వోత్తమోదయతో కుముభాష త్రికూపమున నున్న మణిస్తంభున కుదయించెను. మహాశయమును రాజును జయించి వాని మౌనము మధురలాలన నితడు పెండ్లి యాడెను. ఆ రాజునొద్ద ప్రభుమాగమారులు నూపురు పండితులు గలరు. వా రా మహాకయని విశ్రాంతకవిలనే పెట్టింది యతనికి బుర్రోహినులు, వాహనపండితులు నయిరి. వారు తమ రాజతోహిటు కళాపూర్ణు వాక్ యిందిరి. కళాపూర్ణుడు వారి పాండిత్యంకేమమున, గవిత్వాంకేమమున విని యప్పురువుపడి యంతటితో దృష్టిపరక రసజ్ఞుడగు వారాజు మదితరీతి గారవించి యాపండితులను "బట్టి విచిత్రకవిక విమరులకు నిపుడు తోమకాళో" యని పలికిన వారిలో ప్రభుమును వెంటనే యనులోమనిలోను క్రమముల వాంఛిపంపకైకళామ ముకుమైక యొక పద్యమును బ్రకృతాధ్యయము సమన్వ యించుచు కొడిచెను. రాజు వారిని మిక్కిలి గౌర వించెను.

రాఘవపాండితుకృతిపేరకుడగు నామదీప్తి తిమ్మరూపాలనకు, సంహృల కృష్ణగాయలకు గల సంబంధ మెట్టిదో తెలియదు. అది చరిత్రకారుని నిర్ణ యింపవలసినదే. కాని వారిరువురను గర్హులుముంపల ములోనివారే. మూరన యామదీప్తి తిమ్మరాజుచే పక్కసుడై విశ్రాంతకవిభువమున రాఘవపాండితు యును రవించెను. తరువాత గృష్ణరాయల యాహన కవియై కళాపూర్ణోదయమును రవించెను. ఇందు గళా పూర్ణునకు, బండితులకు జరిగిన సంవాదము కృష్ణరాయల కును మూరనకును జరిగినట్లుగనే తోచుచున్నది. పర స్పతికరుడుభుల కృంగారకథ శ్లేషముల మయ్యు నది కేవలము సంస్కృతపదములతో నిండినది. రాఘవపాండ్ టియ నుట్టిది కాదు. ఇందును మొదటిపద్య మొక యర్థ మున నచ్చ తెనుగున, తేటోక యర్థ మన కుద్ధపంస్కృ తము నయియున్నది. రెండవది యనులోమమున చెబు గున, విశోమమున సంస్కృతమునగా రవింపబడినది. కావున నీ కవిప్రభువుల యీ సంవాదము సంభాషణము, రసావహము ననట సాహసము గాదు.

జన్మజన్మముల కభేదము ప్రసిద్ధము. కవికి, కవిత్వ నటులనే భేదము లేదు. కవి తాను కావ్యరూపమున కావ్యము దెలుచున్నాడు. అనిగా కావ్యమును కవి స్వరూపమే యన్నమాట. కొన్నికావ్యములు కవి వాచుముచేతనే కల్గరసారీంపలకుచున్నవి. భారవి, మరారి మున్నగున వింశతిలకు నిదర్శనములు. బ్రహ్మ లోకమున నున్న కవి(వింక)కలభాషిణియై జనించెను. ఈ కవి సామాన్యమైనది గాదు. సృష్టికర్తల ప్రణయ కథల లోతుపాకులను మూలముట్టుగ వ్రేలికనది. పర స్పతి పెంపగా చెరిగి యామెలన పకలవిద్యల వారి తేరినది. ఒకప్పు డామె కావమునకు గుటియొనను లోక పితామహుని యాహగ్రహమున, వా కింపబడటయు, దీనికి పుటోయి పూలవాన్నున బడి ట్లుండుది. ఈ కవియే (వింక)కలభాషిణియై, విజయ మధురలాలన యొనది. మూరన దన కవిత్వమును గలభాషిణి, మధుర లాలన యని యిట్లు విశేషణునివాడు. ఈ మధుర లాలన తన పెనిమిటియగు కళాపూర్ణునకు నతడు మణి కంధరుడుగా నున్నప్పుడు చెప్పిన లక్ష్మీవారాయణ సంవాదము నతని కొరికపై మణిప్రభావమున విశేషమాగా నిమింపి దిరలుకు (కళా. ౮ ఆ. ౨౫౬ నవ) "ధన దీక్షాపూజన్య విచిత్ర లక్ష్మీవారాయణ సంవాద కథాప్రకాంబు దేవప్రస్థ నిమిత్తంబున నిశ్చేయన మలభోదాయంబు దొంక నేడు నుదనంబయ్యె మదీక్ష జన్మంబు సఖలంబయ్యె"నని పలికినది. ఈ వాటలను కవితానాయిక, లేక కవి కృతిపతియగు కృష్ణరాయ లతో నన్నట్లు గ్రహింపవలెను. మూరన తన కృతిపతి యగు రాయల యభీష్టమునకై యాజాన యాశ్వాసమున మధురలాలనయోగవస్రాప్తి మొదలుగా గ్రంథమును తెంచినాడు. కొందఱు విమర్శకు లిది నీరపమని చెక్కి రించిరి కాని కవికి కృతిపతిపరాక్రమాదిగర్లనములతో హిటు కృంగారాదిగర్ల నము నిట గొంత తేయకతప్పినది గాదు. రాయలకొరికపై మత్తరకథను నిర్మింపవలసి యది రమణీయముగ నుండుటకై ముత్తరకథానాయకుని పూర్వజకృత్తుల ననునట్లుగ మూరన పూర్వకథ నపూ ర్వాశ్మకకృత్తులతో సరసముగ, సహజముగ నుండు నట్లు నిర్మించినాడు. ఇట్టి యభిప్రాయ ముండుటలేకనే

మారక, యెప్పుడో జరిగి యెచ్చటనో చెప్పవలసిన
లక్ష్మీనారాయణసంవాదమును గ్రంథాంతమున జేర్చి
నాడు. దీనికి గ్రంథసీతీయు గొంత బోధ్యమయన్నది.
రాయలు మోకరిని రప్పించి యతని బ్రశంసించుచు
నిట్లనినాడు:

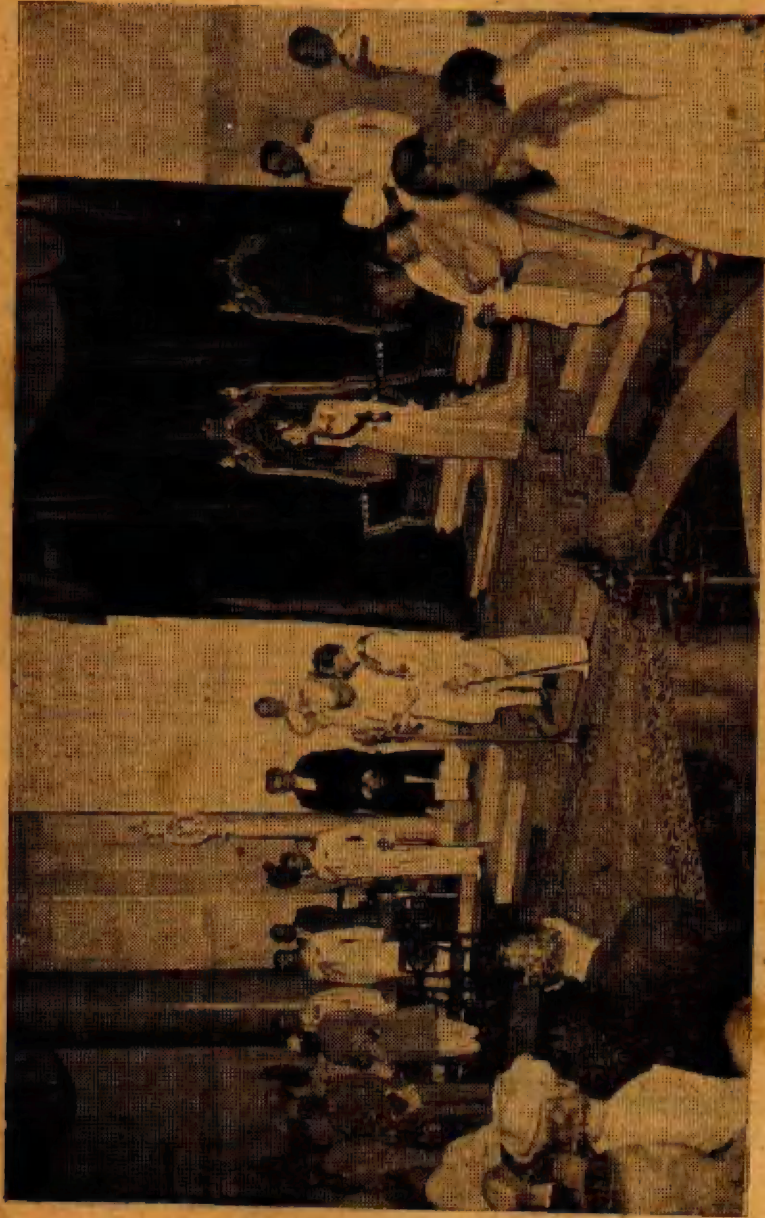
“నీచే నొక్క మహాప్రబంధము కడు
న్నిర్మితమైరఁగిరి
లాదిత్రమునుకాని నోయనఘ వా
లాయమ్ము చేయించుకో
మాదిత్రమున జేర్క యుండువది నీ
మాధుఁ్యసూక్ష్మమనా
గైర్విదిత్ సుఖమ్ము నీయును మధి
బద్ధమ్ము లోహో యఃన్”

“ఇట ము న్నారదసంహితాదికృతుల
వింబందగా తెల్కొన
ర్చుట విన్నూరము చెప్పవల యవి సం
స్తోత్రభయశ్లేషసం
ఘటనన్ రాఘవహిందవీయ్యురిక
కళిమై రచింపంగ నె
చ్చట నెవ్వారికి నీక చెల్లె నది భా
షా కావ్యమున్ జేయగాన్.”

నీవు నాకు నొక కావ్యము సంకీర్తమునీయు
మనక, నీచేత కావ్యము చేయించుకో నీజ్ఞయన్న
దను కృతిపతిమాటగాని సారస్వత మహిమిందితో
పయనిమము మంతయు యథార్థమని తోచకమానదు.

స్వరాజ్యవాంఛి

ఆగస్టు 15. వ గెడ్డి శుభ్రముచేయుట, స్వతంత్ర తారత ప్రభుత్వము ప్రధానియైన పండిత నెహ్రూగారు స్వరాజ్యవాంఛిగా, గత్యయ జవరగ మాంటుబాటుక్ సమక్షంలో ప్రమాణ స్వీకారం చేసినప్పటి చారిత్రక దృశ్యము.

సూర్యుడు - సూర్యకాంతి - - -

- - కాంతి కిరణముల యురువడి

= శ్రీ గోబ్బూరు వెంకటానంద రాఘవరావు =

“ఈవాటి వైజ్ఞానికులకు తెలిసిన వైజ్ఞానిక విషయము లనేకములు మన పూర్వులకు తెలిసియున్నవి—ఆమె నీయంతమునుగూర్చి మీరు తలుచుగా వ్రాయుచున్నారు. స్థూలమాక్ష్మములములైన కొలతలు సున్నితముగా చేసి శాస్త్రీయమైన మానముల పద్ధతిని (Scientific measurements) పరీక్షించుట నిర్ణయింపఁబడినదని మన పూర్వుల వ్రాతలు ‘Scientific’ వైజ్ఞానిక శాస్త్రసమ్మతము లనుటకు నిలులేడు. అట్టి మానములతో కొలిచి సాధించిన యంకెలు మన పూర్వగ్రంథములందు కలవా? కలవని ఋతువుచేయగలరా?” అని ఒకానొక ఉన్నతోన్నోగి మా ప్రసంగములో వచ్చు సవాలుచేసితి. “అహ! కలవు, నిశ్చయముగా కలవు. ఏలగు సాధించిలో వివరములు మనవిచేయకాలనుకొని, మన పూర్వులు పురాణాదులలో తెలుపు అంకెలు, పరిమాణములు శాస్త్రమానములతో కొలిచి నిరూపించి నిర్ణయముగా ప్రకటించినవేగాని కేవలకల్పితములు కా”నని విన్నవించితిని. ఈ వ్యాసములో సూర్యగోళపరిమాణమును గూర్చియు, సూర్యకాంతినిగూర్చియు, ఆ కాంతికిరణములు ఏ యురువడితో, ఏ వేగముతో విశ్వమున వ్యాపించుచున్నవో ఆ వేగనిర్ణయమునుగూర్చియు, దేశకాలముల అవిభాభావ సంబంధమునుగూర్చియు సంగ్రహముగా ప్రస్తావించెను.

యోజనము

ఏవని రెండు ప్రదేశములకుగల్గగా ఇన్ని యోజనముల దూరము గలదని సాధారణముగా మన పురాణము

లలో నుటంకింపబడుచున్నది. యోజన మనగా నాలుగు క్రోసులు. క్రోసునగా రెండుచేల బారలు. బార అనగా ఆరడుగులు. దీనినే ఇంగ్లీషులో Fathom అందురు. ‘ఛాన’మనునది ఇంగ్లీషు నావికాశిక్షకులలోను, ఇతర శిక్షకులలోనుమాత్రం ఆరడుగుల మీద; రెండు గజములు నడిచి. ఇదే మన బార. ఏన్ని ఇంగ్లీషుమైళ్ళ దూరము మన పూర్వుల యోజన మునో మనమిత్తుడు నిర్ణయించుకొనలేను. బార రెండు గజములు. ౧౭౬౦ గజములు మైలు. ఒకయోజన మనగా నాలుగు క్రోసులు. క్రోసు నాలుగుచేల గజములు. కాబట్టి గణితరీత్యా యోజనమునగా $\frac{1}{4} \times \frac{1}{4} \times \frac{1}{4} = \frac{1}{64}$ మైళ్ళు. అనగా తొమ్మిది ఇంగ్లీషుమైళ్ళ ౧౬౦ గజములు మన పూర్వుల యోజనమునకు సరియగును.

సూర్యగోళపు వ్యాసము

(Diameter of the Sun)

శ్రీనాథుడు తెలిపించిన కాశ్యపాండ్యుల తృతీయాశ్వాసము ౧౭౭ పద్యములో భానుదీపము యొక్క వ్యాసము సరిగా నిట్లు వర్ణింపబడినది.

“ఆ కాశ్యపాండ్యుల భానుదీపము

విను లక్షయోజన విస్తృతంబు.”

ఇది సందేహముల కాస్పదము కాదని స్పష్టమయిన సంఖ్య. ఈ సంఖ్యను $\frac{1}{64}$ చే నుణింపగా ఇంగ్లీషులో సూర్యవ్యాసవిస్తీర్ణము విస్తృతమగుచున్నది. అట్లు చేయగా తొమ్మిదిలక్షల తొమ్మిదిచేల తొంభయమై శ్మనుచున్నది. పాశ్చాత్యుల శిక్షకుల

కూడ సూర్యమండలవ్యాసము ఇంచుమించుగా తొమ్మిది లక్షల మైళ్ళవిడదీ తెలియుచున్నది.

శనిగ్రహవ్యాసము

విశేషించి శని సూర్యపుత్రుడు. అనగా సూర్య గోళములో కొంతభాగము తీసివేయగా అట్లు ప్రత్యేకింపబడిన భాగము శనిగ్రహ మయ్యెనని జ్యోతిర్శాస్త్రము. ఈ తీసివేయబడినది అష్టాంశమని విష్ణుపురాణము; వ్యాసభాంశమని మార్కండేయ పురాణము. ఏది నిజము? వేరువేరు దృష్టులతో చూచినయెడల తెండును నిజమే. ఏమనగా శనిగ్రహముచుట్టును బండిచక్రము వంటి పెద్ద యుంగరము చుట్టుకొనియున్నది. ఇట్టి విచిత్రపరివేష్టనము గల గ్రహముగాని, నక్షత్రముగాని ఖగోళమంతటిలో మరొకటి కానరాదు. ఈ చక్రములో నహా శనివ్యాసము లక్షపదివేలమైళ్ళకు మించును. అప్పుడు శని సూర్యునిలో అష్టాంశ మనశ్చెల్లును. ఈ చక్రమును మినహాయించివైచిన పక్షమున శేష శని గోళవ్యాసము డెబ్బదియైదువేల మైళ్ళు. ఇది సూర్య మండలవ్యాసములో సరిగా వ్యాసభాంశ మనుచున్నది. వైశెష్ణో కవికల్పన లున్నను, అసలు కథ గణితము వైశే ఆధారపడియున్నదని తెలిసికోకతప్పదు.

భూగోళము-సూర్యగోళము

భూగోళపు చుట్టుకొలత ఇరువదియైదువేలమైళ్ళు. సూర్యగోళపు చుట్టుకొలత (వ్యాసమనకు మూడురెట్లు వైగా నుండును.) ఇరువదియైదులక్షల వైమాట. గణిత రీత్యా పదమూడులక్షల భూగోళములైనగాని సూర్య గోళపరిమాణమనకు సరిరావు. ఇటువంటి మహనీయ పరిమాణముతో వెలగొందు సూర్యుడు మన భూమి చుట్టు తిరుగుచున్నాడా? లేదు. భూమియే సూర్యుని చుట్టు తిరుగుచున్నది. అయినను సూర్యుడే ఉదయించి అస్తమించి భూప్రక్షణము చేయుచున్నట్లు మనకు కనబడుచున్నాడు. ఇట్లగపడుట యొక ద్రవ. నైలు బండిలో కూర్చుని, తలుపులుకేసికొని యుండియుండి ఒకమాట తలుపు తెరచిచూడగా రోడ్డుప్రక్క మనుష్యులు, పశువులు, చెట్లు, చేమల, స్త్రీమనులు లోనగు దృశ్యములన్నియు నఖండతీవ్రతతో పారిపోవుచున్నట్లు

కనబడును. నైలులో మనము ప్రయాణము చేయుచున్నాముకాని చెట్లు, చేమలు, స్త్రీమనులు కదలుటలేదు. అది కదలిపోవుచున్న కదల ఎట్టి ద్రవమునో సూర్యుడు భూమిచుట్టు తిరుగుటకూడ అట్టి ద్రవమే. కష్టగ్రహములైన యిట్టి శాస్త్రాంశములలో జన సామాన్యమును కంఠర పెట్టుట మన పూర్వం పద్ధతి కాదు. కనుకనే గణితపు గొడవల తోలిక తోక చంద్రునికి ఇరువదియేడువరు ధార్యుని, ఒక్కొక్కరారి ఒక్కొక్క ధార్యతో నతడు గడుపుచుండునని జన సామాన్యమునకు గులభముగా తెలియజెప్పవారు. ఈ వేళ రోహిణి నక్షత్రము, అనగా ఈరారి చంద్రుడు రోహిణిచెంత కనబడునన్నమాట. సూర్యగోళవిషయములో సూర్యునిచుట్టు తిరుగునది భూమియేయైనను, భూమిని మధ్యస్థముచేసి సూర్యుడే భూమిచుట్టు తిరుగుననుట యథార్థము కాకపోయినను సామాన్యజనుల గ్రహణసౌలభ్యముకొఱకు సూర్యుడే భూప్రక్షణము చేయుచున్నట్లు చెప్పట పౌరాణిక సంప్రదాయ సిద్ధమైనది. ఈ శాస్త్రవిషయములను చక్కగా సంగ్రహించి చమత్కరించి చెప్పట కవిసంప్రదాయమైయున్నది. భోజమహారాజును సందర్శింపవచ్చిన కవి కుటుంబములో వృద్ధకవయిత్రి “క్రియాసిద్ధి స్సర్వే ధవతి మహతాం నోవకరణే” అను సమస్యను ఎంత చక్కగా సూర్యపరముగా చెప్పి సమస్యపూర్తి చేసినదో ఈ సందర్భమున మనము స్మరించుట మన యీ వ్యాసమునకు విక్రీరి ఆవసరమైయున్నది.

“రథస్యైకం చక్రం
భుజగమయో స్సప్త రురగాః
నిరాలంబో మార్గః
చరణవికల స్సార్పథి రపి,
రవి ర్యాత్యేవాంతం
ప్రతిదిన మపారస్య నభసః
క్రియాసిద్ధి స్సర్వే
ధవతి మహతాం నోవకరణే”

—“సూర్యుని రథమునకు చక్రము ఒకటే. గుట్టములు ఏడు; ఈగుట్టములు సామలచే రథములకు కట్టబడినవి. మార్గము మెట్లలారాదోడ్డు కాదు. కదలము

నిరాధారమైనది. సూర్యుడు అనూదుడు-తోడఁగ, కాళ్లు లేనివాడు. అయితా ఒక్కటేగమైనా అగమందా, ఇటువంటి (పనికిమారిన) పజ్జతోటే సూర్యుడు ప్రతి దినమూ అపారాధకాంక్షింపడ తన ప్రయాణం సాగిస్తూనే ఉన్నాడు. మహాత్ములైనవారు ఉన్న సాధనములనే తేర్చుగా వాడుకొని కార్యసిద్ధిపొందుతారు. (చేతకాని వాళ్లు “అశ్వే! యది బాగులేదు, అది బాగులేదు” అని యెంచుకుంటూ పలుగుగొలుగులతో కార్యహాని చేస్తారు)” అని భావము.

ఇందులో ప్రతిమాటకు గంభీరమైన కాస్త్రాక్షరము ఉన్నది. శీటి పైజ్ఞానికులకు ఈ భావములు శిరోధార్యములు. ఒక్కొక్కటే పరిశీలించుము.

రథ వైశ్యం చక్రం

సూర్యుని రథము సంవత్సరాత్మకమైన ఒకటే చక్రముగలది. దీనికి ఉత్తరాయణ దక్షిణాయనములను అయనభేదములు రెండు. ఆరు ఋతువులు. పండ్రెండు రాసులు. ౩౬౦ పగళ్లు. ౩౬౦ రాత్రులు. ఒక పగలు, ఒకరాత్రి కలిసి ఒకదినము. సంవత్సరములో మున్నూట ఆరునది దినములు. దినమునకు ఒక దిగ్రి—ఒక భాగ చొప్పున ఈ చక్రమునకు మున్నూటఆరునది దిగ్రిలు. ఈ చక్రము వసుపరించియే తక్కిన చక్ర (Circles) మలకు రేఖాగణితరీత్యాకూడా మున్నూటఆరునది దిగ్రిలు. ఏర్పడినవి. ఈ చక్రములో రెండు వ్యాసములు ఒకనిదానిపై నొకటి సమకొణములుగా నిలిచినపుడు చక్రమధ్యమున (Centre) వాభిస్థానమునందు నాలుగు సరికొణములు ఏర్పడుచున్నవి. వీటిని పడమటివారు Right Angles అనుచున్నారు. ఒక్కొక్క సరి కొణములో లొంగిపడినది. ఇటువంటి రేఖాగణిత, గణితకాస్త్రముల యభివృద్ధి మొదలు భిక్షుపెట్టిన మహా నీయుడు దీర్ఘతము డను వేదమున. ఇతడు ఋగ్వేదములో మొదటిపంచలమునందలి నూటఆరునది నాలుగవ సూక్తములో తెలిపిన కాస్త్రాక్షరీకృతి వ్యాప్తివిషయములు సరిగా అర్థముచేసికొనుటకు కొన్ని సంవత్సరముల శిష్టాన అవసరము.

సౌరమాసచంద్రమాసములలో ఈ ౩౬౦ దినముల సంవత్సరమునకు చేయుటలైన పరగలు అధికమాస లక్షనూసాదులైన సాధనములవలన జరుగుచున్నవి.

న ప్ర తు ర గ ము లు

సూర్యుని రథమునకు ఏడు స్థుములు: ఇది (Symbolic) సంజ్ఞికములుగాని నిజముగా స్థుములు గావు. సూర్యుని కిరణములే అతని స్థుములు. అవియే సూర్యకాంతిని ప్రతిబింబింపి గొనిపోయి జగద్వ్యాప్తి పొందుచున్నవి. సూర్యకాంతి మామూలుగా తెల్లగా కనబడుచున్నను, అందులో కనిపించు రంగులు ప్రత్యేకించదగినవి కలవు. గాఢపట్టకము ద్వారా సూర్యకాంతి వెడలినపుడు ఈ రంగులు విభజింపబడి స్వస్వరూపములతో పైకి వెడలుచున్నవి. ‘హెరెబెల్లు’ అనుబడు ఇంద్రసమున్ను పొడిచినపు డీ యేడు రంగులను మనము ఆకాశమున వృష్టముగా చూడగలము. ఈ కారణముచేతనే వేదమునందును, ఆదిత్య హృదయాదిస్తోత్రములందును సూర్యుడు ‘సప్తపత్రి’ అని చెప్పబడుచున్నాడు.

భుజగబంధనము

ఈ స్థుములు ఇష్టమువచ్చినట్లు పోకుండ పాములచే సూర్యరథమునకు కట్టబడినవి. పాములచే కట్టబడుటలో గొప్ప విశేష మున్నది. పాము నూటిగా సరళరేఖామార్గమున (Straight line) సాగిపోదు. మెలికలు తిరిగిపోవుట పాములక్షణము. మొన్న మొన్నటివరకు సూర్యకిరణములు సరళరేఖామార్గమున పోవునని (Light travels in straight lines) చదువుకొంటిమి. ఇపు డాచరువులు మారినవి. శబ్దము వలెనే వెలుగు, విద్యుత్తుకూడ “తరంగమార్గమున పోవును”గాని తిన్నగా సరళరేఖామార్గమున పోవు”అని ఇటీవల నిర్ధారణ కావడినది. అమాతరంగముల కెరటపు నిడివినిబట్టి ఎన్నెన్నో ప్రయోజనములు సాధింపబడుచున్నవి. కెరటపు నిడివిని పడమటివారు Wave-length (‘వేవ్-లెంగ్త్’) అని వ్యవహరించుచున్నారు. రెండు కెరటముల శిఖరముల మధ్య దూరము కెరటపు నిడివి యనును. రేడియో కెరటముల నందుకొనుటలో ఈ నిడివి సరిగా తెలిసికొని యంత్రము నానుత్తము చేసికొనినగాని అడంగునుండి వెడలు తరంగములను గ్రహించుట సాధ్యముగాదు. రేడియో విద్యుత్తరంగ

ములును, కాంతిరంగములును ఒకటే స్వభావము కలవని యిటీవల చైల్డానికులు స్పష్టముగా నిర్ధారణ చేసి వారు. ఈ విధముగా నిన్న మొన్నటివరకు మన మెరుగ జాలకపోయిన తరంగగమన విశేషము సూర్యకిరణములకు కలదని మన పూర్వ తేనాదో యెరుగుదురు. ఎఱిగి యుండి పాము మెలికలచే కట్టుబడినవని వానికి సూర్యునితో సంబంధ మేర్పడినాను. అంతవఱకు కేవలము Nonsense గా పరిహసించబడిన భుజగబంధనసంజ్ఞిక మైన తరంగగమనము ఇప్పుడు చక్కని Sense కలది (Symbolic) సంజ్ఞికముగా నేటి భౌతికశాస్త్రజ్ఞుల తరంగగమన విశేషములకు మార్గదర్శకమై నీటి విస్తృతమ బహుకాలముక్రిందనే సూచించబారియుండెను. పూర్వగ్రంథములను పదుర్చుటవారు తెలిచినకొలది ఇంక వెన్నిన్ని విషయములు కాలగర్భమునండి బహుబుడ గలవోగదా ?

అనూరుడు

వివరపుత్రుడు. వివర పత్రులకు తల్లి. ఈమెకు రెండు స్రుద్దు జన్మించినవి. ఏనాటికిని స్రుద్దు బ్రద్దలై పిల్లలు పైకి రామికి చింతించి, ఆమె నిదానములేక మొదటి స్రుద్దును బలవంతముగా బ్రద్దలుచేయగా, తొడలు, కాళ్ళు లేక ఇత డుద్భవించినాడని పురాణ గాథ. కాబట్టి అనూరుడైవాడు. మరెందుకును పనికి రాక సూర్యరథసారథ్యమునకు నియోజితుడైవాడు. మనకు ఏమిటగా వచ్చు ిధములో రథికునికంటె సారథి ముందగపడుట సహజము. అనూరుడు కనబడుట సూర్యోదయమునకుముందు 'Line clear'—ఇదుగో రైలుబండి రాగలదన్నట్లు 'ఇదుగో సూర్యుడు ఉదయింపవలెయున్నా'డని సారథిని చూడగానే మనము నిశ్చయించుకొలము. సూర్యుడు ఉదయింపక ముందు సూర్యున వెజ్జిని రంగు కనబడును. అదే అరుణోదయము. అరుణోదయము సూర్యసారథియైన అనూరుదయమే. వర్ణ కచమత్కారము !

*ద్రవ్యతేజార్థములో నుపయోగించు పరమాణు పదము కాలతేజార్థములో కూడ సాధిప్రాయముగా ప్రయోగింపబడినది. భౌగవతకర్త అట్లు వ్రాయుటగా గొప్ప విశేషమున్నది. అది ఈ వ్యాసాంతమున చర్చింతును.

సూర్యుని రథము

ఇట్లు చరణవికలుడైన సారథి భుజగవమితములైన సప్తభురగములను తోలుచు ప్రదివమును సూర్యుని రథమును నికాలంబమైన అపారాకాశమార్గమున చుటుకుగా తోలుచున్నట్లు పై స్తోకములో రమ్యముగా వర్ణింపబడినది. అంతే.

కాని ఈ తురగముల సంజ్ఞ చే వర్ణి కములైన సూర్యకిరణములు ఎంత వడిగా పోవుచున్నవో, ఎంతటి వేగముతో (Velocity) ముండుకు సాగిపోగలవో చున్నవో ఈ చాటుపు తెలుపుటలేదు.

కాంతికిరణముల గమన వేగము స్కాండపురాణాంత గతమైన కాశీఖండములో స్పష్టముగా తెలుపబడినది. చూ. 3-౧౭౬. శ్రీవాఘుని తెనుగుకాశీఖండము. "నిమేషార్థమాత్రంబున రెండువేల రెండువందల రెండు యోజనములు"అని అందు ఖండించి వ్రాయబడినది. ఇక్కడ నిమేషమునగా చాలమంది ఇంగ్లీ షు (Minute) మినిట్ కల్పమునకు పర్యాయపదముగా వాడుచున్నారు. అది చాల తప్పు. గొప్ప పొరపాటు. నిమేష మనగా ఇంగ్లీ షుమినిట్ కాదు. అయితే నిమేషమునగా ఎంత ప్రమాణము గల కాలమో నిర్ధారణచేసికొనుటకు భౌగవతతత్వతీయస్కంధములో విదురమైత్రేయసంవాదముట్టమునకు మన మొక్కసారి పోయిరావలెను. చూ. ఆంధ్రభౌగవతము 3-3౪౫. * ౨ పరమాణువులు ౧ అణువు; 3 అణువులు ఒకత్రసరేణువు; 3 త్రసరేణువులు ౧ ప్రుటి; ౧౦౦ ప్రుటులు=౧ వేధ; 3 వేధలు=౧ లవము; 3 లవములు=౧ నిమేషము. కాబట్టి ౧౬౨౦౦ పరమాణువుల కాలము ఒక నిమేషము. పిమ్మట మార్కండేయపురాణము ౪-౧౨ చూడవలసి యున్నది.

౧౫ నిమేషములు ఒక కాష్ఠ;

3౦ కాష్ఠలు=ఒకకళ

3౦ కళలు=ఒక ముహూర్తము.

3౦ ముహూర్తములు=ఒక అహోరాత్రము.

ఇంగ్లీ షువారి లెక్కను ఒక అహోరాత్రము ౨౪ గంటలు; గంటకు ౬౦ మినిట్లు; మినిట్కు ౬౦

పెండ్లు. కాబట్టి, అహోరాత్రము అవగా మొత్తము
దీనప్రమాణము వారికి, మనకు ఒక్కటేగనుక గణిత
రీత్యా—

$30 \times 10 \times 10 \times 10$ ని చేప ములు =
 $30 \times 10 \times$ సెకండు. ఒక ని చేప ము =
 $\frac{30 \times 10 \times 10 \times 10}{30 \times 10 \times 10 \times 10} = \frac{1}{10}$ సెకండు భాగము.

స్వాతంత్ర్య దినము

= శ్రీ తుమ్మలపల్లి రామలింగేశ్వరరావు =

స్వాతంత్ర్యమధురభావనలోని సాకుమార్యము వానంతచిత్రగతి చూపి
యెగుడు త్రివర్ణము నీక్షించినంత యుదేకము గ్రీష్మపురీతి నడపి
ఆనందవారివాహవ్రత ప్రాథభావేచ్ఛ నవాంభోద ఋతువునట్లు
ప్రతియాహ శోభాతరంగ పోష్కల్య మేదికొని శరత్కాలచిహ్న మగుచు
మహితకళ్యాణభ్రాంతి హేమంతమగుచు - జీర్ణదాన్యంబుపట్ల శైశిరము నగుచు
సర్వకాల మాంగళ్యశిఖాప్రకాశ-తరుణమయి వచ్చె మాకు ! స్వాతంత్ర్యదినము !

వనవానమున కేగి పదునాల్గుకేండ్లకు సాగివచ్చిన రామచంద్రునట్లు
బృందావనముపై నిచ్చతో ద్వారవతి వదలి వచ్చు నుపేంద్రునట్లు
మహిత 'నిర్వాణ' సంగ్రహిత నూత్న మతకర్త యగుచు గౌతము రాకవోలె
అపరంగజేబు కారాగారమును దాటివచ్చు ఛత్రపతి శివాజీవోలె
'ఓరుగల్లు' రాజ్యము తారుమాటుగాగ - నాంధ్రజనముల రక్షింప నరుగుదెంచు
సుపనివ ద్వేది భావనాయోగమట్లు - ధరణిపై నరుదెంచె ! స్వాతంత్ర్యదినము !

తొలియారజున్న గడ్డల మాధురీరస తీవ్రగతికి కామధేను వగుచు
ప్రత్యూషకాలసారభ సన్నిసౌత ప్రసాధనమున పారిజాతమగుచు
ప్రత్యగ్రత్యాగ ప్రవర్త్యమాన విచిత్రకృత్యమగుట కల్పవృక్షమగుచు
అధికవిదగ్ధ పుణ్యాంగనాలాలిత్యోవ్యుభయ మాతృదేవి యగుచు
వితత తేజోలతాదీపవికసకుండ - రాంబరొపేతమగుట సుఖాంశువగుచు
సర్వజనులకు నాహ్లాదసమ్మతముగ - ధర్మముద్రల వచ్చె స్వాతంత్ర్యదినము !

'సర్వే జనా స్సుఖి' స్వస్తి బల్కుచు శత్రునైన బూజించు నీయవని యందు
'ఆత్మవ త్సర్వభూతాని' యన్న పరమకరుణాస్త మిట్టి భూఖండమందు
ఉపనివన్మాధురీ స్నవిత్ కేదారలక్ష్మీసనాధమగు నీ షేత్రమందు
ధర్మముకై యవతారములు యుగయుగముల బట్టు దేశమునందు
'తత్త్వమసి' గాధవేదాంత ధర్మలలితు - లైన పరమహంసల గన్నయట్టి భూమి
నిత్యహోమప్రసిద్ధ మీ నేలయందు - తరలివచ్చె నిష్పటికి ! స్వాతంత్ర్యదినము !

కళ - మతం

- శ్రీ ఆమంచర్ల గోపాలరావు -

మానవశ్రవణశక్తి పెరిగిన చిత్రకళయందు సృష్టి నైచిత్యం అనేకవిధాలు. హృదయవిధానాల ఆద్యంతములు, కల్పవారములు, కల్పవృక్షములు, సృష్టాభిభావములు ఎంతగా చిత్రించినప్పటికీ కళానిజస్యసూపావగాహన దుర్లభంగానే ఉంటుంది. ఎందుకనగా, ఆయావిధానాంతర్యచర్చపూర్వములందు నడచిన కొలదీ అంతులేని స్వాయములూ, సిద్ధాంతములూ మన కెదురాలాయి. ఈ సిద్ధాంతస్వాయముల సమన్వయం అనేకస్థాయిలకు దారితీసి, చివరికి అంతులేని చుట్టలలో మరల దిగడం సుధవిస్తుంది. అయినప్పటికీ ఆధ్యాత్మికదృష్టి, తత్వబంధితవిజ్ఞానం, తదనుసారిత సుప్రదాయ విశేషాలూ ఎరుకలేకుండా ఆయాప్రాంతములందు వెలసిన చిత్రకళయందలి నిశ్చితగతి, భావనల నైజం, కల్పనాపరిణతి, యందలి పరిభాష తెలిసి కొనడం అసాధ్యం నిజంగా మానవునికి ఆధ్యాత్మికదృష్టి యాతని అంతర్జాత్య ఉద్దేశ్యస్వభావాన్ని అనుసరించి దేర్చుచుండును. సరిగా అలోచిస్తే కళకుడ ఆ అంతరార్థ ఉద్దేశ్యమందే రీతి మందుకొంటుందని సృష్ట మవుతుంది. నిశ్చయంగా కళ, మతం ఈ రెండూ ఒకే తరుకాఖలే అని చెప్పవచ్చు. ఈ రెండూ అంతరంగిక మనఃప్రపంచమందే భావన నందుకొంటుంది, బాహ్యభౌతిక ప్రపంచమందలి ఏమాత్రమూ కాదు.

అందుచేత చిత్రకళయందు రచనావిధానమందలి ఉత్తీర్ణతే పర్యవసానంగా కొని, ప్రకృతియనుకరణ ననుసరించో, లేక మడంగదికానము ననుసరించో మాత్రమే విమర్శించినయెడల మనం, ఆ చిత్రరచనాంశములకి చచ్చింది కట్టించడ మవుతుంది. అంతేకాని

ఆ చిత్రరచనయొక్క అంతరార్థం గమనించి, అక్క విచారం చేయం. కళ కొక మనోహరత నిచ్చి, మనోనిమగ్నతకలిగించు విశూధరహస్యమును మనంకనుగొనలేము. అయిన ఈ మాయాప్రకృతి కఠిరమై కళాకర్త నానరేంద్రుని భావభావనల అమరత్యోగంల నెన్నింటినో మనం ఓడించబాలక గొల్పొందుము. అప్పుడు ఉత్తమ కళాకారిని నిర్దోషులకు, మాధవీరచిత్ర వర్ణరేఖల సంకలనములకు భేదం అట్టే కాంచలేముకూడ. అయినప్పటికీ సౌందర్యఉపాసకచుట్ట గల విజ్ఞానపంపన్నులెందరో ప్రకృతి భౌతికరీతుల నుకరించు గతులకి చిత్రకళవిమర్శ లోకములు పొగించారు. ఇక సామాన్యజనం బాహ్యప్రకృతియనుకరణే చిత్రకళయందు ప్రధానాంశమని భావించి, తదనుసారంగానే చిత్రరచనలను ఆవరించడంలో ఏ విశేషమూ లేదు.

కళకు, ప్రకృతికి గల సంబంధబాంధవ్యం ఇదివరకే చాలావరకు చర్చించబడుచుంది. దీని ఆద్యంతములు సమగ్రంగా అవగాహనం చేసుకొనడం మన పరిశీలనావిమర్శనాశక్తులు, విజ్ఞానపరిమితులమీద చాలావరకు ఆధారపడిఉంటుంది. ఈనాడు మనం చాలవరకు ప్రకృతి బాహ్యరూపములకే అలవాటుపడి, భావనాప్రపంచస్థితికినే మరచిపోయాము. స్థూలదృష్టి గణింపగలిగిన రూపాలనే ఎక్కువగా లెక్కచేసి, కళకుడ ఆధ్యాత్మిక జీవితవిధానందలి మహాదాంతర్య సృష్టాబాధభావమని పూర్తిగా మరచిపోయాము. నిజంగా కళాగమక మహాదాంతర్యవికాసమే కానియెవల, ప్రకృతి బాహ్యముఖమందు మనం ఎన్నడూ కాంచలేని మహోన్నత సౌందర్యముల నీమ అనేకసిద్ధికల్పనలు మన ప్రాచీన చిత్రకళయందు ఉత్పన్నమవుట నిజంగా

అపాద్యం. ఆశ్వుము అనేకములు అనేకైయావ్య
 భావములను పారావ్యంగా, సజీవంగా, రసవంతంగా
 ప్రదర్శిస్తూ, భౌతికప్రపంచాతీతమయిన ఆధ్యాత్మిక
 సంపదలతో నిరాలంబూ నేటికీ నిలిచిఉన్నాయి.
 వాటి ప్రతిభ వాటికీ నేటికీకూడ అద్వితీయమే అని
 చెప్పవచ్చు. ఆ శ్వులలో ప్రతిఅంశమునందును అను
 భావితమయిన శ్వువిశేషమంతయు వట్టి ఆలంకార
 యుతమే, లేక వట్టి వర్ణనాపరిణమిత్రమోగాక,
 నిజఅంతర్మైజమలను తెల్పు ఒక కల్పనేచ్ఛను నూచి
 న్నంటుంది. ఈ అమరశ్వుములందు ఒకవేళ కళాకర్త
 యొక్క శిర్షరీతసం చాలకపోయినప్పటికీ ఆచిత్ర
 తత్వం ఏమాత్రమూ మరుసవడదు. కాని ఒక్కొక్క
 కల్పనకు కళాకర్త ప్రకృతియనుకరణకే ఎక్కువ
 ప్రాధాన్యత నిచ్చి, తన శ్వురచనా విధానమందలి
 ఉత్తీర్ణత ప్రదర్శనమునకే ఎక్కువ స్థానం ఇచ్చి
 నపుడు అంతరార్థం మరుసవడదెందుట తటస్థమిది.

నిజంగా ఉత్తమకళావిదులకు, మహాభక్తు
 డికి, యోగికి, సిద్ధత్తుడునుండి ఈ స్థూలప్రకృతి వట్టి
 సామాన్యమే అంటుంది. భావనాప్రపంచమందు
 ఉన్నత ఆవేశములను ఆలంబనమొనర్చుటకే వాళ్ళు
 ప్రకృతి వినియోగం. ఆ ఆవేశమంభితరూపములను
 కల్పనమొనర్చి చిత్రించుటే చిత్రకళాపరిణతి.

ఈ ఆవేశస్వరూపనైజములు అనేకరకాలుగా
 ఉండవచ్చు. ఒకప్రక్క సంభ్రాన్తయోగసమాధి దివ్యా
 నందరూపమున ఆ ఆవేశం జరగవచ్చు. మరోప్రక్క
 పరిహర్షభోగలాలన చిత్తశుక్తుల ననుకరించు అనేక
 రూపరూపముల ఈ ఆవేశం వెలయవచ్చు. అందుచేత
 చిత్రకళయందుకూడ భావనాపరిణతి ఉన్నత యోగ
 సమాధిసంది ఇంద్రియభోగలాలన ప్రకృతులవరకూ
 అనేకరూపాల నందికొనవచ్చు.

ఈ వ్యాయము ననుసరించే కళయందు, మర
 తేమందుకూడ, ఉన్నతభావ సందర్శించు మహా
 యోగికులవలెనే, అతి దీర్ఘప్రచారికలకూడ సమా
 నంగానే గమనగతుల నందుకొంటాయి. దక్షిణామూర్తి
 విగ్రహశ్వుమందును, మహాకారి చిత్రరచనమందును
 మహాయోగి యనదగు కళాకర్త సంకల్పించినవాడి

భావాంకురమంచి రచనవరకూ, అనగా భావన,
 కల్పన, రచన అన్నీ ఏకరీతికే నడుస్తాయి. సంకల్ప
 పుష్కరసానమయిన ఈ శ్వుద్యమమందలి భేదం అంకు
 రంలోనే ఉంది. కళాకర్తల మరదాంతర్య ఉద్దేశ్య
 స్వభావమే వేరుగుటకీ, అం దంకురమందు భావ
 భావనాజ్యోగుల వెలుగుల వర్ణములు వేరుగా పరిణ
 మించాయి. అంతేకాని యా జ్యోగులు ఆ కళాకర్త
 యొక్క ఉద్దేశ్యప్రాబల్యత ననుసరించిన సంపూర్ణ
 తేజము వెల్ల ప్పడూ కలిగిఉంటుంది.

నిశ్చయంగా ప్రకృతి నాసరించిన మాయామయ్య
 మను భేదించి ప్రకృతి నిజఅంతర్యమునకు కొంతవర
 కైవా చారిమాపగిలించి మతమో, లేక కళో అయి
 ఉన్నది. అందుచేతనే ఈ గొండా ఒక అంతరార్థము
 ననుసరించిన అనుభావముల పశ్చేర్వసంగానే ప్రకృతిని
 వీక్షిస్తాయి. కళయందు, మతమందుకూడ సత్య
 స్వయాపమయిన ఈ అంతరార్థమే సంకల్పేచ్ఛనూ,
 సృష్టికల్పనలూ మూలమవుతుంది. ఉత్తమకళాకల్పన
 లకూ, నిజఆధ్యాత్మికచింతకూ ఈ మాత్రం తప్పక
 అన్వయిస్తుంది. అందుచేత ఈ రెంటి నైజము నెరుగు
 టకు ఈ మాత్ర సంపూర్ణావగాహన అత్యవసరం. కళా
 వాహినీలూ, మతవాహినీలూ గేతుల సావ్యం ఈ
 మాత్రం సంపూర్ణంగా నిర్దేశిస్తుంది.

అనేకప్రాంతాల్లో, అనేకకాలములందు అనేక
 మతాలు, మతతత్వాలు వర్ధిల్లినై. మానవజీవిత విధా
 నానికే యావకల్పనల నిచ్చింది మతతత్వం. అంతేకాక
 కళయందు భావభావనలకుకూడ ఈ మతతత్వం ఒక
 నిశ్చితస్వరూపా వ్హించింది. కాని కళాస్వరూప
 జ్ఞానానికి ఈ వివిధమతతత్వములనూ, తత్వప్రచార
 ములనూ గణించక, ఆపటం అంకురసానమయిన అంతర్య
 నైజమును గుర్తించవలసివుంటుంది.

అందుచేత మతంలోనుంచి కళ ఉద్భవించిం
 దనదం చాలా పొరతాలు. వేదమతంనుంచి హిందూ
 కళ ఉత్పన్నమౌతేదు. ఆలాగే బౌద్ధమతంలో కాదు
 బౌద్ధకళ అంకురం. క్రైస్తవమతం క్రైస్తవకళకు కారణ
 భూతం కాదు. కాని మానవుని ఆధ్యాత్మికచింతా
 స్వరూపముల ననుసరించి కళయందు ఆయా మతము

లకు చెందిన సంప్రదాయములు, కల్పవారీకులు ఆయా ప్రాంతీయ శిల్పములందు వెలసిన వనుట సత్యం.

కాలము గడచినకొలది, ఆధ్యాత్మికవిజ్ఞానం పెరుగుటంతేకీ, సంప్రదాయము లెన్నో కళయం దొక స్థానం వహించి, శిల్పమం దొక నిష్పితగతి ఏర్పడి, కళకే ఒక నిష్పితస్వరూపాన్ని ఇవ్వగలిగాయి. అంతకుమున్నెన్నదూ ఎరుగరి అనేకమాలన ఆశయము లెన్నో మానవజీవితమునం దిదిది, తదవసారంగా అనేకమాలన లయగతులకు కళ ఆలవాలమయింది. తదవసారంగానే మానవమానసిక ప్రపంచంలో సృష్టికల్పనేచ్ఛలు అనేక విధాలుగా వికాసమందుకొన్నాయి. ఎన్నదూ ఎరుగని దిగ్విస్తరరూపాలకు కళ కాలము గడచినకొలది ఆలవాల మయింది.

యోగంబలె, భక్తివలె, మహాదాంధీర్య ఇచ్చి లలో కళహాడ ఒకటని అన్నాను. కాని కాలము గడచినకొలది, మహాయోగులూ, సిద్ధులూ, భక్తులూ చూసిన పంథాల ఆయాప్రదేశములందు ఆధ్యాత్మిక చింతావాహిన లెన్నో బతులువేరి, ఒక మహావిజ్ఞాన సాగరం వసుకూడింది. సంప్రదాయము లెన్నో ఏర్పడి, సామాన్యజనులకు ఆధ్యాత్మిక జీవితవిధానముకొరకై నిష్పితపంథా లెన్నో ఏర్పడినాయి. ఈ పంథాల ననుసరించే మహాభక్తులై ముక్తికిందిన మహాపురుషులెందరో కలరు. కాని ఆ మహాపురుషుల అంతర్భాగమందు కల్పనేచ్ఛ లేదు. అప్పటికే సృష్టియై సంచరించుచున్న మహాకీర్త్యులనే వారు ఏడించి మున్నలై యానెలుగులనే స్వీకరించి ఉత్తీర్ణులైనారు. అప్పుడు వారి భక్తి కాని, యోగంకాని, తంత్రంకాని మతానుసారిత మయిన ఆంతరీకార్య ఉద్దేశ్యమున కొక అనుభావమే అయింది. కల్పవాభావ మిందు లేదు.

అచేరితికే కళయందుకూడ మహాయోగులైన ఉత్తమకళాకీర్తిదుల భావలు సజీవమగుటంతేమీ చేత మందు విచ్ఛలవిడిగా సంచారము నందుకొన్నవి. దీని పరిణామం, సంప్రదాయశ్రేణి యొగటి యేర్పవడమే గాక, కళయం దొక నూతన ప్రపంచమే సింఘటిల్లింది. తనన సంస్కారములేక, ప్రకృతియంతర్యాక మును ఏడింపజాలు తీక్షణమూర్ఖువృష్టి లేక, యంత

ర్యావమందు కల్పనేచ్ఛ లేక, తత్సూర్యమే సృష్టియై వెలుగుచున్న మహాకీర్త్యులనే స్వీకరించి ఉత్తీర్ణత గాంచుటని ఎందరో ఆభావనాస్వరూపములకే స్వీకరించారు. ఆ భావనాస్వరూపములను స్వీకరించి, భక్తి మార్గం అనుష్ఠించో, లేక తంత్రమార్గం అనుష్ఠించో, ఉత్తీర్ణత గాంచగలిగిన మహాపురుషు లెందరో కలరు.

అలాగే అశ్రేణికి చెందిన కళాకీర్తిదులుకూడ అనేకు లుత్పన్నమవడంలో ఏదిలేవమూ లేదు. అప్పటికే సంప్రదాయపరమై, ప్రచారములో ఉన్న మహా కల్పనలు సత్యములుగా వారు స్వీకరించి, తదనుసారిత కల్పనల నెన్నో సృష్టించి, ఉత్తమచిత్రముల నెన్నింటికో వారు చిత్రించారు. అప్పుడు వారిచేరియందు ద్వితీయశ్రేణికి చెందిన మహావేశపరులయందు భక్తి, యోగ, తంత్రములలెనే కళహాడ మతమున కొక అనుభావమైనది.

మతమున కనుభావికమయిన చిత్రకళా, శిల్పము లందు ఎక్కువ ప్రాధాన్యత వహించినవి సంప్రదాయ విశేషములూ, రూపనిర్దేశము. ఎందుకనగా మత సంబంధమయిన ఇతిహాసవర్ణన ఇందులో కొక ముఖ్యభాగ మయింది. అప్పటికే ప్రచారంలో ఉన్న భావనా కీర్త్యుల సహాయఅవసరత సంప్రదాయ ప్రధానతకు దాతీసింది. వర్ణనాభాగమందు రూపనిర్దేశమునకు తప్పనిసరిగా ప్రాధాన్య ముద్భంది. అందుచేత కళలో బాల్యాప్రకృతి రూపములకు ఒక స్థానంకలిగి, కళ కొంతవరకూ వై మాయాప్రకృతి ననుకరింపకతప్పింది కాదు. వర్ణనాప్రసాదములకూ, తదవసారంగా శిల్ప చాతుర్యమునకూ కూడ ప్రాధాన్యం ఈ కళావిధానంలో నిష్పితమయింది. అందుచేత మతఅనుభావికమయిన కళ యందు లేఖా ప్రాముఖ్యత కంటె అరసరం లేక, రూప ప్రాముఖ్యతే ఎక్కువగా కావవస్తుంది. నిజం గా ప్రకృతి యంతరంగమును తానే వ్యయం గా ఏడించిన మహాయోగుల కీర్త్యులందరి శిల్పమునకు, మతానుభావ మయిన వట్టి విగ్లవాచిత్రములంది శిల్పరీతికి భేదం ఇక్కడే కావవస్తుంది. ప్రథమపృష్ఠమైన ఆ భది కల్పనలందు లేఖాప్రాముఖ్యత తప్పదు.

బాధ్యశిల్పమందు అమరాంతి అజంతాలయందు వెలసిన అంజలిశిల్పపరిణతి బొమ్మత్వము ఇక్కడే కాన

వస్తుంది. ఈ శిల్పరీతియందలి విశిష్టతే కళ. ఈ శిల్పం చాలవరకు మతానుభావితమే అయినప్పటికీ లేఖ ప్రాముఖ్యంగా కానవస్తుంది. కానీ ఈ కళాప్రాముఖ్యత రచనావిధానమందు చిత్రశిల్ప కళల రీతుల రెండినీ కలిగి ఉన్న కారణముననే గాక, మహావాంఠర్యమున ఆంకురమైంది, నిజఆధ్యాత్మికబింకవలెనే, ఈ అమరశిల్ప కల్పనమంతయు నిజాంతర్యమున ఉద్భవించి అనేక రీతుల సూయాప్రకృతి కళితమయిన భావభావనా జ్యోతుల ననుసరించిన కల్పనాకారణమువలన కూడ అయి ఉన్నది. నిజముగా నిజాంతర్యమున ఉద్భవించి ప్రకృతి కళితమయిన భావనాజ్యోతుల వలననే, చిత్రకళరచనా విధానంలో శిల్పచిత్రములరీతులు ఆరవించి రేఖా ప్రాముఖ్యత కలుగుతుందని చెప్పవలసియున్నది.

నిజంగా, అమరావతి, అజంతాలయందు వెలసిన శిల్పమునం చెక్కినభాగం జాడమతానికి అనుభావితమే అయిఉన్నది. అందుచేత జాడమతసంబంధమున విలపితక వర్ణనయం చెక్కిన ఆ కళావాహిని ప్రవహించింది. ఈ కారణంవలన ఆ చిత్రరచనా విధానమందు రూపనిర్దేశంకూడ ప్రాధాన్యత వహించి, తదనుసారితయైన వర్తనాక్షయశృంగుల నిర్దేశిత మందలి ఉత్తీర్ణత ప్రకటనలమీద ఆ చిత్రకళ ఆలవాలమయింది. అయినప్పటికీ ఆ శిల్పం సంపూర్ణ దీప్తిక ఆధ్యాత్మిక జీవన మంతయు ఆ మతమునకే వస్తుకెప్పినకారణంచేత ఆ చిత్రవాహిని ఆంకురం నిజఆంతర్యమందే ఏర్పడింది. అందుచేత ఆ కళాకోవిదు లొక్కొక్కరి ఆ మతానికే అరీతులయి, ద్వితీయశ్రేణికి చెందిన వట్టి వర్ణనావరమైన చిత్రములే కాక మహావాంఠర్యకల్పనోద్భవత సూచించు అత్యుత్తమశిల్పముల వెన్నోరవించి అనేక సూత్రలయ గతులను సూచించారు. దీని వర్ణనసానం ఆంధ్రదేశమందు ప్రబలిిన జాడసిద్ధాంతములయందు బాగా కానవస్తుంది. ఎలాగనగా, ఆదివ జాడమతమందలి మాధ్యమిక సిద్ధాంతమును ప్రవేశపెట్టిన మహాపురుషుడు సాగార్థమను ఆంధ్రగర్భమందు సాగార్థమకొండవాని. ఈ మాధ్యమిక సిద్ధాంతమే త్వరలో యోగాచారమునకు, తదుపరి జాడమతమందు అనేక రీధర్మ ప్రచారి

కలగా, భోగబాలప్రవృత్తుకూ చారిత్రసీమి. కానీ ఇవన్నీ ఎక్కువగా ఉత్తరమునకే ప్రబలి వృద్ధి చెందినవి. ఆంధ్రదేశమునందు జాడము వివరవరకు కాంతియులేదు, భౌతికవ్యం కళితమయి వ్యవస్థగానే నిలిచింది. దీని కంటటికే చాలవరకు ఆంధ్రమందు వెలసిన మహాశిల్పము, వారి శిల్పములేనని తప్పక చెప్పవచ్చు. కాబట్టి అమరావతి, అజంతాలయ్లో వెలసిన ఆంధ్రశిల్పమునందలి రేఖావిన్యాసం వట్టి శిల్పరచనావిధానమునకే చెందక, మహావాంఠర్యమునం దుద్భవమైన కల్పనయందే యొక భాగ మయింది.

ఇదేరీతిక జాడమతానుభావితమయిన గాంధారశిల్పమునకూడ కొంతవరకు గమనింపవలసియుంటుంది. ఈశిల్పమందు ప్రాముఖ్యత వహించిన విశేషమే వర్ణనాపరము. అనగా జాడమత సంబంధిత ఇలిపోవర్ణనకే ఈ చిత్ర కళావాహిని ఆలవాలమయింది. అంతేరూపనిర్దేశమునకే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఈశిల్పవాహిని యందు కలిగి, శిల్పచాతుర్యమందలి ఉత్తీర్ణతే ఆకయంగా వర్ణమించింది. యవనులచే ప్రవేశపెట్టబడిన ఈ శిల్పవిధానమందు ఆంగ పూర్ణతం కలిగిన సమాజ మానవాకృతులకే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత కలిగింది. ఈ శిల్పమందు వెలసిన ఇతరఆలోచనలన్నీ ఈ రూపనిర్దేశములకే ఆంగభాగములై, వట్టి ఆలంకారయుతంగానే పరిగమించినవి. శిల్పమం దుత్తీర్ణత కలిగిఉండటంచేత, ఈ శిల్పమం దనేకచిత్రములు లభ్యప్రదమై, సరేకములే అయినప్పటికీ, ఆ యా లభ్యగతులన్నీ స్థూలప్రకృతి సంబంధించినవే అయి, మనలో నిష్కృతమయిన వాడిగతుల నొకరించియున్నవి. ఈ కళావాహిని పర్యవసానం ఉత్తరమందు బోధింపవ్వసిద్ధాంతం ప్రబలి, బుద్ధుని దైవముగా పూజించుటన, జాడం అనేక భౌతిక, భోగ, రీధర్మప్రచారికలకు ఆలవాలమయి, నిజజాడమతమునకే ఒక సూత్రవరూపం కలిగింది.

ఆధ్యాత్మికదృష్టివలె కళకూడ అంతరాత్మ ఉద్దేశ్యమందే అంకురింపవలెందేసి కళ, మతం ఈరెండూ సమానంగానే ఒకదానిప్రక్క ఇంకొకటి వడుతుంటాయని చెప్పవచ్చు. ఒక్కొక్కప్పుడు కళమత ప్రేరేపితమవుతుంది. మరొకప్పుడు కళ మతానికి ప్రేరేపితం అవుతుంది.

దీని గంభీరత గాఢం ఒకటే. ఉత్తమకళా కర్త ఎల్లప్పుడూ ఒక మహాయోగి. మహాయోగివలెనే ప్రకృతి ఆతనికి సేతుమాత్రమే. ఇంతేకాక ప్రకృతి కలితుడై దివ్యసౌఖ్య మధిష్ఠించిన యా మహాయోగి ప్రకృతి యాంతర్యమంతయు తన అపారఆంతర్యమనందొక చిన్న భాగంగానే తోస్తుంది. అందుచేత ప్రకృతి చేష్టానుభావములన్నీ ఆతనికి ఒక పనిపాపరీతిలవలె తోస్తవి. కప్పను, పసిపాప లేదీవనము, నవ్వివనము, మారాపెట్టివనములే కలిత్యంబులకు మాడ్తే. అదేలాగు ప్రకృతిరీతిలన్నీ మహాయోగి ముచ్చటగానే కన్నడి ఆతనికి ఆపరిమితసందమును సమకూరుస్తాయి.

ఆతనికి కరవ్యంబ్రకలోని నల్లని కలవరితాప ముందును, ప్రకృతిసంతోయం ఏకముఖంగా సంక్షోభిత మొనర్చి గొప్ప కుపాశల విజృంభణముందును అందము ఏకరీతితో కానవస్తుంది. రసీదేవి వదనంలాను, మహాభౌతికముఖముందును లావణ్యగతి సమావేశంగానే ఆతకు ఏడ్చిస్తాడు. సచ్చిదానందస్వరూపుడైన ఆ కళా కర్త ఆంతర్యమను భయానికి తా వొకంతయాలేడు. ఏగరి నవకరించినప్పటికీ ప్రకృతిరీతిలన్నీ ఆనంద మయంగానే సుస్వరూపముల నందికొని ఆతని భావనా ప్రపంచంలో కాండవిస్తాయి. సంతర్పించి, కర్పించి ఆ లయలన్నీ సామౌత్కరించేలాగ ఆ మహాయోగి రసగంధంగా చిత్రిస్తాడు. ఇదే నిజకళాగతి.

ప్రకృతి లీలాస్వరూపము లనంతములు. అందు చేత మహాయోగిసంకల్పము నవకరించి ఎన్నడెరుగని స్వరూపము లొక్కొక్కప్పుడు ఉద్భవిస్తాయి. ఈ స్వరూపా లొక్కొక్కప్పుడు ఆధ్యాత్మికంగా ఎన్నడెరుగని ఒక నూతనపంథాను నూచిస్తాయి. అప్పుడు ఆ స్వరూపాలే ఒక కొత్తమతమునకు దారీ తీయగలవు. మన దేశమతముల చరిత్ర పరిశోధించిన అనేక మతములు ఈ విధంగా ఉద్భవించిన వనుట స్పష్టము కాగలదు.

ఇంతేకాని ప్రకృతిలోని సృష్టిభావాన్ని, వివాళభావాన్ని రెండువిధాలుగా ఆ మహాయోగి ఎప్పుడూ చూడడు. యోగమూ, మహాయోగి ఆంత ర్యమూ ఎరుగని పాశ్చాత్యులు ఈ రెంటినీ రెండుగా విభజించి, హిందవకళనే విభజించారు. సంచారరూప ములు చిత్రకళములనీ, ఈ రూపకల్పనలం మన కళకు

కొంత వన్నెకల్పించినవనిమాడ కొంతవరకు అభిప్రాయాన్ని నూచించారు. కాని ఇది సత్యం కాదు. మహాయోగమూర్తులైన సమాధిబుద్ధుడూ, దక్షిణామూర్తి శిల్పములందు మన కళ ఎంతో ఉన్నతపథమందు నడిచిందో, అంత ఉన్నతపథాననే సంచారరూప కల్పన లందునూడ సంచరించింది. దీనికి ప్రబలతార్కాణాలుగా అనేకమహాశిల్పాలు నేటికీ నిలిచియున్నవి.

వేదములాదిగా, ఎప్పటికప్పుడు అదోక నూతన గతిని నూచింపగలు అనేక మహాయోగు లుద్భవించి నది మన దివ్యరూపి. కొంద రందులో కళాకర్తల నూతన మతములకు దారీనూచించారు. కొందరు నేపాంత చక్రల మూలంగా నూతనమతముల కాది పురుషులై నారు.

ఆది మతనైజం ఇక్కడే కళావాహిని గతిని చాలవరకు నిర్ణయిస్తుంది. ఎలాగనగా, కొన్ని మత ములందు ఆదిమందే ఆధ్యాత్మికజీవితవిధానాన్ని ఒకే సారిగా నిర్ణయించడ ముత్తుతుంది. ఆమతానుసారిక జీవిత ఆధ్యాత్మికదృష్టి వలుగతుల స్వేచ్ఛకు విసారించుటకు బీజులేదు. గైలుబండి పట్టాల నవకరించినట్లు ఆదిసాధారణముల నవనరించే ఆతని ఆంతరంగిక జీవిత మంతయు ఒకేనిర్ణయపథాన నడపవలసి యుంటుంది. ఆతని ఆంతరార్థ ఉద్దేశ్యం ప్రబలమై, ఆధ్యాత్మిక దృష్టి కొంత స్వేచ్ఛనందుకొనినపుడెల్ల ఆతడు మతాంతరుడే అనడం తటస్థిస్తుంది. అట్టి జీవితకల్పిత కళాసృష్టి మతసంబంధమైనది కాదని నిర్ణయింపబడిన మేగాక, అతివికండంగా సామాన్యులకు తోచి రసోర్పత్తి కేమాత్రం సేతువు కాదు. అందుచేత సామాన్యంగా అట్టిదేశములందు ఉద్భవించిన కళాకారు లందరూ మతానుసారికకళకర్త లవలంసంభవిస్తుంది.

కాని అనేకనూతనమతములకు దారీతీయగలు కళాస్వరూపాలకు ఆలవాలముగగిరినది మన దేశం. అందుచేతనే మన దేశమందు కళావాహిని అనేక ఉపవాహినులతో, ఆది అంతు లేని యొక అపారతను వహించింది. ఈ వాహిని సర్వస్వము నెరుంగుటకు ఒకజీవితం చాలకపోవచ్చును. అందుచేత ఈ వాహిని గతులను మాత్రమే కొంతవరకు మనం పరిశీలింప గలుగుతాము.

ఫేదనాటకము

*

శ్రీ ఇంద్రగంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి

ఏమి మహాప్రభా ! ఇటు విధించితి వీ సరవాసవేదనా
స్తోమకథాప్రవృత్తి ; విధిదూషితబుద్ధుని భేదనాటకం
జే మననయ్యెనే కనగ ? ఇంక నటింపగలేను చిత్తమం
దేమొ విచారపుంబదుపు నిండె, నికన్ తెరదింపు మో విభా !

౨

- ఏమిటి జీవనంబిది - ఇసీ ! నవనాగరికంపు కంపు, జ
వామృతమంచు త్రోపులిడి అరిజలి జబ్బన జూరగ్రోల నం
తా మతి బారి వత్తురు ; శతాంధులు కూపము జొచ్చిరన్న వా
త్రామలసత్య మింతట కరామలకం బయిపోయె సీశ్వరా !

౩

రంగుల కాగితంపు పుపురా ! నగరాయతవాసవాసనా
రంగము ; ఒక్కటేని యధరమ్మున, గుండెను, తావి, తేనె, లే
దింగలరాశిలో బ్రదుకు నీడ్చు నయోమయ సుందరాకృతిల్
పొంగెద రెందుకో - రజత ముద్రికలా నరలోకమాధుడుల్ ?

౪

నా పాపమ్ముల కేది దండన మటన్నన్ తృప్తితో శీర్ష మే
నూపంజాలుదుగాని - పట్టణమహావ్యూహంతరాబద్ధ నా
నాఽపాంక్షేయ సహాననాశనవిహారాయత్త ధన్యత్వ మే
నోపంజాల - విధింపు మన్యము మదంహోదండనార్థమ్ముగా.

౫

పట్టిన చెల్ల కాంచనము పండ దలంపగ లేదుగాని - నే
ముట్టిన కృష్ణమృత్తికయిపోయెను సర్వ మదేమొ-నిన్ను చే
పట్టిన దీనమానవుల భాగ్యము ? సాగరకన్య పాదముల్
పట్టెద ; తల్లికంటికొనవై నటియించును లెమ్ము పెన్నిధుల్.

తీ రో గ మ న ము

[క థా ని క]

= శ్రీ పోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి -

ఎందుకొగాని అప్రయత్నంగా ఆ టిఫిలోకి వెళ్ళాడు వెంకట్రావు. ఏమీ పనిలేదు. పొద్దు గడవాలి. పొద్దుసూకితే నిద్రాడేమి వాళ్ళనించవచ్చు. తలవంచుకొని వెళ్ళే స్వభావముమటుకు కాదు. దారిలో ఎన్ని ఇసుకంటయ్యా అన్నీంటినీ పరిగ్గ చేస్తూ పోవాలింటే. ఇంత బాగా చూస్తున్నా అతని దృష్టి ఎప్పుడూ పూలచెట్లమీదనే ఉంటుంది. మనుష్యులున్నా కనబడరు. పూలచెట్లంటే సరదా. వాళ్ళ ఇంట్లోకూడా ఎన్నో మొక్కలను పెంచుతాడు. ఊరంతా పూసినా, అవిమాత్రం సకృత్తుగానే పూస్తూ ఉంటుంది. కారణం తెలియదు.

సుమారు సాయంత్రం వాలుగుంట లభ్యమంది. అకస్మాత్తుగా మేఘా లాకొకాన్ని కట్టుకట్టిస్తే. వర్ష చిహ్నంలన్నీ బాగా కనబడుతున్నాయి. వివా భర వసా. ఇదేం చేస్తుందిలే అని బయలుదేరాడు. ఒక వందగజాయి వడవగానే సన్నచినుకు బయలుదేరింది. నిర్లక్ష్యంగా ముందుకు పోగిపోతున్నాడు. క్రమేణా వర్షం పెద్దదైంది. ఏపంచనై నా చేరి వాన వెలిసివాక పోవచ్చు. కాని చాలా దిడియ్యుతుంది. చాలావరకు తడిసిపోతున్నాడు. గాలికూడా ఎక్కువైంది. పక్క యింట్లో ఎవరో నవ్వాడు. తన్నుచూచే నవ్వారని తిరిగిచూశాడు. ఎవరో అమ్మాయి కనబడ్డది. కోపం వచ్చింది. ముందుకు వెళ్లి అక్క చొక ఇంట్లో ప్రవేశించాడు. వసారాలో సుంచాని చూచేసరికి ఇల్లు తాళంపెట్టిఉన్నది. ఇక ఘరవాలేదని చూస్తూ, ఉత్త

రీయం తీసి వీడిచి, ఉత్తరీయం కట్టుకొని, గోవతి వీడిచి ఆరవేశాడు. ఒక మూల కదలకుండా, మెడల కుండా కూర్చున్నాడు.

వర్షం ఎంతసేపటికీ తగ్గుముఖం చూపలేదు. పోసుపోసు ఎక్కువైతున్నది. మనస్సులో రెండే ఆలోచనలు. ఇంటికి ఎలా చేరటమా, ఆ అమ్మాయి తనను చూసే నవ్విందా ? అని. చీకటి కమ్మకున్నది. ఏమీ తోచలేదు. అది దయ్యాల మేడని అతనికి భ్రావం వచ్చింది. వెంటనే లేచి, తడిస్తే తడికానులే అని ఇంటిదారి పట్టాడు. దారిలో మళ్ళీ ఆ అమ్మాయి నవ్వుకుందేమో చూడాలని పరికించాడు. అదేఇంట్లో అదే అమ్మాయి మళ్ళీనవ్వింది. అతని కళ్ళంకాలేదు. కోపం వేసింది. కాని ఏమంటాడు ? తేపు విచారిస్తూ ములే అని ఇంటికి తడిసి ముద్దయి వెళ్ళాడు.

మర్నాడు వెంకట్రావుకు జ్వరం వచ్చింది. కైత్యభారంకూడాను. ఆత్రాకి కొత్తగా రేడిడాక్టరు వచ్చిందని విన్నాడు. ఆవిడవాస్తవాని మంచిదని ఊళ్ళో పేరుపుట్టింది. కాని అవిఃశైలికాడో, ఆస్పత్రి ఇల్లా ఒకే చోట ఉన్నయ్యా, లేవో ఏమీ అతనికి తెలియదు. వివా నోట్లో వారికి ఉంటే కనుక్కోలేకపోతావా అని బయలుదేరి తిరిగి తిరిగి చివరకు కనుక్కోన్నాడు. క్రిందటికొక ఆ అమ్మాయి నవ్విస ఇంట్లోనే ఆరేడిడాక్టరుంటున్నదని కనుక్కున్నాడు. ఇక దాఇంట్లోకి వెళ్ళి “డాక్టరుగారూ” అని పిలిచాడు, అమ్మాయి బయటకు వచ్చి, ఇతణ్ణి

చూచి మర్నా నవ్వింది. కోపమా, కిగ్నా వచ్చివని. అదంతా అణచుకొని "దాక్షయగా రున్నారా" అని అడిగాడు.

"ఉన్నారు. ఏంపని?"

"కొంచెం చెయ్యిచూచి, మండివ్వండి"

"ఎవరికి? మీకేనా?"

"అ. వారిని వీలవండి"

"నేనేవండీ" అని అంటూ మర్నా నవ్వింది. ఇదంతా నిజమా అబద్ధమా అరసి తేలియలేదు. అవి దను ఏగాదిగా చూచాడు. తన్ను చూచి ఇలా నవ్వడం మందుకు? అనలాదివ దాక్షరపునో కాదో? కాక పోలే తనను ఇంకా చెర్రివాడికింద కట్టిస్తుంది. ఇలే ఇలా కోసులనుచూచి నవ్వడమేనా మర్నాచాలకు గము? ఇలే విందని తనకు శైత్యభారం చేసిందనీ, అన్నహితపు లేదనీ చెప్పుకొన్నాడు. మండియలసి ఉంటుందని విన్నవించాడు.

"నిన్న వర్షంలో తిరిగిలే జబ్బుచేయదా?" అన్నది.

"అంతమాత్రానికే జబ్బు చేస్తుందనుకోలేదండీ" అన్నాడు.

"ఓహో! ఆలాగా!" అని నవ్వి, ఇంట్లోకి వెళ్లి వెంటనే వచ్చి నాడిని పరీక్షచేసి, తర్వాత వైద్యో స్కూపుతో చూచి, లోపలనుంచి మందునీసా తెచ్చి చూడుంటుల కొకసారి పుచ్చుకోవాలని చెప్పి యిచ్చింది. పరేనని లేచాడు.

"కన్నబ్రేవనకు, మందుకు దబ్బియకందానేనా పోవటం" అని మర్నా నవ్వింది.

"సరే, కానీయండి. నేను నయనుయేనాకా పుచ్చుకోవాలిగా. చిట్టచివరకు మొత్తంకోరుకుయింది. అలాగే ఇస్తాను."

"సరే" నన్నది.

"అయితే మీరు పరేపదిగా నవ్వుకున్నారు, ఆ నవ్వు కేదైతా మందు పుచ్చుకోనూడదా?"

"ఎవ్వడు నవ్వాను?"

"నిన్న పెండుసార్లు చూచాను. ఇవాళ నేవచ్చి నవ్వుటినుంచి చూస్తున్నాను."

"ఎందుకు నవ్వానో మీకు తెలుసునా?"

"తేలిదు."

"వర్షంలో పోతున్నందుకు, దయ్యాలపేద నుంచి భయం పుట్టి పోతున్నందుకు నిన్న నవ్వాను."

"నాకు భయమని మీ కెవరు చెప్పారు?"

"మీ కళ్ళల్లోనే అదంతా తెలుస్తున్నది."

"కళ్ళు సరిగా పరీక్షచేసి చెప్పండి. కంటి వైద్యం నాకు తెలుసు. ఆ మాటకు వస్తే కంటివైద్యం తెలిసివాళ్ళెవరు?"

"ఓహో, చాలావరకు ఉన్నదే సంగతి."

"నేనన్నావని మీకు కోపంవర్డు. కంటిని చూస్తే దయ్యాలసంగతి వెంటనే తెలుస్తుందన్న మాట."

"నాకు తెలిదనుకొండి. మీరే సాయంత్రం మల్లీ ఆ పేదవర్షరకు వెళ్లి ఆక్కడ కూర్చోండి. ఏం జరుగుతుందో చూచి నాకు చెప్పండి. ఆతర్వాత విగిలిన విషయాలను మాట్లాడుదాము" అన్నది.

పరేనని అత నింటికి వెళ్లాడు. అవిడ లేడి దాక్షర కాదేమిసనే ఆకంకే నై లేనేమి, దడుచు కొన్నకారణంచేతలేనేమి, ఏమైలేనేం జ్వరం తగ్గ లేదు. కాని ఆక్కడేం జరుగుతుందో చూచామని ఆ సాయంత్ర మాపేడ వసారాలోకి వెళ్లి కూచొన్నాడు. చాలాసే పున్నాడు. కొంతసేపటికి ఇంటిలోపల ఏదో అలికి దైవట్లున్నది. తలుపు లన్నింటి వైపు చూచాడు. అన్నిటికీ తాళాలు వేసి ఉన్నవి. ఇంట్లో ఎవరినన్నా బంధుభావాలో ఉంచారా అని ఆలోచించాడు. పోనుపోను అలికిడి ఎక్కువైంది. "లోప లున్న దెవరు" అని అరిచాడు. సమాధానం లేదు. మల్లీ కేకచేగాడు. కొంతసేపటికి ఎవరో లోపలనుంచి ప్రీకంతంతో "ఈ తలుపువద్దకు రండి, ఎవరో మీరు" అని విడిచించింది. ఆ కట్టంవైపే వెళ్లి తలుపు దగ్గర నుంచొని "ఇక్కడేనా" అన్నాడు. "అవు" నన్నది ఆమె.

“అయితే మీరెవరు? లోపల ఎలా చిక్కు పడ్డారు?”

“తీరకగా చేస్తానుగాని చీకటిపడేలోపల ఈ తాళం పగలగొట్టి ఎలాగైనా నన్ను విడిపించి మీయింటికి చేరవేస్తే ధన్యరాలను. మీమే తెన్నటికి మరచిపోను. శత్రుప్రాద్దున్నీ నాదారిన నీ పెళ్లి పోతాను” అన్నది.

వెంకట్రావు “ఇప్పుడే వస్తా”నని చెప్పి, కాశీపు తాళాన్ని చూచివెళ్లి పనిముట్లతోను, తాళపుచెవుల నుత్తితోను వచ్చి తాళం తీశాడు. చాలా తేలికగా, అప్రయత్నంగా వచ్చింది. లోపల పొలికళ్ళ యంతరి ఉన్నది. అప్పుడే సూర్యాస్తమయమైంది. మళ్లీ తాళ మెప్పటిలాగానే వేసి, దారి తప్పించి, ఎవరికీ కనబడకుండా పోవాలని బండిచేయించుకొని, తన యింటికి అవిడను తీసికొనివెళ్ళాడు. స్నానంచేసి, భోజనం చేసింది. ఈలోపల వెంకట్రావు దాక్టరుగారింటికి వెళ్లి, తన జచ్చేమీ తగ్గలేదనీ, ఆ మేడదగ్గరకు వెళ్ళాననీ, ఏదో అలిగిడి బండిగాని, ఎవరు నా రంపే ఎవరూ పలక లేదనీ, విడుతున్నట్టి తిరిగివచ్చాననీ, ఉన్నదీ లేనదీ కల్పించి చెప్పాడు. “రే పుడయం నుల్లా వెళ్లి రండి” అని చెప్పి మళ్లీ మందు ఇచ్చింది. అతనింటికి తిరిగి వచ్చేసరికి ఆ స్త్రీ భోజనంచేసింది. రాత్రి నొమ్మిడి గంటలైంది. తనకు ఒంట్లో రాగాలేకపోవడంచేత భోజనాపేక్ష లేనేలేదు. ఆమె ఎవరో, ఆమె కళ్ళ ఏమిటో, ఆ యింట్లో ఎందుకు, ఎలా బంధింపబడ్డదో వివరాలనే మతూపాలంకో ఆమె నడిగాడు. ఆమె మొదలుపెట్టింది:

“నే చెప్పితే మీరెవరూ నా విషయం వెంటనే వచ్చురు. కాని చెప్పకున్నాను. నేను ఈ ఊరికి బయలుదేరి నాలుగురోజులైంది. దాక్టరుగా ఇక్కడ ప్రాక్టీస్ పెట్టితే లాభకరంగా ఉంటుందని విన్నాను.”

“ఎరే మీరు కొత్తగా వచ్చిన రేడిదాక్టరు గారా?”

“అవును.”

“ఎరే ఇక్కడ ఇంకొక అవిడ దాక్టరుగా ఉంటున్నదే అవిడ ఎవరు?”

“అవిడసంగలే నీ చెప్పబోయేది. నాకు దారిలో అవిడ కలిసింది. తను చిక్కులేనిదాననీ, జీవనోపాధి ఏమీ జరగటంలేదనీ, వైద్యం కొంచెం కృషిచేశాననీ, ఏపంచనైతా ఉండాలని బయలుదేరాననీ చెప్పింది. ఇంకా ఏవో పంకలులను చాలా దీనంగా చెప్పింది. చాలికలిగి నాకద్ద ఉండవచ్చునని చెప్పాను. అంతకు ముందే ఆ ఇల్లు అద్దకు తీసికొన్నాను. అక్కడ ప్రవేశించి నాసరంలానూ విచ్చేసి పడ్తుకున్నాను. మర్నా దుదయము ఆ మేడలో ఎలా చేరానో నాకే తెలియదు. రోజువిడచి రోజు అక్కడకా అమ్మాయి ఉదయంపూట వచ్చి నా సంగతి గమనిస్తూ నాకు కావలసిన పదార్థా లిస్తూఉన్నది. ఇవారే ఉదయమే వచ్చిపోయింది. అశేషర్యామ లడిగాను నన్ను బంధించట మొందుకని. ఆ మందులన్నీ ఇచ్చేస్తాను నన్ను వదిలివేయనున్నాను. కాని వదిలరు. ఆమె ఉద్దేశ్య మేదో నాకు తెలియదు. నా అదృష్టవశాత్తూ మీరు నాకు విముక్తి చూపారు ఇవారే.”

“మిమ్మ రైందుకు బంధించింది?”

“నాకే తెలియదు.”

“పోనీ, నీ నడిగి తెలుసుకోనా?”

“వద్దు. నాదారిన నీ పెళ్లిపోతాను.”

“అవిడ ఎవరో, ఎందుకు వచ్చిందో, ఎందుకీ పని చేసిందో తెలిసికొని, తనన కాస్త చేయటం ను నిర్భయక్రధర్మం.”

“నే పెళ్లిపోయినతర్వాత మీరేమైనా చేయవచ్చు. నాయందు దయఉంది నన్ను తీసుంచండి.”

అంటూ దీనంగా బ్రతిమాలుకొన్నది. అతడేమీ మాట్లాడలేదు. ఇందులో ఎంత నిజమూ, ఎంత అబద్ధమూ తెలియదు. నిజం దాక్క రెవరో తెలిసికోవటంకూడా కష్టంగా ఉన్నది. మనస్సు పరిపరి విధాల పరుగెత్తింది. అంత అయోమయంగా ఉన్నది. దిచ్చి ఎక్కివచ్చింది. ఎలాగైనా ఈవిడ ఇక్కడ ఉండగా నీ నిజం తెలుసుకోవటమే యుక్తమని నిశ్చయించుకొని, ఆరాత్రి అవిడ నిద్రపోగానే, గురుకూలేచి తలుపువేసి, రేడిదాక్టరుగింటికి పరుగెత్తాడు.

తలుపు గట్టిగా కొట్టి పీలిచాడు. అవిక బయటకువచ్చి "ఎందు"కన్నది. "తనకేమీ తగ్గలేదనీ, జ్వరం వాగా ఉన్నదనీ, అందుకని వచ్చా"ననీ చెప్పాడు. ఆమె విసుక్కున్నది. కనుగుకొన్నది. కనుగుకొన్నది. ఇదంతా గమనించి అసలుభక్త విప్పటం మొదలు పెట్టాడు. తన మల్లి వస్తువన్నా ఆ మేడవిగ్గరకు వెళ్లాననీ, అప్పుడే అందులోనుంచి ఎవరో స్త్రీ తలుపు పగలగొట్టుకొని బయటకు వస్తున్నదనీ, తన కాళ్లమీద పడి ఆ పంకతి. పనికి చెప్పగద్దరి బ్రతిమాలకొన్నదనీ, ఎవరమీ రంటే తనకే లేదీదాక్టరునని చెప్పి గబగబా గైలవద్దకు వెళ్లి ఆద్యశ్యమైపోయిందనీ చెప్పాడు. అవిక వింటూవింటూనే కూలబడ్డది. కొంతకాలం నోటిమాట రాలేదు. కాసేపటికి అప్రయత్నంగా "ఇదంతా వాస్తవమేనా?" అని అడిగింది. "అవు" నంటూ —

"మిత్రా, ఆమెకూ గల సంబంధ కేమిటి?"

"ఆమె నన్నీ పరలో చాలాకష్టాలు పెట్టింది. తనను ఏపని చేయజేయినా అడ్డుతగలటం మొదలు పెట్టింది. ఎంత చెప్పినా ఆమె వినలేదు. చివరకు నీ పితృయ బతుకుచేరితే నానెంటు బడింది....."

"మిత్రా వెంటబడ్డారని విన్నాను."

"ఎవరు చెప్పారు?"

"నాదగ్గర మీ ఆబధాలు కట్టిపెట్టి నిజం చెప్పండి. అసలు డాక్టర్ రెవరు?"

"రాత్రిపూట మందుకని వచ్చి, ఇలా గోల చేయటం మర్యాదేనా?"

"మర్యాదో గిర్యాదో వాకేమీ తెలియదు. మీ ఇద్దరిలో అసలు డాక్టర్ గవో? తేల్చుకోవాలి. అంతవాకా మీ రీ ఇల్లూ, మీరూ వసుటానికి పీలు లేదు."

అని అంటూ ఆమెచేయి భువ్యుకొని బయటకు తీసికొనివచ్చాడు. ఆమె కేమీ తోడలేదు. ఎక్కడకు తీసికొనివెళ్లాడో యాదామని నిగ్గుయంగా వస్తున్నది. చివర కతని ఇల్లు చేరారు. లోపల ప్రవేశించినతర్వాత నిద్రున్న స్త్రీని చూచి లేపింది.

ఎవరి ముఖానా పెత్తురుయక్క లేదు. ఇద్దరూ నిశ్చేష్ట లై నారు. ఇద్దరూ వెంకట్రావును ఉరిమిఉరిమిచూచారు. అతని కేదీ బోధపడలేదు. గబగబా బయటకువచ్చి ఇల్లు తాళంపెట్టి తన స్నేహితులను పిలుచుకొని రాతటానికి వెళ్ళాడు. అతడు మళ్ళీ వాళ్ళతో వచ్చి తలుపు తెరచిచూచేసరికి ఇద్దరూ లేరు. ఎక్కడకు పోయినారో తెలియదు. అస్పత్రికి వెళ్ళారు. అక్కడ సామాన్లుకూడా లేవు. పాడుబడ్డ మేడదగ్గరకు వెళ్ళారు. అది కిక్కిరిమిపోయిఉన్నది. నిరాశతో ఇంటికి వచ్చారు. తలుపులు పగలగొట్టిఉన్నది. స్నేహితులతోని వేరొకొకం చేయటం సాగించారు. అతని తల పగలగొట్టుకొనిపోయింది.

స్నేహితులను పంపించి ప్రేమనుకు వెళ్ళాడు. అక్కడ క ఇద్దరూ ఉన్నారు.

"నాతో చెప్పకుండానే వచ్చిరేకారం? మీకోసం మంతా నెడకే నెడకే వచ్చాను" అన్నాడు.

"ఇప్పుడైతే డాక్టర్ రెవరో తెలిసిందా?" అని అతనిచే విముక్తికొబడ్డ స్త్రీ అడిగింది.

"మిత్రా వెళ్ళటానికి పీలులేదు" అన్నాడు.

"ఎందువల్ల ?"

"మిత్రా తనో చేస్తున్నారు. మీ రిప్పుడైతే మీసంగతి తెలుపుతారనుకొంటున్నాను"

"అదే మీవల్ల కానిదని" అని రెండవ స్త్రీ అన్నది.

"పోనీ, మిమ్మల్ని గై లెక్కించి పోతాను. అన్నాడు. మాటలపందడిలో గై లువచ్చింది. ఎక్కువ కాలము గై లాగా దాపులో. ముందు సామాన్ల వన్నీం టినీ ఎక్కించాడు. తర్వాత డాక్టరు పెక్కించాడు. అమేడలో మన్న స్త్రీకి స్థలం దొరకలేదు. వేరేచోట చోటు వెతుకుతూఉన్నది. ఇంతలోకే గైలు వెళ్ళి పోయింది. అతడూ, అమే కలిసి ఇంటికారి పట్టారు. దారిలో 'నిజం చెప్ప'మని మళ్ళా ప్రార్థకుపడ్డాడు. "ఇంటికి వెళ్ళినా" అని ఊహించింది. ఇంట్లో ప్రవేశించినతర్వాత —

“ఆ అమ్మాయి ఎవరో మీ కిప్పటికైనా తెలిసిందా?”

“లేదు.”

“నా చెల్లెలే!”

“ఏలే ఇలా ఎందుకు వర్తించింది?”

సమాధాన మియ్యకుండా, అప్రయత్నంగా లేచి, ఆతని చేయిపట్టుకొని నిల్పానమన్నది. ఆతను నిల్పావ్వాడు. వెనక్కి తిరిగి చూడమన్నది. ఏమిటో నని చూచాడు. ఇంతలోకే ఆతని నడుమను చేతిలో చుట్టి, రంకులరాటంలాగా తిప్పుతూ, నెమ్మదిగా “ఇప్పుడు నే నెవరో తెలిసిందా” అన్నది. పిచ్చి ఏమైనా ఎత్తడం చేత ఆలా బంధించిందేమో ననుకొన్నాడు. కాని మాట్లాడలేదు. చివరకు ఆతన్ని కూర్చోబెట్టి—

“ఆ మేడలో ఎవరున్నారో తెలుసా” అన్నది.

“తెలిదు” అన్నాడు.

“మా అమ్మ వాళ్ళువ్వాడు.”

“ఏలే మీ చెల్లెలు చెప్పిపోయిందే?”

“లేవు వస్తుంది.”

“మందులు కూడా తీసికొనివెళ్ళిందే?”

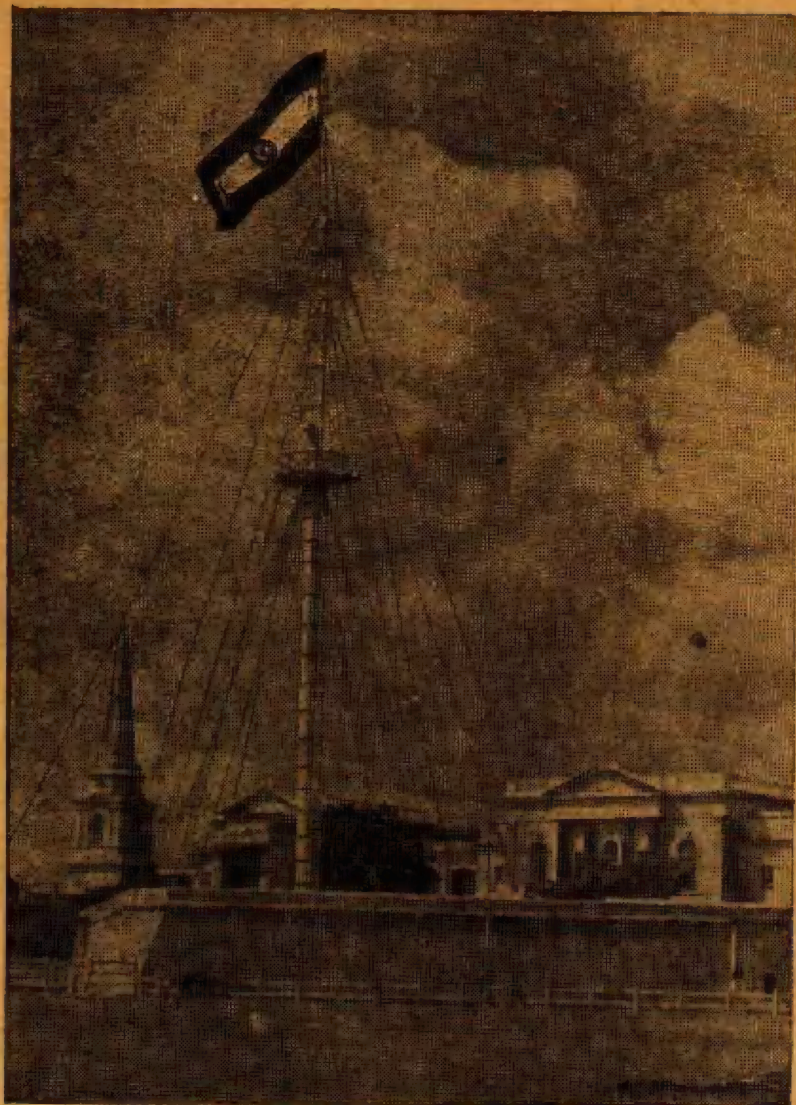
“మందులు కావాలా?”

“నా రెండుకు?”

“ఏలే ఇన్ని పార్లు దానిచుట్టూ తిరిగా రెండుకు?” ఈవాడును ఆహారం ఆతడు మాట్లాడితేడు. ఇప్పుడే వస్తానని చెప్పి బయటకు వెళ్ళింది. ఎంతవేగటికీ రాలేదు. కోరికూసింది. క్రమేణా చెల్లెవారింది. ఆ అమ్మాయి రాశీలేదు. ఎక్కడికీ వెళ్ళిందో, ఏమో! కాని ఆ మేడలో పెట్టుకొన్న మల్లె పూ వెండుకో అక్కడ పడిపోయింది.

“ ఎగురవే జండా ఎగురవే ! ”

దాదాత్ర మాడు శత్రువుల 'బట్టీ' బ్రిటీషు బావుటా యైన 'యూనియన్ జాక్' ఎగురుతూ వుండిన చెన్నపట్టణం పోర్టు పెంటు కాట్టికోట ధ్వజస్తంభంపైక, మన పుణ్యం వండి, ఇన్నాళ్లకిన్నాళ్లకు భారత పతాక ఎగురుతూ కన్నుల పండువు చేస్తున్న కమ్మని దృశ్యము.

ప్రాచీన భూగోళము

✱

— శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రి —

౨

వాయ వస్తు బ్రహ్మాండముల మతమున ఈ యేడు దీవులలో ఆఠేట ఏడేసి పర్వతము లును, ఏడేసి నదులును గలవు. వీనిలో ఐదు దీవులందు ఆర్యక కురర విశ్వ భూమి నామములతో రాష్ట్రాలు, క్షత్రియ, చైత్య, కూడ్రులు కలరు. ఆర్యక - ఆర్య, క్షత్రియ - కురర, విశ్వ-చైత్య నామములందుఁ గల పౌరిక గమనించునది. ఈ దీవులం దన్నింటిను భర్మ మున్నది. ఏదో ఒక కేరితో ఈశ్వరారాధన మున్నది. కొందఱు నూర్కొని, కొందఱు చంద్రుని, కొందఱు వాయువును, కొందఱు రుద్రుని, కొందఱు బ్రహ్మను ఆరాధింతురు. ఈ దీవు లన్నింటియందును కాలము స్వాయంభున శ్రేతానమును. ఈశ్రేతలో నెవరికిని వాద వివాదము లుండవు. ఇరన్నియ భోగభూమిలు. అనఁగా భరత వర్ష మునంటి కర్మభూమిలు కావు.

ప్లక్ష ద్వీపము

ఇది లవణోదకమును పరిశేష్టించి యున్నది. విష్ణుమతమున లవణేక్షూదములను పరిశేష్టించి యున్నది.

ఇది జంబూద్వీపమునకు రెట్టి. ప్లక్షము లవఁగా జాన్వి చెట్లు, లేక కలజాన్వి చెట్లు. కలజాన్వికి గర్వభాండము సంస్కృతము. దీని మొదలు గాడిదవలె నుండును గాన దీనికి గర్వభాండ మని పేరుని అమర వ్యాఖ్యాతలు. ఈ ద్వీపాకారము కలజాన్వి కాయలవలె నుండునని అభిహితము ప్రాసిరి.

మత్స్యపురాణము దీనికి గోమేద మని మఱి యొక పేరు పెట్టెను. వాయువు కాకమునకుఁ జెప్పిన భగోళసంబంధము మత్స్యమున ప్లక్షమునకు సంబంధించును.

శాల్మల ద్వీపము

ఇది నుకోద మను సముద్రమును పరిశేష్టించి యున్నది. మత్స్యమతమున దధిసముద్రమును పరిశేష్టించియున్నది. ఈ ద్వీపముననే గర్వతృజ్జననము. ఇందు వానలు శవు. అట్లుగ రుక్మితుమున శదు. ఇనటి చాతుర్వర్ణ్యము కపి లాగుఁగ పిత కృష్ణము. 2

(1) తెలుఁగువారు తేనెమున నువయోగించు గాడిదగుడ్డునకును, దీనికిని— ప్లక్ష ద్వీపమునకుఁ గాదు లేదు. మఱి కలజాన్వికి ఏమి సంబంధమో విచారించునది.

ఇది రుక్మి. ఇరాకం నదును, లేక ఇరాకే అని శ్రీ శే. పి. రే మతము.

(2) కాల్యం ద్వీపము Asia Minor. దధిసముద్రము Black Sea. సురాసముద్రము Aegean Sea. ఒకానొక కాలమున అసిరియా అమరదేశము. పుష్కర ద్వీపమునందలి దాకకి మహావీర ఐందములు అసిరియా దానిలోనియారు. అమరదేశాలోఁ బుట్టి జేఁ దోకడు కాల్య రేశ్వరుడు. ఆశఁడు శ్రీ. వె. సమమూఁదక కాల్య వాఁడు. ఆ కాల్యరేశ్వరునిచే ఈ ప్రదేశమునకు కాల్యం ద్వీప మని పేరు వచ్చినదో ఈ సప్తద్వీప విభాగము తారక సంగ్రామమునకు వెనుక నది చెప్పవలయును. ఎంత వెనుక ఆ కాలము స్వాయంభున శ్రేత. స్వాయం భువుని మునిచునుడు తరతుడు. కావున తరతవర్ణోత్పత్తికి వెనుక. పురాణములలో మన్వంతరముల రెక్క కంటి. వలయువారు అచట జూచునది అవి శ్రీ శే. పి. రే మహాశయులు.

కుశదీప్తిపము

ఇది కుశాభ్యుత్పన్నముద్రముల సంజీయము. కుశాభ్యుత్పన్నముల సంజీయమును దరి మత్స్యమతము. ఇది కాల్యులముకంటె ద్విగుణముని పూర్వమతము. కాకము కంటె ద్విగుణముని పరమతము.

ఇదట దైతేయులు, కానవులు, యక్షులు, కిన్నరులు, గంధర్వులు, దేవతలును, వారితోపాటు మానవులను గలరు.

ఇందు హరివర్మక మను మాణుషేగ గల మహావర్మకము అగ్నివర్మకము. ఇందలి ద్రోణవర్మకము మిథులఁ బొడవు. దానిమీఁద విశల్యైరణియూ, మృతఁ జంకరియుఁ గలవు. నడుమ కుశస్తంభ ముండుటఁజేసి దీని! కుశదీప్తిప మని పేరు.3

క్రాంచ దీప్తిపము

ఇది క్షురోదకపముద్ర మను పముద్రమును పరివేష్టించి యున్నది. దధి క్షుతసాగర పరివేష్టిత మని మత్స్య మతము.4

ఈ దీప్తిపు జనాభాలో తెల్లనివా రెక్కువ. ఈ దీప్తిపమునందు ఉష్ణమనియు, సీతర మనియు రెండు దేశములు కలవు.5

కాకదీప్తిపము

ఇది లవణోదధిని చుట్టియున్నది. మఱియు, దధినుండపముద్రముచేతను తరివేష్టితము.

మత్స్యమతమున దీనికి తూరువున ఇందలి ఏడు కులపర్వకములలో కొకటి యగు శేరువు. విశ్విమున డీరోదము. పడమట క్రాంచము.

శేరువు తూర్పుకానపేరు ఉదయాచలము. పడమటికొనపేరు అస్తాచలము. దీనికి మఱియుక పేరు సోమకము. వాయువురాణమున శేరువునకు పడమట నున్న ఒక ప్రత్యింకపర్వకము పేరు ఉదయాచల మని కలదు.

ఉదయాచలమున కేఘము లుదయించునుగాని పరియవు. అది అస్తాచలముమీఁది కెగసి యట వర్షించును.

ఈ దీనిలో సోమకగిరిమీఁద హింక్యాక్షవధ జరిగెను. గరుత్మంశుఁ డమ్మకము నాహరించిన దివలు. ఇటులే ఈ యేడు దేవులలోను ఏదోయొక పురాణగాథ జరిగినటులు కనఁబడును.

ఇదటి జను లీ యుదయాస్తాచలములమీఁదుగా నూర్వగిరి ఉదయాస్తమయములఁ జూచుచుండురు.6

(3) Caspian Sea కి దక్షిణమునఁ గల Elburz Mts. మహిష వర్మకము కావచ్చును. ఏలవ. విందోక నివృత్తాండ యున్నది. Caspian Sea క్షురోదక సముద్రము. Aral Sea డీరోదము. డీరోదము నుండి క్షురోదమువలకును, అనఁగా Caspian Sea నుండి Aral Sea వలకును కుశదీప్తిపము. కాన్సియన్ నీకి దక్షిణ పూర్వదిక్కున కుళలును, వారిఁ బోలు గడ్డియు వేరును ఎక్కువగా పెరుగును. తారత పశ్చిమోత్తరమున కుళాన్. లేక కుషాన్ రాజ్యము కలదు. అది ఇదియే కావచ్చు వని శ్రీ శే. సి. రే.

(4) ఇది కాన్సియన్ నీకిని. ట్లాక్ నీకిని నడుమ నున్నది. కావున అర్మీనియా. ఇందలి క్రాంచపర్వతము Caucasus Mts. దీనికి ఉత్తరమున రవియూ. దీని యంగిరము పురాణమునం చెబుటకు గవఁబడదు. దీని యాకృతి కొంగను బోలునేమో యని శ్రీ శే. సి. రే. ఈ మాట యేమోకాని కాన్సియన్ నీరో కొంగ ముక్కున్నది.

(5) 'ఉష్ణ సోష్ణః స్వృతో దేవః ఏవరస్యాపి ఏవరః' (వాయు ౩౦-౨౨)

(6) "ఈ ఉదయాస్తాచలముల మీఁదుగా నూర్వోదయాస్తమయము జూచుటకు ఈకొండలలో ఉదయాచలము తూర్పు దక్షిణములుగను, అస్తాచలము పశ్చిమ దక్షిణముగను అయితమయి యుండువలయు"వని శ్రీ శే. సి. రే. వీరిది మత్స్యమతము. (వెనుకటి వ్యాసమున మూడవ పటము చూచునది) "ఉతయ శ్రావణౌ చ లవణక్షిర సాగరౌ" అను మత్స్యపురాణ మతమునకును. మఱియు "ప్రక్షిము మొదలగు ఐదు దీవులందును వర్షవర్మకము లద్దగిఁగ గిరివలులు సముద్రమువలకు వ్యాపించియుండవలె"నిను శ్రీధరలకును ఈమతము విరుద్ధము. [ప్రక్షిది వందదీప్తిపేను వర్షాద్రయ ప్రిర్వగేకాకరా ఉతయతోద్భిప్యౌ (౧) ఇతి గమ్యతే. అన్యథా వస్త్రది స్సప్తవర్ష విధాగ౯సంకవాః. వైష్ణవే వర్షాణం పూర్వాదిక్రమేతోత్తేర్ష. రాగ-౫-౨౦] ఇట్టి విరోధమున్నను అది సామాన్యకారమనియు, ఇది విశేషకార మనియు అనుకొనవచ్చును. వర్మకముల మీఁదుగా చూచు రను లలము దీని కున్నది.

ఈ కాక దేశములకు రాజు లేడు, గడ్డి లేదు. ఇచట నాలుగు కర్ణములన్నవి. వల్లనివారు నడుచు నున్నారు.

ప్రియవ్రతుని కొడుకు మేధాదితి రాజు కాఁడా? అతఁడు లేన యేడుగురు కొడుకులకును ఈ కాకము నేడు ముక్కలుగా కోసియిచ్చినవి పురాణములలోఁ గలదే యని అడుగుచో విక్రమే. కాని “ఈ విడు దీవులందును రాజు లేడు” అని అమృతాదిగా ఒక మాట ఆ పురాణములందే కలదు. కావున “అచటి ప్రజకు రాజు రాధ లేడు” అని గ్రహించుచో స్యవాశ్వినిరోధ ముండదు.

ఈ ద్వీపమున సూర్యారాధన కలదు.

సూర్యుఁడు శ్రేణమునందు ఉత్తరమున కభిముఖుఁ డైవుడు ఆతఁడు దను కాకద్వీపము ఉత్తరాంతమున ఉదయించుచుఁ బయిలేఁగును. (యా: మూడవ చిత్రము.) ఇది కాకర్పక్ష బహుళము. 8

పుష్కరద్వీపము

ఇది ఊగపాగమును కలకొన్నది. స్వాహా వధిని చుట్టునాటియున్న దని మత్స్యము.

దీన ధాతృ యనియు, మహావీర(భ)మనియు రెండు ఖండములు కలవు. కొనక లేక ధాతృ-భుమద ఖండము లని మత్స్యము. 9

ఇచట కర్ణప్రసక్తియే లేదు. సత్యాశ్వుకములు లేవు. ఒకరి యొక్కవయు, మఱియొకరి కక్కవయు లేదు. అచటి జనులందఱియు ఒకలే నేమను. వారందఱును దైవపములు. ఇచట శావర మప్రయత్నముగా లభించును. ఇది భౌమస్వర్గము. ఇచట మాన సోత్తరపర్వత మొకటికప్పు మఱి పర్వతములు లేవు. కాని గిరు లున్నవి. ఆ గిరులనడుమ ఈ రెండు ఖండములు నున్నవి. ఇందలి మానసోత్తరమునకు పురాణ జ్యోతిషప్రసిద్ధి ఉన్నది.

కేతుమాలము

ఇది జంబూద్వీపమునకు పశ్చిమోత్తరముగను? పృథ్వీపాగరమునకు దక్షిణముగను 10 ఉన్నది. సప్త ద్వీపవిభాగ మయినపదవ ఇది కేతుమాలకేమను.

విరోధము

పురాణములలో వరస్పరవిరోధము బహుళము. వాయుమత్స్య పురాణములు భిన్నదేశములందు ప్రకరింపఁబడినను ఇందుమించు సమకాలికములు. వీనిలోనే ఇట్టి విరోధము లేల పొసఁగవలయును? ద్వీప ప్రసంగమున వాయువులు ప్లక్షము నారంభించి పుష్కరాంతముగాఁ జెప్పెను. మత్స్యము కాకము నారంభించి కుశ్రాంత కాల్యుల ప్లక్ష పుష్కరములను

(7) “కాకద్వీపస్య షష్టవ్య ఉత్తరాంతోదిత క్షరన్” (వాఱు ౫౦.౧౦౯).

(8) కక కాక వదము లొకటి. కాకద్వీపమునందీ భరతవర్షమునకు వచ్చిన బ్రాహ్మణులు నేఁడు కనఁబడుచున్నారు. వారు కాకద్వీపబ్రాహ్మణుల మని చెప్పుకొందురు. వీరు మూర్ఖోపావతులు. కాకద్వీపమున సూర్యారాధనము కలదు గదా. ఇటునుండి వంపవచ్చిన క్షత్రియులు భరతవర్షమున కకటాపతులు. ఇందు ఉదయారం పార్వ్యము కున్నము. ఇచట చరియి, ఎండయు మిక్కుటము. పెడమటి భాగమున సంవత్సరమునకు వది వంద్రెం దంగుళముల వానలు. కొండెదిగా కృషి జరుగును. ఇది తొల్లి కావ్యక్ష బహుళమయినను నేఁడు దేవదారు వన బహుళము. ఇందలి అవంతపాగరము నేటి L. Balkhash. ఊరపాగరము Aral Sea. పారసీకమున సీర్ దరియా. సీర్-షీర్, దరియా-సాగరము. సీర్ అనగా నదియనియ నొక అర్థము. Aral Sea లేక ఊరదము క్రమక్రమముగా ఛాఁడుకొనుచు వచ్చుచున్నది. దీని వీరు కొంచెము తెలుపు. దివి ఉచ్చవ. ఎవలనముద్రము. లేక L. Balkhash పొడవు ౧౦౦ మైళ్లు. వెడల్పు ఏఁబది మైళ్లు. అని క్రియుతులు జే. సి. రే. వాయుమతమున ఇది యంతయు మాటును. మత్స్యమతము వీరిది.

(9) ఈ రెండును నీరియా మెనపొడిమియాయి. (వీరు అనీరియా వారిరోనియా అని వేటోకచో వ్రాసిరి. ఇవి నీరియా ఇరాకులకు చెందినవే కాన విరోధము లేదు.) మత్స్యము చెప్పిన స్వాధూరది మైగ్రిన్ యూఫ్రిటీస్ వదులు. వుష్కరద్వీపమును, అవగా మెనపొడిమియాయు ఒకానొక వు దాద్యు లేరిరి. అచటి భూగర్భమున కొరకన మితి వదిల నానక్కాది విషయములే విచర్యనము అని శ్రీ జే. సి. రే.

(10) ఇది పారసీకాంతర్గత మని శ్రీ జే. సి. రే. ప్లక్షము పారసీకమని కొండల అభిప్రాయము.

చెప్పెను. దీనినిబట్టి ద్వీప మనగా నలంకట్టులను నీటిచే జాట్టబడవలసిన గుండ్రపు గున్న అను నియ మము దుర్వలముయిపోయినది. మండల మనగా ప్రదేశ ముగాని గుండ్రమును భూమియే అని నిశ్చయము కాదు. అన్యైకత చెప్పిన ద్వారక రాజమండలములు భూప్రదేశ ములే కాని కంపాసుతో చుట్టిన గుండ్రని గున్నలు కావు.

ఉదకముల కాధానములు కావున ఉదధు'లని పురాణము నిర్వచించుచున్నది 14. 'కాచినచో పొంగి నటులు పొంగుచుగావున సముద్రము'లని నిర్వచనము 15. ఇటులు పురాణములు సముద్రమునకు వ్యుత్పత్తి చెప్పటముకాక పర్యాయములు సముద్రములు గిరిం అంసుగుల యెత్తు పొడుచుచు అని చెప్పెను. అనగా సముద్రపు మట్టమునుండి (నదులలో) పొడుచు పోటు గిరిం అంసుగుల యెత్తుకొను వ్యాపించు నని దీని కర్థము. ఎంత నూత్నముగా పురాణములు పరికిరించి చెప్పినో పరికించునది 16. ఇది సర్వమగునో కాదో విజ్ఞాన విమర్శించునది.

మఱియు 'పర్యాయములు లేనిది గిరులు, పర్యాయము కలది పర్యాయములు. కాబట్టి పక్షమందలి గోమేదము పర్యాయము' అని పురాణము ఉదాహరణపూర్వకముగా పర్యాయమునకు నిర్దేశింపబడినది. కావున ఇది యంతయు భూచిన్మాసకర్ణనమే యని అనుకొని దీనికి కేటికిని గల సాదృశ్యమును కనిపట్టుటకు ప్రయత్నము చేయుట సేలవిడిచి సామచేయుటకాదు. కావున మనము మనకు చేతనయితరం సాము నీ సేలమొదలే చేసిచూతము.

ఇది కొన్ని నేలయొద్దగ్రిందటి భూగోళము. అది యెన్నిమాళ్ళు లొందనో ఎక రెఱుంగుదురు? సరస్వతీ నది పూడిపోయెను. తనకు భూగర్భమునకు పోయెను. తొల్లి పమున మున్న తొలునగలగా సేటి హిమాల యము. సహారా ఒకపుడు సముద్రము! మున్న భూకం పమున బీహారులో ఒక నది యేమయెనో తెలియనిది కాదు. సేడు మన కనులయెదుట హిందూస్థానము మొదల పోస్థాన్ అదివ్వుమయినది. 'పురా యత్ర ప్రాకః' అట్టికతీ వాటి ద్వీపములు బద్ధించినటులు కనబడక పోయినంతమాత్రమున నిది యంతయు కల్లయని అంగీక రించుటకు ప్రతిభూలసాక్ష్యమును కొంత కలదు.

పురాణములందలి సముద్రవాచకములు నదీ ప్రాద సముద్ర వాచకములు. అతీయోపదమకు పడమటిపగయన సేడు వాలగు పెద్దప్రాదములు కలవు. చిన్నదియు రెండుకాంతోలు ఉన్నది. సీరదరియావంటి నదులు విదాలు కలవు. ఇరాన్ ఇరాకుల కంటి పర్షియన్ గర్భ కలదు. టర్కీచుట్టు మిడిటరేనియన్ సీ కలదు. దీనినిబట్టి ఆ ద్వీపములను, ఆ సముద్రములను ఏల పోల్చారు?

సరియ. ఈ ఊర్దవమునందును, పృథ్విదము నందును పాలుసేతులున్నవా? శత్రుత్వంకతాపేకలదు. అనుచో ఇది వాస్తవము లెటు లగు? ఈ కవిత్వమున కర్థము చెప్పవలసినంత దార్శిద్యము మన కవ్వినది. విషమ ప్రయత్నింతు. కొల్లేటిలో సమయభేదములచే ముంచిసిరును, ఉప్పవీరును ఉండును. దీనికి ఏఱనియు, ప్రాదమనియు, సముద్రమనియును కర్మవోరము చూచు

(14) 'ఉదక స్యాదానం యస్మాత్తస్మా దుదది దుచ్చతే' (వా. ౪౯.౧౩౧)

'ఉద్దిరా న్యుదకాని న్యుద్ధిరి ప్రప్రవదానిద' (మ.౧౨౩.౨౫)

(15) 'అపాంచై వ సముద్రేకా త్వముద్రా ఇతి సంజ్ఞితా' (వా. ౪౯.౧౨౪)

'దకోద్ధరాణి పంచైవ అంగుళీనాం కథానికు.

అపాం వృద్ధిః క్షయో దృష్టః సముద్రాదాం పర్యయ' (వా. ౪౯.౧౩౧)

(16) ఈ గ్లోకమునకు వెన్నెలకంటి సూరస తివ్వముగా వ్రాసెను :

తే, అట్లు లేదును అంద్రోదయాస్తకరిక.వేళెందును గాగిన పాలింబోర
మీటి వేయిందిటంద నేమాలు వ్రేళ్ల.పొరపు పోటును నాలువైపొలుపు మిగులు. (విష్ణుపురాణము.౩.౮౬)
పై గ్లోకము వాయువిష్ణు బ్రహ్మాండ మత్స్యపురాణములందు సమము.'దకోద్ధరాణి పంచాకో' అని మత్స్యము.

యన్నాము. ఇంక చిలకసమగ్రములో చిలక లేదు. కాంచీ పాగల్లో అంతయు ముంచివేసే. ఇది అసలు పాగరమనతోకమా! స్థూలీసం యోగాదులచే గలిగిన రంగు, రుచి, సుదుగు మొదలగు నెన్నిటివోబట్టి భావన వర్తించిన ఫలముగా దీని కీ పేరులు కలిగినా. కృష్ణ భావశక్త్యయనఁ గొన్ని దీవుల కావృక్షవిన్నాముగా సంకేత మని పురాణమే చెప్పెను.

ఇక్కడ భూభాగముకన్న జలభాగము లెక్కు కట్టికతో వివరితముగా నుండవలయునగదా. అట్టి దీవులు ఇనుమంతయుఁ గనఁబడదేమి?

ఇక్కడి జలభాగము చాలకట్టు నశించియుండును. అందులకుఁ గల పాశ్చ్యము కొంత వెళక నుదాహరించిరి. అదియుఁ గాక మరిగా నట్టి అని నివృత్త లేదు. 'అచటి భూమి కనఁగఁగముగా నెనుద్రము కల' దని పురాణములే నడుమనడుమ మనలను హెచ్చరించుట కనఁబడును.

ఇవటి కొండలు, నదులును ఏదేదీనా? ప్రియ ప్రభుని కొడుకు లేడునులేనా? వారిలో మరల నాకొక్కరి కేదురు, లేదునులేనా? కిలుఁదవారి! యేడునంబు అనుంగళమని ద్రుమ. కాని ప్రాచీనుల కీ 'సప్త' మంగళము. ఉత్తర పీఠపులలో అదిమరువమ్యుల, లేక ఋషు లేడును. ఆ కాళమున ఋషు లేడును. లోకము లేదు. ఇటు లీ సప్తపంఖ్యాకములయినవానిని పరిగణించుచుఁబోయినయెడల కొన్ని టావులు వట్టున, వాయుపురాణం' పేదే యేమి! 'అని కంటించి 'ఏదే ఉండవలె'నని చెప్పి కారణము చెప్పఁబోయి చెప్పఁబడి

వటులు గనిపించును. కావున కానిని ప్రాచీనవాద్యులు మెలఁగిన పాశకులకు వదలండును. ఈయేదులు కొన్ని ప్రక్షిప్తము కావచ్చును.

కొండలును, నదులును శ్రవ్యనిర్దిష్ఠముల ఎల్లలు. కానఁ జేసి ఆ కాలమువారు వాని నెల్లలుగా నుపయోగించు కొని రనుకొనుట కుగమును. ఈ విషయమున మొన్న నీ వడుమ శ్రీ దా. అంబేడకర్, లాండర్ కమిషన్ గుఱించి చెప్పిన మాటలు పాశకులకు గుఱుకురాఁగలవని తలఁతును. కొన్ని వేల యేండ్లక్రింద యాస్థినిర్మితరము నందలి కానిలకు, కేంద్రముగాఁ గల భారీలోనియా యును, పై నిర్మితమువందలి నినివే కేంద్రముగాఁ గల అనీరియాపాద్రాశ్యమును పన్నుని వైశలతో భావ స్వర్గము లని విభాగములు. ఆచటనేకదా మిశ్ర వరణ వానత్యాది విషయనింగ్రహము భూగర్భములో కాని పించినది! ఇది పుష్కరదీప్తమునీ తోఁచుట కీ పురాణ పాశకునకు విసుమంతియు ప్రయత్న మక్కఱలేదు. కావున లోభనీయమయిన యీ పుష్కరదీప్తమునందును, కాకదీప్తమునందును మార్గముకన్త్రసంచారమును నుమాత్ములుగా పరికిరించి ఆ పురాణము లేమి చెప్పెనో చూడము.

'రవి దక్షిణమునుండి మరలి విషువమునందును వత్తుడు పాలపుంత ఉత్తరాంతమున నుదయించును' 17. 'పుష్కరమునందునుండి రవి యేఁతలికి 30 దశ భాగ. అది రవిలోక ముపూర్తగతి.' 18.

'వైశ్యావరపథమునకు వెలుపల నున్నపుడు రవి మొదటి వెలుఁచు పుష్కరమునుండ ప్రవర్తించును' 19.

- (17) "దక్షిణ ద్వివిమృత్తో హి విమవస్థో యా రవిః. క్షిరోదన్య వముద్రన్య ఉత్తరాంతోదిక శ్వరన్." (వా. ౨౦-౧౨౨)
- (18) "ఏవం షష్ఠ్యరమధ్యేన యదా నర్పతి లవక్మరః. త్రింశంశంతు మేదిన్యా ముపూర్తేనైవ గచ్ఛతి" (వా. ౨౦-౧౧౯)
వా. వి. మ. లలో ఈ శ్లోకమే అక్షరలేపముతో ఏకార్థకముగా నున్నది. (యో. చిహ్న ౯-౮-౨౮, ౨౯; మధ్య-౧౨౨.....౪౦.....౪౮)
- (19) "లోకవంతనతో హ్యేష వైశ్యావరపథా ద్భూమిః. వ్యుప్తి ర్వావ కృరీతా సోరి షష్ఠ్యర కృంప్రేవర్తతే" (మ. ౧౨౨-౨౧)

‘రవి ఉత్తరాశుగమున అంశ దీవి యగు కా
దీప్తివక్త్రుశక్తరాంతమున క్రవణమునం దుదయించును’ 20

మర్పియమంతును పుష్కర కేదవ దీవి. విని
లినవానియెవలనే భేదము. కావున మర్పియమంతును
మప్పటికొగలు చెప్పెను.

భాగవత మీ పుష్కరమును కీలోదయనకు
వరముగన, స్వామిదళముచే గలిరార్పితమును తెప్పి
కేదవును వలగొను రవి యంతటి నూనసోత్తర మను కుల
గిరి మెట్టి ఉత్తరదిశిజాయవముల కేర్పయిను అని
(౫-౨౦) చెప్పెను. దీని నన్నిటి బట్టి యీ దిగువ
పంగతులు లేలయ్యుచి:

౧. రవి పాలపుంశిశక్తరాంతమున నుదయిం
చును, అప్పుడు విషువము.

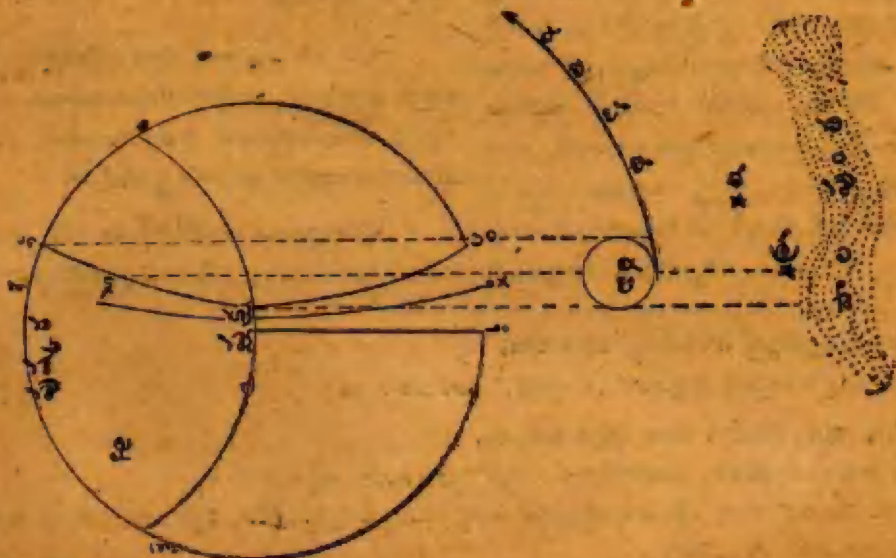
౨. అంశదగు కాదీప్తివమునందు క్రవణమున రవి
యందేగా ఉత్తరాశుతారంభము.

౩. రవి పుష్కరదీప్తివమున విశేషదశను
నందేగా నున్నదివనః. క్రాంతియి అది రవికి మాహా
గ్నిగతి. దీని కి దిగువ భేద్యము.

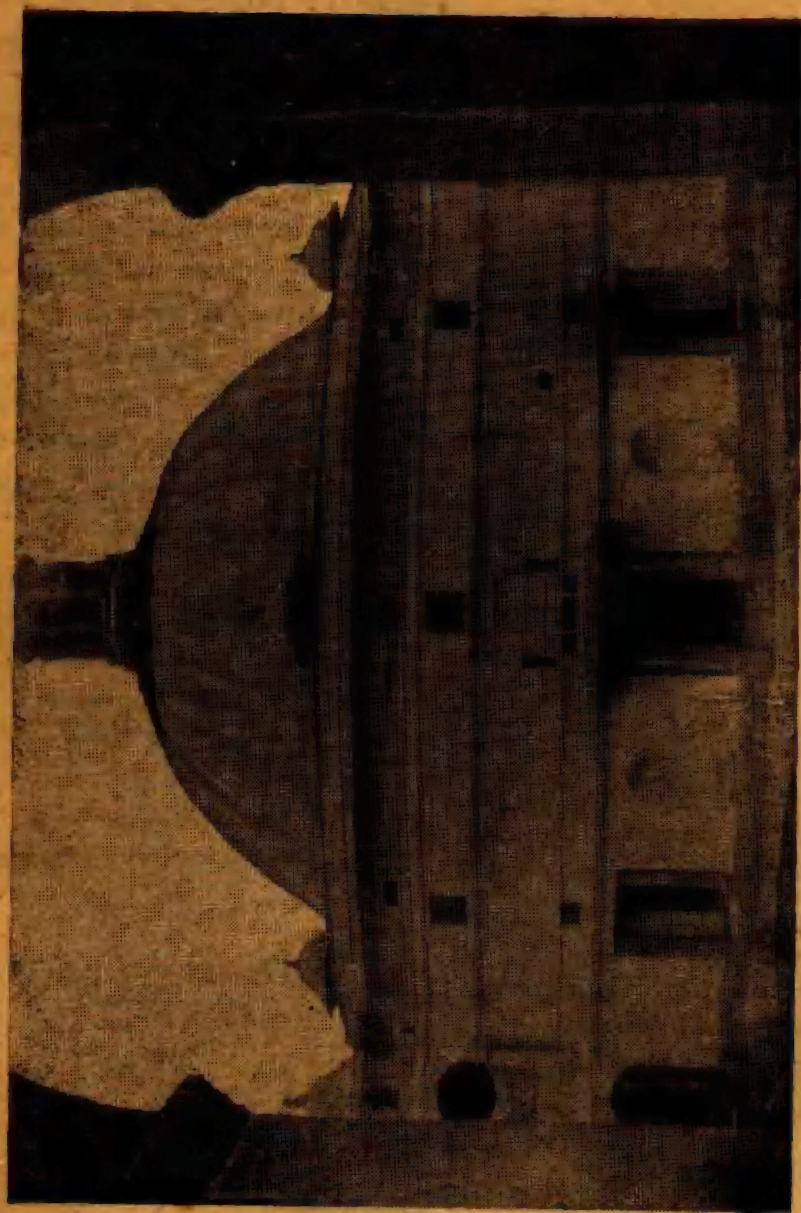
కేవాంశశ్లోరికకాలమున ధనిష్ఠ ఉత్తరాశు
తారంభము. ధనిష్ఠ ముప్పది ఐదవ వ. అంశంకో
నన్నదని దానఁ గలదు. గర్భస్థాభిగ్నా ఒక విశేష
మన్నది. దీనికి ఉత్తరపుడెవ లోగా క్షగ్గతి. ఈ ధనిష్ఠ
క్రి. వి. ౧౩౩౨ సం। ౨౨ దినెంబర్ క్రాంతమున
నూనస్థనకు గంటయు వర ముందు గా ఉదయించి ఒక
అరగంటసేపయినను కానిసించుచుండియుండవలయును.
క్రి. వి. ౪౦౧ లో క్రవణమునుబట్టి ఒక విశేషము:
విశ్వామిత్రుడు లోగడ నన్న వక్షతారంభమును
విధ్వంసముచేసి మహాగళమున క్రవణముతో వక్షత్రా
గంభమును జేసెనని భారత రామాయణములలో నొక
కథ కలదు.

‘ఒకానొక మహారాజుపథలో (మహాపద్మాం
బుడు కావచ్చును) విశ్వామిత్రుఁ డను మహాశ్లోరి
షిరుఁ డొకఁడు కన్నార జాతియు, నొసించియు
క్రాంతివక్త్రప్రభువనిండువు క్రవణముకొని ధనిష్ఠ కాదని
నిగొనుట యీ యముఁధాని చూతాంశము.
(చూ: The first plot of Asvini.)

ప్రవ

మ్యూజియంలోని 'కాన్స్టాంటిన్ ట్యూచనల్ హాలు' - భారత స్వాతంత్ర్య ప్రవాసకాలావ మందిరము
 ఈ భవనములోనే జరిగినది.

విష్ణు వర్ధన మల్ల పదేవుని పితాపుర శాసనము

३

= శ్రీ యం. వెంకటేశ్వర్లు =

విష్ణువర్ధనమల్లపదేవుని పితాపుర శాసనమునకు చెప్పబడిన విషయములలో ఒకటిగా నిశ్చయించుచున్నాను. శ్రీ. క. పండ్లచెడవ కృష్ణప్రసాదమువాటి కేంగి, లేక ఆంధ్రదేశమున గూర్చి ఆ శాసనము కొంత కర్ణించియున్నది.

విక్రమచోడుని యనంతరము కేంగిరాజ్యము నాయకగిరి మయ్యోవనియు, ఆ కర్ణాటకమున అరాజకమునకు పాలయ్యెను. అతడు అట్లు కేర్పొన్నకర్నాటి, తూర్పుచాళుక్యవంశమునకు చెందిన పితాపురరాజుల వంశావళిని—చేరివిజయ దిక్కుల మొరలకొని మల్లపదేవునివరకు కర్ణించినది. విష్ణువర్ధనమల్లపదేవుని శాసనము శ్రీ. క. ౧౨౦౨ నాటిది.

విక్రమచోడుని ఆంధ్రరాజ్యమునకు వోళనేలమునకు శ్రీ. క. ౧౧౧౨ నాటి నదిలెను. ఆ సమయమున వారి పరిపాలన క్షయించి నియమించుకొనబడినది. అరాజకమే యున్నచో పరిపాలనాధికారి లేకపోవుట వల్లనా, లేక తదితర కారణము తెప్పియినను గలవా?

శ్రీ. క. ౧౧౧౨ నాటి ఆంధ్రదేశ పరిస్థితులను గూర్చి ఈ శాసనమున లెఖనమైన విషయములను మన

మంగీకరింపవలయు. ఈ శాసనము శ్రీ. క. ౧౧౧౨ నాటికి చాలమూలముగ నున్నది. నైసా రహస్యము అనే కాలమునాటి శాసనములు అట్టి అరాజకమునగాని, తూర్పుచాళుక్య పితాపురరాజులను గూర్చిగాని తెల్పుట లేదు. ముఖ్యముగ నై ఓక్కశాసనములేన్న పితాపుర రాజుల శాసనములునూడ ఈ విషయములను కేర్పొన్నుట లేదు. ఈ శాసనమునే ఆధారముచేసుకొన్నచో, ఏమగుననగా, విక్రమచోడుని యనంతరము తూర్పుచాళుక్యపితాపురరాజులు ఆంధ్రదేశమును పరిపాలింప సాగిరి అంపట్లుగా దోచును. కాని అది నిజముకాదు. ఏలనన, వారి శాసనములు చాలాకాలమునకు అగు పడుట లేదు. నైగా ఇతర ఆంధ్రనాయకులనూడ వారిని గూర్చి ఏ విషయములను తెలుపుటలేదు. రహస్యమునూటచే ఛేంపకర్నాటముల కాలము ఆంధ్రదేశమును వెల నాటిచోడరాజులు చందనోలును రాజధానిగా చేసుకొని, చాళుక్య-చోళరాజుల సామంతులుగ పరిపాలనచేసిరి. అందుచేత ఈ సందర్భమున మనము సుద్ధిచెప్పబడిన విషయము వెలనాటిరాజుల విశ్చంభం.

మొదటి కులోత్తుంగచోడుని చాళుక్య-చోళ సామ్రాజ్యము చేర్చబడి, తన యధికారమునకు ఆంధ్రరాజ్యమును లోబడజేసెను. చాళుక్య-చోళచరిత్ర తెలిసినవారికి అతడు తన కుమారులను ఒకరినెండు సార్లు రాజప్రతినిధులుగ ఆంధ్రరాజ్యమునకు పంపినది తెలియును. అట్లు కుంభవడినవారిలో ఆఖరువాడే విక్రమచోడుడు. రాజప్రతినిధులను నియమించుటయే గాక అదికాలమున వారిలోపాలు, వారికి సహాయము

G. E. I. IV. No 33.

3. Ibid. L. 61 "...విక్రమచోడనామా చాళుక్య [కర్ణ] [రంక] జలధిః పరిపూర్ణచంద్రః తిష్ఠి స్త్యాగప [ము]

L. 13 బ్రాహ్మ [కా]కుని [చో]డమండలం బ్రాకుం గతతతి నంగీకృమిర్ నాయకగిరి శాసనము ౧౧౧౨

నట్లుగా నుండుటకై, తనకు హేమ్య నమృతముగల ముత్ర నిర్ధతూద్రవంశకాలైన వెలవాటి నాయకులను పరిపాలనకై నియమించెను. కులోత్తుంఠని పనుకాటికుడు వెలవాటి మొదటి గొంకరాజు. మొదటి గొంకరాజు, అతని కుమారుడు మొదటి చోడరాజు రాజవ్రతనిధులకాలమున తమ సామర్థ్యములను కల్పించి, చాళుక్య-చోళుల యుద్ధములలో పాల్గొని వారి మెప్పు కలిపిరి. చాళుక్య-చోళులతో ఎక్కువక కలిసిమెలిసి, వెలవాటిరాజులు తమ యధికారమును ఆంధ్రరాజ్యముపై రెండవ గొంకరాజు (క్రి. శ. ౧౧౩౨-౧౧౬౩) కాలమునాటికి పరిపూర్ణముగ స్థాపించుకొనగలిగిరి. నామకామలకాపనములనుండియు, పృథివీశ్వరుని పితామహకాపనము నుండియు, అనేక యాచార్యకాపనములనుండియు వెలవాటిరాజులు చాళుక్య-చోళుల సహాయమున కెరియు పాత్రులైనట్లుగా, వారిని 'ఆంధ్రవిమలయ'నునభిషేకులగ నియమించుటచేయుట జరిగెను. వెలవాటి మొదటి గొంకరాజు కులోత్తుంఠచోళులనుండి ఆంధ్ర మండలాధికారమును పొందెను. అతని కుమారుడు వెలవాటితోడుడు కులోత్తుంఠని దత్తత్రుడని పృథివీశ్వరుని పితామహకాపనమున చెప్పబడియున్నది. అతడు తేంగీ ౧౬౦౦౦ లకు అధికారిగ నియమింపబడెను. మొదటి చోడరాజుకుమారుడైన రెండవ గొంకరాజు (క్రి. శ. ౧౧౩౨-౧౧౬౩) గావడము లనేకములు మనకు దొరకిరి. వాటిలన అత డాంధ్రమునంతను చాల తరకు పరిపాలించినట్లు తెలియును. వెలవాటి రాజు లనేమిలు ఈ విషయగ మొదటి గొంకరాజు (క్రి. శ. ౧౦౩౬-౧౧౦౮) మొదలు కొని పృథివీశ్వరుని (౧౧౦౬-౧౩౧౦) వరకు ఆంధ్ర దేశమున చాలభాగమును పరిపాలించిరి. తదితర ఆంధ్ర నాయకులు వారి సామంతులై చిన్నచిన్న రాజ్యముల నేలుకొనుచుండిరి. అట్టివారే కొటరాజులు, ఇతని కంద్రవాడినాయకులు, కొలని రాజులు, పాకనాడును, కమ్మనాడును వీరిన తెలుగు

చోడరాజులు, తదితరు లనేమిలు. వెలవాటి రాజులు పేరునకుమాత్రమే చాళుక్యచోళరాజుల సామంతులుగ నుండిరి. దీనికి నిదర్శనము, తమ కాపనములందు వారు చాళుక్య-చోళరాజుల రాజ్యపాలన వ్యవహారము పేర్కొనబడెను. వెలవాటిరాజు శరీర కాలమున ఆంధ్రదేశమున తదితరవంశమువారి కాపనము లేదు. విస్తామగ గావరావు. అనగా, తూర్పు చాళుక్యరాజులరచనలనుగూర్చి, హేమ్యగ మెపు కాపనముగూడ లేదు. దీనినిబట్టి తూర్పుచాళుక్య పితామహరాజులు, విజయచోళుల యవంతరము ఆంధ్రరాజ్యమును పాలించుటకు ఎట్లు దిగిపోవగలరు?

ముఖ్యముగ ప్రాచీనములగునైన తెలియునదేమనగా, విజయచోళుల యవంతరము, అనగా క్రి. శ. ౧౧౧౮ నుండి చాళుక్య-చోళరాజులు ఆంధ్రదేశమునకు తమ వంశములలోవారిని రాజవ్రతనిధులుగ బంపువల నాటును వదలుకొనిరి. దీనికి కారణము వెలవాటినాయకుల యధికారము విచ్ఛంభించుట రెండవది, వారు చాళుక్య-చోళరాజుల కంతులయగ నుండి, వారికి సామంతులుగ నుండుట. నైగా విజయచోళులు ఆంధ్ర దేశమును విడిచి కాలమునకే వెలవాటితోడుడు తన యధికారమును స్థిరముగ స్థాపించుకొని మేయుండెను. తన యధికారమును ధీమాగ సామర్థ్యముగల ఆంధ్ర నాయకులు వేరవ్యక్త క్రి. శ. ౧౧౧౮ లో తరు తర్వాత కొద్దిసంవత్సరములకు అజయము సంధించెను. కాని కారణము పశ్చిమచాళుక్యరాజులు ఆంధ్రదేశముపై గావించిన దండయాత్రయే. కాని కానినది, విజయచోళులు చాళుక్య-చోళ ప్రాజ్యమున, కేటలనునట్టి సంబంధము లేదు.

విష్ణుగర్భములపదేవుని కాపనము వెలవాటి రాజుల పరిపాలననుగూర్చి తెలుపబోవుట చరిత్రకారులకు ముఖ్యముగ గుర్తించవలసిన విషయము. కొంత విమర్శ చేసిన దీనికి కారణమేదియో వివదమును.

మల్లకదేవుడు మూడవ గొంకరాజు (క్రి. శ. ౧౧౧౦-౧౧౧౬) యొక్కయు, ఇతని కుమారుడైన వెలవాటి పృథివీశ్వరునియొక్కయు క్రతువు. ఈ విష

3. 1182 IV. S. I. I; 1142 IV. S. I. I. (from Draksharama)
 ౪. E. I. IV. No. 4.

యను అప్పటి కావనములకు పరికిరించినచో ఇందు
వరును. వెలవాటి యెడలచోరాజు (క్రి. శ. ౧౧౬౨-
౧౧౮౧) కర్ణాట ఆంధ్రప్రదేశ్మున వెలవాటిరాజుల యధి
కారము ధీనింపసాగెను. అతని పుత్రుడే మూడవ
గొంకరాజు. తండ్రి పాలించుచున్న కాలమునకే,
మూడవ గొంకరాజు యవరాజుగ వెలవాటి రాజ్యము
లోని యుత్తరభాగములకు కనిపెట్టుకొనియుండెను
ఇది యెట్లు తెలియు ననగా, రెండవ చోరాజు పరి
పాలనకాలమునాటి కావనములు రెండు, గొంకరాజుని,
వెలవాటి రాజ్యములోని యుత్తరభాగమున అను
పరిచినవి. ౫ రెండవ వెలవాటి చోడుని యవంతరము,
వెలవాటి రాజుల కావనములు చందవోయ, నుంటూరు
ప్రాంతములం దెట్లునుగానరావు అప్పటినుండి వారి
కావనములు ద్రాక్షరామమునందేయో, పితామహము
నందేయో, లేక యుత్తరమున శ్రీహర్షము, వికాఖపట్ట
ణము మహ్మద ప్రాంతముల నందేయో లభించినవి.

మూడవ గొంకరాజు కడు సుసర్థకుగ వసవడడు.
తనతండ్రి చోడుని పరిపాలనకాలమునకే, అతడు తన
అసవర్ధకుల కొంత చూపినట్లుగ వచ్చును. ఏలవనగా,
ద్రాక్షరామమున విష్ణువర్ధనుని కావనముల ఆ కాలము
నాటి వసవడినవి. వాటిలో మొట్టమొదటిది క్రి. శ.
౧౧౭౯ నాటిది. ౬ మరొక కావనము అతని స్వాంత
రాజ్యపాలన వర్షమున చేర్చుచున్నది. ౭ ఇంకొ
కటి క్రి. శ. ౧౧౮౫ నాటిదిగా. వెలవాటిరాజులకు
శ్రీచైతన్య కాకతీయద్రవీధిని కావనము క్రి. శ.
౧౧౮౬ నాటిదిగా ద్రాక్షరామమున గలదు. ఆ కావ

నము స్వయంగా శ్రీవిష్ణువర్ధనుని, అతని విదవ రాజ్య
పాలనవర్షమును చేర్చుచున్నది. పితామహకావనమున
చెప్పబడిన సర్వగాకాశ్రయవిష్ణువర్ధన మల్ల పదేవుడును,
ద్రాక్షరామకావనమున చేర్చబడిన సర్వగాకా
శ్రయవిష్ణువర్ధనుడును ఒకరే యనటకు సందియము
లేదు.

దై కావనములకల్ల తెలియునదేమన, క్రి. శ.
౧౧౭౯ నండి నుమారు క్రి. శ. ౧౧౮౬ వరకు విష్ణు
వర్ధనమల్ల పదేవుడు ద్రాక్షరామము చేలయందెను.
చాలాకాలమువరకు ద్రాక్షరామము వెలవాటిరాజుల
యధికారమున నుండెను. బహుశా విష్ణువర్ధనమల్లప
దేవుడు వెలవాటిరాజుల యధికారము ధీనించుటను
జూచి, వారెలయండిన కొన్ని ప్రదేశములపై నను
జయింపవలెననియుంచుడును. కాకతీయద్రవీధి వెల
వాటిరాజులకు శక్రువగుటచే, విష్ణువర్ధనుని యధి
కారము సంగీకరించెను. పట్టుకొనిన ముగ్ధియుగ
మనము నుత్తరీకరపెనిది మూడవ గొంకరాజు విష్ణు
వర్ధనుని యధికారము సంగీకరించుటయే. క్రి. శ.
౧౧౭౭ నాటి గొంకరాజుని ద్రాక్షరామకావనము, ౧౦
ఈ కావనము విష్ణువర్ధనుని, అతనివారలకు సామ్రాజ్య
వర్షమును చేర్చుచున్నది. అదివరకు చాలా
కాలము వెలవాటిరాజులు స్వకంఠముగ పాలించు
చుండిరిగా? వెలవాటి గొంకరాజుల విష్ణువర్ధనుని
రాజ్యపాలనవర్షములకు తన కావనమున చేర్చిన
వలెను? దీనివిషయి తెలియున దేమనగా, వెలవాటి
గొంకరాజుని యధికారము క్రి. శ. ౧౧౭౭ నండి
అధిగంటసాగెనదియే.

మూడవ గొంకరాజు పరిపాలనకాలము (క్రి. శ.
౧౧౮౦-౧౧౮౬) నాటి కావనము లేనియు అనువదక
పావుట ముఖ్యముగ గమనించవలసిన విషయము. విష్ణు
వర్ధనమల్ల పదేవుడు గొంకరాజును రుదను పదవ్రహ్మణ
తేసియుండవచ్చును.

కృష్ణశిల్పము పితామహకావనమునగానాటి, అనగా
క్రి. శ. ౧౧౮౬ లో మూడవ గొంకరాజు తన రాజ్య
మును కొంతవరకు సంపాదించినట్లు వసవడుచున్నది.

X. 1168 IV S 1 I from Draksha-
rama and 86-1912 ARE from Rajamundry.

L. 1265 IV. S. 1 I.

a. 1176 IV. S. 1 I.

σ. 1201 IV. S. 1 I.

ρ. 1185 IV S. 1 I.

౧౦. 1168 IV. S. 1 I. from Draksha-
rama.

౧౧. E. I. IV No. 4.

ముఖ్యముగ, పృథివీకృతిని పితామహునిగా పూజించుచుండి, వెలవాటిరాజులు-అవిగా ఇరవై, ఇరవై కింది మూడవ గొంకరాజు విష్ణువర్ధనుని ముఖ్యపట్టణమైన పితామహుని మన కను యధికారమును స్థాపించినట్లు తెలియును. ఎట్లన, మూడవ గొంకరాజుని పట్టమహిషి మను జయము దిక ప్రాంతవాడిలోని నవభువనవాడను దానిముకేసి కని ఈ కావనము పేర్కొనుచున్నది. మల్లపదేవుని పితామహునిగా పూజించుచుండియు, తూర్పుచాళుక్య పితామహుల రాజుల తదితరకావనము లక్షకములనందియు, వారు పాలించుచుండిన ప్రదేశము ప్రాంతవాడిని తెలియుచున్నది. పృథివీకృతిని పితామహునిగా పూజించుచుండియు మన మాహింపకలపిన విషయ మేమనగా, మూడవ గొంకరాజు, అతని మహారుకు వెలవాటి పృథివీకృతిగడు, విష్ణువర్ధనుని రాజ్యమైన ప్రాంతవాడును శ్రీ. క. ౧౧౨౬ లో జయించి, పితామహుని కలహిరిచెను. అనగా వెలవాటి పృథివీకృతిగనిని, విష్ణువర్ధను మల్లపదేవునికు అది మొదలు క్రైస్తవము ప్రారంభ మయినట్లు విశేషమగుచున్నది.

ఈ విధముగ క్రైస్తవ పేర్కొనబడెనది విష్ణువర్ధనుమల్లపదేవుడు తన పితామహునిగా పూజించుచు, విక్రమచోళునివరకు గల చాళుక్యచోళులయొక్కయు తూర్పుచాళుక్యకులైన పితామహుల రాజుల యొక్కయు వంశావళిలను పేర్కొనెడిగాని, విక్రమచోళుని యంతరము ఆంధ్రరాజ్యమును మహారు తెందువందల సంవత్సరముల కాలము పాలించిన వెలవాటిరాజులనుగూర్చి వర్ణింపలేదు.

ఇంకొక విషయము. విష్ణువర్ధనుమల్లపదేవుని రాజ్యకావన మొకటి మనకు దొరకింది. ౧౨ అది శ్రీ.

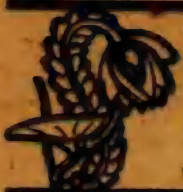
క. ౧౧౨౬ వాటిది. కర్ణాటకమువాటి పితామహునిగా పూజించుచుండి, ఇదిహది చాళుక్యచోళరాజుల కలహిరిచెను, విక్రమచోళునివరకు, తేకవిజయదిక్కుని నుండి విష్ణువర్ధనుమల్లపదేవునివరకు గల తూర్పుచాళుక్య పితామహుల వంశావళిని పేర్కొన్నదిగాని, విక్రమచోళుని కర్ణాటక, కేరియందలము నాయకరహితమై నటులగాని, అరాజకమునకు పాలయినట్లుగాని వర్ణింపలేదు. పితామహులొక్క కావనములందు, ఈ సందర్భములు పేర్కొనగా ఏల తెలుపబడవలెను? ఒకటి మాత్రము మన మాహింపకలపెను. విష్ణువర్ధనుని రాజ్య కావన కాలమువాటికి వెలవాటి పృథివీకృతిగడు తన యధికారమును గొర్తికచో, గొప్పగచో స్థాపించుకొనినను. విష్ణువర్ధనుని కదివరకు తిన్న యధికారము అడుగంటెను. కాని, పితామహుల కావనమువాటికి, అనగా శ్రీ. క. ౧౧౨౬ వాటికి కిరిగిగులు మారపాగెను. పృథివీకృతిని యధికారము మెల్లగ తొలగిపోవ వారంభించెను. విష్ణువర్ధను మున్నగు నాయకులు మరల తమ కలల నెత్తిపాలిరి. వెలవాటిరాజులన్న ఇంక ఎవరికి భయము కలుగలేదు. పరిశు లీవిధముగ నుండగా, మైగా వెలవాటిరాజులు క్రైస్తవ భావించిన మున్న విష్ణువర్ధనుడు వెలవాటిరాజులనుగూర్చి యేల తన కావనముని పేర్కొనును?

మైగావయములవల్ల తేలువది ఏమనగా, విక్రమచోళునికర్ణాటక ఆంధ్రరాజ్యము నాయకరహితముగ నుండితెను. అరాజకమునకు పాలరావెను. వెలవాటి మొదటి చోళరాజు ఆంధ్రరాజ్యమునకు ప్రభు వాయెను. కాట్టి మల్లపదేవుని పితామహునిగా పూజించుచుండి, విక్రమచోళునికర్ణాటక నుభవించిన ఆంధ్రరాజ్య పరిస్థితులకు నాధారముగ తీసుకొనెను. అప్పటి రాజ్య పరిస్థితి లపై అది నావించిన వర్ణనవిజయమును దురముగ నున్నచని మనము నిర్ధారణ చేయవలసియున్నది.

G. C. P. 10 1916-17 ARE.

గిరిశంగారిఅధికప్రసంగాలు

= శ్రీ సెట్టి ఈశ్వరరావు =

ఆంధ్రమహాపురుషుని పునరవతరణం

(మా ప్రత్యేక విశేషం)

మద్రాసు, ఆగస్టు 8:

విశ్వవిఖ్యాత ఆంధ్రమహాపురుషుడా, పంతులంపల్లి రజోద్యమభివ్యూహ ఆయన శ్రీ యన్. గిరిశంగారు తమ వ్యవసాయ విజయవగరంతుండి నిన్నటి కలకత్తా మెయిలులో మద్రాసు విచ్చేరారు. వారికి స్వారథం యివ్వడానికి వచ్చిన ఆంధ్ర, ఆంధ్రేశ్వరప్రముఖులతో పెంట్రిల్ స్టేషన్ కిక్కిరిసిపోయింది. ప్లాట్ ఫారంమీదికి రావడం సాధ్యంకాక, స్టేషన్ ఆవరణలోనూ కాంపౌండ్ లోనూ, చివరికి రోడ్డుమీదా, నోచులమీదా, పెట్టుమీదా కూడా, శ్రీగిరిశంగారి దర్శనంకోసం ప్రజలు తండోపతండాలుగా కనిపెట్టుకునిపడివున్నారు. ఈసం దర్శనంలో ప్రసంగించిన మైన బందోబస్తులు చేసి, జనాన్ని అదుపాజ్ఞాలో పెట్టిన మద్రాసు పోలీసుకాని వారికి, వివిధ సంస్థల వ్యవస్థపడ నేతలులనూ యెంతైనా అభివందించకలసివుంటుంది.

కలకత్తా మెయిల్ కనుమాపుమేలో కనిపించ గానీ, గిరిశంగారిని అహ్వనించడానికి సుమీగూడిన వారిలో—యెంత హీనంగా మానవా, లక్షమందైనా అక్కడ వుంటారని అభిజ్ఞాంకాల అంచనా— ఉత్సాహం పెరిగిపోయింది. రైలు ప్లాట్ ఫారాన్ని సమీపి క్కున్న కొద్దీ జనజనాభ్యాసాలు మిక్కుమల్లేయి. “హేలో గిరిశంగారి!—రెయ్”, “నెహ్రూజీ అఫ్ అంటివానీ! రెయ్” మొదలైన నినాదాలతో డిక్కులు డిక్కుటిల్లాయంటే ఆతిథ్యమోక్షమేమీ లేదు.

రైలు ప్లాట్ ఫారంమీదికి వచ్చి ఆగేసిరి, జనం గిరిశంగారాన్ని కంపార్టుమెంటు వెళుకుతూ పరుగులు తీశారు. మర్యాదభక్తులబడిన పెద్దలుమాత్రం చేతిలో శుభ్రపదండ్లు వట్టుకుని, చిక్కి మొహంతో డిక్కులు చూస్తూ నుంచున్నారు. కంపార్టుమెంటు వెళుకుతూ, దాదాపు పదిహేనునిమిషాలు పెనగులాట జరిగింది! వచ్చిన ఖట్టి చిక్కినింటుంటే, అక్కడికి వచ్చిన పెద్దల్లోనూ, పిన్నల్లోనూ గిరిశంగారిని చూసిన వాకోక్కరూ లేరు. కనీసం ఆయన ఫోటో ఆయినా చేతలో లేకపోయింది. ఇంతమందిలోనూ గిరిశంగారిని యెరిగినవా వొక్కరైతే వుండకపోతారా అన్న ప్రశ్నతో ప్రతిఒక్కరూ స్తేషనుకు విచ్చేరారు.

రైల్వోంచి డిసినవారుకూడా, పెట్టే లేదా దించు కుని వారి దర్శనార్థమై జనంతో రాటు నుంచున్నారు. ఆకాథంగమైపోతుండేమోనని ప్రముఖుల్లో సుపగుసలు పుట్టడం చూసి, ప్రజ లెంతో నిరుత్సాహపడ్డారు. కాని వారిలో కొందరు పట్టడలైన మునుషులు ప్రము ఖువద్దకు తోసుకునివచ్చి, గిరిశంగారిని దృఢపరుచడా యిట్లకు చెళ్ళమని పంపింపట్టారు. గిరిశంగారు యీ బండిలో ఎచ్చిపట్టు లేవనీ, మ రెవ్వరూ వచ్చేదీ తర వాక ప్రాటించబడుతుందనీ ప్రముఖుల్లో ఒకరు చెప్పివా, ప్రజలు వినలేదు. “గిరిశంగారు యీబండి లోనే రావాలి!” అని ఒకపక్కమంచి నివాదాలు వస్తే, “రాకపోయినా సరే, గిరిశంగారు దర్శనం యివ్వాలి” అని వారికంటే దిగ్గరగా యింకోపక్క

నుంది నివాదాలు చేశారు ! "నిరసింహరాజే పూర్వకో ముండోయ్" అని కాంపాండ్ లో తున్నవాళ్లు కేశకేస్తూ "నక్కొగ్రహం చేస్తాం" అని గోడలమీదవాళ్లు, "ప్రాయోజకేం చేస్తాం" అని చెట్లమీదవాళ్లు యథాకేస్తూ నిరసిం గారిపట్ల తమతమ పద్ధతి భావాన్ని యెలుగైచేశారు !

ఈ కోటానాల్లలో ప్లాట్ ఫారం మొదటి చిక్ర మన్నవాళ్లు "వెంకటేశంగారికి తెలు", "వెంకటేశం గారికి తెలు" అని నివాదాలు ప్రారంభించారు. దాంతో అందరూ ఆతేవుకి తోసుకొచ్చారు. ఇది విని స్టేషన్ ఆవరణలో తున్నవాళ్లు వెంకటేశంగారు వచ్చి నట్లు నిశ్చయం చేసుకున్నారు. అనేక పనితోందరలపల్ల కాను రావడానికి బిల్లేక, తన ప్రయోజనమున వెంక టేశంగారిని ముందుగా పంపేరని కొంద యాహించారు. ఇంకొందరు వెంకటేశంగా రొచ్చారంటే, నిరసింగారుకూడా వచ్చివుంటారని భావించిన చెప్పి కొట్టి మరీ చెప్పారు. దాంతో జనసమూహంలో పంతాలు పెరిగి, గెండుపక్షంగా చీలి పండేలు కట్టారు. ఈ పండలలో కనిపించు పండలయాచారాల వరులైనా పడివుంటుందని భుద్విరంగా తెలియవస్తున్నది. గిండిరేకుల్ని ఎత్తివెయ్యడానికి, ముక్రాను ప్రభుత్వంవారు చేస్తున్న ఆలోచనల్లో యేకాగ్రం చేతనైనా అవాలింది నిర్ణయం జరిగినట్లయితే, మన ద్యూతనాగరికతకు భంగంరాకుండా, మన నాగరిక ప్రజలు యిటువంటి సందర్భాలను వినియోగించుకోవల రని, దిండి చేతనచే వర్గాలపల్ల యాధిగా తెలియ వస్తోంది. ఎన్నికల సందర్భంలోనూ, మండ్రుల నియా మకవిషయంలోనూ యిటువంటి అవకాశాలు కలగక పోవనీ, తన్నూలంగా గిండిరేకులు లేని లోపం కొంత వరులైనా తీరక తర్వణనీకూడా నూచింపబడుతోంది.

వెంకటేశంగారి అగమవాన్ని జనసమూహం గ్రహించగలగడానికి, తీవ్రమైన మనీషల యా క్రింది కథనం తెలియవస్తోంది.

కలకత్తా నెయ్యి అగగానే మిస్టర్ వెంకటేశం రై నెయ్యికోరిలను వెరుక్కుంటూ ప్లాట్ ఫారం మీదికి

వచ్చారు. జనసమూహంలో వారు కొంతసేపు కూర్చిని కానక, రిడే చేట్ లో కొంటు కుడుకున్న ఒక తుర్రప్రతిభుడ్ని రై నెయ్యికోరి అనుకుని (అయినచేరు వెల్లడించడానికి అనుమతి తనంకుకు చిందిస్తున్నాను) ఆయన బుట్టు కల పాగామీద నిరసింగారి బ్రావెలింగ్ బ్రుక్ పెట్టటో యారు. దానిపై ఆ తుర్రప్రముఖుడుగారు మిస్టర్ వెంక టేశం చెంపపై చాచిపెట్టి వెయ్యి యెత్తారనీ, కాని అదృష్టవశాత్తూ చేయి చెంపకు చేరకముందే బ్రావెలింగ్ బ్రుక్ పైని "మిస్టర్ యన్. నిరసిం" అన్న పేరు చూసి చేయి దిందిచేసి కుమారణ వెన్నుకున్నారనీ తెలుస్తోంది. కాని నిరసింగారి పిల్చుందితోనే ప్రయాణం చేస్తోన్న మిస్టర్ అసిరిగాడు తుర్రప్రముఖుడుగారు వెయ్యిత్తడం చూసి, చేతకన్న కర్రయెత్తి, అడుగులు వేసుకుంటూ సామచేస్తావచ్చి, అయిదిలపై గట్టి చెబ్బుకొట్టాడనీ, ఆయన జవరల్ హాస్పిటల్ లో చేర్చబడారనీ లోబాయి కారీవర్గాల కథనం. (నిరసింగారి అంత రంగిక కార్యదర్శిచోదాతో మిస్టర్ వెంకటేశం పైవార్తను "పచ్చిపుకారుకోర్ల స్కాండ్ లో" అంటూ చేసిన పత్రికా ప్రకటన తోకతో ముగింపబడింది.)

తరవాత సంఘసంస్కరణోద్యమభివృద్ధిని క్రిగి రింగారు యాధిగా వచ్చినట్లు, వారి అంతరంగిక కార్య దర్శి మిస్టర్ వెంకటేశంవ్యాసా అధికారికత్వం తెలు కుకున్న తరవాత, తుర్రప్రముఖులూ, వివిధసంస్థల ప్రతి నిధులూ నిరసింగారున్న ఫర్మక్లాస్ కంపార్టు మెంటుదగ్గ రకు వెళ్లారు. అందులో ఒకరు చొరకతీకుకుని కంపార్టు మెంటులోనికి వెళ్లటోగా సంఘసంస్కరణోద్యమ భివృద్ధి అంగరక్షకుడు మిస్టర్ అసిరిగాడు ఆయనను అడ్డగించారు. ఎందరూ ప్రాధేనువడినా, ఆయన, "నేనొ గ్గా—నేనొగ్గనుగా కొగ్గను" అని తలుపుతీయగదాని కూడా నిరాకరించారు. ఇది చూసినవారందరూ మిస్టర్ అసిరిగాడి స్వామిభక్తికి, క్రమశిక్షణనూ లో లోన ప్రశంసించారని తెలుస్తుంది. పోనీ, క్రి నిరసిం గారు లోన యేమి చేస్తున్నారో చెప్పకుని కోరగా, మిస్టర్ అసిరిగాడు కాలుదుర్న చుట్ట పాలనీ యావిధంగా అభిభాషించారు :

“అగత ఎత్తున తాన బాగ్గొద్దని చెప్పెడు. బిడ్డలే నా చెడ్డ తల్లి నా గిడ? నాభిలోన్న నన్నం తేట్టు బం! ఒక్క చెదం పట్టకుండండి. బుర్రకి రంకు పులులొని, పిటికా వాచ్చేత్రాకు” అని మిష్టర్ అపరిగాడు చెప్పారు.

మిష్టర్ అపరిగాడు చెప్పిన వార్తని బట్టి, గిరి శంగారు బాగా వయోవృద్ధులయ్యింటారని అవధిపడ్డారేనని పురిత్రయలు బాహించుకుంటుండగానే, ఘట్టు క్లాప్ పెట్టి కలుపు మెల్లగా తెరుచుకుంది. పాపానా చుట్టూ కొలనూ ముక్తాద్ధ రైశ్వసాహిత్య ప్రచురింప కర్తలచేసిన కన్యాశుల్కం ప్రతి ఒకటిపట్టుకుని, ఆంధ్ర మహాత్మా ఘను శ్రీ యన్. గిరిశంగారు ప్రతిష్ఠితమయ్యారు. ప్రస్తావనలు బద్దలే పోయేటట్టు జయజయధ్వనాలు మోగిపోయాయి. కొన్నిదశల సంస్థల ప్రతినిధులు పూల దండలు చేశారు. కాటేరింగ్ డ్రాయర్లు, ప్రెస్ ఫోటో గ్రాఫర్లు అనేకమంది ఫోటోలు తీశారు. పురప్రయలు ఖలు పరిచయంచేయబడినతరువాత, గిరిశంగారు చేతులు పీకేట్లు వారందరినీ కరస్పర్శ చేశారు.

“మీరు ఆ పుల్లీ పారి — అనగా నేను చాలా యిదిగా విచారించాను — మిమ్మల్ని అంతమందిని కట్ట పెట్టినందుకు. నావట్టు దేశంలో బ్రహ్మాండమైన లవ్ పుందిని నాకు హిమాలయన్ కాన్సిడెన్స్ పుండబట్టే అజ్ఞాతవాసం రివాన్స్ చెయ్యడానికి నన్ను నేను ఒప్పించుకున్నాను. గత ఫిఫ్టీ యియర్స్ కీ, యిప్పటికీ కంప్రైజ్ కుండర్ పుర్ డెవలప్ మెంట్లు వచ్చిపడినట్టు కనిపిస్తున్నాయి. ఆకాలంలో నాబోటి పాంబుల్ సర్వెంట్స్ ఆఫ్ మేన్ కుండే, లెక్కలేనంత ఒక చేతివళ్లకే నరి పోయేవారు కాదు. ఇప్పుడో? దశకం, హెండ్రెడ్ — టై హెండ్రెడ్? థాంజెడ్స్ — యొక్కడ చూసినా కనిపిస్తున్నారు. తొండ ముదిరి ఊసరవిల్లి అయినట్టు కిరిలేషన్ టెరీటరీగా ప్రాగ్రెషన్యింది” అని ఆంధ్రసంస్కరణోద్యమగుంపులు పెద్దతో సభాపిత్రు అన్నారు. ఇప్పటి వారీయంతరిత్రాతీయ పరిస్థితులవీడ ప్రకటన చెయ్యమని ప్రకటించేవారులు బలవంతం చెయ్యగా, యీ యాభైవళ్ల పరిస్థితుల్ని “జ్ఞానగా ప్లడీ” చేస్తానని, ఏమాటా చెప్పమని గిరి

శంగారున్నారు. కాని అగట్టు గురిన విషయము స్యాకంట్రింగునందీ ఒకమాట చెప్తానంటూ యిలా అన్నారు:

“ఫిఫ్టీయియర్స్ క్రికం నేను చెప్పాను — టాంగ్రెస్ అంటే దివాగిరి చెలామణిదండం అని. అప్పుడు నేన్న ప్రతిఒక్క అతరం సెంట్ పెర్సెంట్ కరెక్టు అయిందని, మీకు నేను వేరే చెప్పనక్కరలేదు. అప్పుడు బండివా దడిగినట్టు, టాంగ్రెసు హెడ్ కాపే బుల్స్ నే కాదు - కరెక్టుననీ, గవర్నర్లనీ కూడా బలీ యిస్తుంది. మాటవివరించాల్సిందన్నీ దొక్క బద్దలుచేసి రాళ్లుగొడుతుంది.”

తరువాత గిరిశంగారు కాదులో తమ విడిదికి బయలుదేరారు. జనం తొక్కిసలాటలో పోలిసువారు చేయిచేసుకుని, పప్పుపల్కుగా లాకీచాపీ చేశారు. శ్రీగిరిశంగారు మద్రాసులో వున్నంతకాలం శ్రీ వి. రాధారమణమూర్తి (భారతదేశానికి స్యాకంట్రిక్ ప్రదానము యింట్లో తమ ‘సర్’ దిరుద్వాన్ ల్యాంగుంచేయడానికి నిర్దయించుకున్న మహాపురషుకు) గారితో “విదాతా వస్తా”ని ప్రకటించేల్లెళ్లతో చెప్పారు. రెండుమూడు రోజుల్లో, దేశంలోని ఆహారపరిస్థితి ఒక ప్రకటన చేస్తామని చెప్పారు. (అప్రకటన వచ్చేసందికలో ప్రకటించబడుతుంది.)

గిరిశంగారి పరివారంలోని ఒక్కొక్కరినీ పందరించగా, వారి విధంగా ప్రసంగించారు: మొట్టమొదట వారి ఆంతరంగికత్యాగిదర్శి శ్రీ నలక నంక చేశంగారిలా అన్నారు:

“మాగురుపుగారు శ్రీ గిరిశంగా రన్నట్టు, దేశంలో వందర్ పుర్ డెవలప్ మెంట్లు వచ్చిపడ్డాయి. నా మర్రతనంలో చేగోడిలు, ఊరుబిండి మొదలైనవి తినివాళ్లంతా యిప్పటి మర్రకారు యిడ్లీలు, దోసెకా, కాఫీ టీలు ముగిశారు. మానాన్న స్వర్గీయ నలక అన్ని హోత్రావధానుగానూ పొడుంకని చాచుకున్న పాగాకు కట్ట సంక్రమించి, చుట్టలు చుట్టుకుని నేనూ, గురువు గారు కాల్చేవాళ్లం; తనాటి మర్రకారు దురాదా లవీడ రాకాయ పెట్టి, పిగలెట్టు రాలిస్తూన్నారు.

మ తి

= శ్రీ కామేశ్వర రావు =

మొన్ననే ఇద్దరు పెద్ద వ్యక్తులతో నడు
చున్నాను. వారు జీవితంలో ఎంతో అను
భవం సంపాదించారు; ప్రజాదరణ పొందారు; కొన్ని
తరములవరకు నిలిచే గ్రంథాలు రచించారు. ఎంతో
గుణం అనుభవించారు.....

వారిద్దరూ తమకు చావు అంటే భయంలే
దన్నారు. ఒకరు తనకు అరుగులలు గడుపు ఇస్తే
సిద్ధముగా వున్నా నన్నారు.

ఆ మాటలు మరచిపోలేను. అంత మనోనిశ్చయ
మున్న వ్యక్తిని నేను చూడలేదు. నిఘంటుకారుడు
అమరునిసూర్వి ఆవిధమైన కథ చెబుతారు: ఏదో ఒక
కప్పిదానికి మరికొందరితో అభిష్టి వధించబోతున్నారు.
అందరినీ వధించి తన దగ్గరకు రమ్మని ప్రార్థించాడట
అతను. ఈల్లోపుగా అతను అమరజోకము పూర్తిచేసు
కొన్నాడట. అక్కడ మృత్యువు అంటే భయం లేదు.
తనలము కార్యాటంకము అని అతని అభిప్రాయము.
అంతే.

ఉద్ధృంథాలు రచించేవారికి చావు త్వరగా
రాకూడదు; రాదుకూడాను. వారికి ఇక్కడ పనివుంది
కాబట్టి. వన్నయా, తిక్కనా తమ గ్రంథాలను పూర్తి
చెయ్యకుండా ఎందుకు చనిపోయాలో తెలియడం
లేదు. ఆగంతుకంగా చనిపోయివుండాలి. "మహాభాగ
వతం" రచించాననుకున్నా, "రామాయణం" గానం
చెయ్యాలనుకున్నా ఆ యుషులను చూసి జర భయపడు
కుంది. వారు కార్యసాధకులు. వారి పని పూర్తిఅయి
లేనేగాని వారు యీ జ్ఞానం వదిలివెళ్లరు.

ఈ తరగతిలోనే జ్ఞానంకోసమూ, సేవకోసమూ
ప్రాకులాడేవారు వుంటారు. తెర్నార్లుపాకు గం వ
ఏట కైకవం వచ్చిందట. 300 ఏళ్లు బ్రతికితే అతని
జ్ఞానోదయం పూర్తిఅవుతుందట. అందుకు అతను
బ్రతకాలంటాడు. అంతకాలము అతను మనతో వుండక
పోవచ్చును. కాని అతని ఆశయమే మనకు దృక్పథము.
మహాత్ముడు కూడా అంతే. మానవసేవకోసము చాలా
కాలం బ్రతకాలనుకుంటాడు. అటువంటి వ్యక్తులు
ఏమైనా యుగాంతమువరకు బ్రతికేవుంటారు.

వారి సంకల్పము పూర్తిచేసుకుని అవతారం
పూర్తిచేయవచ్చును. భౌతికంగా లేకపోయినా వారు
కార్యసాధకులు. వారి సంకల్పము పూర్తికాకపోతే
తిరిగి మనకోసమై జన్మిస్తారు. యుగయుగములోనూ
ప్రకృష్టుడే సంభవించకపోవచ్చు. కాని అతని అంశ
కలవారు పృథివికి దిగివస్తారు. వారి నియమితకార్యము
పూర్తిచేస్తారు; శేవలము మానవోద్ధరణకోసమే. సంగీత
కారుడు స్త్రావ్స్ ఒక్కొక్క డాన్సుతో వ్రాసి మర
ణించినా అతను ఎవరి ఆంశతోనో యీ యుగంలో
మనతో వున్నాడనుకోవాలి. ఏదన్న కార్యమైనాసరే.
ప్రజలను వున్నదానికన్నా అనందంగా వుండేలా
చూస్తే చాలు. "శిష్టరక్షణ" పంథవాది యుగే
యుగే అన్న వాక్యం ధర్మోపదేశయవచ్చును.

మృతి ఒక తేరను తప్పించుకుని అవతలకు వడ
వడమనికాదు హైందవుల నమ్మకం! మర్రి తిరిగి
మరొకయావంతో వస్తామికాదు! ఇంక మృతి ఘోర
స్వరూపము కాదు. విడుదల. కాని తిరిగి జన్మించా

అంటేహత్రము భయంగా వుంటుంది. ఇప్పుడు తుట్టెము కాబట్టి బ్రతకాలి. ప్రతికీరాతి!! కాని తిరిగి మత్స్య జన్మిస్తావా అంటే ముమ్మాటి! వద్దని చెప్పాలి. "అందుకు మంచిగా వర్తించుకో; పునర్జన్మ వుండదు" అని ఋషుల ఆదేశం. కాని మంచి అంటే ఏమిటో. దేశానుగుణంగా, కాలానుగుణంగా, ప్రవృత్తి ననుసరించి 'మంచి' నిర్ణయించడమా? అసలు యీ జన్మ జన్మాంతరాలకు మొదలు ఎందుకో! ఇది సామాన్య మానవుల ప్రశ్నపరంపర.

వేదాంతము మాట అంటుందండి. "ఎందుకు?" అన్న ప్రశ్నకు ఒకచోట సరియైన సమాధానం రాదు. కాని అడగకుండా మరణించడం అన్నిటికన్నా అందమైన సుప్తవ్యారం. అందుకు మన స్ఫూర్తిని వుండాలి. మరణించేటప్పుడు కూడా మనస్థాంత్ర వున్న వ్యక్తులు ఆదరదీయం. లాడ్ల చెప్టర్ ఫీల్డు మరణోన్ముఖుల వున్నాడట. అకసానదశలో ఆయనను చూసి డెల్ల దానికి ఒక మిశ్రుడు వచ్చాడట. లేని కత్తి రెచ్చుకుని మంచంమీదనుంచి కొంచెము లేచి, తన నేవకుని తేసి చూసి "ఆయనకు ఆననము చూపించడం మరచిపోయావా" అని మృదువుగా చెప్టర్ ఫీల్డు అడిగాడట. అతనికి మరణముకన్నా మర్యాద అంటే అత్యంత ఎక్కువ అయింది. అతనికి మరణమంటే భయములేదు. అందుకు విచక్షణ చచ్చిపోలేదు.

జీవితానికి అదే లక్ష్యంగా వుండాలి. చావుకు భయపడ-నవసరమే లేదేమో. కాని చావు వుండకుండా

దని కోరుకోకుండా. అది పిరికితనం. రసింద్రుడు ఆ ఒక్క పద్యము వ్రాయకుండా వుండవలసింది చిరుకుడలో చావులో ఏముందో అని భేలతనంతో అక్రొంఠించాడు. అది మానవత్వము. ప్రతిదీనికి ఆ సంతోషము వస్తుంది.

* * *

మృతికి భయపడకుండా వుండడానికి నిజమైన మృతి కోరాలి. అది కోరికలు లేకుండా వుండడం. ఒక యువకుడు ఖండఖండాంతరాలూ తిరిగిరావా లనుకుంటాడు. అందరూ అందుకు తోడ్పడరు. అప్పుడతనికి నిరాశ, నిస్పృహ జీవితమంతా ఆవరించుకు పోతాయి... మరొక యువకుడు తనలోని 'సెలయేటి చిరుపాటలకు' కృతినీవ్యగతిగే సాంగత్యము కోరుతాడు. కాని అది హిమాలయపర్వతపు కొనమీద తొలి సూర్యకిరణముకన్నా దూరమైపోతుంది. అతనికి ఇంక ఆనందమైన సన్నివేశాలు లేవు... అతనికి ఇంక కోరికలు లేవు.....

నాకు చావు అంటే భయములేదు. దినదినమూ అందుకై వేచియుంటాను: ఓర్వమైన కోరికలూ సంతృప్తి అయ్యాకనుక కాదు; వున్న కోరికల్ని సమసిపోయాయి కాబట్టి. కోరికలే మరచిపోలే ఇంక ఎందులోనూ ఆపాగియలే లేదు. అదే నిజమైన మృతి. దైవమంటూ ఏ మాచూర్తములోనైనా నమ్మితే నా ప్రార్థన అదే... "ఏకోరికా లేదు; ఒక్కటే కోరిక—ఇంక నాకు కోరిక రాకుండా చెయ్యి"... ఆ మృతే నాకు కావాలి.

క న కా బి షే క ము

[నాటిక]

= శ్రీ బులుసు వేంకటరమణయ్య =

మొదటి రంగం

[సూరకవి, భార్య సీమ ప్రవేశం]

సూర—సీతా! చూడూ - యీవారో వంట కాస్త త్వరగా కావాలి. పది గడియలకి పనుగా నీమ కోట లో! వెళ్లాలి. చాలా కోటలమంచి కనబడ్డం లేదేమిటంటూ మహారాజులంగారు కలురు పంపాడు. యీ మాటు ద్వంద్వకపోవడం బాగుండదు.

సీత—(వత్సరూ) వంటకేం? నిమిషాల మీద తయారుచేస్తా. అంటు - లోకమంగా చెయ్యడానికి ఏమన్నా యింట్లో వుంటే? అయ్యిచ్చాంగారి నట్టిల్లాయో! యింత అన్నం పొంగేసి, కాస్త చారు మరిగించడానికి ఎంతసేపు కావాలిమిటి!

సూర—సీతా! నీ కన్నది నిజమే. మనకి సరస్వతి కటాక్షం వున్నానని, లక్ష్మీకటాక్షం లేదు. మన ఆక్రేయలు మహారాజులంగారయినా మన దురదృష్టవశాత్తూ—వారి పూర్ణాంగులపం మనమీద లేదు.

సీత—ఏమిటో, ప్రతిదానికి అదృష్టం అంటారు, చాడస్తం కాకపోతే. తిరితాలనించి ఈ శ్రభువుల్ని ఆక్రేయించివున్నారు. మీ పూర్వీకుల దిగ్గజ్జించి మీదాకా ఎవరన్నా నిర్విచారంగా కాలుమీద కాలు చేసుకుని హాయిగా కాలం కడపగలిగారా! చెప్పండి! ఈ కవిత్వమేమనీ, మరేదని చేసుకున్నా హాయిగా బతకడానికి వీలుండేదేమో అనిపిస్తుంది నాకు.

సూర—అలా ఆశ్చర్యం. మనకి దచ్చేనా కావ్యరం? చెప్పడమిట్టా యీవారో వచ్చి కేళి పోతుంది.

కావ్యరమయింది కీర్తి. ఆ కీర్తికి కవిత్వంంటే ఉత్తమ మైన మార్గం మరేమిటి! సత్కీర్తులు చచ్చిపోయినా, వాళ్ళ కవిత్వం ఎన్నివోల్లలో మెలగుతున్నదో, వాళ్ళని ఎందరెందరు ఎన్నిరకాలుగా పూజిస్తున్నారో చూడు! కవి నందిని వందనీ, పందిని వందనీ చేస్తాడు. అతను తృప్తికృత్యులన్నా పుగందరుడు. అతని జీవితమే ధన్యం. నీవు ఎప్పుడూ యింట్లో అది లేదనీ, యిదిలేదనీ పంపారవునో లేగాని మరోవిచారం లేదు. నాకుమాత్రం ఏమిట యింట్లోనూ విచారంలేదు.

సీత—కమించండి! ఏకో అజ్ఞానంనుంచి అన్నదమ్మకు యిలా అరిపిస్తుందిగాని మీ కవిత్వం నింటూ వుంటే అన్నపానాలు మరపుకున్నాయి! మెన్న పాలుపాటి వెంకన్న అన్నగారిమీద మీరు రాక్షస వద్యాలపంకతిని విసి మారమ్మలై, వెంకన్నకిన్నీ ఎంతో ఆనందించారు. అలాగ్గా మిమ్మల్ని అందరూ పొనుకుకూవుంటే అంతకంటే నాకు కావలసిందేమిటండి? (వత్సరూ) మీరు ఆయనమీద అంత బాగా ఎందుకు రాస్తున్నారో ఇవ్వాళ్లకి గ్రహించగలిగాను.

సూర—ఓహో! బుద్ధిమంతురాల వయోదే! ఏమిటో చెప్పు, విందాం.

సీత—అంత బుద్ధి వ్రవయోగించవలసిన కని ఏమిటి? ఆయన ధనవంతుడు! ఒక బహింబారీకి దివాను! అలాక్కాకపోతే—కరిదీకం చేసుకుంటున్న నూ రామయ్యన్నమీద ఒక పద్యమన్నా చెప్పిన పాటిన పోయారా!

మార—(శ్రీరామవ్రత) అదా. నీలో! చెప్పేమీ! ఆహూమిదా చెప్తాను, నిమిషమీద, ఇదిగో విను—

గ్రామము చేరనుండ, గృహి
కృతధాన్యము లింటనుండ, శ్రీ
రామకటాక్షపీఠము ప
రంపరచే దిన మేనుచుండ, మా
రామయముండ్రి భోజనప
రామము లేమని చెప్పవచ్చు! నా
సామి యెఱుంగు దక్కెట
చాగురి తాళఫలప్రమాణమర్.

నీర—(మఖం - జ్ఞించుకుని) యిలాంటి పద్య
లా - తనివిద చెప్పడం! పాపం! అతనిదే బాప
కడుపు! మిగిలినది నింకి అక్కరలేదు; పక్షురకు
కుంటున్నాడు పాపం!

మార—ఏదో, నరసి నీకు ఆయన అన్నగా
రయారు! అతనివిద అలా చెప్పితే నీకెందుకు ఇంత
తీరుకు! నీ దగ్గరవిట్టువిద చెప్పమన, ఎలా చెప్తావో
చూడ్తున్నాని!

నీర—(సంతోషంతో) అయితే మానాయన
కాచన్నువిద చెప్పండి! కన్నకొడుకుకంటే అపా
యమయినవారు వుండరుకదా!

మార—అలా అడుగు, చెప్తాను. విను—

కాచా, బూతులలోపల
కాచన్న పెద్దబావి పట్లం దానక;
బూతుంటే రాత్రి వెరగురు
కాచన్నను కాది పట్టుపగలే వెరగురు.
(వకపక నవ్వుతు)

నీర—(కోపంతో) చాలైంది, మీ కలిత్యాలా,
మీరూను. మా కాచన్న! ఏమిటి తిక్కుతుందీ, ఇలా
అనడానికి! కాస్త ఎల్లగా వుంటే సరా! కృష్ణుడు
ఎల్లగా లేదూ! ఇంతకీ పెరటిచెట్టు మంచుకు పనికి
రాదని పూరికే అన్నారా మనవాళ్లు! ఇంతకో అగండి!

మార—(నవ్వుతూ) నీతా! నీకు కోపం చెప్పి
దామని యిలా చెప్పేవా. ఇకమిద చక్కని విధ్యం
చెప్తానులే. నీవిద ఒక మాంచిపద్యం చెప్పేవా!

నీర—నాచుక్క అక్కరలే తప్పక! కం
త్యకా కడు; పంపూ కడు. పురుకుంటే చాలు.
మిలో శనిహని వాదని పెట్టుకుని పసి, పాటూ మాను
కోపించా నిలచిపోయాను. పాడ్కోపోమావుంది
నేనం చెప్పండి, ఏం చెయ్యమంటావో!

మార—మొదట చెప్పావుగా, ఏమీ లేంటూ!
ఇక అదెగడం దేవీ!

నీర—అన్నట్టు యీవాళ్ మాడ్గకర లక్షించారం
మాడాను. అన్నీ కలిసికచ్చాయి. పులం చెప్తాను
అందులోకి అగరువు లేని కావాలో చెప్పండి.

మార—ఇకేం!

‘పులక మలోపరికి పద్మితులనీ కాదా!’ పద.
(విక్రమము)

రెం డ వ రం గం

[ప్రవేశము: విజయరామ గజపతిమహారాజు,
దీవాను సీతారామరాజు, వాధిమాగధులు, మారకది,
కొందరు సభ్యులు]

వండి—జయజయ! శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ!
శ్రీ విజయనగరరాజ్యమధురంగం! శ్రీ పూమహాద్వైత
పయిపారావారరాకాసుధాకర! మన్యమల్లావాది
వివిధదిరుదానలివిరాజమాన! శ్రీమన్విజయరామగజపతి
మహారాజ! కరకు! బహుపరాకు!

మాగధుడు—జయ, విజయ! విజయరామ
విభో! విద్యవ్యాసమహం! హంసకులవర్ధం! రిపుమర్దన!

“ధీర్జిలోపల గోలకొండపురి నిం

దెక నీప్రకంఠ; గజార

బల్లలం బాడిపించి ముమ్మని యర

కాక్కెక్కి ప్రకంచు కా

దుల్లాభామని కాబడోలిరిం; నీ

దోక్కెక్కి మా బాలకన్

మల్లింపం దించానె! శ్రీవిజయరా

మా! మండలాధీశ్వరా!”

నీర—మా భేష్టం పద్యమాయ! కాని మహా
రాజులుగారిని ఏకాచింతో సంతోషించడంమాత్రం
కానరకు.

మాగ—దిత్తం, దిత్తం. ప్రభువులు ఈవిం
చారి నన్ను. ఆపద్యాన్ని రాసింది మన మారకవిశ్వరూ
పండి!

నీతా—అహ! అలాగా!

విజయ—అమితభావ చాలా చెలరేగుతున్న
ట్టున్నాడు! అన్న గారు అవివరం బంబోబుత్తు చేయం
దొట్టేవా!

మార—ప్రభువుల! ఆ విచారం అక్కర్లేదు.

మంతము నీకు తెలుసు; నొక

పాటి యమిరుడు నీకు లక్ష్యమా?

మంతము కేలబూని నిను

గొప్పించాడు ధీమతిన ధూ

రాంకు దొంగడు లేడు; కలు

కంబు మొదలొకటి గోలకొండ ప

ర్యంతము నీచితా, విజయ

రామనరేంద్ర! కరేంద్రనైరవా!

పర్యయ—చాలా అక్కరిగా వుందండీ, కవి
గారి ఆశుకవిత్వం! ఎంత ధాన్యం!

నీతా—వాడి సంగతి అలావుంది, ప్రభువులు
ఈ విధిలో గమనించాలి. తిరు, కేరు లేని కృంగ
రత్నాల పోషకరాజుగారు—చచ్చువాగవ్వు రాజ
ధూపాలరాజ ముమిడి! వివేకమూర్తిగా మరీ
ఆశ్చర్యం! పాపం! నిష్కారంగా మలమల ముడి
పాతాళిని చాలా విచారంగా వుంది వారు.

విజయ—చర. వాళ్ళ దివాను వెంకన్న గారు
మన మారకవిగారికి అత్తయ్య! వారిద్యాయాధి
పత్ని!

నీతా—అప్పుడే పటాలూ బతుకులే గంటాడ
చాతా వచ్చినట్లు యిప్పుడే వేగులు తెలియలేవారు.

మార—అయితే గొప్ప పాతాళ ముదరపాకం
లోనే వుండన్నమాట! ఎంత అవివేకం! ఎంత
అవివేకం!

విజయ మునుమానాథ బా డేను
కట్ట తురింటె రాజధూపాలరాజ!

కదమమాటలేమి! యీ కాలమందు

పుట్టి వచ్చెను; పురిహద గొట్టి పడియె.

ఈ దెబ్బతో అరసి అధఃపతనం చెప్పుకుంటున్నా!

నీతా—ఆ చెలాగు దేవుడే చెప్పేడు. కాని
కవిగారు! మీ పద్యాలయితే బాగున్నాయేకాని,
నీను ప్రతిపద్యాన్నీ గమనిస్తూనేవున్నావు, ప్రభువుల్ని
ఏకవచనంతో సంబోధించడం మాత్రం మీరు మాడడం
లేదు. యిది యేమిన్నీ బాగులేదు.

మార—దివాను పాపాలుగారికి రాజ్యర్యం
పోరాలు తెలియకచ్చునుగాని, కవిత్వం సంగతి ఎలా తెలు
స్తుందీ! అదిగవితుంది నేటిచాతా కవులందరూ చక్ర
వర్తుల్ని కూడా ఏకవచనంతోనే సంబోధన చేస్తున్నారు.
కవిత్వానికి ఇది మెకను!

చిన్నప్పడు, రతికేరి

మన్నప్పడు, కవిత్వం, యుద్ధములోనిక

వన్నెమీ 'రా'ట్టబ

చెన్నగ నో పూసపాటి నీతారామా!

నీతా—కన్న శిశువే శిశువయ్యగాని, మాకు
ఈ పద్ధతి రుచించడం లేదు. మీరు ఇకమీదటన్నా ఈ
పద్ధతి మార్చుకోవాలి.

మార—(ఉద్దేశంతో) అది పాద్యం కాదు!
అయి అలా మార్చుకోవడం కవిత్వపద్ధతే కాదు. కాక
వాడే నీను కవిత్వమే మానకోవలసి వస్తుంది.

నీతా—(యాదంగా) అలా అంటారేమండీ!
మీ పద్ధతి ప్రభువుల అవమానిస్తున్నట్లు లేమా? అలా
మాడడం లే—కవిత్వమే మానతానంటారు! మీరు
కవిత్వం మానితే, మీకు మాన్యా తెండుకొచ్చినట్లు!

మార—(కోపంతో) కవిత్వ పద్ధతి ఎవరికి ఒక
అమ్మ ఒక ముత్యం అలా కాదు, ఇలా కాదు అని
కాసిందడం అవమానించడం కాదు! కవి దర్శనం
కాదు. కాని ఆత్మగౌరవం అరిచి వుంది. మాటా
డితే నాన్యాలసంగతి ఎత్తి చెబిస్తాడు! ఆ మాన్యాలు
లేవు మన మీరు చెప్పిరించిన దేమిందీ! గమ
నించండి!

గరితలు వ్రాతగాని, మఱి
గంట దెబ్బంగు; మన్యదేశమర్
తేరిగి యభివృత్తువుల
దెచ్చి భుజింతుము సర్వకాలమర్;
మరుదిర సర్వవిద్యుని
మూరకవింశ్రవ శేల గల్గె-గం
చరమును, లేగ-మేకమెడ
చమ్మలవంటిది రెండు మాన్యమర్ !

అది నాని వున్నా, లేకపోయినా ఒక్కటే !
నేటివంటి వాటిని నేను సర్వమనానికి విడిచిపెట్టి
నేస్తున్నాను. ప్రభువును తీసికొనవచ్చు.

విజయ—మూరకవిగారికి చాలా ఆగ్రహం కలిగి
నట్లు కనబడుతున్నది. నన్ను చూసిఅయినా కాంతం
వహించండి.

మూర—ప్రభువులమీద నాకు ఎలాటి భేదాభి
ప్రాయమా లేదు. మాన్యము విడిచినా, అపానాని
రాకపోయినా—ప్రభువు వున్న తన్నుకారణంచేత—
మూరకవి ఎప్పుడూ ప్రభువుని కృతజ్ఞుడే ! ఎన్నడూ
కృతఘ్నుడు కాదు. సేలవు.

(నిష్క్రమణం)

మూ డ వ ర గం

[ప్రవేశము : మూరకవి, భార్య సీతమ్మ, శిష్యుడు
మూరపాక మూరన్న.]

మూ. మూరన్న—అయినా, నురువు గారూ !
మీరు మాన్యమువిడిచడంలో గాంత పొరపాటుపడ్డా
లేదా నడిపిస్తుంది.

సీతమ్మ—సీతడు ప్రతిగా, సుత్రా వాలాగే
అన్నావు ? మీ నురువుగారికి ఎంత తోస్తే అంతేనే
గాని, ఒకరి సలహా అనేమాట ఎప్పుడన్నా వుంటేనా !

మూరకవి—మంచిమాట అన్నావు ! లోకానికి
సలహా తిచ్చే కవులు వైవాల్ల సలహాలని ఎందుకు తీసికొ
నాది ? నేను మాన్యము విడిచినా, మహారాజులుగాని
అలక్ష్యంచేసినా, కాపురం యీ వూరికి మార్చినా అప్ప
టికి యిప్పటికీ భేదం కనబడలేదు. దేవాల రిగి
దబ్బు దండుకోవడం ఎప్పుడూ తిప్పలేదు.

మూ. మూరన్న—అయితే, ఎప్పుడే దేవాల రిగ
దాని ! ప్రారంభించారన్నమాట మర్చి.

మూరకవి—దివానుగారి భర్తయూ అంటూ అది
చేగంగానే ప్రారంభమయింది. ఈమన్య బాద్మిలికి
వల్లెడు.

సీతమ్మ—నాకు యీసంగతి చెప్పనిన్నా లేదే !
ఎప్పుడేమిటి !

మూరకవి—వారంకోసం కిందటే. అక్కడ
సంగతి వివరిస్తే ! అక్కడ రావురంగారాయణదేంగారు
నన్ను గొంపించిపట్టే గౌరవించి నిండుసభలో మన
ప్రభువుని చూపించడానికి మొదలుపెట్టాడు.

సీతమ్మ—ఎంతమాట ! ఎంతమాట !

మూరకవి—నాకు వొట్టమొడింది. ఏదో నేను
దబ్బుకుకొట్టిరిపడి వచ్చిరే చెప్పుకవి ననుకున్నాడు
కాబోయి అరిచి మనస్సునా. నేను వాలునదులువులా
దులిపి యీలాంటి వాడి రాజ్యంలో ఒక క్షణమన్నా
వుండవని అరిచి ముఖంఎదుటే చెప్పి రాత్రిరాత్రి
బయలుదేరాను.

మూ. మూరన్న—మీది నిర్లక్ష్యస్వభావం అని
ఎరగడ, పాపం !

సీతమ్మ—రాత్రి రాత్రి ! ఎంత సాహసం !

మూరకవి—నాచేతిలో నాకు ఎప్పుడూ సిద్ధమే
గదా ! భయం చేసికీ ! రామోబాసకుడికి భయం చేసి
కంటాను.

మూ. మూరన్న—అయిన ఏమీ అవకారం కల
పెట్టలేదుకదా !

మూరకవి—కలపెట్టకేమి ? నన్ను చంపడాని
కంటూ గొందరు బోయవాళ్ళని దారిలో ఉంచే దా
మహానభావుడు !

సీతమ్మ—అక్కా ! చంపడానికి ! బోయలకి
అక్కా !

మూరకవి—సీతా ! జరిగిపోయినదాని యింత
భయం ఎందుకూ ? ఆ చంపకొండవాళ్లు ఎన్నో చెయ్యి

గలది! వాళ్లు కాస్త దూరం వుండగానే కనిపెట్టాను. కనిపెట్టి—

ము. నూరన్న—తాకుతో మీ ద వ ద్దా రా ఏమిటి!

నూరకవి—(నవ్వుతూ) అంతదాకా ఎందు కోయ! ఆసవుగా శ్రీరామదండకం చెప్పడం ప్రారంభించాను. శ్రీరామడు పవరివారంగా ప్రత్యక్షమయ్యాడు. నా చెట్టూ శ్రీరామడు పవరివారంగా నిలబడివుండడం చూసి, ఆపోయలు పొదిలెత్తి కంగివంగి దండాల పెనుకూ పారిపోయాడు. వెంటనే నీ నో పద్యం రాసి, రంగారాజుగారికి పంపించానులే. ఈపాటికి అందేవుంటుంటాడా. ఏంటావా దాన్ని—

. పామమంతుం దెరుటన్ దివాకరమంతుం

దాచెంత సౌమియన్

దను నేదింపగ బాసిరిభుడు వా

త్వల్యంబుతో నిర్మయం

పువ నన్నప్పడు గాచుచుండగను నీ

తోయాధమలో కిక్కిచే

నను జంపంగలవారే! రావుటలజ

వ్యా! రంగరాయోత్తమా!

ము. నూరన్న—మహాకవులకి ఆ సాధ్యమనే మాట లేదు.

నీకమ్మ—అంచేతే, వాయవా! ఈయన మహారాజులనికూడా లక్ష్యంచెయ్యకపోవడం! ఈమధ్య రెండుసార్లు విజయనగరమహారాజులంగారు వస్తమానం చేశారు. కాని రామరా—ఈయన వెళ్లడమే లేదన్నార.

నూరకవి—ఒక్కటి లొంగకలసిన ఆవశ్యం వాళ్ల ముందీ! ఆయన ఒక జమీందారికి రాజు అయితే నేను కవికాసామ్రాజ్యానికి శత్రువరి! కపించడానికిన్నీ, తిరిగి కాపం తిప్పడానికిన్నీ కత్తివుంటి. ఎక్కడికి వెళ్ళివా నూరకవికి విజయమేగాని, కరాజయ మన్న మాట లేదు. వాకు ఎవరి ప్రాధేయమూలేదు.

ము. నూరన్న—మహాకవుల మాట! ఎదురాడే క్రితానులేదు. కాని కపించాలి. ఒక మనవి! మహా

రాజులంగారిని ప్రాధేయపడి ఆవశ్యం మహాకవులకు శత్రువయ్యే గాని మహారాజులంగారే మహాకవిని ప్రాధేయపడితే, ఆ ప్రభువుల గౌరవించడం భావ్యంకాదా మరి!

నీకమ్మ—మీకు దివానుమీద కోపంగాని ప్రభువుమీద కోపం లేదుకదా! ప్రభువుల దయ వూరికే పోరు ఎక్కటికన్నా.

ము. నూరన్న—నిన్నుకే ఒక పనాచారం తెలిసింది. ర వోయే పార్లమెంట్ పెద్దావురంలో తిమ్మజగ పతిరాజుగారి కోటలో మహారాజుల శభ జరగమన్నదట! దానికి అందను మహారాజులకి ఆహ్వానాలు వెళ్ళాయట! పల్లాకిమిడి, బొద్దిపేరి, కిమిడి, నరసాం, జయపురి మహారాజులు వెళ్తారట! అందరూ ఆస్థానకవులతోనాటు బయలుదేరి రావాలని ఆహ్వానంలో వుండటం! మన మహారాజులంగారు వెళ్లేవారిలో ముఖ్యులు. అందుకనే మీకు రెండుమార్లు రావలసివడిగా కలుగు పంపివుంటారని అనుకుంటాను. ఆస్థానకవులు రాకుండా ఒంటిగా వెళ్లడానికి ఆయన ఎంత కించపడి వుంటాలో!

నూరకవి—నూరన్నా! నీతా! మీ మాటలు తీసివెయ్యలేను. యాసారి వస్తమానం వస్తే వెళ్తానురెండి!

ము. నూరన్న—మహారాజులంగారు యా పాటికి పెద్దావురానికి బయలుదేరేవుంటారు. మరి మీకు వస్తమానం పంపడానికి అవకాశంవుండదు.

నూరకవి—(అలోచించి)అయితే నొక రహస్య చేద్దాం. నేను రాజుగారికి తెలిపకుండానే పెద్దావురం వెళ్లి, ఆయనకు ఆశ్చర్యం కలిగేటట్టు నా ప్రభువు చూపి, అక్కడి అందరి మెప్పునూ పొందుతాను.

ము. నూరన్న—అయితే, సురువులకు కుక్రూకు చెయ్యడానికి శిష్యులకూడా వుండాలేమో!

నూరకవి—నీ కధ్యంతర మేమిటోయ! నూరి తోడిదే చారంకూడాను.

నీకమ్మ—నా తో చిన్న మనవి వుంది. ఎన్నో క్షయిందో, మావాళ్లు మనవేళ్లు చూడడమన్నా మాశ్రేయ. మనం రెండుమార్లు వాస్త్ర కంపివా రానీలేదు.

మారకవి—అవునవును. ఎందుకొస్తాయా ?

తెలియనిదానవు నమ్మి !

నీచివిలో నమ్మకమును పెండ్లా ! ననుగా !

నీకమ్మ—నన్ను శారీరగా చెప్పవియ్యండి !
చెప్పిచ్చేదిమంటే—మీరెలాగూ పెద్దావునం చెప్తు
న్నానునక—నమ్మి, అమ్మయినీ మా వాల్చింటి దిగ
తెట్టి మరీ చెప్పండి ! గొంపెం చుట్టుకన్న ముత్యముగాని,
కొటిపిల్లి చారిత్రాదే గదా ! ఏం కేస్తాము ! మావాళ్లు
రాకపోతే మనమే పెద్దారి. పుట్టింటికి చెప్పడానికి వాడు
పిలుపులు అక్కర్లేదుగదా !

మారకవి—మంచి గడుపెత్తే ఎత్తేవు, భక్తుల
భక్తు కలిగినవారందరి. పంపించదుమేమో పంపించి
కేస్తాను గాని తిరిగి తీసుకువచ్చే పూచీ మీవాళ్లది.
దీనికి ఒక్కటంటావా ?

నీకమ్మ—మావాళ్లు రాకపోతే, మామూలన్న
తీసుకువస్తాడు, మీకు కష్టమని తోస్తే.

మారకవి—అదికాదు నీవేదీ. దూరాభారా
న్నుంచి రాకరాక అమ్మయిననీ పుట్టింటివాళ్లు ఏ
ఏదాలో, అందుల్లో వుంటుంటే పంపి పంపి
కేస్తారంటావా ?

నీకమ్మ—వుండమంటేమాత్రం వుండడానికి ఇక
కలవాళ్లు అంత తెలివితక్కువగా వుంటారా యేమిటి !
మనంకంటే మనం పెళ్ళిచెప్పుడు మర్యాదగా రెండింటే
రెండు లోనూ లండి పెసిక్కి రావలసినదే నీకమ్మంటే
మారకవిగారి భార్య అని జ్ఞాపకంవుంచుకోండి !

మారకవి—అయితే నీయివ్వం. మారన్నా !
ప్రయాణానికి మూటా, ముద్దే సిద్ధం చెయ్యి.

(చక్క)మగం)

నా లు గ వ ర ం గ ం

[పెద్దావురంలో. తిమ్మ జగవతి సభాధరణం.
కాకాటా, కవులా ప్రకటం.]

తిమ్మ—మాదాలోనానంది మన మహాధరణం
జయప్రదంగా జరిగిమావున్నందుకు చాలా సంతో

కం ! ఇలా జరిగడానికి అన్నివిధాలా సాయపడిన
ప్రభువులందరూ కారణం ! వారందరికీ మా ధన్య
వాదాన. ఈదినంతో ఇంక పరిసమాప్త మౌతుంది. మన
కార్యక్రమాన్ని అనుసరించి యాలోనూ కవిత్వాగోష్ఠి
జరగాలి; మనం అంత కవిత్వముకాన్ని శ్రుతి
సేయంగా చేసి, ఆనందంగా ఈభరణ ముగించాలి. ప్రభు
వులందరి వారివారి అస్థానకవులు వచ్చేవున్నారనక,
వారు వారివారి కవిత్వాగోష్ఠి ప్రవర్తించాలని మా
అభ్యర్థన.

ఏమను అమ్మగవి—అయితే యిందులో కేరలం
అతిథుల సక్రమమే వచ్చిన కవులే పాల్గొనవలెనా !
అందరికీ అవకాశం వున్నదా ! ఈ విషయం ప్రభువులు
వివరించాలి.

తిమ్మ—ఇందులో ఏనిమమమూ లేకు. కవు
లయినవారందరూ పాల్గొనవచ్చు. కవిత్వం వచ్చిన ప్రభు
వులున్నా పాల్గొనవచ్చు. (సవ్య)

అమ్మగ—అయితే నాలో పద్యంలో సభా
పని జరిపే కవు తెవరన్నా వుంటే రావచ్చు. ప్రక్క
సమాధానాలు రెండూ వచ్చుపద్యంలోనే ముగియాలి.

మారకవి—ఇదిగో! నీం తియ్యారుగా వున్నాను

విజయ—(తనలో) ఓహో ! మా మారకవి
గారు వచ్చేరే—ఎలాగయితే నేం ! ఇక ఫర్వాలేదు.

అమ్మగ—ఈరెయ్యది !

మార— ఏమ్రకవతి;

అమ్మగ—ఓహో ?

మార— మారకవి;

అమ్మగ— ఇంటికిదీ !

మార— అదేమమవార్;

అమ్మగ—మీరానా !

మార— విజయరామమహారాజు;

అమ్మగ— అతి దీవి, పరమదా !

మార— భోజనయ్య.

సభ్యులు—ఒక్క రిన్న కంపద్యంలో ఎంత
విషయాన్ని ఇమ్మగవారిగారు పా. వులు ? చాలా అక్కు
ర్యంగా వుంది !

లక్ష్మణ—కవిగారి ప్రతిభ అశ్చుతం!

నూన—గడితును నూలుపొల్లములు

గంటము లేక రదిగతు; దిట్టగా

దొంగిలివా పతాకముని

ఈ లిపియు సులలైరాజుమల్;

విడిచి, యశస్రసించి : అ

పేద ధవాధిపతుల్య జేను; నే

వడిదయువాడి; నూరనన

మాఖ్యు; నా కొకరుండు సాటియే!

౧. సభ్యుడు—భీమకవి, శ్రీవాణుల తర్వాత
అంతటికీ ప్రపంచమున గున్నాడు ఈ మహాకవి!

౨. సభ్యుని—నిజంగా అలాంటివాడే సందే
హం లేదు.

నూరకవి—లక్ష్మణకవిగారు దయచేసి తమ
ప్రావీణ్యం ప్రదర్శించాలని ప్రార్థన.

లక్ష్మణ—(గొంతుక పరచించుకుని)

తీరుగ వర్ణనా ముల

లిమ్యుఁగర్వితీ! ప్రహం మా

హంకరద్విజన్మగురి

కాయధిజాతుల మించె; కొర్యమా

హంకరద్విజన్మగురి

కాయధిజాతుల మించె; యావమా

హంకరద్విజన్మగురి

కాయధిజాతుల మించె నిర్ధన.

సభ్యులు—భేద! భేద! బలే కవిత్వమండి!

నూరకవి—మా మహారాజులంగారి సంగతి
చెప్తాను, చిత్తగించండి.

రాజా కళంకయాత్రి; రతి

రాజా శరీరహీనా మందికా

రాజా దిగంబరుండ; మృగ

రాజా గుహంజింసీయత్రి; వి

ప్రాజితపూషవాద్యులకు

రామవృహలడు రాజాగాక—ఈ

రాజులు రాజలే! తెలిత

రాజులుగాక! ధరాళంబునక!

సభ్యులు—ఈవిత్వం మరీ అశ్చుతం! సర్వ
జన్మగ్రాన్థం! సరిరాజుల వక్తగా బల్లంబోలులా
ఉన్నది.

ఒకరాజు—సభ్యాగ్రంథము గమనించారి! నూర
కవిగారి ఈ పద్యమూ, చూచే వైఖరి యాసభ్యుల
పుష్ప రాజులందరికీ అవమానం కలిగించింది; మాకు
చాలా మనస్సంకటం గా వుంది.

నూరకవి—సభ్యుల! లొందరసాటు మావదు.
వారికి పాహిత్యక్షానం తియ్యవయ్యే—నా పద్యంలోని
ఈ రాజులు రాజులా? అనేది సస్యంబో చెప్పబడ్డ
రాజులని తెలియజేస్తున్నదో, ఎదుటకున్నవారిని తెలుపు
కుందో ఎరిగినవారైతే అదిగి తెలుసుకోవచ్చు! స్వతః
కవిరండీగులైన సభ్యాగ్రంథులున్నార! వారి ఆస్థాన
కవులు లక్ష్మణకవిగా రున్నారు. వారి నడకగచ్చు.

లిమ్యు—సభ్యులు! నేడైంది నూరకవిగారు చెప్పే
రసదానికి బిలులేదు. దేంతలనిసిరించే వా రల్లా
చెప్పారు.

లక్ష్మణ—మా ప్రభువుల అభి ప్రాయము నాదిన్నీ.
అంతికంటే ఎక్కువ చెప్పడం అవసరం.

లిమ్యు—నిజంగా విజయనగరప్రభువుల ఆస్థానా
నికి నూరకవింగ్రులు ఒక మణిదీకం!

విజయ—కవిసాగ్రహ! నూరకవిపంజ్రా!
నిండుపథలో నామర్యాదము నిలబెట్టవచ్చు కామండా,
నాభుంతను బల్లగించిన మీకు ఇదే అనేకంగా ధన్య
వాదాలు.

నూరకవి—ప్రభువులు ఆలా సెల వివ్వమాదను.
నేను ప్రభువుల భృగ్యుణ్ణి. నాధర్యం నేను నెరవేర్చక
పోతే ఆత్మద్రోహం చేసినట్లువుందని, చవవులేక
యీడ్చి వచ్చాను. ప్రభువుల వాత్సల్యానికి ఎంతో
ధన్యతయినాను.

(నివక్రమణం.)

అయిదవ రంగం

[దర్బారు: ప్రతేకం: విజయనగరప్రభువు,
దివాను సీతారామరాజు, నూరకవి, లొందరు సభ్యులు.]

విజయ—కవిగారూ! మీరు పెద్దాపురంలో చెప్పిన పద్యము అక్షరలక్షలు విలంబిగలది. అది మీ కవిత్వానికి, నాకీర్తికి గీటురాయి అయింది. తక్కిన రాజులకు రలవంపులు చెప్పినది. మీరు చూపిన యీ గౌరవానికి నేను యాదర్శవరము ఋణపడితిన్నాను.

సూరకవి—ప్రభువులు ఆలా నెల విరవకూడదు. ప్రభువుల అనుగ్రహం వుండబట్టే ఆలా జరిగింది. నిజం గా-ఆసభలోని రాజులందరూ ఉడుక్కోవాలనే ఆలా పద్యం చెప్పినాను. లేనిపోని తగాదాలు ఎందుకని, అభిప్రాయాన్ని మాన్పి చెప్పినాను.

విజయ—ఏమో! అలాగా!

సూరకవి—దిత్తమంది. 'ఈరాజులు రాజులూ?' అంటే ధరాతలంలోని రాజులు రాజులు కారని భావం. పద్యంలోని రాజులంతా దేవతలేగదూ! వాళ్లకే దిక్కు లేకపోలే, భూమిపైకిన్న మానవజాతుల లెక్క రేమిటి అని నా అభిప్రాయం. కాని ఈ అభిప్రాయాలు అందరికీ అర్థంకావు ప్రభూ!

సీత—ఏదో, ఎందుకొకటి మామూలుకది అనుకున్నానుగాని, మన సూరకవిగారి ఇంత గొప్ప వారనీ, ఇంతదైర్య, పాపాపాలు కలవారనీ ఎప్పుడూ అడకోలేదు. కవిగారూ! నాకిప్పుడు తుమించండి!

విజయ—నేను ఆనాడే మనస్సుగా సంగల్పించుకున్నాను, కవిగారికి వ్యర్థాభిషేకం చేయించాలని. ఈదినం సభలో ప్రధానవిషయం అదే!

సూర—సత్యజ్ఞి! సత్యజ్ఞి!

(కనకాభిషేకం జరుగును. మంగళతూర్య నాదాలు చెలరేగును.)

విజయ—కవిసార్వభౌమా! మీకు బంగారు మొహరాలతో స్నానం జరిగింది. ఈ ధనమంతా తీసుకొని, తాము స్వేచ్ఛగా కృత్యం చేసికోవచ్చు.

సూర—నాదొక దిన్ని మనని, ప్రభువుల! నాకు ఎలాగో ఒకలాగు దినం గడిచిపోతున్నది. దాన్ని గూర్చి నాకు ఎప్పుడూ ఏదీలేదు. మరెన్ని—ఇంతదాకా ప్రభువుల అనుగ్రహంవల్ల స్నానం చేసిన నీర్లు తాగవలసినంత అవసరం కలగలేదు. తుమించాలి, ప్రభువులు!

విజయ—(ముక్కుమోదవలేదుకు!) ఏంబట్టా, ఏమి నిర్లక్ష్యం! నిజంగా మీరు కవిత్వపాత్రాభ్యాసకి సార్వభౌమలేండి! వాడే పారపాటు, ఈధనం తీసికోమని చెప్పడం! నాకప్పుడు తుమించాలి. ఈ ధనాన్ని సమానమైన కష్టాన్ని తమ బసకు పంపిస్తాను. స్వీకరించాలి.

మంగళాష్టకము

శ్రీ వేంకట పార్వతీశ్వర కవులు -

మెచ్చి మెచ్చని విద్వైల
వచ్చిరానట్టి ముద్దవచ్చు నుడులకే
యిచ్చయెఱిగి మావలసిన
విచ్చి మముం గన్నతల్లి! యేలితి నాఁడే.

పలుకే నీ పుట్టిల్లెట!
పలుకే నినుఁ గన్న బ్రహ్మపట్టణమట, నీ
పలుకే నృప్తికిఁ దలఁపట!
పలుకుఁబడుల తల్లి మమ్ముఁ బాలింపవఁట!

తలఁపుల పలుకుఁదనమునను,
తలఁపుల కన్నుల వెలుంగు తల్లితనమునన్
తలఁపుల పెరిమఁదనమునను,
తలఁపుల పాలిచ్చి మమ్ముఁ దనిపితి తల్లి!

తొలిపలుకుల, మలిపలుకుల
నెలపలుకుల నపుడు, నిపుడు నేముతలఁపఁగాఁ
గలకల నవ్వెడు ప్రియమునఁ
బలుకుఁబడికిఁదలఁపుఁబడియె ప్రాణమటమ్మా.

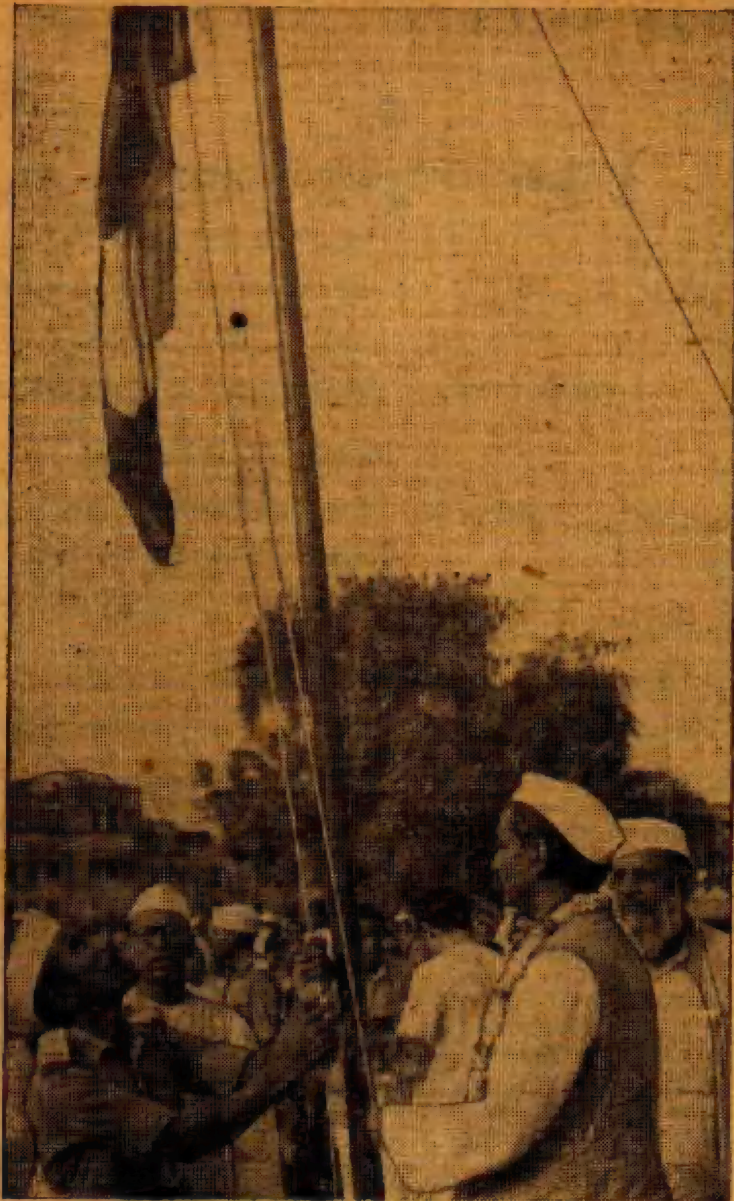
'ఉంగా ఉంగా' యను మా
యంగుటికే పాలచంటి నందించితొ వా
గంగన! నీకృప మాకున్
మంగళనంగీత కావ్యమాలిక లొడవెన్.

కొమ్మని నీ పదతీర్థము
లిమ్మిఁకఁ, బరమార్థగతుల నిమ్మిఁకఁ జాలున్
తమ్ముల కిచ్చే దుగ్ధము
లిమ్మని పీడింతు మమ్మ యెడబిడ్డలమై.

తడఁబడని కడిదిపదముల
వడిలోఁ బ్రహ్మంబె నీకు నశ్యంబనఁగా
తడఁబడు పదముల జీవులఁ
బడకుండఁగఁ బట్టు లుంతపాటిది తల్లి!

నిరతబ్రహ్మోపాసన
పరులంతర్ముఖులుగాంచి ప్రముఖతఁబొగడన్
దెరవెనుక భామవలె వా
తెఱవెనుకనె యుండి రక్తిదేఁ నాడఁగదే!

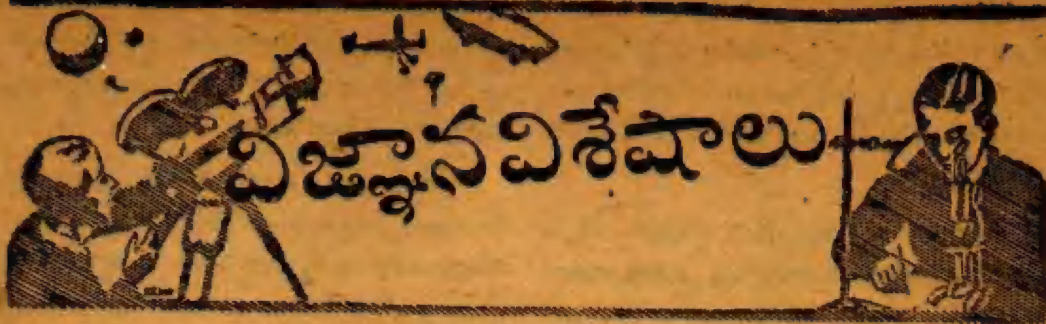

ప్రధాన నగరిలో పతాకారోహణ

స్వయంశ్రీవాహాత్మక సందర్శనకు ముగిసిన తర్వాత రాజ్యాంగ పరిషత్తు సభాపతి
డాక్టర్ రాజేంద్రప్రసాద్ గారు పతాకారోహణోత్సవం చేతున్న దృశ్యము.

అ దృశ్య కిరణములు

వావినుకులు పడినపుడు మన కవుడవుడు కంటి కింపకు ఇంద్రధనుస్సు కనిపించుచుండును ఇది సామాన్యముగా పై ఎఱుపు, బాన ఊదారంగులు కలిగియుండును. ఇల్లరి సూర్యకిరణము కర్షించువుచే ఏడురంగులుగా విచ్చిన్నముగావింపబడుటచేత ఈ ఇంద్ర ధను స్పృశుచున్నది. ఈ ఏడురంగుల కిరణములు సూర్యుని వెలుతురుగా నర్పితమయ్యె యున్నది. సూర్యకిరణము లొక చిన్న రంగ్రమునుండ ఒక చీకటి గదిలో అమృతబడిన పట్టము (Prism)పై బడువట్టు చేసిన ఎదుటిగోడపై న ఏడురంగుల స్పష్టముగా చూడ వచ్చును. ఎఱుపు, లేక శోణోద్గము, దానిక్రిందనే వారింజ, పసుపుపచ్చ, ఆకుపచ్చ, నీలము, నీలి (Indigo), అన్నింటికన్న కడపట ఊదా, లేక నీల లోహితము అను రంగులను క్రమముగా చూడవచ్చును. ఇట్టి చిత్రకటమునే వర్ణ కట (Spectrum) మని చెప్పె దరు. ఇంద్రధనుస్సు సూర్యుని కిరణముల ప్రకృతి నిర్మిత ముచోవర్ణ పటము. మనకు కనబడు వెలుతురు ఈ ఏడు రంగుల కిరణములకల్ల ఏర్పడినదే. ఈ వెలుతురే మానవ జీవనాధారము. ఈ వెలుతురుకిరణము లేరంగునయినా నరే, మన దేహముపై బడినపుడు బానియగా నుండును. అప్పుడే ఉదయగిరి విడచినప్పు చాలసూర్యుని కిరణ ములు మన నిమిగిలిన కేంద్రములపై బడుచున్న పుడు కలుగు ఆనందము కర్ణనాతీతము.

కర్ణకటములో ఎఱుపురంగుతో కనబడు కిరణ ములు చాలపొడవయిన ఆలలరూపములో వ్యాపిం చును. సూర్యుడు ఉదయ ప్రతియకాలములందు, ఓట్ట

ముగా మంచుకురియు రోజున ఎఱుపురంగుగా నగుపించుట ఆందుకే. ఈ ఎఱుపువాటికన్న కొంచెము పొడవు ఆలలు గల కిరణములు వయనాతీతములు. వీటికి అవిశోణ కిరణము (Infra-red rays) అని పేరు. ఇవి మనకు చూడ లేకున్నను, వాటి పుష్ప మన మనుభవించగలము. సూర్యుని వేడివి తెలియుట దేహముపై ఈ కిరణపుంజ ములు పడుటచేతనే! ప్రజ్వలించు అన్నలన్నిటినుండి అవిశోణాకిరణములు పుట్టి ప్రసరించునుగావున వీటికి 'ఉష్ణకిరణము' అని వాసుంతురము. వీటి ఉనికి ఉష్ణ మాపకముతో తెలిసికొనవచ్చును.

అవిశోణకిరణము లెంతటి దట్టమయిన మంచు లోన, ధూళిలోనుగూడ చూచుకొనిపోగలవు. ఈ గుణమువల్ల నివి ఫోటోగ్రఫీలో విరివిగా నుపయోగింప బడుచున్నవి. ఈ కిరణములవ్యాధి ఇగవై, మున్నె మైళ్ల దూరములో నుండు ప్రదేశముల ఫోటోలగూడ తీయుట నేకు సులభసాధ్య మయినది. అంతేగాదు, చీకటిలోగూడ ఫోటోలతీయవచ్చునట! టెలిగ్రాఫ్ ఎన్నో వేల మైళ్లదూరములో నుండు నక్షత్రముల ఉష్ణోగ్రతలు తెలిసికొనినవి.

అవిశోణకిరణములతో తీసికొనిన ఫోటోలవలన వైద్యములో కొన్ని రోగలక్షణములు క్రొత్తగా తెలి సికొనినవట. మనము అవిశోణకిరణములను చూడగలిగి నపుడు వస్తువు లేనిదముగా కనబడునో చూపునదే అవి శోణకిరణములతో తీసిన ఫోటో. దానిలో పచ్చనిచెట్లు తెల్లగా నగుపడును. కొన్ని కిరణములు మన కదృక్కులు లంగా నుండుట ప్రకృతి వైచిత్ర్యమే. మనకు ఎప్పు-

కిరణముల (X-rays) దృష్టి యందున ఎక్స్-కిరణముల ఘోటాలలో నున్నట్లు మన మెరికిరణముల ప్రకరణములనై కాన్పించెడివారము! అప్పుడు గాఢ నీలమువలె నల్ల గా నగుచుండెడిది!

నల్లవలయులో ఎఱుపునుండి క్రిందుగా వచ్చిన, కనపడునెలమరుగూ కురుచుపలపాడపు (Short-wave-length) గల నీలలోహితకిరణములు చూడవచ్చును. ఖటికర్పాక కురుచుపలపాడపు గల కిరణములు మనకు కానరావు. ఖటిక అతినీలలోహితకిరణము (Ultra-violet Rays) లని పేరు.

బియ్యంబొలిది పూతివాకము (Antiseptic) లుపయోగించినను చావనన్ని లక్షల నూత్నజీవులు, ఒక రోజు బాగుగా ఎండగా దినమెంటానీ నామరూపములు లేకుండ నశించును. దేహమున కెల్ల రోగముల నిరోధించు కల్ప నియ్యుట కొక ఆకరపన్నానము (Sun-bath) చాలు! ఆకరపన్నానమువలన దేహముందలి నాడీయండలము బలిష్ఠమగును. కిరణములో నొక మారణోత్పాదముదయించును. నూర్యుడు సర్వవ్యాధినివాళికు ధనుటకు కారణము నూర్యురక్తిలో అతినీలలోహితకిరణము లుండుటయే. ఈ కిరణములు 'ఆరోగ్యకిరణములు' అని పిలువబడుచున్నవి. ఇవి దేహముపై బడివుడు చర్మపు క్రిందిభాగమున నున్న ఎర్గోస్టెరాల్ (Ergosterol) అను పదార్థము 'డి' విటమినుగా మారును. అవశ్యపదార్థములపై గూడ ఈ కిరణములు పడినపుడు వాటిలోగూడ 'డి' విటమిను ఉత్పన్నము గావించబడుచున్నది. 'డి' విటమిను పిల్లల ఎముకలు, ధంతముల నరున క్రమముగా కృద్ధిచెందుట కత్యంతసరమని మనకు తెలియని విషయము గాదు. ఇది పిల్లలలో రికెల్చువ్యాధి, వంగరకాడ్లు, నూని, రక్తహీనత (Anemia) మొదలగు చెడువ్యాధులకు నిర్మూలించును—రానివ్యక్తమేయును. పెద్దలలో గూడ నిది కల్పవారము, మధుమేహరోగము మొదలగు వాటిని రూపుమాపును.

అతినీలలోహితకిరణములు దేహమున విటమిను 'డి' ఉత్పన్నముచేయుగలగుటేగాక రక్తమున కుత్తేజకరముగా పనిచేయును. రక్తము ఖటికలన క్షయ

మున్నగు వ్యాధిక్రిముల నిరోధించగల కల్పి పొందును. అతినీలలోహిత కిరణములలో చిత్తవైద్యకాస్త్రములో నొక ముఖ్యభాగము.

వైద్యములో అతినీలలోహితకిరణముల ఉపయోగములు, చర్మముపై వాటిప్రభావమువొడగే ఆధారపడియుండలేదు. అన్ని పదార్థములు వాటిపై చీకటి యందు అతినీలలోహితకిరణములు పడినపుడు వాటికే ప్రత్యేకమైన రంగుతో ప్రకాశము నొందును. ఈ ప్రకాశమునకు 'ప్లవకాంతి' (Fluorescence) అని పేరు. వెన్న, నేయి, నూనె మొదలగునవి ప్లవకాంతి నొందగలవు. అందుచే నీటిలో కల్పి యయినపుడు ప్లవకాంతి మారును. అందుచే కల్పియైనదా, లేదా యని అతినీలలోహితదీపము (Ultra-violet-ray lamp)తో వెంటనే కనిపెట్టవచ్చును. సామాన్యదృష్టికి నూత్న దర్శిని (Microscope) క్రిందకు ఆరోగ్యమైన రక్తపు రస (Serum) కు, రోగినీటికీ భేదము తెలియదు. కాని అతినీలలోహితకిరణములు పడినపుడు వేర్వేరు రక్తముల రసక వేర్వేరు ప్లవకాంతి నొందును. ఈవాడు వైద్యుడు కొన్ని రక్తపుచుక్కలు పరీక్షగావించి రోగము నిర్ణయించగలడు.

ఈకిరణములు బహుకురుచుపలపాడపు (Wave-length) గలవగుటచేత అతినూత్నములయిన పదార్థములు నూత్నదర్శినివ్యాసా సృష్ట్యముగా గోచరించునట్లు చేయుచున్నవి. ఖటికలన నూత్నదర్శినివ్యాసా ఇతర కదృశ్యములుగా నున్న నీలకొలిది నూత్నములు చూడగలగుచున్నాము.

నీటితో విషములు ఎంత స్వల్పముగా నున్నను గుర్తించవచ్చును. ఒక్కొక్కటిరా దానికే ప్రత్యేకముయిన ప్లవకాంతితో ప్రకాశించును. ఘోర్లరీసేరములలో పక్షేదారుకు అతినీలలోహితకిరణము కెంతయో సూచకరించును. అవరాధపరిశోధనయందు నీ కిరణములు ముఖ్యపాత్ర వహించుచున్నవి.

ఇతర దేహములలో ఈ కిరణముల దీపము నిత్యజీవితములో వాడబడుచున్నది. చాకలి ప్లవకాంతి నియ్యరంగులని సిరాతో బట్టలకు గుర్తుచేయును. పగల ఈ

గురులు బట్టలపై కనబడవు గావున బట్టలు మరక లేక వ్యవస్థాపన సులభము. చాకలి పీకటిలో అతివల లోహీకీరణముల దీపముతో బట్టలు గుర్తించుకొనగలడు. ఇవి ఒక ఉదాహరణము మాత్రమే.

అతివలలోహీకీరణములకన్న తీక్ష్ణమయినవి, కరుచలలపొడవుగలవి ఎక్స్-కిరణములు (X-rays). జెటిని కనిపెట్టిన మహావీర్యుడు రాంట్ జెఫ్. ఎక్స్-కిరణములు వైద్యములోనే రోగనిర్ణయమున కధికముగా వాడబడుచున్నవి. ఎక్స్-కిరణములు దేహముపై ప్రసరింపజేసి తెల్లని దేహాయంత్ర మేవిధముగా పనిచేయునో, హృదయము ఏ విధముగా పనిచేయునో, రక్త మేవిధముగా ప్రవహించునో ప్రత్యక్షముగా చూడవగును. ఎముకలు విరిగినపుడు, దేహములో పరాయివస్తువులు చేరుకొన్నపుడు, దేహము హృద్రోగములచే, వాడీ రోగములచే, క్షయ మొదలగు వ్యాధులచే బాధపడుచున్నపుడు, ఎక్స్-కిరణముల ఫోటో రోగనిర్ణయమునకు, చికిత్సకు ఎంతయో దోహద మొనర్చును.

ఇవి ఏవిధముగా దేహముగాని ఎముకలు చూపెట్టునో అట్లే ఒక ఉక్కుముక్కలో భాగములు, తాళము వేయబడిన పెట్టెలోని వస్తువు చూపగలవు. వైలు చూచుటకు కచ్చువారు నిషేధింపబడిన ఆయుధములు దాచుకొని లోనికి పోవుట ఎక్స్-కిరణములతో వెంటనే కనుగొనవచ్చును. మొక్కలు పెరుగునపుడే వాటిలో దోషము లేవైన ఉండిన కనిపెట్టి ఇంటనే సరిదిద్దవచ్చును.

ఇవి అతితీక్షణ గలవిగాని వీనమునుండ నిలిచావులాని పోలేవు. ఇవిగూడ కొన్ని పదార్థములలో స్వతంత్రముగా గలిగించును. ఇవి అధికముగా స్వతంత్రముగా జొందింపజేయు చేరియంప్లాటిన్ సయినైడు, కార్బియం టంగ్స్టేటు అను రెండుపదార్థముల ఎక్స్-కిరణముల ఫోటోగ్రఫీలో వాడబడుచున్నవి.

ఎక్స్-కిరణములే లేకుండినయెడల భౌతికశాస్త్రములో ఈ వాటికి పదార్థవ్యూహము వికసమయ్యెడికాదు. పరమాణువ్యూహము, స్ఫటికముల అంతర్యామి (Crystal structure) ఎక్స్-కిరణములవల్ల వి

వీకరింపబడినది. పదార్థగుంజయు బహుళ స్ఫటికాకృతి గలిగియుండునని శాస్త్రజ్ఞుల భావన. విలవనగా- ఎక్స్-కిరణములకల్ల రబ్బరు, పట్టు మొదలగునవన్నియు స్ఫటిక నిర్మితము లయినవే యని తెలియుచున్నది.

ఎక్స్-కిరణములతో పరిశీలించినపుడు ప్రతిభానుభవ ప్రత్యేకరూపముతో పగులించును. ఈ కిరణములతో పరిశోధన భానుశోధనవిద్య (Metallurgy) నెంతయో అభివృద్ధి! కొనివచ్చినది. ఒక లోహము తయారగుచున్నపుడు, పోతపోయినపుడు, అచ్చులు చేయునపుడు వివిధసమయములలో లోహపు అంతర్యామి ఏయే మార్పులపొందునో ప్రత్యక్షముగా చూడవచ్చును. క్రజముల వ్యూహము ఎక్స్-కిరణములవలననే వికసమయినది. అందుచే ఒక క్రజముయొక్క ఎక్స్-కిరణముల ఫోటో తీసి అది ఎటువంటిదో, దాని విలువ యెంతో నిర్ణయింపవగును.

ఎక్స్-కిరణములు కిరణముపై బడినపుడు అది కణజాలములను (Tissues) నాశముగాచించును. అందుచే అపాయకరమగు రేలులు గలుగును. (కవిధముగానే ఎక్కువవేపు దేహముపై అతివలలోహీకీరణములు పడినపుడు చాల తలనొప్పి, జ్వరము కలుగును.) ఎక్స్-కిరణములఫోటో రీయునపుడు, వాటితో పరిశోధన ఫల్యనపుడు వైద్యులు అపాయము కలుగకుండ సీసముతో చేసిన కవచములు ధరింపదరు. కణజాలములను రేలువేయు గుణము కలిగియుండుటచేతనే ఎక్స్-కిరణములు తామర, గడ్డి మున్నగు భయంకరచర్యవ్యాధులను నిర్మూలముగాచింపగలవు. ఈ కిరణములు మీద పడినవెంటనే గ్రీవి టెటాడులు నశించును. కిరణముపై ఎక్స్-కిరణములు చాలరేలు పడుచుండిన కంభ్యాకృతము గలుగునట్టి!

చిత్తకములు, గడ్డలు (Bulbs) ఎక్స్-కిరణముల ఆవరణములో కొంతకాల ముంచిన వాటి వ్యభావమేమారి, క్రొత్తరకపు మొక్కలు వాటినుండి పుట్టును. లేకున్న వాటిలో ప్రాణమే నశించును. రాని ప్రకృతిలో లేని ఎన్నో క్రొత్తవృక్షములను ఈ కిరణముల వల్ల సృష్టించవచ్చును. ద్రాక్షపండ్ల విత్తులు ఎక్స్-కిరణముల వైరీకృతమనవి పాల్పడినరక్తాకర వాటిమొక్కలు విశేషమనగా విడువారములలోనే మొగ్గులురాయట

౨౯౦

మొదలిడిన కల! పాగాను మొక్కలు కొన్ని పడునై దళుగుల ఎత్తున కదిగినవల! ఈ విజ్ఞానరంగములో నింక పెన్ని వింతలు చూడవలసినో!

ఎక్స్‌కీరణములకన్న తీక్ష్ణముగా చూరబడు కిక్తి గల కిరణము లున్నవని, అవి అనంతవిశ్వమునుండి మన భూమిపై పడుచున్నవని తెలియుచున్నది. ఈ కిరణము లింతవరకు కనిపెట్టబడిన కిరణము లన్నింటికన్న అతి పురుగుతలపాడవు గలవి. బహుతీక్ష్ణత గలవి. వీటికి 'విశ్వకిరణములు' (Cosmic rays) అని పేరు.

విశ్వకిరణము లెన్నోలక్షల వోల్ట్లు (V lts) ల కిక్తి గలవి. ఒక విశ్వకిరణమున కున్న కిక్తిని పేడు పరమాణువిచ్ఛిన్నముగావించిన యంత్రముతోగూడ మన వుడు ఉత్పన్నముచేయలేడు. ఈ కిరణములు భూమియందు కల, పడుద్రువు అడుగుభాగములో పర్యవ్రత వ్యాపించి యున్నవి. విశ్వకిరణములు లేని చోటు లేదు. "ఇందు గల వండు లేవని పండితము కలగు—ఎందుకు చెప్పబడిన నందందే కలవు" అని వీటినిగూర్చి చెప్పవచ్చును. ఇవి నిరంతరము పరమాణువులక, పదార్థమును విచ్ఛిన్నముగావించుచున్నవి. వీటి ప్రభావము, తీక్ష్ణత విజ్ఞానపరికరములతో కొలవవచ్చును. ఎత్తునకు పోవు కొలది వీటి తీక్ష్ణత మెండును.

ఇవి గగనములో నక్షత్రబిణి (Milky way) నుండి వచ్చునని కొందరు చెప్పెదరు. కొందరు ఇవి ప్రకృతిలో పదార్థపు తుట్టుకనుగురించి, ప్రకృతి రహస్యమునుగురించి తెలుపగలవని ఊహించుచున్నారు.

విశ్వకిరణము లెట్టివి! వాటి ధర్మము లేవి! అను ప్రశ్నలపై పేరు వైజ్ఞానికప్రపంచములో తీవ్ర చర్చలు సాగుచున్నవి. విశ్వకిరణములు ఎక్స్‌కీరణముల వంటివే ననియు, ఇవి పరమాణువు జననమొందినపుడు

విడుదలయగు కిక్తిని పహించుచున్నవనియు విశ్లేష మహోయుని సిద్ధాంతము. పదార్థము విచ్ఛిన్నముయ నపుడు గూడ ఇవి జననమొందుచున్నవనియు, వీటివలన విశ్వము (Universe) ఉన్నాభిన్నముగా చేయబడు చున్నదనియు జీవిగోం ఊహా నక్షత్రములచే త్యక్తింపబడి వాటినుండి భూమిపై పడుచున్న విశ్వత్పరమాణు రజమే ఈ విశ్వకిరణములని మరికొందరి ఊహ.

వీటి ఎట్లున్నను విశ్వకిరణములు జీవరహస్యమును తెలుపునని జీవశాస్త్రజ్ఞుల అభిప్రాయము. విశ్వకిరణములు జీవమున జీవకోశములకు (Cells) నిరంతరము నాశముగావించుటచేతనే మనరితవము ప్రాణులకు ప్రాప్తించునట! విశ్వకిరణముల అత్యున్నతములయిన గుణము లెందరో శాస్త్రజ్ఞుల నాకర్షించినవి. వారి పరిశోధనఫలిత మేమిటనో!

ఈ అదృశ్యకిరణములనుగూర్చి పేరు తెలిసిన దానికన్న ఎంతో తెలిసికొనవలసియున్నది. వెలుగుకు తరంగస్వరూపము గలదనియు, వెలుగుకుగూడ విద్యుత్తుచుంబనియతరంగముల (Electro - magnetic waves) ఒక అకతారమేననియు వీటి శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు.

ఈ అదృశ్యకిరణతరంగములే జీవము (Life) న కారధారమైయుండినవవును. ఈ కిరణములను గూర్చిన విజ్ఞానము, వీటి ఉపయోగము అభివృద్ధి నొందుకొలది వైద్యమే తాదమా రును. మనవ్యాస్త్రాముల తలంపులు గూడ కొన్ని అదృశ్యకిరణతరంగములే యని ఊహించుచున్నారు. ఇకమీద క్షిప్రావాక్యములకలె యోచనా గ్రాహకములు (Thought - recorders) రాగల మానవ లున్నవి.

డి. వి. రామచంద్రన్

= శ్రీ మామిడిపూడి వెంకటరంగయ్య =

ఈ భూవర్షదీపిణి ప్రపంచంలో కాంతి బదులు సంక్షోభం పెరుగుతున్నది. ఈ సంక్షోభం ఆర్థికరంగంలోనూ, రాజకీయరంగంలోనూ కనపించుచున్నది. ఆర్థికసంక్షోభం “దాలర్ కాటకం” అనే రూపం ధరించింది. రాజకీయసంక్షోభం ఆధికార వ్యతిరేకతగా భావన ఏర్పడ్డ యుద్ధరూపాన్ని ధరించింది.

దాలర్ కాటకం

అమెరికాదేశంలోయొక్క చెలామణీద్రవ్యానికి దాలర్ అని పేరు. మనదేశంలో “రూపాయ” ఎట్టిదో అమెరికాలో “దాలర్” అట్టిదే. అమెరికాదేశంలోని వస్తువులను ఇతరదేశాలవారు కొనుగోలు చేయగోరిన యెడల దాలర్లను ఇచ్చి కొనవలసి యుంటుంది. ఇందులో విపరీతం ఏమీ లేదు. మన దేశంలోని వస్తువులను ఇతరదేశాలవారు కొనుగోలుచేయుచు మనకు వారు రూపాయలు ఇయ్యవలసియుండవచ్చును! అయితే రూపాయలకాటకం సంభవించిందని ఎవరూ ప్రస్తుతం అనుకోవడం లేదు. ఏదేకాని ఇల్లినా అచ్చటి ఆర్థిక చిక్కులన్నిటికీ దాలర్ల కాటకమే కారణమని చెప్పడం మామూలైపోయింది. ఇట్టి కాటకం సంభవించడంచేతనే అగ్లటెలలో ఇంగ్లండునందు, ఫ్రాన్సునందు, ఇండియానందు, ఇతరదేశాలన్నిటినుండును ఆర్థికవిషయాలలో ప్రభుత్వంవారు అనేకమాన్యులు చేయవలసివచ్చింది. దాలర్ల కాటకం అంటే ఏమిటో, దాలర్లయందు అన్నిదేశాలవారికీ ప్రస్తుతం ఇంతటి వ్యామోహం కలగడానికి కారణం ఏమిటో, ఆర్థికంగా ప్రపంచం ప్రస్తుతం అనుభవిస్తున్న కష్టాలను, ఈ కొట ఇంకే కానందా అ దేశంలో ఆర్థికపరిస్థితులు మరెవరే

కాని సంబంధం ఏమిటో మనం తెలుసుకొనవలసి ఉన్నది.

యుద్ధస్థలిరం

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ మూలాన అమెరికా, యూరపు, ఆఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియాఖండాలన్నిటిలో విపరీతమైన ఆర్థికపరిస్థితులు ఏర్పడ్డవి. అనేకదేశాలలో ఎక్కడిలేని జననప్రపం సంభవించింది. కష్టపడి పనిచేయ లేని విశాలాంశు రెండవో ఏర్పడ్డారు. కాంచులు మొదలగువాటిమూలమున వ్యవసాయయోగ్యమును చాలా మాలు, గమలు, కర్మాగారాలు, యంత్రములు, రోడ్లు, రైల్వలు, స్త్రీమన్ను, ఇందు,—అన్నీ వాణిజ్య-యంత్రమునవి. పశునప్రపం ఎంతో కలిగింది. ఇంతటి విపరీతం సంభవించుటచేత అమెరికా-యూరపుఖండాలలోని దేశాలలో ప్రజలకు కావలసిన పదార్థముల ఉత్పత్తి ఎంతో తగ్గిపోయెను. తినుటకు కింది, కట్టుకొనుటకు బట్ట, తలదాచుకొనుటకు ఇల్లు—ఇవికూడ అనేకదేశాలలో కొరతకుట లేదు. ముఖంగా కాశ్మీరం చేయడానికి కావలసిన సోగపదార్థాల విషయం ప్రశ్నకంగా చెప్పువలసిందే లేదు. యుద్ధానికేటార్లు ప్రజలకు లభింపజేయవలసిన పదార్థాలలో ముఖ్యమైనది ఇప్పుడు వైద్యశాలలో ఉత్పత్తికగుట లేదని చెప్పటంలో అతియోక్తి ఏమీ లేదు.

అమెరికా విశ్వర్యం

కాని అమెరికాలోమాత్రం రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంమూలంగా ఇట్టి విపరీతం ఏమీ సంభవించలేదు.

యొక్క బద్ధుని, యాదవరంగాని! చాలామారేగా ఆ దేశం
 ఉండినచేతను, మిశ్రమండలివారి! కావలసిన సామ
 గ్రిలో చాలభాగమును ఆ దేశంలోనివారు తయారు
 చేయుటకు ఎక్కువ అవకాశాలు ఉండినందునను,
 వారు వారి కర్మసాయాన్ని, పరిశ్రమలను, రవాణా
 సౌకర్యాలను, నాకలను, విమానాలను—అన్నిటిని ఆపరి
 మితముగా వృద్ధిచేసుకొనగలవారైరి. యాదవులు ముగియు
 వచ్చుటికి ఆర్థికముగా వారి దేశము పూర్వముకంటె
 అతీతరెట్లు ఎక్కువగ సమప్రదానములను ఉత్పత్తి
 చేయగలదయ్యెను.

ప్రస్తుతము ఇతరదేశములకు కావలసిన ఆహార
 వదార్థాలు, బట్టలు, ఉప్పు, యంత్రములు, తదితరవస్తు
 వులు అమెరికాకుండు ఎక్కువగా తయారుచు
 న్నువి. వాటిలో తమకు కావలసిన భాగమును వారు
 ఉంచుకొని, శేషమును ఇతరదేశములవారి! విక్రయం
 చేయుటకు సంసిద్ధులుగా ఉన్నారు. కాని వారివద్దకుండి
 ఇతరదేశములవారి ఏటిని కొనుటకు పోవవేది! అను
 విషయముననే చాలర్లకరిపు సంధించుచున్నది.
 దుకాణములో వస్తువొకదై మనకు కావలసిన సామా
 నములనునప్పుడు, ముందర్ని రూపాయలు ఉన్నగాని
 వాటిని కొనుటకు నీలు ఉడుగదా? అదేవిధముగ అమె
 రికాదేశము ప్రస్తుతమున ప్రపంచమునకంతకు ఒక దుకా
 ణంగా ఉన్నది. వారివద్దకుండి మన మేరైనా సరకులు
 కొందలించుకొనుచు వారి దేశములో వెలములేయును
 చాలర్లను మనము వారికి ఇచ్చునవలెను. ఇతరదేశముల
 వారివద్ద కావలసినన్ని చార్లర్ల లేవవలెను, అమెరి
 కాలో తమసామగ్రి మృద్ధిగ మన్నవృత్తికిని, అవి
 మనకు గాని, ఇతరదేశములవారికిగాని లభించుట
 సాధ్యముకాదుగదా? “అంగల్లో అన్నీ ఉన్నవి.
 అట్లుచి నోట్లో కని ఉన్నది” అన్న సామెత ఈ సంద
 ర్భంలో మనకు జ్ఞాపకంకావలెను.

వెలములేనసంపాదనకు సాధనములు

అమెరికాలో వెలములేయును చాలర్లను సంపా
 దించుటకు రెండేమార్గములు. మన దేశంలో తయారు
 చేయుటకుంటిన్న, అమెరికావారి! కావలసినటు
 రంటిన్న వస్తువులను వారి! విక్రయించుట మొదటి
 మార్గము. వారివద్ద మనకు కావలసిన చాలర్లను అప్పు
 తీసుకొనుట రెండవ మార్గము. దేశంలోని దుకాణా
 లలో మనం రోజూ వస్తుసామగ్రిని కొనునప్పుడు మనం
 చేస్తున్న పని ఇదే. మనం తయారుచేసి వదార్థాలను

అమ్మి, రూపాయలు సంపాదించి, ఆ రూపాయలను
 దుకాణాదారని! ఇచ్చి మనకు కావలసిన వస్తువులను
 వారివద్దకుండి కొంటున్నాం. అది నీలు లేనప్పుడు
 మనం అరువులేరం చేస్తున్నాం; అనగా అతనివద్ద
 అప్పుతీసుకొంటున్నా మన్నమాట. ఎక్కువవస్తువులను
 కొనుటకు ఎక్కువరూపాయలు మనకు కావలసివచ్చెదల
 మనము ఎక్కువవస్తువులను తయారుచేసి ఎక్కువ
 రూపాయలైనా అమ్మగలెను; లేదా, అతనివద్ద
 ఎక్కువ ఋణమొనా చేయగలెను. ఈ రెండు సాధ
 నాలు లేనివలెనలో దుకాణం ఉండేటాదా మనకు
 లభించెను. అట్టి సందర్భంలో మనం మరిరెండు
 ఉపాయాలను అనుసరిస్తాం. మన ఆరసరాలను తగ్గించు
 కొంటాం. కొన్ని వస్తువులను ఉపయోగించిం మన
 కొంటాం. ఇది ఒక ఉపాయం. ఏరైనా దుకాణంలో
 దొరికేవస్తువులను కొన్నిటిని కొనడానికి బదులు మనమే
 తయారుచేసుకొంటాం. కొనుటకు బట్టలు దొరక
 నప్పుడూ, బట్టల ఖరీదు అపరిమితముగా పెరిగిపోయి
 నప్పుడూ, కొందరు సాంతంగా నూలునది! బట్టలు
 చేయించుకొనడం, దుకాణాలలో కూరగాయలు నుల
 భంగా దొంగవస్తువు ఇంటి ఆవరణలో కూరగాయల
 పాదులు పెట్టుకొనడం మనం చూస్తున్నాం.

అమెరికాతో బేరం

ప్రపంచంలో ఇతరదేశాలవారు ప్రస్తుతం అమె
 రికాతో చేయుచుండు బేరంయొక్క లక్షణాన్ని
 ఇట్టివే. అమెరికాలోని వదార్థాలను కొనుటకు కార
 లసిన చాలర్లలో కొంతభాగాన్ని ఇతర దేశములలో
 తయారుచు సామానులను అక్కడికి పంపి, సంపాదించు
 చున్నారు. కాని ఈభాగం చాలా స్వల్పం. రెండవ
 ప్రపంచయుద్ధంకాలాన ఏర్పడ వసరీతులు కార
 ణంగా, ఇతరదేశాలవారు ఎక్కువ సామానులను
 తయారు చేసి అమెరికాకు వంపుటకు నీలులేదు. గనుక
 అమెరికావారు అరువు పద్ధతిచేన వారి సరుకులను
 ఇతరదేశములకు విక్రయించుట అవసరము. చాలర్లు
 ఇతరదేశాలవారి! లభించుటకు ఇది రెండవ మార్గం.
 కాని ఈ మార్గాన్ని అన్నిదేశాల విషయంలో అమె
 రికావారు అనుమించుటకు ఇష్టపడట లేదు. సామా
 నాలు ఎరికంటే వారి! అప్పు ఇచ్చుటకు ఇష్ట
 పడునా? దుకాణాదారుడు ఎరికంటే వారి! అరువు
 ఇచ్చుటకు ఇష్టపడడుగదా? అతడు ఇష్టపడ్డా
 కొందరు అరువులేరం చేయడానికి వెనదియుటకాదా

కష్టం. అతడు స్వ-భాషే గతునిక్తా, కొనువానిపై కఠినమగ్రములను విధించిన మొదల అశేషులు వానివద్ద ఆప్తు తీసుకొనుటకు జంకెదరు. ఇదేవిధంగా ఆమెకావారు కొన్ని దేశాలవారికి ఆప్తు ఇచ్చుటకు ఇష్టపడుట లేదు. రషియా దేశానికి, రషియా వలకుబడిగా ఉండే హంగరీ బల్గేరీయా, రుమీనియా, జెకోస్లావేకియా, పోలెండు మొదలగు దేశాలవారికి ఋణముచ్చుటకు వారంగీకరించరు. సాహుకారివిధానము, అప్పిచ్చుట పుచ్చు కొనట, ధీమతాలుచేయుట మొదలగు ఆచారములు ఆర్యములు, అవ్యాధియులు అని వాదించు కన్యాశ్రమ్యుల అధికారమునకు ఈ దేశములు గొబడియుండి టయే దీనికి కారణము. గనుక ఈ దేశములవారు చాలా కాలమును అభివృద్ధిచరలననడ. అనగా ఆమెకావారు వస్తుసామగ్రిని కొనట మానుకొనవలసినదే. మరికొన్ని దేశములవారు ఆమెకావారు వింపుమర క్తుల కఠినములని వారివద్ద - పుచ్చుపుచ్చుకొనుట కిష్టపడుట లేదు. ఇంగ్లండు మొక్క ప్రభుత్వశక్తి ఇట్టిదే. రెండు సంవత్సరములక్రింద ఇంగ్లీషువారు అశేకకొట్టు చాలాన ఆమెకావారివద్దకుండి ఆప్తుతీసుకొని యుంకిరి. ఆప్తుడు కొన్ని మరకులను ఆమెకావారు వారిపై విధించిరి. ఆ కారణముచేత ఆ ఋణముద్వారా వాలుగు సంవత్సరములకాలము తమకు కాకలన కష్ట సామగ్రిని ఆమెకావద్దకుండి కొనగోలుచేయుచున్న వని తలచిన ఇంగ్లీషువారు రెండుసంవత్సరములు కాక పూర్వమే దానిలో చాలభాగమును ఖర్చుపెట్టరంకించచ్చి నది. ఇట్టి మరకులకు లోబడుటంటే ఋణము చేయకుండుటయే ఉత్తమమని వారిప్పుడు తీర్మానించుకొని, చాలాను సుపాదించుటకు మాగ్నాంతరమును అనుసరించుచున్నారు. సుపాదించిన చాలాను ఆత్మంతావనకములగు పదార్థములను కొనుటకుమాత్రమే వినియోగించుటకును, ఇదివరకు ఆమెకానుండి కొనుచున్నవాటిలో అశేకములను తామే ఉత్పత్తిచేయుటకును, స్వావభరమునకు కావలసిన పదార్థములకంటే విదేశముల కనుమతిచేయవలవాటిని ఎక్కువగా తయారు చేయుటకును తీర్మానించుకొనిరి. ఆదాయమునకు వింపులబద్ధుచేయుటయు, దాని మూలమున అప్పుల పాలగుటయు అనుసరించుచు కాదనుకొనుటయేగాక, ఆదాయమునంతకు ఖర్చుపెట్టక, ఆచారము మొదలైన ఆత్మకరమరకులకుదా వారిప్పుడు తగ్గించుకొనిరి. వంటలు వృద్ధిచేసుకొనుటకు, బొడ్డు, విద్యుచ్చక్తి, ఉక్కు, యంత్రములు మొదలగునవి ఎక్కు

వగ ఉత్పత్తిలగుటకు వారశీకసాధనములను ఉపయోగించుచున్నారు. దేశములోని కార్మికులు అవసరముగ సమ్మెలు చేసుకుండునట్లు ఏర్పాటులు గానించుకొనిరి. కష్టపడి గనులలో పనిచేయువారికి, కఠిన పాఠశాలకు ఆచారాదివిషయములలో ఎక్కువ ఐదు పాఠములను కల్పించిరి. ఉత్పత్తి ఎక్కువచేసుకొనుటయు, ఖర్చును తగ్గించుకొనుటయు, విదేశములనుండి పదార్థములను తక్కువగా కొనుటయు, విదేశములకు ఎక్కువపదార్థములను ఎగుమతిచేయుటయు వారగుపరించుచుండు వార్గములు చాలర కాలమును ప్రతిఘటించుటకు వారు కనిపెట్టిరి ఉపాదములు ప్రకటనీయములు. ఇతరదేశములందుకూడ ఇట్టి పద్ధతుల ననుసరించుటకు ప్రభుత్వమువారు సిద్ధపడి యున్నారు.

జర్మనీ

ప్రపంచములోని ఇతరదేశములలో ఉత్పత్తి యగు వస్తుపావుగి తగ్గిసావుటచేతనే అందరూ ఆమెకావై ఆచారపరివర్తన ననియు, చాలా కాల కమునకు అదిచే కాగనుచుయు, నానినండి తగ్గించుకొనుటకు ఇతరదేశములలో ఎక్కువ వస్తుసామగ్రిని ఉత్పత్తి యుటయే ఉత్తమ సాధనమనియు అన్ని దేశములవారు గ్రహించిరి. ఈకారణముచేత, జర్మనీలో తయారగు పదార్థములను వృద్ధిచేయుటకు ఇంగ్లీషువారు, ఆమెకావారు క్రొత్తపదార్థాలను ఇప్పుడు తయారుచేయుచున్నారు. ప్రపంచయద్ధములకు జర్మనీలు కారణభూతు లనియు, వారి దేశములో ప్యాప్టరీలు ఉండకూడదనియు గత రెండు సంవత్సరములకుండి వీ రనుకొనుచుండిరి. ఇప్పుడు వీరి అభిప్రాయమును మార్చుకొని, జర్మనీలో ఉత్పత్తియగు బొడ్డు ఉక్కు మొదలగువాటిని అశేక రెట్లు ఎక్కువచేయుచు తీర్మానించుకొనిరి పారిశ్రామికముగ జర్మనీదేశమును నెనుకపెట్టుటలన కష్టపడువారు ఆదేశములమాత్రమేగాక, ప్రపంచములోనివారందరను సత్యమును వారిప్పుడు గ్రహించిరి.

జపాను

జపాకవిషయమునకూడ ఇట్టిపార్శ్వ రాగలవని ఆఫ్రికాయలో కొన్నిలోకాలకుండి జరుగుచున్న కామకవెలుప్రతినిధుల సమావేశములోని చర్చలు నూదించుచున్నవి. ఈ చర్చలలో మన ప్రతినిధులు కూడ పాల్గొనియున్నారు. జపానును సంపూర్ణముగ నిరాయుధముగను, స్వైచ్ఛినిసాగముగను చేయవలె నను

మోక్షమును ప్రతినిధులందఱు అంగీకరించిరిగాని, అందు లోని పోక్షములు పునరుద్ధారణచేయుటచే వారి సంకల్పముగ కనుపించుచున్నది. ఇహులలో పక్షిట్టబడ మున్నాగు. పోక్షము లక్షకములలో వారు ఆరిగేరిన వారు. చాక్ష వారు తమూరుచేసిన వస్తుపామగ్నిని యధః పతి పూర్వము ప్రపంచముగాని ఇతరదేశముల వారి అక్కడ మగ కొనఁచుచిరి. ఈ పోక్షములన్నిటి నిఘాతము కలిపిన కారణమువలన ఇండియా, అర్యా మొదలగు దేశములలో కర్ము పామగ్ని ప్రభుత్వము వారక మిచ్చిది. ఇట్టి కొట్టకము కర్ములను ఇహా పోక్షముల పునరుద్ధారణచే తీసిన మార్గము. ఆ పోక్షములవ్యాపారము యధఃపతికములను తమూరుచేయుటచే ఇక్కడ నిమితివారు తరించారని చేయుట యొక్క గాని, అదేశములో పోక్షములే ఉంచబడవని చెప్పట ప్రపంచ చారిత్రములకు హేళు కనును.

యధఃపతిలు చారిత్రకపాత్రులు

ప్రపంచములోని ప్రభుత్వ సంక్షోభమువలన అర్ధకర్మములకై రాజకీయ సమస్యలుగూడ కారణ ములగు నున్నది. అదేశదేశములలో యధఃపతిగను జరుగుచున్నది. వాటిలోని ప్రజలు కులశరీరములకు కాలపక్ష ఆపారకకారణములను ఉత్పత్తిచేయుటకు ఇరులు యధఃపతికర లను నియోగ చేయుచున్నారు. వారిలో పోక్షముల వైద్యములలో కేర ఒకరినొకరు చంపుకొనటయందు కాలము గడుపుచున్నారేగాని వస్తుపామగ్ని ఎక్కువకై ఉత్పత్తి చేయుటకై పాటులడుటలేదు. యధఃపతిలు ఇతరదేశములలోనూ యధఃపతికములు తమూరు చేయుటయందును, వైద్యముల నును కాలముగడుపువారెందో ఉన్నారు. ప్రజల చారిత్రకమున కిది ఒక ప్రజలకారణము. ఇంగ్లండులోని ప్రభుత్వ అర్ధకర్మములలో ఇర్లర్, పార్లెయింట్, క్లెయిన్, లార్డు, సీనియరు మొదలగు ప్రదేశములలో వారు ఉంచుకొన్న వైద్యములే కారణమనియు, ఇందుకై కొట్టకాల ప్రవృత్తి అవసరముగ ఉన్నవయ్యెదనియు, ఈ సమయ ఇంగ్లండుకు వచ్చి కర్మసాయములోను, గనులలోను పని చేసియెడల ఈ ఉన్న కర్మలయేగాక ఆపారకవార్తలలయొక్కయు, బొగ్గు మొదలగు వాటి యొక్కయు ఉత్పత్తి అధిష్ట ప్రజల అవసరముల చక్కగ తీరగలయె అనేమిట మూచించియున్నారు. చాలని కొట్టకమును ప్రతినిధులందు కిది యొక ఉపాయమని ఇంగ్లీషు ప్రభుత్వమువారి విషయ గ్రహించి,

కొన్ని దేశములలో వారిదిగను పెట్టుకొనియుండిన వైద్యములను ఉపసంహరించుకొనఁచున్నారు. మొత్తము విదాన ప్రపంచములోని చారిత్రకములకు చాలంతకు యధఃపతి, యధఃపతి వారులు కారణము లన్న మాటను మనము జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను.

ప్రభుత్వము గ్రీసు, ఇంకోనెవా, ఇండో చీనా, నెలాదేశములలో ఇట్టి యధఃపతిలు జరుగుచున్నది. బిటిలో ఇంకోనెవా, ఇండోచీనాలో ఇగను యధఃపతిలకు పార్లమెంటు సామ్రాజ్యకాంక్షయే కారణములు. ఆ దేశములలోని ప్రజలు స్వాతంత్ర్యమునకై యధఃపతి చేయుచున్నారు. ఇట్టి యధఃపతిలు జరుగకుండుటకును, ప్రపంచములో కాంతిని పోషించుటకును పార్లమెంటు సమితియు, భద్రతాసంఘమును ఏర్పాటు గావించబడినది. ఇండోచీనా యధఃపతి అవీరే మాటల భద్రతాసంఘము తీసిన భర్తము తీసుకొనవలె నని మన ప్రభుత్వముచాచును, అట్టివియు ప్రభుత్వముచాచును గతమునములో మూచించిరి. భద్రతాసంఘము ఇందునిమిత్తమై కొన్ని తీర్మానములు గావించెను. కాని బిటిని లక్ష్యపెట్టక దచ్చి వారు యధఃపతి పోషించుచున్నారు. ఇది విక్రీతి తోచనీయమని విషయము. దీనిమూలమున వాచాదేశములవారి విద్యుంమితిలో గల గౌరవము, ఉత్సాహము తగ్గిపోవు నను మాటను ఆగ్రహాజ్యములవారు గ్రహించుట లేదు.

దక్షిణ ఆఫ్రికా

పార్లమెంటుసమితియందు గౌరవము చూపని దేశములలో దక్షిణఆఫ్రికా ఒకటి. అచటకుండు భారతీయులకు అక్కడి ప్రభుత్వము వారకై చిట్కల పాలు గావించుచున్నారని మన ప్రభుత్వముచాచు గతసంవత్సర సమితి సమావేశములో భిర్యాను చేయగా, అట్టి చిట్కలను తొలగించుటకు దక్షిణఆఫ్రికా ప్రభుత్వముచాచు మన ప్రభుత్వముతో సంప్రదించి తీసిన దానికు తీసుకొనవలసిన దని సమితి పరిగారు తీర్మానించిరి. కాని ఈ విషయమై జూరర్ వ్యూహ (దక్షిణఆఫ్రికా ప్రధానమంత్రి)గా, సునింద ప్రవాహంలో జరిగిన ఉత్తరప్రభుత్వములలో ఇట్టి భర్తము తీసుకొనటకు దక్షిణఆఫ్రికాచాచు సమ్మతించ నట్లు వ్యవహరించునని. ఇంగ్లండ్, ఇటీవల వారు అచ్చటి భారతీయులై మరికొన్ని కర్మధర్మములను మూడ నిధించిరి. సమితిమహానిధి కార్టర్-జులలో మార్గ

యాళ్ళ పట్టామున సమావేశమకానున్నది మన ప్రతి నిధులు అచ్చటికి వెళ్లుచున్నాను. ఈవిషయమై జనరల్ సర్కిల్కు ఏమి సమాధానము చెప్పగలడో చూడవలెను.

భరతఖండము : స్వాతంత్ర్యము

ఆగస్టు ౧౮లో జేమాదంతటను స్వాతంత్ర్య మహోత్సవము జరిగెను. దీటియందు అన్ని వాడుక వారు, మతములవారు, ధనికులు, దీనియు, అన్ని రాజకీయపక్షములవారు ఆసక్తితో ఉత్సాహముతో పాల్గొనిరి. ప్రతి ఉత్సవమందును మన చారిత్రపత్రకమును ప్రతిష్ఠించిరి ఆ పత్రకముయొక్క ప్రాధాన్యమును గురించియు, అందులోని అంతర్భాగమునుగురించియు అందులోని అంతర్భాగమునుగురించియు వాయకులు, వాయకురాండ్రు ఉపయోగించిరి. దసరా, దీపావళి యొక్క రైవ పండుగలకు ఎంతటి వైభవముతో మును చేతు కొనుచుండుమో అంతటా ఎన్ని గెల్లలో అధికమైన వైభవముతో ఈ ఉత్సవము జేయుదంతట జరిగెను. భరతఖండము ఎంతకాల ముందునో అంతకాలము ఏటేట ఆగస్టు ౧౫ లేదీన ఇనుమడించిన వైభవముతో స్వాతంత్ర్యమహోత్సవమును ప్రజ్వలించు జనపగలరని చెప్పదగియున్నది. పరాయి ప్రభుత్వము తొలగటయు, స్వరాజ్యము లభించుటయు—ఇంతకంటే సంతోషించదగిన ఉత్సవము జేయుం దేదీకలను ?

విషాదము

కాని, ఎవగలడు ఈ ఉత్సవమును విచారములే చేయలేదని చెప్పగలసియున్నది. అవాదిగ చక్రవర్తి కేంద్రాని ప్రభాగిగాంచిన భరతఖండ వివాదాదులందు రాజ్యములకి చీలిపోవటకంటే విషాదకరమును సంఘటన మిలేదీ కలదు ! తీసుకొనుకొను వెండిన మహమ్మదీయుల వార్తలము మాలమునను, బ్రిటిష్ వారి కంటకుములము ను, కాంగ్రెసుయొక్కయు, కాంగ్రెసును అనుసరించిన చారిత్రవాదులయు వార్తలములను, హిందూమహాసభ యొందైన రాజకీయ పక్షములవారి నిర్వాణకార్యచింత లేబావుటచేతను జేరి ధనన జరిగినది. కాని ఇంతటితో జేయుదు కాంతిధిధిరం పాత్రమైయుండినయెడల, మన విషాదము, విచారము కొంత తగ్గి యుండెడిది. కాని అట్లు జరుగుటకు బదులు ఈ విరజనములమున జేయులో—ముఖ్యముగ పంజాబునందు—ఆకాంతి ప్రబలి, ఇంత

కరకు మనము కనబట్టియు, దినపట్టియు దీర్ఘము జరిగెను. ఇంతకు ఆచీర్ఘము జరిగెనుగోయున్నది.

పోస్టాన్ రాజ్యములో చేరిన పశ్చిమపంజాబు లోని హిందువులు, శిక్కులు అనుభవించుచుండు సరక కాగలు కల్ల వాతీతములు. ఏపాపము ఎరుగని శిక్కులు, స్త్రీలు తురుషులు ఇట్టి ఘోరముకకు ఎదురు గురి అయిలో ! ఈ చిత్రవలన పాల్పడినలవినచ్చినవారు ఒకరూ ఇద్దరూ కాదు లక్షలకొలది జనము ఈవిధము ప్రాణములు కోల్పోయిరి. మౌనస్థము పొందిన స్త్రీల సంఖ్యకు మిలిరెడుగదా ! కొట్టకొలది విలువ గల ఆస్తులను హిందువులు, శిక్కులు కోల్పోయిరి. జేరిధనన జరిగినతోడనే హిందూమహమ్మదీయ సంఘము పరిష్కారము కాగల దనియు, అనియెడల హిందువులు మహమ్మదీయులు సోదరభావముతో మెలకుచుండు రనియు తీగువాడుకులు చెప్పుచుండిన మాటలన్నియు కల్లలయ్యెను. ఎప్పటినుండియో దాగియున్న వైషమ్యము, మతమధిమానము ఒక పెట్టున ప్రజ్వలించి సమ ప్రభాగకార్యములతోడను, విశ్వరముతోడను కళికలరాచుచున్న గ్రామములను, కట్టణములను, నగరములను, భవనములను భవ్యపటలము గావించెడిది. ఇంకను ఈ అహంతి హృద్ధికాతెరు. రాక్షసులు మారణహోమమును చేయుచునే ఉన్నారు. చక్రలో రాక్షసకృత్యములకు పేరుగాంచిన వాన్నులు, మంగోలులు, తారాముల దీరియెడల ఎందుకూ పనికిరానివారలయన్నారు.

విముక్తి

కాని ఇట్టి ఘోరపరిస్థితులనుండి విముక్తిపొందుట ఏలాట ? అనునిమయమునగుంచి మన ప్రభుత్వమునాగ ప్రస్తుతము ఆలోచించవలసి ఉన్నది. ఆకాశ వివాసములను, బద్ధులను, లారీలను పశ్చిమపంజాబు నకు పంపి వెంటవెంటనే ఆక్రమించి హిందువులను, శిక్కులను తూర్వపంజాబులోనికి తెచ్చుటకప్పు నాగ్గాంతము కనిపించదు. మహమ్మదీయలేకాని, మహమ్మదీయలేకర తెవ్వగ పోస్టాన్ లో పోలగం దెలుట కిచ్చుల కారని తీసువారి నిర్ధారము ఈ నిదాంతము నడచిరి. ది ఈ ఘోరమున్నయు ! జరుగుచున్నది. పోస్టాన్ లోని మహమ్మదీయలేకరలను ఇండియాలోనికి, ఇండియాలోని మహమ్మదీయులను పోస్టాన్ లోనికి పంపుటయే తన ఉద్దేశమని సంకల్పరము క్రిందిది జేవ్నా గారు చెప్పి యుండిరి. ఇదంతయు సాధ్యముకాని పని అనియు,

ఇట్టి మాటలు చెప్పవారు కాట్టివాడగియు మన నాయకులు తన్నా గాని పరిపాలించుచుండిరి. కాని ఇప్పుడు జరుగుచుండు దురంతములమూలమున మన ప్రభుత్వము లోని నాయకులకుడ—తెచ్చూ, పశ్చిం, మొదలగు వారి మాట—ఇట్టి పరితర్జన అవసరముని గ్రహించినట్లు తెలియుచున్నది. తన్నా యొక్క తీవ్రచారిత్రము ఒక విషయమును స్పష్టముచేయుచున్నది. అతడు పట్టిన పట్టమ కదలువాడు కాదు. ఏవిఃమూ వైనా దానిని సాధించేవాడు. పోక్తానము సాధించుచున్నాడు. ఇప్పుడు జరుగుచుండు దురంతములమూలమున పోక్తానములోని మహమ్మదీయతల నందరిని హిందూ స్థానమునాని తిరిపివేయగలవాడగుచున్నాడు. అందులను పోక్తానమునకు రెండవముగ లాభములు లేకుండగలవు అల్ప సంఖ్యాకుల సమస్య అభ్యర్థింపగల మొదటి లాభము వర్తకాధిపతి మూలములను, కర్మకారము మూలములను హిందువులు, కిక్కులు సంపాదించిన ఆస్తులు పోక్తానములోని మహమ్మదీయుల పరమగుట. రెండవ లాభము. అచ్చటనుండు భవిష్యుత్ చాలాకాలము హిందువులు, కిక్కులు అన్న మాటకు మనము మరచ గూడదు. ఈ దురంతములకు ఇదియే ప్రధాన హేతువు. క్రైస్తవుల దృష్టిలో హిందూకిక్కులు ప్రక్షులగునట్టి ఆర్థిక పరిణామములగుచున్నారని.

ప్రభుత్వము లభించుట మూలమున కొత్త సమస్యలు, రాజ్యతల ఏర్పడినవని చెప్పటంలోగల సత్యమిదియే. మహమ్మదీయతలగు అల్ప సంఖ్యాకులను రక్షించుటకు పోక్తాన ప్రభుత్వము ఏర్పడవలసియు ఇండియా ప్రభుత్వము వారు ఇండియాలోని అల్ప సంఖ్యాకులను మహమ్మదీయుల విషయములో ఏవిధముగ ప్రకర్తించవలె ననునదియే ఈ సమస్యలలో గడ్డు సమస్య.

కేంద్ర ప్రభుత్వము

స్వాతంత్ర్యము సిద్ధించిన తర్వాత ఏర్పడ కేంద్ర ప్రభుత్వములో అగ్రము గలిగి కేంద్ర ప్రభుత్వము తాత్కాలిక ప్రభుత్వమునకు (Interim Government) ఉండిన కాంగ్రెసు పక్షము వారును, తదనుకూలముగా నుండిన కాంగ్రెసు ప్రముఖులు చేర్చుకొనబడిరి. అదివరకు ప్రభుత్వమునందుండిన క్రైస్తవగోపాలాచారిగారినివలె ప్రముఖులు ఇంగ్లీషువారు గవర్నరుగ పనిచేయుట జరిగెను. ఈమార్పునకు కారణమేమియో దురూహ్యము.

గొప్ప తెలివి కలయు గలవాడనియు, రాజనీతి ప్రయోగించుటయందు విక్సిలీ చతురుడనియు ప్రఖ్యాతి గాంచిన శ్రీ రాజ గోపాలాచారిని ఎట్టి అధికారము లేని గవర్నరుపడవని అనుభవించనట్లు చేయుటలో రహస్యమేమియో తెలియకున్నది. క్రొత్త ప్రభుత్వములో చేసినవారిలో ముఖ్యులు కెట్టివారను, అంతే ద్వారా గారును పోగొనవలసివారు. వీరు కాంగ్రెసు పక్షమునకు చెందినవారు కాకపోయినను, కొంత కాలము విరోధిలుగనుడినను కాంగ్రెసు నాయకుడగు తెచ్చూ నాయకత్వమున ఏర్పడిన మంత్రివర్గములో వీరు చేరుట కొంత గమనింపదగిన విషయము. వీరిలో ముఖ్యులు కెట్టివారి అధీనములో వైనామ్యు-అదాయ వ్యయ - కొనుగోలు ఉంచుటకు గమనింప తగ్గదే. ఈ కొనుగోలు గవర్నరుగల తగ్గవారు దాక్షిణ్య మంతయు అయినను దానిని వారి అధీనములో ఉంచకలావుట కొందరికి అత్యుచితముగా ఉన్నది. ప్రస్తుతపు కాంగ్రెసు నాయకులు సామాన్య విధానమునకు తలయొగ్గినవారనియు, కోవల్యుల లాభము నిజమేమియో ప్రభుత్వమును జరుప నిశ్చయించుకొన్నవారనియు, సామాన్యజనుల గొప్పమున కనుకూలించు సోపానము పద్ధతి వారు ప్రకటించెట్లుగాలనియు అనుకొనవారికి ఈ మార్పు ఒక ప్రధాన హేతువుగ నున్నది.

సంస్థానములు

ఆగ్రహారములో జరిగిన సంప్రతింపుల ఫలితముగ భోపాల్ ఇండోరు సంస్థానములకుడ తక్కిన సంస్థానములతోపాటు ఇండియా రాజ్యములో తాత్కాలికముగ చేరుటకు అంగీకరించినవి. అట్లు చేరిన సంస్థానములలో ప్రధానములైనవి హైదరాబాదు, కాశ్మీరము. హైదరాబాదులో పరిపాలకుడు వివామ్యుదీయుడు; ప్రజలలో బహుసంఖ్యాకులు హిందువులు. కాశ్మీరములో పరిపాలకుడు హిందువు; ప్రజలలో బహుసంఖ్యాకులు మహమ్మదీయులు. పరిపాలకులకును, ప్రజలకును ఇట్టి భేద ముండుటకేత ఈ సంస్థానములు ఇండియాలోనూ, పోక్తానములోనూ చేరక ప్రభుత్వమును ప్రకటించియున్నది. కాని భూగోళ రీత్యా హైదరాబాదు ఇండియాలో చేరట తప్పదు. మధ్యకాలమున ఎన్ని తేరములు జరిగినను తుదికు ఇండియాలో చేరుటయే హైదరాబాదుకు తేమము. ఈ పని వెంటనే జరిగినయెడల హైదరాబాదు ప్రధాన

పునరు విశ్రాంతి మర్యాదగ గొండెడిది. ఇది జరగని
 కారణమున సంస్థానములోని ప్రజలకును, ప్రభువున
 కును వివాదము సంభవించి, ప్రజాపక్షమును వహిం
 చిన స్టేటుకాంగ్రెసు సత్యాగ్రహోద్యమమున లేవ
 దీయబడినట్లెను. పంజాబులో జాగురుండునట్లు
 హైదరాబాదు సంస్థానములో కూడ హిందూమహమ్మ
 దీయ కలహములు సంభవించి, లక్షలకొలది హిందూ
 వర్తకులు, సామాన్యజనులు సంస్థానమును వదిలి ఇరుగు
 పొరుగు రాష్ట్రములలోకి పారిపోవలసినట్లెను. ఈ
 కలహము దినదినమునకు తీవ్రతర మగుచున్నది. కానన
 సభకు గల అధికారములను హెచ్చు చేయునట్లును,
 ప్రజాపక్షమునకు చెందినవారిద్దరిని తన మంత్రివర్గ
 ములో చేర్చుకొననట్లును నైజాం ప్రకటించెను. కాని
 ప్రజలు కోరినదానికిని, ఈ సంస్కరణములకును హాన్సి
 మికాంతరమున్నది. కాననసభకు ఎక్కువ అధికార
 ములిన, మహమ్మదీయులకు ఎక్కువ అధికారము
 లన్న నట్లయితే, అధికారములో అధికసంఖ్యాకులతో
 సమానమైన స్థానమును అల్పసంఖ్యాకుల కిచ్చుటచే
 కాననసభలోని గొప్పలోపము. గనుక ఇట్టి ప్యల్సమైన
 మార్పుగాక, యథార్థమైన బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ
 మును స్థాపించి ప్రజావాడుకులను అధికారమును ఒప్పు
 గించినగాని సత్యాగ్రహోద్యమము విరమించబడదు.
 ప్రతిసంస్థానమందును ప్రజలు కోరుచుండు మార్పు
 ఇదియే. మైసూరు, సంస్థానములో కూడ ప్రజా
 ప్రభుత్వమునకై కాంగ్రెసువారు సత్యాగ్రహో
 ద్యమమును ప్రారంభించియున్నారు. ప్రస్తుతము
 సంస్థానములలో జరుగవలసిన మార్పు ఇదియే. ఇది
 ఇండియాలో చేరుటయో, మానటయో అన్నది అంత
 ప్రధానవిషయముకాదు. ఈ సత్యాగ్రహోద్యమములు
 సఫలములై, బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వములు స్థాపితము
 లైనయెడల సంస్థానములన్నియు వెంటనే ఇండియాలో
 చేరగలవు. గనుక ఇండియా ప్రభుత్వమువారి దృష్టి
 అంతయు ఇట్టి మార్పుపై ప్రసరించవలసియున్నది.

రాజ్యాంగ పరిమత్తు

ఆగ్నుహోతా సమాజమైన రాజ్యాంగపరిమత్తు
 రాజ్యాంగవిధానమునకు సంబంధించిన విషయములలో
 రెండు ప్రధానములైనవాటిని పరిష్కరించెను. కేంద్ర
 ప్రభుత్వమునకు ఎట్టి అధికారము బండ్లవలెను, రాష్ట్ర

ప్రభుత్వమునకు ఎట్టిది ఉండవలెను అనునది మొదటి
 విషయము. ఇండియాలోని అల్ప సంఖ్యాకులకు ఎట్టి
 హక్కులు ప్రత్యేకముగ సంపదలై నవలె గంపన విష
 యము. కేంద్రప్రభుత్వము పరిష్కరముగ సంపదలినది
 చెప్పినవారి వాదము మొత్తముగాను గలవగలిగెను.
 దేశరక్షణ, విదేశాంతరహారములు, రాజకీయాలు మూత్రము
 గాక, అనేకములైన ఇతరవిషయములుకూడ కేంద్రప్ర
 భుత్వలోనుండే ఉండవలెను. రాష్ట్రముల అధికార
 ములు సంకుచితములు చేయబడినవి. ఈ మార్పులు జరు
 గుటగా చాలవరకు రాజ్యాంగపరిమత్తు గొరిగి పంక
 త్వరత ఇండియా ప్రభుత్వములకు అనుసరించినది.
 అల్పసంఖ్యాకుల విషయములో మూత్రము పరిమత్తు
 బ్రటిషువాలనగాని విధానమును పూర్తిగా నూర్చి వేసెను.
 ప్రత్యేక నియోజకవర్గములను రద్దుచేసి పరిపాలనా
 బాధ్యతములను ఏర్పరచెను. హిందూమతమునకు
 లేక మహమ్మదీయులకుగాని, మహమ్మదీయమతమునకు
 లేక హిందూమతమునకు ఏకావసరమైన ఇతరముల
 పట్లగూడా అన్ని సుకములవారు వ్యక్తమైన
 హక్కులుతో రాజీతులను అనుసరించు ప్రక్రియ
 చుట తప్పదు. ఇదిగాక అల్పసంఖ్యాకు లిందుకు
 అంధరించుచున్న అత్యధిక ప్రాతినిధ్యము గల్గునేను
 బడెను. వారి సంఖ్యనుబట్టి కాననసభలో వారికి
 గల స్థానములు నిర్ణయములగు ఈ విషయము చక్క
 గాగి వచ్చుటకు పట్టుబడుగాని చేసిన ఉపన్యాసము,
 మహామదీయులకు అతడు చేసిన హితబోధ మగుచుకొని
 నది కావు. ప్రత్యేకహక్కులకై పోరాడు మహమ్మ
 దీయులకు ఇండియాలో స్థానము లేదనియు, అట్టివారు
 పాకిస్తానమునకు వలసపోవుటచే ఉత్తమమార్గ మనియు
 అతడు నిర్దేశించుటయుగ చెప్పెను. దేశమందు ఇట్టి
 దెబ్బగల వాయకు బంధుల అత్యాచారము.

మదరాసు రాష్ట్రము

ఆగ్నుహోతా సమాజమైన మద్రాసురాష్ట్రములో ఆహార
 సమస్య ఎక్కువ ప్రాధాన్యమును వహించెను. ప్రస్తు
 తము ప్రభుత్వమువారి అధీనమందుండు ఆహారపదార్థ
 ములు చాలవనియు, వెంటనే గైరులు, భూస్వాములు
 వారికధనమందు ధాన్యములను విడుదలచేసి ప్రభుత్వము
 వారికి ఒప్పుగించినగాని ఘోరమైన ఖామిపరిస్థితులు
 తప్పవనియు ఆహారమంత్రియగు రాజగోపాలాచారి, ప్రధా

కనుగొనియె, దీక్షింపఁబడుట కొందఱకును ప్రాప్తిం
 చును. కాని ఇప్పుటికాది రైతులు ఎక్కువభాగమునకు
 విడుదలచేయఁజేయఁజగ్గఁజేయఁజేయఁజేయఁజేయఁ
 చుట కనుమరుచున్నది. ఈ పరిస్థితిని గమనించ
 నున్న సమయమున కొన్ని అంశములు. (1) ఆంధ్ర ప్రదేశ్
 లోని రైతుశ్రీ ధాన్యము పండిలచేయఁజేయఁజేయఁజేయఁ
 లోనిరైతులను తిప్పివచ్చునవలయునట్లుగా కాని తిప్పివచ్చున
 మొదలై న అనినట్లుగానూపి కడపయందు పరిపాలి
 యున్నవారి మాటలను వారు మరచియున్నాడు. (2) మంత్రి
 పర్యవేక్షించు ఈ కడపయందు బానిసత్వమును ముగ్ధ
 మును అనుసరించు, అనేకమార్గములను అనుసరించి.
 తోనినను ఇప్పుడు శివదీని కొంతకాలము,
 పర్యవేక్షించు అని మరొకకాలము,
 పరిపర్యవేక్షించు తర్వాతకు చెప్పబడేరైతులు
 ధాన్యమును విడుదలచేయుట కష్టమనిపియు ప్రభు
 త్వమువారు కోకొకలమైన వారి అభిప్రాయములను
 మార్చుకొనుటయునున ప్రజల విశ్వాసమును కొల్పో
 యింపవలయునట్లును. (3) రైతులను కాపలక
 పడుపాటుములనుగూర్చి ప్రభుత్వమువారు ఏలాటి
 శ్రద్ధకు పనిండుటలేదు. పనిపట్లకడపయై రైతులు
 పడుచుండు కాదల ఇంతింత కావు. ఎరువు, విత్త
 నములు వారికి లభించుట లేదు. ఈ కార్యములను లంచ
 గొంది తిరుము మూలమును కొన్ని ప్రదేశములలో పక్షా
 దువకు నిర్మింపఁజేయఁజేయఁజేయఁజేయఁజేయఁ

వికటసేనులు గైమునున, గ్రామములు, ఇట్టి
 ఎదుగుతులులకు కవి దియెనల ప్రశస్తియనా
 ఉదేయ గుణభయక తీరగలకు. (౪) ధాత్యుల ధనము
 పెనుటకు ప్రశస్తియనా! ఇట్లు లేదుదా!
 కాని గైము కొండలను నడువుల ధనము నెంతో
 విపరీతముగ పెనుచున్నాను ప్రశస్తియనా! ఏద్యును
 తీరునాటగ. కృగనానుభవము నాలుకెట్లు
 పెరి వికాని ధాత్యులకు గంకెట్లంటే ఎక్కడ
 పెరుగలేకు. ఇదిటి ప్రశ్నలును గైము ఏమల తీంద
 గలకు! (౫) ప్రశస్తియనా! కావనిధాత్యుల
 మనసులకు గున్నాగుదా! వారిని ఎవరులు
 పెరియమనూడ త్రుచ్చుకొనుచున్నాగు. అట్టివారు
 గ్రామములు ఇట్టి, ధాత్యులును వికటసేనులెట్లు
 ప్రశస్తియనా! ఏద్యునా!

ఇంతకు అవగతమయ్యి కాకాడరిగమనయ్య
తాను ఇది కావ్యకీర్తనయి. ఉత్పత్తి ఎక్కడచేసే
నాని ఇది ఎన్నటికి పోయిందో అని అని. తాని
ఉత్పత్తి ఎక్కడచేయుటకు ప్రభుత్వమువారు నానిం
చుచుండు సంస్కరణము లేదని అనివా! నాటిని
నీనించి అనిండుచున్నానని చెప్పుటయేగాని,
అని ఇంతకున్నాని కావ్యముయందు భరించినది కాదు.
ఉత్పత్తి: మనుషున ప్రభుత్వమువారి ద్యుక్తము
మారినగాని నా రీపమయ్యను అనికొనించలేదు.

(1-9-47.)

క న ప డ న గ యం

[కథానిక]

= శ్రీ ఈరంకి వెంకటరావు =

మూర్తికి ఎరక్కు అనుకోకుండా, నలుగురూ
రకుండానే పెళ్ళి అయిపోయింది.
అసలు మూర్తి అనుకోలేదు, అసంతృప్తిలో,
అందులో ఆ పెళ్ళి పెళ్ళివుతుందనిగాని, అసంబంధం
అవుతుందనిగాని.

“మొత్తానికి ఇచ్చాకూర్చు ఆగి పక్కలో కాలు
వేగాడు” అంది లోకం. “బిడి డి. ఏ. గెలిచిపోయింది
వీమయ్యలాయి, అసంబంధం ఎంచుకోవడంలో” అని
అగ్రహారాధారు అతని పని సీతబంధురంగం. మూర్తి
స్నేహితులు అతని పెళ్ళాన్ని చూసి మూర్తిని చూ
కున్నాడు. అతని అదర్శాన్ని చూసి “అతని ముట్ట
గది పేరే డన్నాడు అతని తదిదండ్రులు. “వాడి ప్రార
బ్ధం—అనుభవించాలిపించే బలివున్నాన్నా”
అన్నాడు.

మూర్తికుమార్తె ఇంతమందికి ఇష్టంలేని అమ్మిలు
—అకుమారిపిల్లలు ఎందుకు చేసుకున్నాడో ఎవరికి
అర్థం గాదు. అసలుమూర్తికి తెలియదేమోనూడా,
ఎందుకు అమ్మిలు పెళ్ళి చేసుకున్నాడో.

మూర్తి పూర్తిపేరు శివరామమూర్తి. అయితే
అతన్ని అందరూ మూర్తి అనే పిలవడం వాడుక.
పూర్తిపేరు రాలామందికి తెలియదేమోనూడా. మూర్తి
మంచి స్వభావం. అతడు చురుకైనవాని చెప్ప
లేంగాని, విశ్వవిద్యలోమూర్తి ఎక్కడా బోల్తా
కొట్టకుండా వచ్చి, తన బి. డి. ఏ. పదివేల
కున్నాడు. మూర్తి ఏమీ లోటురాకుండా అతని

దక్షత తండ్రిచాలా బాగైతగా చూశాడు. కన్న
తండ్రి దగ్గరే వుంటే అతని ప్రాతి చదువు రాకనూ
పోనూ, అయిన చెప్పించలేదు. మొత్తానికి మూర్తికి
ఇచ్చి గెంజేసుకు వచ్చేవాడా అతని అప్రమేది కేమీ
లోటులేకపోయింది. అతడు అడిగిందల్లా అటగానూ,
పొడిగిందల్లా పాటగానూ సాగింది.

మూర్తికి జగన్మోహన్ లోటుగా అతని పెళ్ళి
విషయంలోనే జరిగింది. అతడు యీ సంబంధం చేసు
కునేముందు అనేకమంది పెళ్ళికుతున్నాడు చూశాడు.
కొంతమంది అతనికి బాగా వచ్చినా, కొన్ని విషయాలు
కుదరక అతడు ఎవ్వరికీ మాట ఇవ్వలేకపోయాడు.
కొన్ని లోటుపాట్లు ఇతడు సర్దుకున్నా వాళ్ళ వాన్న
ఒప్పుకోక మరకొన్ని సంబంధాలు వేలిపోయాయి.
చివరకు మూర్తి తనకు పెళ్ళి కాదేమో నని భయపడి
చేసుకున్నట్లుగా యీ అష్టవంకర సంబంధాన్నే ఎం
చుకున్నాడు.

మూర్తికి అదర్శాలులేకపోలేదు. అతడు తనకు
కావాలే భార్య ఇలాగ వుండాలి, అలాగ ఉండాలి అని
మనోవిధిగా చిత్రించుకోకపోలేదు. ఆ మోక్షం
అతడు వివాహేదం సమర్థించకపోలేదు. చివరకు తనకు
కావాలే భార్య భలావా భలావా రీతిగా వుండాలని
అతని స్నేహితులతోనూడా అప్పుపెప్పుడు ఇచ్చుకోనే
వాడు. ఏమయితేనేం, అతని అలిగింది దివరక వృథా
అయినా.

అతనికి యీ పెళ్ళివిషయంలో సహాయపడు
కున్నట్లుగా నటించి గోతిలో దివివ సంభాషించుకు

లేకపోలేదు. అతడు మూర్తి ఒక చేబిడిచిన కేస మానుకొడుకు. కేసు సుబ్బారావు. అనలు రెండేళ్ళ క్రిందట సుబ్బారావుచెల్లెడును మూర్తి ఇచ్చా మన్నాడు. కాని మూర్తి తన చదువు పూర్తయితే గాని పెళ్ళివిషయం కలపెట్టకదగ్గారు. కాని, సుబ్బారావు యీ మాటనే మరచిపోగా అర్థంచేసుకున్నాడు. "మీ అమ్మయి నాకు వచ్చలేదు" అని చెప్పడానికి ఇది దొంగతనం దమకున్నాడు. సుబ్బారావుచెల్లెరిని కానిటరీ ఇనస్పెక్టరు ఉద్యోగంలోవున్న ఒక ఉన్నతపురుషుని కిచ్చి పెళ్ళిచేశారు.

సుబ్బారావుచెల్లెరికి పెళ్ళయిపోయిందిగాని, సుబ్బారావుకుమాత్రం మూర్తి తన బావగారు కాలేదే అనే వ్యథ పోలేదు. మూర్తి ఎలాగైనా ఒక కోరిని తీసుకొచ్చి అంటగట్టాలని అతడు ప్రయత్నిస్తాడు. మూర్తి మీద పగతీర్చుకోవా లనే పట్టుదల తీవ్రంగా వుండతే. అయితే తను పట్టుదల పెగ్గించుకోవాలంటే మూర్తితో స్నేహం చేస్తే ప్రయోజన ముంటుందిగాని, వైరమీద పగ పాధించలేనని సుబ్బారావు తెలుసుకున్నాడు. సుబ్బారావుచెల్లెరి పెళ్ళికి మూర్తిచెప్పాడు సుబ్బారావుకు లోపల ఎలాగ వున్నా ప్రేమకాత్రం మూర్తిని చాలా ఆదరించాడు. అతనినుంచి మూర్తి, సుబ్బారావుల స్నేహం చాలా గాఢమయిపోయింది. అదే యీ నాడు మూర్తికిదింఠలో విషయ వత్సవమింది.

తను సుబ్బారావుచెల్లెరి పెళ్ళిచేసుకోకపోయినా సుబ్బారావు కించిక్షయినా మనసులో బాధపడకుండా తనను పెళ్ళిలో ఆపరించడమేగాకుండా, యిన్నాళ్ళూ యిలా స్నేహం చెయ్యడం తనలో ఏదో మహత్తరగుణం వుండడంవల్లనేగాని, సుబ్బారావు వ్యాధితులలో ఏదో దుఃఖప్రాయం వుందని మూర్తి యీనాటివరకూ గమనించలేదు. మూర్తి సుబ్బారావుల స్నేహం మూలాన్ని మూర్తి నిజంగా సుబ్బారావు చేతిలో కలుబొమ్మ అయినాడు. కాని తనే సుబ్బారావును లోబరుచుకుంటున్నాననీ, అతనిలో ఏదయినా వైరభావ మంటే తన చదువ్కారం వల్లనే పోగొడుకున్నాననీ మూర్తి లోలోపల గర్వింపకపోలేదు.

మూర్తి ఇంకమమందు అనేక మంచి సంబంధాలు వచ్చాయి. ఆకస్మికం మంచి అందమయినాళ్ళు, బాగా చదువుకున్నాళ్ళు గొప్ప కంకణంలావారు కోరిక కట్టం ఇస్తామని వచ్చారు. వాళ్ళ నాన్నా, అమ్మా పిమ్మటన్నాగాని, మూర్తి ఆ సంబంధాల నన్నిటిని తోసిపారేరా దంటే అందులో సుబ్బారావు తంకాంగం ఏమాత్రమూ లేకపోలేదు. ఎంత మంచి సంబంధం వచ్చినా "మూర్తి, ఇకం సంబంధంరా, నీకు దీనిని కలదన్నిన సంబంధాలు వస్తాయి. కొన్నాళ్ళు పిరికపట్టు" అనేవాడు సుబ్బారావు. మూర్తి ఆ మాటను శిశుసావహించేవాడు.

ఒకవేళ మూర్తి సుబ్బారావుమాటకు లొంగి ఏ సంబంధాన్నైనా చేసుకుతిరుతానని కట్టుపడితే, ప్రధానం చేసుకుందుకు బతుకు దీరివచ్చేవాళ్ళుకూడా కారణంలేకుండా అగిపోయేవారు. అందులోగూడా సుబ్బారావుదే కనుకట్టు, వాస్తవమం.

మూర్తిప్రాణం విసిరింది. తనగూడా త్వరలో ఒక సంసారి అవాలి. ఈ పారి పిల్ల ఏ క్రం బాగున్నా తన ఆదర్శాభిప్రాయం గోచరిస్తే ఏమాత్రం రాసుకుపోయే యుగళికలు, అంగసామరం వున్న పిల్ల వచ్చినా పెళ్ళి చేసేకుకుండా నునుకున్నాడు. అత నలా అనుకోవడమేమిటి? అత నలా అనుకునేటట్లు చేశాడు సుబ్బారావు. చివరకు "నాకు ఆదర్శాలే లేవు. నేను నిరాదర్శపురుషుణ్ణి. స్త్రీ అనే వ్యక్తి ఎవరు నా కేసీ లిగా చూసినా నేను పెళ్ళిచేకుకుందుకు సిద్ధంగా వున్నాను." అనేటట్లుగూడా సుబ్బారావు మూర్తిని మార్చగలడు.

పాఠ్యశి సుబ్బారావుకు బావమరది మామయ, వద్దెమిది ఏస్కంటాయి. ఆ అమ్మాయికంటే అతిల్లకు పెళ్ళి చేదామని అందుసంవత్సరాలుగా దేశమంతా వెతేసి తిరుగుతన్నాడు. పిల్ల బాగుండ దని అందరూ పెదిమిదిచి చక్క పోతున్నార. ఎక్కడైనా మంచి సంబంధం చూసి పెట్టమని ఆయన సుబ్బారావును కోరాడు. సుబ్బారావుకు సోయిన అదనలో సరియైన సంబంధం దొరికింది, మూర్తి మదిపెట్టడానికి.

మూర్తి పాఠ్యమిచ్చి పెట్టినట్టి ఒకవైపున మూర్తి
మీద కదిల్చుకొనెను; మరొకవైపున కామమరిది
గొప్ప సహాయం చేసినదావుకాదు. సుబ్బారావు
తన మానప్రాణార్థి అమ్మివేయవలసిన యీ పెట్టి
చేసిరిరా అనుకున్నాడు. ఏమిటో, పెట్టికొన్న అను
చాళ్ళున్న మనస్థిరమైన పెట్టిన బాధప. తారు. పిళ్ళ
అలాగే సిద్ధి చేసాకా నిద్రపో, అన్నం ముట్టరు. మరి
పెట్టిలుంటాయా, నంద దొమ్మియో అయివాసలే వాళ్ళు
అనుకున్నది జరిగికిరాలంటారు. సుబ్బారావు యిప్పుడు
రెండు పూజలలో వున్నాడుగాబట్టి అతని పెట్టిన
వంకం వుంటుందంటే అస్సరి లేదు.

మూర్తి పాఠ్యమిచ్చి చూడడానికి పెట్టినపుడు
సుబ్బారావుమాత్రం మూర్తిలోకి వెళ్ళివున్నాడు. లోపా
యకారీగా అవలంబింపబడినది. దీక్షింపజేసిన పెట్టి
చూపు లయినాయి. ఏదో మనస్థిరమైన మాత్రమే
చేకాదు. ఫలహారాలతోను, మర్యాదలతోను మూర్తి
జీవించినట్లుగా చేశారు. పాఠ్యం పూర్తిగా మూర్తి
పిగియిన దీక్షగా, జాగ్రత్తపట్టు రెండు పాటలు
పాడింది. ఎంత అవకాశమైనా పాఠ్యంలో రెండు
మంచిలైనా ఉన్నాయి ఒకటి—మంచి నిడుపాటి,
దట్టమైన, నల్లని జడ. రెండు—చక్కటి, క్రాంత్యమైన
గొంతుక. ఈ రెండింటినీరీ చే ముబ్బారావు ఇదివరకు
చాలా పొగిడినప్పుడు మూర్తిలో. ఇప్పుడు మూర్తి
నూడా తన దృష్టిని వాటిపైనే కేంద్రీకరించాడు. ఇక
విగత విషయాల ఆలోచించడానికి తా వేదీ? మరి
మరిగి అవస్థాంగం కనుపించినా, అందంగా కను
పించినా అంటే అప్రకృష్ట మూర్తి సమాధానం
దొరకడంలేదు. అతను ఆమె అవస్థాంగం వుందనిగాని,
అందంగా వుందనిగాని అనే స్థితిలో లేడు. అందంగా
వుంది అనడానికి తనకు పరిస్థితులు ఎంత నిరాధారంగా
వున్నాయో, అవస్థాంగం వుంది అనడానికూడా
అంత నిరాధారంగానే వున్నాయి. మూర్తి ఆ
అవస్థలోనే వున్నాడు. మూర్తిలోనే వుండడానికి,

పుండరీకదానికిను! సుబ్బారావు అతన్ను
పుండ్రాడు మూర్తి ఏమన్నా అయివ్వత కనుపరిస్తే
“ఇల్లు ఇరకటా, అరి మర్నటాగా వుంటేనే, జీవి
తంలో పాడుపూ, జీవీ వుంటాయో పెట్టడానికి
నూడా సుబ్బారావు సిద్ధపడేవున్నాడు.

మూర్తికి, పాఠ్యంకి పెట్టయిపోయింది. పాఠ్యం
ఎప్పుడూ అనకోలేదు తాను మూర్తివంటి అందగాణ్ణి
పొందుతానని. ఆమె యీ దైఖటనకు చాలా
సంతోషించింది.

వాలను కలహాపాదుల కట్టుంలో మరి మూర్తి
తండ్రి మాట్లాడలేదు. కోడల్ని మాకకమాత్రం ఏమం
టాడు? ఏమనగలను? “వాడికివచ్చింది. చేయకున్నాడు.
వాడి ప్రాశస్త్యం—మనస్థిరమైనదానినీడ బలివున్న
న్నాన్నా” అన్నాడు.

ఇక మూర్తివయం ఆలోచిస్తే తీరకు పాఠ్యం
దేవించుటగా లేదు; దేవించడమూ లేదు. ఒకవేళ
యీరెండింటిలో ఏదైనా చేస్తూవుంటే అది అతనికి
తెలియకుండానే చేస్తూవుండివుండాలి. మూర్తి
అకమలమైన ఎప్పుడో గంగలో కలిసిపోయాయి.
అయితే అతని జీవితంలోమాత్రం పెద్ద వెలిలి ఏర్పడింది.
అది అతను గ్రహించాడు. ఈ వెలిలి కారణం తన
దౌర్బల్యమే, లేక సుబ్బారావు! ఈ సంగతి ఇంకా
అతనికి తెలలేదు. బహుశా రెండూకీమే.

సుబ్బారావు ఇప్పుటికి మూర్తి స్నేహితుడే.
అయితే సుబ్బారావుతోమాత్రం మూర్తి ఇదివరకంటె
ఉత్సాహంగా లేదు. అతని వ్యాధయంలో కనపడని
గాయం ఏర్పడింది. ఆ గాయం ఇప్పుడప్పుడే మనడు.
మానే మానవల ఏదీ లేదు. బహుశా అతని జీవితాంతం
వరకూ వుంటుండేమా. పైగా తన పెట్టినిగరించి
ఇంకా విమర్శించేవాళ్ళు, సామర్థ్యాలిమాకేవాళ్ళు
వాళ్ళుమటలు ఆగాయాన్ని రెచ్చగొడుకున్నాయి.
అయితే మూర్తి ఆ బాధంతా తిక్కుకున్నవంటే
ధరించకుంటే!

కలగూరగంప

గడ్డిమహిమ

మన దృష్టిలో అతిశయించిన కన్యలనుగా కనబడే వానిలో గడ్డి యొక్కది. అదంతే చాలా మందిపు కన్న వైదరిని మన ముహుర్తప్రాయం. ఏ గొప్పకన్య వైవా గడ్డి రికనో సమంగా పోల్చినామంటే, సదరు కన్యపుకు మనం చాలా నీచత్వం అపాదించినా మన్న మాట. కాని గొప్పదవాన్ని మనం గుర్తించడం లేదన్న అర్థం. "నానాగడ్డి కొంటున్నాడు" అంటే, తిండికి గతి లేక, కన్ను పూయాలి అదే, అతిశయించిన పోషం గడుపు కున్నాడు అర్థం. "బుద్ధి గడ్డినివించా" అంటే, "భూవా మయంతో నీ మెదిడు దొంగడు కనిచేయలేదు? నీ తెలివితేటలు తెల్లవారిస్తే వుంది" అన్నంతలో సమానం. "కద పుకు అన్నం తింటావా? గడ్డి తింటావా?" అంటే, "నో! మాం, మామం, మర్యాద, అధికారం గనివాడవురా" అని గట్టింక తీవ్రత.

అయితే నిజంగా అంటే అక్షరాలా గడ్డి విష మన్నా 'గడ్డినివించ' అన్న ప్రయోగాన్ని పదులవట్ల వాడడం అవ్యాసం, అక్రమం. గడ్డినివించ దోషంగా భావించి, ఆ పాటం యిదియల కాపాడించడం కావలసిన మంటరాని—

మగ్నోగోషీరం గడ్డియొక్క సారము. అవుపాల కన్న అగ్నిత్రయమైంది. పర్రురనియ్యుంది అత అహారము మోడింది! సాధురకు గోమతి పచ్చికమేయే కుండ్రాధిధాంచేత మనలను పోషించుచున్నది. తరగడ్డి తిని తిండిలే లేదెక్కడు కాంతిగాములను మునుజు మున్నంది తరన్నుచేకొను కృష్ణాజన మనమున్నది. ఇంత, నుజ్జము, గాడిద, మేక మొదలగు గడ్డికి

జంతువులు మన కెంత ఉపయోగకారులో అంత కాంత స్వభావము కలది. అర్జునక్షుగమయ్యలోకన్న తక్కిన పశుములలో అది తమ కాంతసంఘము వివేచనానే విడిచావు. గాంధీగారి ఆహింసాగ్రహంతాని కనే ప్రశ్నిక ప్రబలనిదృశాలు.

హైద్రాబాదు మనం యే కళకార్యం తం పెట్టికా "సిక్లొనరధరం" అని వివాదకాస్తానం చేయకలిపుకు. ఆ వివాదముని కళాంకరీతిగంమైంది గరిక (గడ్డి)యే కదా! కళకార్యంలో వివాదకలానా గ్రమం చూస్తే, 'మార్యామృతా' అని ప్రశ్నికంగా వుంటుంది. గతేకవగర్థివాడు గరికకాన అగ్నిం చేస్తారు. పుష్టిగాని ప్రతిసంపుటా సమానగారం కద్దరి చాటడానికి లంబోదరుడు, మహాకాయుడు అయి నిల్చిపోతే మామకవామామడైనాడు విగ్రహివాదక చూర్తి వివిధవర్ణములు కలిగి, నుకంబయ్య క్రమంన పుష్కరాముల కన్నంజీని కదలి, గడ్డివానలో కృత్రిమది అకొందింక దేవుడి గోరంతి పత్రి అన్న సామెతకు లక్ష్యపురుషుడై, విన్నా, పెద్దాగ్నికావము అంది రాదని ప్రశ్నికంగా చూపుకున్నాడు. కాని ఆమనమ పూజించే మనం అతని రికన్న గుర్తించక, గడ్డి పోషను కుచ్చంగా భావిస్తాము.

మనము మనమకవిరముగా భావించి, మనస్త వైదికకార్యములందుకు వాడి దిగ్భూతా గడ్డియేకదా! మనలో అతిమామ్యబుద్ధిగల వాడేకధావుం వందరినీ 'మగ్నోబుద్ధి' అని వాడి, వారి తెలివితేటలను గడ్డి మునుకదా పోలుస్తాము! అగ్నియమం దకావసం మొద మొదలయి కవన్నులేపెడినాడు. ప్రాముని కలంబిలలో ఒకదను మునుకు దిగ్భూతమందియే జన్మించి

వాడు చేవరలను జయించి గదర్జునుడు అత్యురను
తెచ్చి దర్శనమునం దుంచినందుకై. ఆ దర్శనము
వాటి పాలులకు రెండు నాలుక లైనవి. ఉపనయనం
వాటి మాంజీబంధమున్న దర్శనో కే జయరతుంది.
ఈ కాసుగనిమిద రామలాలలు ప్రయోగించిందన్న
దర్శనాగమే. ఆ కామిద కలుపైన బాగం ప్రయో
గించుటే "పిప్పి"మిద ప్రకృత్యం చేపకాదు"అని
అప్పు విచ్చివానింద్ర బ్రహ్మ జేసారు. అది తెలి
పిదు శ్రీరామలు పిచ్చుకగదా యని పర్వతాగం
వదిలివారు. అదే ఆ కామిద కలుపట్టించుట రీతి
యాపం దానింది. దర్శనో కామిది పీఠం పరిత్రమకు
యన్నదని మన యభిప్రాయం. అందుకే వైదిక కార్య
లలో దర్శనో ముందర జరిగి ప్రాక్షిస్తాయి. వాక్కుధి
తే, ఉచ్చారణలో వాలో ముట్టాడేవారిని "నీవోబ
దర్శనో పీఠా" అని తివరము. ఇంకా యీ దర్శ
కట్టనాహాత్మ్యం యెంతలా కపురన్ను ప్రస్తుతం కావల
సే విషయం యేదంటే దర్శన మనం తిమ్మలగా తరిచే
గడ్డి-తిలోడి అన్నవిషయం. ఇంకే కాదు. మహా
రాజుల మాండు-పాకకాస్త్రప్రతి యిగురు నలుగురు వాలుగు
దర్శనముకల్పలనుమంత్రినిచే విడియెంబ అని వంటపూర్తి
యగులరుమ మండలింబు. ప్రహగంవాడు ప్రతి ఆచార
కస్తువులోనూ దర్శనముకల్ప వదిలేస్తాడు.

గడ్డికాతిలోకి గమ్మగడ్డి అని యింకాకాతి
యన్నది. దీని తెల్లమే మనం ముంద్రలో వాడి Lemon
Grass oil. చిట్టా వైద్యునికర్మలనూ, గోసాయి
చిటికలలోనూ గడ్డింబున్నది. కొందరకు గానికంపరి
క్రమలోనూ గడ్డి ప్రయోజనపడుతున్నది.

పూర్వము మధ్యకాలియానంది కొందర పకు
పులుతువుంటూ, వాని యాచార్యులు, గడ్డి పప్పు
ద్విగా మెలరిన ప్రదేశాలు వెతకుకొనుచున్నవి మన
దేశంలో విడిసి స్థిరనివాసంలేబోయినారు. వారే
ఆగ్ధ్యం. వారి సంతతివారమేమనం. మధ్యకాలియాలో
లేని గడ్డి మన దేశంలో ఆకాలంలో పుండబట్టే మన
పూర్వీకులకు ఆగ్ధ్యం వచ్చి దేశమను గొప్పస్థితి కేగిం
గుట. అకలిదేశాలు అల్లనాకస్తలో వన్నప్పుడు
గొప్పదేశం నుండిన ఆర్యుల ప్రాచీనవాగదరతని గడ్డి

తిరువాడుదురై మహాశివమలైవ శ్రీ అంబువాగ
పందార పన్నిధివారు స్వాకంత్రియశోత్పర పంద
ర్శంలో భారత ప్రధాని పండిత జవహరలాల్ నెహ్రూ
గారికి ఆర్యచనపురస్కరముగా సమర్పించిన బంగారు
రాజవంశము.

పురాది. గడ్డిం పెదకొని వా రిచ్చిటికి వచ్చివారు
గడ్డినే వా రిచ్చుట / తినిపోయినారు. గడ్డి తికి పకు
పులు వారి యాచి. గడ్డి తికి గోవు వారికి పగ్గర
ప్రాణి. గడ్డిపారమకు గోషీం త్రాగే అంబులొని
సాక్ష్యభావం వారికి పట్టుబడింది. ఆ గడ్డిపారమే
వేదాలన్నీ.

ఇంకాక ఆంధ్రుల చరిత్ర చూస్తే, వలవాటి
యధంబూదా పసువుల గడ్డిగాదాల మూలంగానే
ప్రారంభమైనట్లు తెలుస్తుంది. గాబట్టి గడ్డి చారిత్రక
ప్రసిద్ధిపూదా కద్దరి లేకుంది.

మన మంతా ముఖ్యంగా గమనింపవలసిన
మరొక్క గొప్పవిషయం యేమంటే-గడ్డి ముక్క గొప్ప
దనం గుర్తింపబడి గోజాలు రాబోవుచున్నదన్నదే. గడ్డి
మానవులకు మనకు అచారయోగ్యమ, కాదా అన్న విష
యాన్ని గురించి వదితుటిదేశాలలో పరిశోధనలు జరుగు
చున్నవన్న వార్తలు విన్నాము. అది ఫలితం గడ్డి! వెల
తెరిగిపోయి, బరిపంటకు బదులు గడ్డిపంటనే పెండించ

తప్పు. ప్రతివాడు తప్పక తనదానిని యెఱుఁగితే
వానినిగాక తనకే నిష్ఠం రావచ్చు. దేశంలో
చుట్టూ ప్రతి ఒక్కరూ దానిని తలచి తలచితే! నిరంతరం
నిరంతరమంది వచ్చే వానగడ్డి తనదనివచ్చు.
అప్పుడు "అన్నం తింటావా గడ్డి తింటావా—వానా
గడ్డి తింటాను—బుద్ధి గడ్డి తింటావా" ఇత్యాదిప్రయో
గాలు పనికిరావు.

"పుట్టించిన దేవుడు పూరి మేకపోతాడా?"
అన్న సామెత మనలో ఉండిపోయింది. ఈ యాహు
పవార్థాల అభివం యీలాగే వుంటే—యింకలో పై
దేవాల పరివోధనలు ఫలిస్తే, యీ సామెత అక్షరాలా

నిజమై తీరుతుంది. పుట్టుకచే నడచేవా, మన చేష్ట
లలో పనుక్కుం ప్రబలిపోయాకన్నది. పనుబలప్రధాన్య
మయి తోగి తిని. పనుబలప్రధాన్యమో పైకి రావడా
ని ప్రయత్నించే ముఖ పనువుల యాహుమగు గడ్డినే
తినిగతి కట్టించి కేషిస్తాడేమో భవతుకు. పుట్టించిన
భగవంతుడు పూరి అక్షరాలా మేపితిరుతాడేమో!

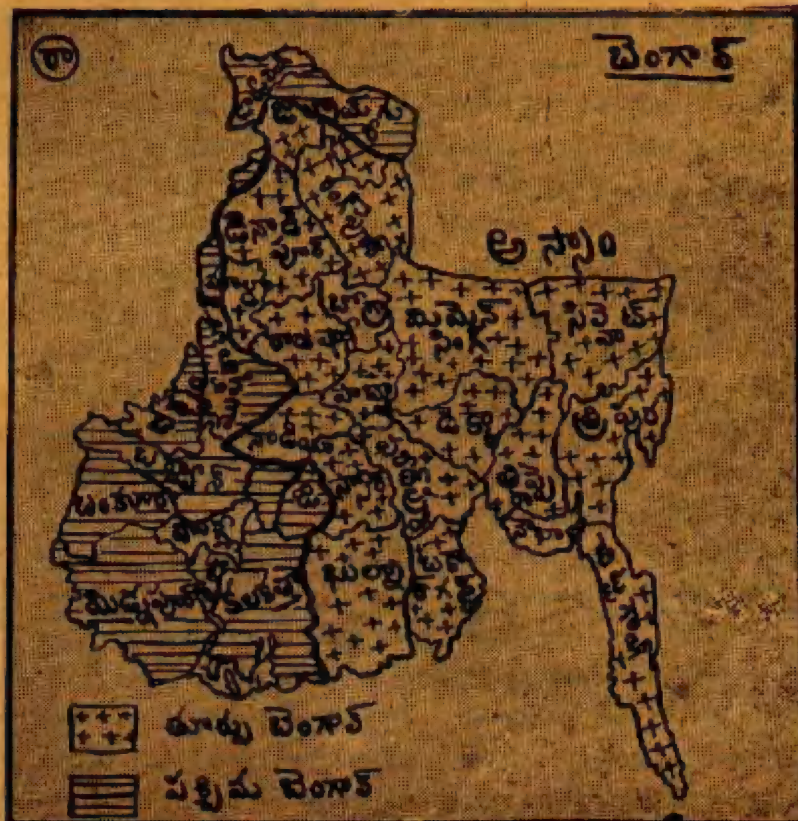
ఇంతమా నేను మరచిచేయవచ్చునగా, గడ్డిని
తప్పువపరచగాదన్నదే. "అదో రడిచూన—మనతో
మహిమనో" అని ప్రతిబింబపడుతున్నా భగవ
దంత గడ్డు.

చె. శ్రీ. వెంకటరామయ్య

న్యూఢిల్లీలోని 'లారభల్లా'

సరిహద్దు నిర్ణయనంనువారి తీర్పు ప్రకారం విభక్తమైన పంజాబు బెంగాలు రాష్ట్రాలు.

విమర్శనము

Further Sources of Vijayanagara History

రచయితలు : ప్రొఫెసర్ టి. వి. నీలకంఠాశ్రీనివాసాచార్యులు, వెంకటరమణయ్యగారు.

ఈ గ్రంథము మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయము వారిచే గౌరవ పూర్వకమునందు ప్రకటితమైనది. మాకు సంపుట లభించినది గ్రంథము. వెల సంపుట మొక్కింటికి ఏడు రూపాయలు.

గంగానదీ సంతర్భరములో మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయము వారు Sources of Vijayanagara History (విజయనగర చరిత్రకు ఆధారములు) అను నొక గ్రంథమును ప్రకటించిరి. ఆధారము లన్నింటిని సేకరించినారు శర్మగారు. ఆ రంగస్థాయి పరిష్కరించినారు. వాటిని విమర్శనాత్మకములతో, టీకతో సంకలించి ప్రకటించినారు విజయనగర చరిత్రకు డాక్టరు టి. వి. నీలకంఠాశ్రీనివాసాచార్యులు. కృష్ణానది ఆవరణ గాను ఆ పుస్తకము మొత్తము విజయనగర చరిత్రకు చిరకాలము ప్రోదబలమగుచున్నది. ఆ గ్రంథమునందు మున్నగు 'ఆధారములు' గాక ఎన్నో ఇతరములు, ముఖ్యము లయినవి విశిష్టమైనవినియు, వాటిని నొకటిగానూ సేకరించి, ఏర్పరిచి, ముఖ్యముగ గ్రంథముగా ప్రకటించుటకు పరిష్కరించినారు. డాక్టరు వెంకటరమణయ్యగారు విజయనగరచరిత్రయందు అత్యధికమైన అభిమానము గలవారు. వారు మొదటినుండియు విజయనగర చరిత్రయందు విశేషపరిశోధనలు అభిమానముతో జరుపుచు వచ్చిరి. ఆ రంగస్థాయి విజయనగర చరిత్రకు సంబంధించిన

విజయనగరమునకు అంద్ర, ద్రావిడ, కర్ణాట భాషలలోని పాఠశాస్త్రములను సరికొత్తది, అందుకు గల చరిత్రాంశ విశేషములను విశేషము చేసి సంకలించి యుండిరి. పాఠశాస్త్రములను పాఠశాస్త్రములను చరిత్ర గ్రంథములలోని అంశములను సరికొత్తమున ఎక్కువ పరిశోధన చేసి, విమర్శన చేసి, నిమగ్నమున పరిశోధించి యుండిరి. అట్టి పరిశోధనాత్మకముగా వారి 'ఆధారము' అను ప్రాచీన గ్రంథము కలిగింప అవకాశము గలిగెను. కృష్ణానది సంతర్భరమునకు దొరకొని చరిత్రాధికారి చేయవలసిన సంకలించిన ప్రాచీన కావ్యములు, శాస్త్రములు, చరిత్రకములను వారి గ్రంథము మొదలయిన వాటిని (Mackenzie's Manuscripts) చేకూర్చి సంకలించిన శాస్త్రములను చరిత్రకముగా చేసి, సంకలించి తిరిగి ప్రకటించి 'ఆధారము' అను పేరుతో రంగస్థాయి పరిష్కరించిన సంకలించియుండును. అది మద్రాసు ప్రాచ్య లిఖిత పుస్తక భాండాగారములో మున్నగు, వాటిని పరిశోధించి, చరిత్రాధికారి చేయవలసిన సంకలించిన. ప్రకటించి పుస్తకములు యూనివర్సిటీలోని అధ్యక్షమున గలిగెను. విశేషముగా పరిశోధించిన డాక్టరు వెంకటరమణయ్యగారికి ఆంధ్రము, కర్ణాటము పరిశోధించు భాగము లభించెను. విశేషముగా డాక్టరు గారు ముఖ్యముగా విజయనగర చరిత్రకు సంబంధించిన విషయములను ప్రకటింప సంకలించిన అంశములు కలిగెను. ఆంధ్రమునకు ఈ మహా గ్రంథమును డాక్టరు వెంకటరమణయ్యగారు సమర్పించిరి. విజయనగర చరిత్రలోని వారి శ్రమలకు లోకము రికార్డును తీసుకొని లభించిన ఆధారముల నన్నింటిని Further Sources of

Vijayanagara History అను పేరుతో ఈ గ్రంథ రూపమున నున్నది. కాని ఈ గ్రంథముతో నింక విజయనగర చరిత్రకు సంబంధించిన ఆధారములు సంపూర్ణముగ బయలుపడినవి లేవు. ఇందును చాలావఱకు పరిశీలించింది—చాటుపద్యములు, గ్రంథములు, శిల్పములు ఇంకను చాలగలవు. వాటినిగూడ ఎప్పుడో యొకప్పుడు సేకరించి ప్రచురించుటవలయును. వాటిని సంపాదించి ప్రకటించు భాగ్య మెవరి కబ్బుకో !

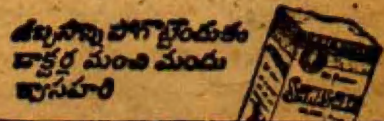
ఈ గ్రంథము మూడుభాగములుగా నున్నది. మూడుభాగములు మూడు సంపుటములుగా ప్రకటించినారు. మొదటి సంపుటము కి.పి. కే.ఆర్. గ్రంథము. ఇంగ్లీషుభాషలో దాక్షరణికముగాను, అధారములనుబట్టి తెలియబడిన సూక్ష్మములను జేర్చి, విశ్రుతమైన పీఠికను వ్రాసియున్నాడు. రెండవ సంపుటమున 'ఆధారముల' మూలములు అన్నింటిని ఒకచోట చేర్చినారు. మూడవ సంపుటమున 'ఆధారములను'—సంస్కృత, ఫో. సీ, అరబ్, ఆంగ్ల, కన్నడాదిభాషలలో నున్నవాటిని అంగ్లభాషలోనికి అనువదించి ప్రకటించిరి. మూడవ సంపుటమును సముదాయములో అంతర్గతముగా చేర్చినారు, దాక్షరణికముగాను, అంతర్గతముగాను కలిపి వనిచేసియు కనిపించును.

మొదటి సంపుటముగా నున్న విశ్రుతమున కనిపించు భాషాంతరము దాక్షరణికముగా వ్రాసియున్నది. ఏకశ్రీతియ రచించుట నిక్కముగ ఘంకారమున వదియింపుక రిప్పుడు. దాక్షరణికముగ వ్రాసియున్నది. మరలను ఎప్పుడో జరిగినో అని ప్రతినివేషమునకు కాలనిర్ణయము, కేదినీయము జరుగవలెను. ఆ నిర్ణయము జరిగినపుడు విజయనగర చరిత్రకు ప్రఖ్యాతినిచ్చునవారి దండెనీరి, మహమ్మదీయ రాజ్యములవారి దండెనీరి పరిశ్రమగా ఎంతకడగలదు. దాక్షరణికము విశ్రుతము ఒకవిధముగా విజయనగర చరిత్రకు ఆదేశించి అంతమువలెను సంతోషముకనము చేయుచునున్నది. సంగ్రహముగ,

ఉల్లసము, మొదలైన వ్యాసము వ్యాసము లకు దాక్షరణికము వ్రాసియున్నాడు. వ్యాస-మూరినే ఉపయోగిస్తారు.

పురోహిత్ వ్యాస-మూరి మొదటి మూలాది గొంతు ననకు, ఉపి రాజక పోవుటను పోగొట్టుంది. మీరు కుట్రంగా తిని, కోయిగా నిద్రపోతారు. చక్కగా అరుగుతుంది. క్రమక్రమంగా మీ వ్యాసములను బలపడి, ఉల్లసము వ్యాసము వారిగాపోయి మీ ఆరోగ్యం తిరిగి వికారమవుతుంది. అందుకు మంచి ఔషధము చేకరించుకొని, 8, 6, 12, ఔషధము సేసాలి క్రమంగా రు. 8/6, రు. 5/12, రు. 10/-కు దొరుకును. వాములు ఇంగ్లీషులో వ్రాసు వలెను. రాయారుచేసినది— దాక్షరణికము పూర్వము, కొల్లాపూరు.

పురోహిత్ న్యాయవారి
DR. PURUMI PHARMACY

స్థానీయలకన్యాలును, విజయనగర చరిత్రను మనో
విభిన్న ప్రసంగింపవచ్చును.

ఇందుమించుగా నొక్కకాలమున స్థాపిత
చేసిన విజయనగర బహుమనీరాజ్యములలో, విజయనగర
రాజ్యము భిన్నముగానుండగను, భిన్నమైన బహుమనీ
రాజ్యమును పరుశీడన కేతాబ్దులను మరల నింపు
మించుగా నొక్కకాలమున అంతరించినవోయినను, విజయ
నగరరాజ్యము గలగల నాటికి నుమ్ముడి ప్రాంత
రాజుల కాలమున సంపూర్ణముగ నశించినవోయినను
బహుమనీరాజ్యము ఊతించగా ఏర్పడిన వాలుగైదు
మహమ్మదీయ రాజ్యములలో విగతిన విజయనగరం,
గోల్కొండరాజ్యములు, వాతానుగ నడుగునది పును
ములు మహమ్మదీయములై, బొంగుతేలునాటికి
గలగల లో నులిపోయెను. దక్షిణాపథ, దక్షిణ
హిందూజాతీ చరిత్రలు అయినను కేతాబ్దులకాలము
ఈ హిందూమహమ్మదీయ రాజ్యముల చరిత్రలై
యన్నవి. హిందూజాతీ చరిత్ర దృష్ట్యానగా పెట్టుకొని
దాక్షుగ వెంటబరు-య్యగారు నీతిగా ఆ ఆగ
కేతాబ్దులనాటి దేశచరిత్రను కడరంగుముగ విశదీ
కరించిరి.

మంగుమంగు, చరిత్ర పరిశోధనకు,
పరిశోధనాకర్తృలగు ఈ "ఆధారములు" ఎంతటి
కోర్కెగలవు. ఈ గ్రంథమునందు మున్నగు
ఆధారములు కలముగా మూలగ్రంథ, శత్యమునందె
యైతి ప్రకటింపబడినవి. సంస్కృతము, తెలుగు,
ఆరవము, కన్నడము, మళియాళము, ఫారసీరాజులలో
మూలగ్రంథములను, శత్యములను చదివి పరిశోధనా
విమర్శ చేయలేనివారలకు మూడవ సంపుటమున నివృ
తతిన అంగ్లాంధాదములు విశేషముగ వోద్యదలవు.
ఆధార్య నీలకంఠకావ్యీగారును, దాక్షుగ వెంటబరు
య్యగారును కడుద్ధో, ప్రమాణాద్ధో, కొన్నిం
టిని యథామాతృకముగను, కొన్నింటిని సంగ్రహము
గను భాషాంతరికరించివారు. ఇది విశిష్ట కృషినియ
మైన కార్యము.

దాక్షుగ వెంటబరుయ్యగారు ఈ గ్రంథమును
కృష్ణదేవరాయలకు అంకిత విచ్చివారు. కృష్ణదేవ

రాయ స్మృతికి అనుబంధ కవుడు బౌద్ధిశ్యము
ప్రకుశల అంకితమందు కావరాదు. ఆ చక్రవర్తి కీర్తి
కాయమున కీర్తినట్లు భావించుకొనవలయును
కావలె!

ఈ "ఆధారములు"ను ప్రయోచించిన ముత్రాను
విశ్వావిద్యాలయమువారు చరిత్ర పరిశోధకులకు చేసిన
యవకారము అనిర్వచనీయము. వారందరి కృతజ్ఞు
లను అభ్యుధికుముగ పాఠ్రులు.

భావరాజు వెంకటకృష్ణరావు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ తానరుద్ర యశోభూషణము

గ్రంథోత్తర భాగమున జరిగిన చరిత్ర రంగాచార్యులు
గారు, ఉపాధ్యాయు యూనవ్వటి లైబరీ ప్రాచ్య
లిఖిత పుస్తకాభి సందేకులు. ప్రాచీనతానము: విజ్ఞాన
కర్మి పరిషత్, హైదరాబాద్. మూలము. గి.రూ.

సాహిత్యవికాసానికి సాహిత్యకర్త విమర్శ
ప్రవాస వోగదా. సంస్కృతసాహిత్యం ఉత్తమ శిఖ
రాలను అందుకోగలిగినదంటే ఎన్నటి కప్పుకు రత్తి
విమర్శ ఉన్నదికాదు. సాగడంగులకి సంధిపైంది.
సంస్కృతాన్ని అనవదించుకోవడంతో ప్రారంభమైన
ఆంధ్రసాహిత్యం దుగద్భవప్రకాతా ఈ విమర్శకావ్యను
విస్తించి పొందవలసింది గౌరవం పొందలేకపోయింది.

సాహితీకర్త విమర్శకు అలంకార కావ్యమనడం
లోకంగా పరిపాటి. అలంకార కావ్యమంటే
ఉపమాప్రేక్షా అధాలంకారాలను, యమకవృత్తిను
ప్రాసాది శబ్దాలంకారాలను నివ్వించేది ముక్తిమే
కాదు. రస భావ నిరూపణ చేసే కావ్యలక్షణము తెల్పి
అదర్శ కావ్యవిగ్రహసామగ్రిని సమిష్టంగా నిరూపిం
చేది అలంకార కావ్యం. ఏకచ్ఛాస్త్రీభిన్నుడి ఆంధ్ర
చరిత్ర బహుభా వినియక్తమయింది. ఆంధ్రులు సం
స్కృతంలో కావ్యవిగ్రహంతో రచించెదక కావ్య
విమయకంగానూ ప్రకంసనీయమైన కృషి చేశారు.
పండితరాయ, విద్యావాహా, ఉద్బంధవిమర్శకులను,
మల్లివాళునారి కంటి ప్రభాకర వ్యాఖ్యాతలను ప్రసా

నింది అంద్రలోని దశమైంది. అయినప్పటికి ఈ వాడు కూడా అంద్రవాద్యములకు తెంగారీసో, హిందీసో, అంగ్లానో అనువదించుకొనడంతోనే కాలక్షేపం చేస్తాడంటే ప్రతిభాన్యవత కాదు కారణం. కావ్య నిర్మాణము లోకం ఇచ్చే ఆవరణతోపాటు కావ్యనిమగ్న కాస్త్రపద్ధతులతో సాగుకూ ఉంటేనే కవిప్రతిభ ఉద్భిప్తమవుతూ ఉంటుంది. ఇప్పుడిప్పుడు కావ్యనిమగ్న ప్రారంభిస్తున్నప్పటికి తామూ బాహ్యరమూలేని పద్ధతిలో ఉంటోంది. ఇటు మన చావ్యయంత్రై ఆధునాతన కాలంలో అత్యధిక ప్రాధాన్యముపిన ఆంగ్లభాషలోని నిమగ్నపద్ధతిని అవలంబించక, సంక్రమణాయానుగతమైన సంస్కృత సాహిత్య నిమగ్న పద్ధతిని అవలంబించక ఏదో చిత్తవశమైన రీతిని సాగుతోంది.

విమర్శ చెయ్యడానికి కూడా ఒక శ్రమము, పద్ధతి ఉండాలి. దాన్ని అనుసరించి చేస్తేనే లోకం ఇతోధిక గ్రహణము సంపాదించుకొనును. గ్రంథ విమర్శ అత్యంతగా ఉన్న ఆంగ్లలోకంలో విమర్శ ఒక కాస్త్రంగా వ్యాప్తికి గాకపోవడం ఆశ్చర్య హేతువు కాదేగాని ఆంగ్లపండితుల సంస్కృతంలో రచించిన విమర్శకాస్త్ర గ్రంథాలైనా అనువదించుకోలేక పోవడం పరిమాశ్చర్య హేతువు.

జగన్నాథ పండితరావుల రసగంగాధరాన్ని, విద్యావాధుని ప్రతాపగురజాడోధూమకాన్నీ ఇటీవల కొందరు అనువదించారు. కాని వారి అనువాదాలు మూలగంటే దుర్బలంగా ఉన్నాయంటే అతిశయోక్తి కాదు. అలాంటి అనువాదం వ్రాసిన వారికికూడా ఉపయోగించదు.

ప్రస్తుత గ్రంథం విద్యావాధుని ప్రతాపగురజాడోధూమకానికి అనువాదం. ఈ గ్రంథానికి ప్రతాపగురజాడోధూమకా ఉన్న పాద్యులలో దీక్షిభట్టు మూర్తి నరసభూపాలీయంగా చేకూడిన అంటారుగాని లోరుగా మాస్తే అది సత్యమూరం అనిపిస్తుంది. ఏమైనా అందులో అతి ముఖ్యమైన వాటినీ ప్రకరణం లేనేలేదు.

కాస్త్రగ్రంథం అనువదించడం సామాన్యమైన పరిగారు. లక్షణం చెప్పవచ్చుగాని లక్ష్యోక్తిలను అను

వదించడానికి లక్షణాన్ని జ్యోతిషాని తదనుగుణంగా రచించగల త్రుక్కొచ్చే ప్రాసాదాని. లక్ష్యోక్తిలలో నిబద్ధమైన పృథ్విరీతి కయ్యాపాకారులు తెలుగు పద్యంలో కూడా యథారీతిగా వచ్చేటట్లు చెయ్యడం చాలా కష్టమైన పని. అటువలె చెప్పిన లక్షణం ప్రకారం సంస్కృతంలో లోకం రచించడమే కష్టమని తోచి సుప్రసిద్ధకవుల లోకాలను లక్ష్యలుగా ఉదహరించిన కాస్త్రకారు లోకులు బుచ్చారు. ఈ విషయంలో ఈ గ్రంథకర్త మహానావాసం చేసి కృతకృత్య లక్ష్యా రనే చెప్పాలి. అయితా కాస్త్రకావనమే వీరి పరమ లక్ష్యమయితే ప్రసిద్ధకవుల పద్యాలు ఉదహరిస్తే చాలా బాగుండేది. ప్రతాపగురజాడ క్రమశ్రి యశస్సు వగ్గించడం మూలగ్రంథకారుని ఆదర్శంగాని అనువాదమని ఆదర్శం కాదుగదా! ఆ పుస్తకాన్ని తెలుగుచేస్తున్నప్పుడు మరొకరి పద్యాలు ఎందుకనుకుంటే లోకాలను అనువదించి పరిశీలించుకొనడమేగాని ఇకర కవుల పద్యాలు నడవారీస్తే మరింత ఉపకారక మయ్యేది.

ఈ గ్రంథకర్తకు మనభుష్టం చదివే సంస్కృతం తెలియని ఆంగ్లసాహిత్య విద్యార్థులన్న వాళ్ళానంటా ఉన్నది. కాస్త్రగ్రంథం ఎటువంటి వచన శైలిలో ఉండాలో బాగా అలోచించి దాన్ని వాడగలిగినందుకు వీరు నిజంగా ధన్యులు.

ఈ భుష్టం ఆంగ్లలోకానికి బాగా ఉపయోగించగలదు. ఇందులోనే మూలలోకాలనుగూడా ఇచ్చి నట్లయితే అర్థం చేసుకున్న కర్తావ్య కంఠస్థం చేసుకోవడానికి వీలుగా ఉండేది. ఆ విధంగానైనా ఆంగ్ల విద్యార్థిలోకానికి సంస్కృతభాషాభ్యాస సంపాదనా నీకూపాలం ఏర్పడుతుండేమో అని ఆశ. శ్రీ ఆచార్యులవారు ఈ ధోరణిలో తదితర విమర్శ గ్రంథాలను గూడా అనువదించి ప్రచురిస్తే ఆంగ్లలోకానికి విరహమేమనీక చేసినవారవుతారు.

(విభ)

గ్రంథ స్వీకారము

వీరభారతము : అలుగురాజు

రచయిత : కవిబ్రహ్మ ఏటుకూరి వేంకట నర
సహకారు. ప్రకాశకులు : ముద్రాదర్శ వల్లిమర్రు,
తెనాలి. వెల రూ. ౨-౧౨-౦

విష్ణువం, లేక వేనరాజు

ఏదరంగాల నాటకము. రచయిత : ధర్మబల
బుచ్చి వెంకటకృష్ణచాదరిగారు. వెల రూ. ౦-౧౨-౦

విధవ

అశ్వశత్రు. రచయిత : స్రీయంకరాజేవిగారు.
అనువాదం : కాశీవిశ్వనాథంగారు. వెల రూ. ౨-౦-౦

పై చెందూ తెనాలి-లోపలి కమస్సువారి
ప్రచురణలు.

గద్యరత్న మంజూష

రచయిత : లేళ్ల సాంబశివరావుగారు, దేవాంగ
శేట, వీరాల. వెల రూ. ౧.

సాహితీనమితి రజతోత్సవ సంచిక

రజతోత్సవమునాటి కార్యకలాపకృత్తాంత నిజ
దిలతోను, మరికొన్ని గద్యపద్యకృత్త సాహిత్యరచ
నలతోను కూడిన, చియవను ముచ్చటగానన్నది.
కార్యస్థానం లేపల్లెలో.

జయప్రకాశ్ లేఖలు

అనువాదము : ముదిరత్తి శత్యవారాయణగారు.
ప్రాప్తిసానము : ముద్రామాదరన్ బుక్ డిప్ట్, తెనాలి.
వెల రూ. ౧.

౧. శ్రీమానిషేదిక, ౨. గ్రీసులో
విష్ణువోద్యమం, ౩. మైదరాబాదు సంస్థా
నంలో పెట్టిచాకిరి, ౪. నల్లగొండప్రజల
నిరోధిత పోరాటం.

ఈ అన్నీ తెనాలిలోని ప్రకాశ్ ప్రచురణా
లయంవారి ప్రచురణలు.

శ్రీ కృష్ణభూషణము

పద్యకావ్యము. కృత్రికర్త : మంట్ల శ్రీనివాసశర్మ
గారు. ప్రకాశకులు : దేశివిశామంధరి, తెనాలి.
వెల రూ. ౧-౪-౦

శాంతిమయి

నాటిక. రచయిత : కొంజిపాటి గంగాధరరావు
గారు. బాషట్ల. వెల ౧౦ అ.

లోభి

నాటకము. మోలియర్ రచన. అనువాదకులు :
పి. వి. యస్. మూర్తిరాజుగారు, పి. పి., పి. ఇ.డి.,
సుబ్బారెడ్డి హైస్కూలు, కాశీనాథ. వెల ౧౨ అ.

దేవకారుణ్య ఆచరణ

రచయిత : చిదంబరం శ్రీ రామలింగస్వామి
గారు. అనువాదకుడు : టి. వి. మునుస్వామిగారు.
ప్రకాశకులు : పి.సి. రంగనాథంగారు, ౮/౧౯ అమ్మక
కోయిల్ పిథి, కొండవీళ్ళ, మదరాసు. వెల రూ. ౧

అపశ్రుతి

భండకావ్యము. కవి : తెన్నూరి శ్రీనివాసయ్య
గారు, కలమర్ల, అనంతపురం జిల్లా.

సరిహద్దు గాంధీ

దీనిరచయిత. రచయిత : అరకల్లి సత్యనాథా
యదారాధ్యక్షుగారు, భీమవరపుకోట, రూ. గోదావరి
జిల్లా. వెల ౧౨ అ.

Soudamini and other Poems

పురిపండా అప్పలస్వామిగారి కవితారచనలకు
అనువాదము. అనువాదకుడు : శ్రీ శ్రీ. ప్రకాశకులు :
జయనీకేరిసం, మద్రాసు ౩.